

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

12'nci Toplantı

8 Kasım 2022 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

a) Dışişleri Bakanlığı

b) Avrupa Birliği Başkanlığı

c) Türk Akreditasyon Kurumu

ç) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı
(Türkiye Ulusal Ajansı)

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

12'nci Toplantı

8 Kasım 2022 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.08'de açılarak iki oturum yaptı.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Dışişleri Bakanlığının,

Avrupa Birliği Başkanlığının,

Türk Akreditasyon Kurumunun,

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının (Türkiye Ulusal Ajansı)

Görüşmeleri tamamlanarak;

Dışişleri Bakanlığının,

Avrupa Birliği Başkanlığının,

Türk Akreditasyon Kurumunun,

2023 yılı bütçeleri ve 2021 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 9 Kasım 2022 Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 19.03'de toplantıya son verildi.

8 Kasım 2022 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.08

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 12'nci Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Türk Akreditasyon Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Öncelikle, Sayın Bakanımızdan bir sunum yapmasını rica edeceğiz ama onun öncesinde, Bakan Yardımcılarımızdan başlayarak arkadaşlarımızın kendilerini bir Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

a) Dışişleri Bakanlığı

b) Avrupa Birliği Başkanlığı

c) Türk Akreditasyon Kurumu

ç) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) ()*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, şimdi sunularınızı yapmak üzere size söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerini ve Başkanlık Divanını saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılına adım attığımız şu günlerde cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, aziz şehitlerimizi, gazilerimizi rahmetle, minnetle anıyorum.

(*) (1/286) ve (1/285) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2022 tarihli 3'üncü Toplantı tutanağı'na eklidir.

Çok değerli milletvekilleri, 2023'te sadece cumhuriyetimizin 100'üncü yılını değil, hariciye teşkilatımızın temellerinin atılmasının 500'üncü yılını da idrak edeceğiz. Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılı dünyada bir "Türkiye Yüzyılı" yapma hedefimiz var. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesi temelinde, Türkiye yüzyılı aynı zamanda dünyada bir "barış yüzyılı" yapma hedefimiz var. Bu amaçla, girişimci ve insani dış politikamızı aktif, millî ve bağımsız bir diplomasiyle güçlendiriyoruz. Bu millî vizyonu hayata geçirebilmek için önce dünyadaki dönüşümü doğru okumak zorundayız. Bugün küresel sistem bir çoklu kriz dönemi yaşıyor. Art arda meydana gelen küresel şoklar birbirini besleyip büyütüyor. Sadece geçen yılki Komisyon toplantımızdan bu yana olup bitenlere bakarsak tarihin ne kadar hızlandığını, sorunların ne kadar karmaşık hâle geldiğini görebiliriz.

Rusya-Ukrayna savaşı, küresel sistemin temellerini sarstı. Avrupa güvenlik sistemini oluşturan temel norm ve kurumlar, soğuk savaştan beri ilk kez stratejik bir sınamayla karşı karşıya. Tarihi olarak tarafsızlık politikası izleyen Finlandiya ve İsveç NATO üyeliğine başvurdu. ABD-Çin gerilimi ilk kez bu kadar arttı. Bu gerilim, tedarik zincirlerinden teknoloji yoğun ürünlere kadar farklı cephelerde hissediliyor. Enerji ve gıda krizi, uzun aradan sonra küresel bir sınama olarak boy gösteriyor. Büyük güç mücadelesi yeniden uluslararası sistemin temel dinamiği hâline geldi. Küresel düzeyde birçok ülkede istikrarsızlıklar, Balkanlarda 1990'lara dönüşü hatırlatan gelişmeler yaşandı, Afrika'da çatışma riskleri ve yayılımı arttı. Ama artık soğuk savaş döneminde olduğu gibi bölgesel aktörler büyük güçlerin arkasında bloklaşmıyor. Türkiye, Brezilya, Hindistan, Endonezya gibi bölgeselden küresele etkilerini genişleten aktörler güçleniyor.

İklim değişikliği, düzensiz göç, yabancı düşmanlığı, İslam karşıtlığı, terörizm gibi tüm insanlığı tehdit eden sorunlar artarak devam ediyor. Küresel salgının sosyoekonomik etkileri de sürüyor. Dünya nüfusunun yüzde 71'i sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin pençesinde yaşamını sürdürüyor. Literatürde tartışıldığı gibi jeopolitik tekrar geri dönüyor. Bu durumla tarihte daha önce de karşılaşmıştık aslında. Yalnız, bu kez önemli bir fark, ekonominin küreselleştiği, çığır açan teknolojilerin hız kazandığı bir dönemde bunu yaşıyoruz. Ekonomik bakımdan ayrılmış güçler arasında değil, ekonomileri iç içe geçmiş güçler arasında bir kırılma ve kopuş var. ABD ile Çin arasındaki yaşanan çekişme buna en iyi örnek.

Saygıdeğer milletvekilleri, reelpolitığın uluslararası ilişkilerde tekrar hâkim olduğu ve zamanın hızlandığı bu kaotik dönemde parçalanma ve gerilimleri iyi yönetmemiz gerekiyor. Bu, hem refah ve istikrarımızı korumak hem de krizlerin ortaya çıkardığı fırsatlardan istifade etmek için şart. Türkiye, insanının çalışkanlığı ve girişimci ruhu sayesinde üreterek, ihraç ederek büyüyen bir ülke. İstikrarsız bir coğrafyada potansiyeliyle yabancı yatırımcılar için güvenli bir liman hâline gelen bir ülke. İçinde bulunduğumuz bu zor coğrafya, bize, ülke ve millet olarak zor şartlarda yolumuza devam etmeyi ve şoklar karşısında dayanıklı ve soğukkanlı olmayı öğretti. Yirmi yıllık iktidarımız sırasında millî güç unsurlarında sağlanan konsolidasyon bizi daha güçlü kıldı. Bu sayede, krizlerin çözülmesinde küresel çapta saygın bir aktör hâline geldik. Krizlere hazırlıklı olmak, krizleri yönetmek, çatışmaların çözümüne katkı sağlamak, etrafımızda bir barış ve refah kuşağı oluşturmak ve fırsatlardan yararlanmak diplomamızın temel hedeflerinden.

Nitekim, dayanışma yerine ayrışmanın öne çıktığı küresel sistemde, tansiyonu düşüren ve krizleri yatıştıran, aktif diplomasisiyle sorunun değil çözümün parçası olan bir Türkiye var. Ukrayna'daki savaş karşısında izlediğimiz politika bunun somut bir örneği. Bu süreçte, Türkiye, yine sağduyulu ve akil diplomasisiyle öne çıktı. Sayın Cumhurbaşkanımızın "Savaşın kazananı, barışın ise kaybedeni olmayacağı" anlayışıyla hareket ettik. Hep ilkeli davrandık. Savaşa "savaş" diyebilen ilk ülkelerden

olduk. Kırım'ın ilhakını tanımadığımız gibi, son referandumları da tanımadık. Montrö Sözleşmesi'ni titizlikle uyguladık. Savaşın Karadeniz'de tırmanmasının önüne geçtik. Özellikle de Montrö Sözleşmesi'nin ötesine geçerek, ülkelerin gerginliği azaltması için gerekli adımları atmasını sağladık, özellikle gemilerin geçişi bakımından söylüyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımız savaşın ardından hem Ukrayna'yı hem Rusya'yı ziyaret eden tek NATO lideri. Savaşın başında Rusya ve Ukrayna Dışişleri Bakanlarını Antalya Diploması Forumu'nda bir araya getirdik. Akabinde 29 Martta tarafları İstanbul'da buluşturduk. Rus Nükleer Enerji Kurumu Rosatom ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı yetkililerini Zaporijya Nükleer Santrali'ne dair endişeleri ele almak üzere İstanbul'da görüştük. Sayın Cumhurbaşkanımızın yürüttüğü lider diplomasisi sayesinde esir değişimleri yapıldı.

BM'yle birlikte İstanbul Tahıl Anlaşması'nın imzalanmasını sağladık. Küresel gıda güvenliğine en büyük katkıyı yapan ülke olduk. Anlaşma sayesinde dünya gıda fiyatları endeksi yüzde 9 düştü. Bu, on üç yıldır yaşanan en büyük düşüş oldu. Geçen ay ziyaret ettiğim Afrika ülkelerinde, İstanbul Tahıl Anlaşması'nın tüm dünya için ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gördük. Rusya'nın anlaşmayı askıya aldığı açıklamasının ardından, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yürüttüğümüz yoğun diplomasi sayesinde dört gün içinde anlaşmanın tekrar uygulanmasını sağladık, şimdi de BM'yle birlikte anlaşmanın uzatılması için yoğun diplomasi yürütüyoruz. Bu kapsamda, yaklaşık son bir hafta içinde, Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın Putin, Sayın Zelenski ve BM Genel Sekreter Guterres'le ve ben de yine Genel Sekreteri Guterres ve ABD, Rusya, Hollanda ve AB'den muhataplarımla görüşmeler yaptık. Önümüzdeki süreçte bu çabalarımızı sürdüreceğiz, bazı Avrupa Birliği ülkelerini de bu amaçla arayacağız.

Türkiye'nin inisiyatif almadığı bir senaryoyu düşünün saygıdeğer milletvekilleri, hem bizi hem dünyayı etkileyecek bir kaos kontrolsüz şekilde büyüyecekti. Şu anda da savaşın sona erdirilmesi için en çok çaba harcayan ülke Türkiye.

Geçen seneyi hatırlayın, Afganistan'da patlak veren olaylardan sonra Türkiye'nin süratle aldığı cesur kararlar içeride ve dışarıda eleştiri konusu olmuştu ancak zaman bizi haklı çıkardı ve kısa sürede tüm dünya Taliban'la angajmanını başlattı. Ukrayna krizinde de bizi Rusya'yla görüşmekle suçlayan Batı merkezlerinde, şimdi diyalog için adım atılması çağrıları güçlü şekilde dillendiriliyor. Avrupa'daki protesto gösterilerinden ABD'de bazı kesimlere kadar Türkiye'nin en başta ortaya koyduğu öngörülü ve basiretli yaklaşım dile getiriliyor. Tüm muhataplarım, Türkiye'nin küresel barışa en fazla katkı veren ülke olduğunu söylüyor, savaşı bitirmek için çabalarımızı sürdürmemizi özellikle istiyor.

Saygıdeğer milletvekilleri, Ukrayna örneği çok sıcak olduğu için özellikle geniş değinmek istedim. Ancak, ülkemizin son dönemde artan ara buluculuk faaliyetleri Sırbistan-Kosova, Bosna-Hersek, Etiyopya, Somali-Somaliland, Filipinler ve Venezuela gibi farklı alanlarda sonuç vermeye, fark yaratmaya devam ediyor. Bu başarı, Türkiye'nin izlediği topyekün diplomasinin başarısıdır.

Gerçekten, etrafımızdaki ateş çemberi karşısında istikrar ve refahımızı korumak, ortak bir çaba ve motivasyon gerektiriyor. Çok boyutlu ve çok paydaşlı bir dış politika izlemek bugün artık bir zorunluluk. Zaten, Türkiye, kurumlar arası sinerji ve hedefe birlikte kilitlenme sayesinde küresel iddiası olan bir aktör hâline geldi. İşte, diplomamızın hayatın her alanına dokunan kritik rolü burada devreye giriyor. Dış politika, sadece dış politika değildir; diplomamızın başarılı olması, ihracatımızın artması, ülkemize yatırımcı çekilmesi, turizmdeki tarihi başarılarımızın devam etmesi, savunma sanayisindeki marka değerimizin daha da artması, Gaziantep'ten Kocaeli'ye, Diyarbakır'dan Eskişehir'e girişimcilerimizin kazancının artması, vatandaşımızın başı dik şekilde yürümesi demektir. O yüzden, sürekli "ticaret diplomasisi" "sağlık diplomasisi" "spor diplomasisi" gibi kavramlara vurgu yapıyoruz.

Parlamentar diplomasi, savunma sanayisi, kamu diplomasisi, kültür diplomasisi, insani diplomasi ve Antalya Diplomasi Forumu'yla yürüttüğümüz fikir diplomasisi dış politikamızın önemli boyutları. Anadolu'nun farklı illerine yaptığım ziyaretlerde, dış politikamızın milletimize somut katkı sağlayan yönlerini görmekten de özellikle gurur duyuyorum. Siz değerli milletvekillerimiz, kurumlarımız, STK'lerimiz, sanatçılarımız, bilim insanlarımız, sporcularımız, iş insanlarımız, hepsi diplomamızın paydaşları. Gücünü millettten alan bu topyekûn diplomasiyi küresel çapta yürütmeye devam edeceğiz.

Kıymetli milletvekilleri, dış politika gündemimiz -sizler de takip ediyorsunuz- son derece yoğun. Komşularımızdan geniş bir coğrafyaya yayılan etki ve ilgi alanlarımızda yakından takip etmemiz gereken çok sayıda kritik konu var, bunlar hakkında tek tek bilgi vermek için saatler yetmez. Bunun yerine, son buluşmamızdan bu yana bazı önemli dosyalarda öne çıkan gelişmeleri sizlere arz etmek istiyorum.

Türk dünyası, Karabağ Zaferi'nin ardından önemli gelişmelere sahne olmaya devam etti. Ukrayna savaşı sonrasında Orta Koridor'un artan önemi, Türk dünyasının küresel ağırlığını daha da artırdı. Bu potansiyeli hayata geçirmek için Türkiye-Azerbaycan-Özbekistan ile Dışişleri, Ticaret ve Ulaştırma, Türkiye-Azerbaycan-Kazakistan ile Dışişleri ve Ulaştırma Bakanlarının katılımıyla üçlü formatlar kurduk. Bu mekanizmalara diğer -enerji gibi- bakanlarımızın da inşallah katılımını sağlayacağız.

Bir yıl önce İstanbul'da Türk Konseyini uluslararası teşkilata dönüştürme kararı almıştık. Yıl boyunca uzman arkadaşlarımızla çalışarak Türk Devletleri Teşkilatımızın hukuki altyapısını güçlendirecek adımları hazırladık. Kısımense bu hafta yapacağımız Semerkant Zirvesi'nde, Türk Yatırım Fonunun hayata geçirilmesini, 2040 Vizyon Belgesi'nin beş yıllık uygulama planı olan Türk Devletleri Teşkilatı 2022-2026 Strateji Belgesi'nin kabul edilmesini; TÜRKSOY, TÜRKPA, Türk Akademisi ve Türk Kültür ve Miras Vakfıyla ilişkilerin kurumsallaştırılmasını yani bir çatıda toplanmasını, Türk Devletleri Teşkilatı Spor Teşkilatı kurulmasını, ticaret ve ulaştırma konularında somut adımlar atılmasını planlıyoruz. Bugün bütçe görüşmemizin hemen arkasından, Ticaret Bakanımız Mehmet Muş'la beraber -önceden, öncesinde- Semerkant'a yola çıkacağız. Diğer bakan arkadaşlarımla birlikte bu kararlara son hallerini verip liderlerimizin onayına -pazar günü, inşallah- hazır hâle getireceğiz.

Azerbaycan'la savunmadan enerjiye, lojistikten ulaştırmaya, işgalden kurtarılan toprakların yeniden inşasına kadar kapsamlı iş birliğimiz artarak devam ediyor. Türkiye, savaşta olduğu gibi, barışta da Azerbaycan'ın yanında duruyor. Bu vesileyle, can Azerbaycan'ın Zafer Günü'nü canıgönülden kutluyorum.

Normalleşme politikalarımız 2022'de aktif dış politikamızın önemli bir boyutunu oluşturdu. Güney Kafkasya'da barış ve refah için Ermenistan'la normalleşme sürecini kararlılıkla yürütüyoruz. Azerbaycan'la eş güdüm içinde Ermenistan'ı barışın paydaşı yapma girişimlerimiz sürecek.

Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'yle ilişkilerimiz yeni bir döneme girdi. Kısa süre içinde karşılıklı üst düzey ziyaretlerde birçok konuyu çözüme kavuşturduk. Ticaret, yatırımlar, eğitim, kültür, dış politika gibi birçok alanda karşılıklı kazanımlar elde ettik.

İsrail'le ortak çıkarlar ve karşılıklı hassasiyetlere saygı çerçevesinde bir iş birliği geliştirdik ve iş birliği hedefliyoruz. Büyükelçilerimizi karşılıklı olarak yeniden atadık. Üst düzey ziyaretler gerçekleşiyor. İlişkilerimizin, tabii, önemli bir unsuru, elbette Filistinli kardeşlerimizin hakları ve Kudüs'ün statüsü, yeni kurulacak hükümetle de süreci bu temelde, bu anlayışta ilerletmeye hazırız.

Suriye'de 4 stratejik hedef temelinde ilkeli tavrımızı koruyoruz: Ülkenin birliğinin ve toprak bütünlüğünün korunması, siyasi çözüm temelinde kalıcı istikrara kavuşturulması, terörün sınırlarımızdan sökülüp atılması, Suriyelilerin ülkelerine güvenli şekilde geri dönmesi. İstikrarı

sağlamaya yönelik çabalarımız sayesinde yaklaşık 530 bin Suriyeli Suriye'ye geri döndü. İstihbarat kurumları arasındaki mevcut temasların diplomatik seviyeye çıkarılmasına uygun ortam oluşursa bunu da elbette değerlendiririz.

Libya'da yüce Meclisimizin haziranda yenilediği yetki sayesinde sahada dengeyi koruyoruz. Millî Birlik Hükümeti başta olmak üzere, siyasi yelpazenin her kesimiyle temaslarımızı arttırdık. Geçtiğimiz ay diğer bakan arkadaşlarımla Trablus'a yaptığımız ziyarette imzalanan Hidrokarbon Mutabakat Muhtırası iş birliğimizi bir üst seviyeye çıkardı.

Ege ve Doğu Akdeniz'de ülkemizin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hak ve çıkarlarını kararlılıkla koruyoruz. Gayriaskerî statüdeki adaların silahlandırılması konusundaki diplomatik ve hukuki adımlarımıza devam ettik. Son bir yılda BM'ye gönderdiğimiz ilave iki mektup Yunanistan'ın dengesini bozdu. Doğu Akdeniz'de BM'ye bildirdiğimiz kıta sahanlığımıza yönelik Rum-Yunan ikilisinin son iki yıldaki 9 ihlal girişimini sahada ve masada engelledik. Nihayetinde bir İtalyan şirketi de bizim kıta sahanlığımızda bilimsel araştırma yapmak için Türkiye'ye başvuru yaptı. Bu, bizim kıta sahanlığımızı tanıma anlamına da geliyor, biz de bu izni, tabii, bazı koşullarla kendilerine verdik.

Millî davamız Kıbrıs meselesinde bir dönüm noktasındayız. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümetiyle birlikte egemen eşitlik ve eşit uluslararası statü temelinde iki devletli çözümü savunmayı sürdüreceğiz. Maraş açılımı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yaptığı son öneriler gibi somut adımlara da desteğimiz sürecek.

NATO üyeliğimizin 70'inci yıl dönümü olan 2022, ittifak için de önemli bir dönüm noktası oldu. Gelecek on yıla dair stratejik konseptte terörün temel tehdit olarak kayda geçirilmesini sağladık. Savaşla birlikte NATO üyeliğine başvuran İsveç ve Finlandiya'yla imzaladığımız Üçlü Muhtra, terörle mücadele önceliklerimizin kayda geçirilmesi açısından önemli bir kazanım oldu. PKK'nın yanı sıra PYD, YPG ve FETÖ'nün de ilk kez yer aldığı bu metne liderler bildirisinde de atfı yapıldı. Üçlü mekanizmayla elbette uygulamaları takip ediyoruz. Bugün Ankara'da olan İsveç yeni Başbakanıyla Sayın Cumhurbaşkanımız bu konuları ele alacak.

Türkiye-AB ilişkilerini daha olumlu bir gündeme taşımaya çalışıyoruz ve taşıdık. Avrupa Birliği üyeliği hedefimize, biz Türkiye olarak bağlıyız. Avrupa'nın aslında bu zor günde Türkiye'ye ihtiyacı var. Türkiye'nin uluslararası alandaki etkin liderliği Avrupa için de bir kazanım olacak. Büyükelçiler Konferansı'mızda da söylediğimiz gibi, bugüne kadar yaptıklarımızı ve yapıyor olduklarımızı Avrupa Birliğiyle beraber yapsaydık, bugün Avrupa Birliği dünyada önemli bir aktör olarak ayakta alkışlanırdı ama, maalesef, bu vizyonu yakalamıyorlar. Ağustos ayında Büyükelçiler Konferansı'nda vurguladığımız gibi, yine "Türkiye Avrupa'dır." ifadesi bu yönelimi özetliyor. Rum-Yunan taleplerine teslim olan Avrupa Birliğinin artık stratejik bir bakış açısı kazanması da gerekiyor.

Saygıdeğer milletvekilleri, Sayın Başkan; küresel projeksiyonumuz ışığında yürüttüğümüz açılım ve ortaklık politikalarımızın somut sonuçlarını almaya devam ediyoruz. Afrika açılımımız bir başarı hikâyesi. Afrika'daki büyükelçilik sayımız 44'e çıktı, Afrika'nın Türkiye'deki büyükelçilik sayısı da bu arada 38 oldu. Ticaret hacmimiz 2002'den bu yana yaklaşık 10 kat artarak bu yıl sonunda 45 milyar dolara inşallah çıkacak. Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde, Aralık 2021'de gerçekleştirdiğimiz 3'üncü Afrika-Türkiye Ortaklık Zirvesi'ne 38 ülkeden 16 devlet ve hükümet başkanı ile 100 bakan katıldı. Dünyada bu tür zirveleri özellikle Afrika'yla yapabilen çok az ülke ve teşkilat var. Geçtiğimiz ay Afrika turunda ülkemize gösterilen yakın ilgiye bir kez daha şahit oldum; bu da tabii; Sayın Macron'un da dengesini bozdu, yine, Afrika'yla ilgili Türkiye aleyhine açıklamalar yapmaya devam ediyor.

Latin Amerika ve Karayipler Bölgesi'yle ticaretimiz 1 milyar dolardan 15 milyar dolara çıktı, bu yıl bu rakamı da geride bırakarak tarihimizdeki en yüksek ikili ticaret hacmine ulaşmayı hedefliyoruz. Yeniden asya girişimimiz de binden fazla eylem alanında somut hedeflere dönük şekilde, başarılı bir şekilde devam ediyor.

Saygıdeğer milletvekilleri, Değerli Başkanım; açılım politikalarımızın yanında farklı alanlardaki yenilikçi girişimlerimiz devam ediyor. Martta düzenlediğimiz 2'nci Antalya Diplomasi Forumu, Antalya'yı küresel diplomasi haritasının merkezine yerleştirdi. 17 devlet ve hükümet başkanı, 80 bakan -yüzde 41'ine tekabül ediyor dünyadaki dışişleri bakanlarının- 40 üst düzey uluslararası kuruluş yetkilisini Antalya'da bu vesileyle ağırladık. Yeni dünyada ülkemizin erişim ve etkinliğini artıran Forum'un kurumsallaşmasına ilişkin kanun teklifi Gazi Meclisimizin takdirine sunuldu.

Dijital diplomasi girişimimizle yeni teknolojilerden dış politikamızın her alanında yararlanıyoruz. Bakanlığımızın analiz ve değerlendirmelerini stratejik öngörü ve gelecek okuryazarlığı gibi bilimsel yöntemlerle güçlendirmek için bir yol haritasını uygulamaya koyduk. Konsolosluk hizmetlerinde yapay zekâ ve yeni teknolojilerden faydalanmaya devam ediyoruz. Yapay zekâ temelli "Hızır" adlı Chatbot uygulamasını kullanıma açtık. Vatandaşlarımızın bize erişimini kolaylaştırmak için anlık mesaj uygulamalarını hizmete aldık. Engelli vatandaşlarımız için konsolosluk çağrı merkezimizde, işaret dilinde görüntülü hizmet vermeye başladık. Bu adımlarla yurt dışındaki yaklaşık 7 milyon vatandaşımıza götürdüğümüz hizmetin çeşitliliğini ve kalitesini arttırmaya devam ettik. Noterden vatandaşlık hizmetlerine kadar Türkiye'de farklı kurumların verdiği 74 hizmeti vatandaşlarımızla en iyi şekilde sağlıyoruz. Yılbaşından beri yaklaşık 3 milyon konsolosluk hizmeti gerçekleştirdik. Bu yıl, şimdiye kadar 127 vatandaşımızı ambulans uçakla ülkemize getirdik. Avrupa'da yükselen ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı karşısında vatandaşlarımızın yanındayız, hukuk desteği de vermeye devam ediyoruz. Bu vesileyle, Solingen faciasından sonra vakur duruşuyla ırkçılıkla mücadelenin sembolü olan ve kısa süre önce aramızdan ayrılan Mevlüde Anne'yi tekrar rahmetle anıyoruz.

Türkiye'nin tarihi ve sosyolojik derinliği elbette sadece vatandaşlarla sınırlı değil. Dünyanın her yerinde soydaşlarımız, kardeş ve akraba topluluklarımız bizden destek bekliyor. Salgın olduğu gibi, Afganistan'da olduğu gibi, Ukrayna savaşının başlamasıyla tahliye operasyonumuzu derhâl hayata geçirdik. Aralarında Ahıskalı ve Kırım Tatar soydaşlarımızla kardeş Türk devletlerinin vatandaşlarının bulunduğu 18 binden fazla kişiyi tahliye ettik. Şimdi de Herson bölgesinden çıkmaya çalışan Ahıska Türklerinin ülkemize getirilmesi için çalışmalarımız sürüyor.

Balkanlardan Orta Doğu'ya dünyanın dört bir yanında Batı Trakya Türkleri, Kırım Tatarları, Ahıska Türkleri, Uygur Türkleri, Gagavuz Türkleri, Irak ve Suriye Türkmenlerinin yanında durmaya devam edeceğiz.

Saygıdeğer milletvekilleri, sizlere faaliyetlerimden kısa bir kesit sundum. Elbette tüm konulara değinmemiz burada mümkün değil. Belirsizliklerin arttığı günümüzde aktif diplomasi bizim için tercih değil zorunluluk, "bekle gör" politikası izleme lüksümüz yoktur. Aktif diplomamızın sonuç vermesi tüm kurumlarımızla etkin iş birliğine bağlı. Bu kapsamda Gazi Meclisimizin desteğini her zaman arkamızda hissettik, bunun için de müteşekkirimiz. Milletvekillerimizin soru önergelerinin ve bilgi taleplerinin hızlı ve etkin şekilde karşılanması önceliğimiz. TBMM Genel Sekreterliğinin verilerine göre Bakanlığımızın soru önergelerinde yüzde 95'in üzerinde bir yanıtlanma oranıyla 1'inci sırada olması bunun göstergesi. Dış politika konularına millî ve siyaset üstü bir bakış açısıyla yaklaşıyoruz. Kritik konularda muhalefetimizi ve milletvekillerimizi bilgilendirmeye devam edeceğiz.

Sayın milletvekilleri, Bakanlığımın ve bağlı kuruluşların 2021 yılına ait kesin hesapları Hazine ve Maliye Bakanlığımıza iletilmiştir. Kesin hesap cetvelleri bir kitapçık olarak da tabii, Komisyonun bilgisine sunuldu.

Harcamalarımızın denetimi konusunda Sayıştay Başkanlığımızla yakın iş birliği içerisindeyiz. Rapora yansıyan tüm bulguları dikkatle inceliyoruz, gerekli düzenlemeleri de yapıyoruz. Sayıştayın 2021 yılına dair raporunda 8 bulgu yer alıyor. Bunlardan 3'ünün mevzuata dair yorum farklılıklarından, 2'sinin yurt dışında yaşanan olağanüstü koşullardan -Ukrayna'daki savaş gibi- kalan 3'ünün ise muhasebe kodlarına ilişkin girişlerden kaynaklandığı tespit edildi. Bu bulguların çözüme kavuşturulması için de gerekli çalışmayı yapıyoruz. Ayrıca iç denetim biriminin faaliyetlerini daha etkin hâle getirecek önlemleri de alıyoruz.

2023 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'yle Bakanlığımıza 16,7 milyar TL ödenek tahsis edilmesi öngörülmüştür. Bütçemizin yaklaşık yüzde 55'i yurt dışı teşkilatımızın harcamalar için kullanılıyor, yüzde 35'i uluslararası kuruluşlara katkı payı ödemelerimiz ve yurt dışındaki öğretmen, okutman ve din görevlileri maaşları için harcanıyor. Avrupa Birliği Başkanlığımız, Avrupa Birliğiyle uyum ve iletişim çalışmalarını sürdürürken AB mali kaynakları ve programlarından en etkin şekilde yararlanma yönünde çalışmaya devam ediyoruz. Ulusal Ajansımız her yıl 60 bin vatandaşımızın Erasmus ve Avrupa Dayanışma Programı'ndan yararlanmasına yardımcı oluyor. Avrupa Komisyonunun yıl içinde 10 Avrupa ülkesinin Ulusal Ajanslarına yaptığı rutin inceleme ziyaretinde Türkiye Ulusal Ajansı en başarılı ajans olarak nitelendirildi. Öte yandan bu yıl stajyer memnuniyetinin en yüksek olduğu kurum olduk, ödülü de Sayın Cumhurbaşkanımızdan aldık.

Türk Akreditasyon Kurumu ürünlerimizin standartlarını yükseltiyor, dış ticaretimizin önünü açıyor, dost ve kardeş ülkelere akreditasyon ve uygunluk konusunda destek sağlıyor. 1,9 milyar TL'si Ulusal Ajans ve AB programlarına katılım olmak üzere Avrupa Birliği Başkanlığı için toplam 2,1 milyar TL bütçe teklifi, Komisyonunuzun onayına sunuldu. Bakanlığımın ilgili kuruluşu Türk Akreditasyon Kurumunun 2023 bütçe teklifi olan 119 milyon TL ödenek de onaylarınıza sunulmuş bulunmaktadır.

Bütçemizin hangi amaç ve hedeflere ulaşmak için kullanılacağı, 2019-2023 Stratejik Planı'mızda yer alıyor. Program bütçe esasları çerçevesinde hazırladığımız ve önümüzdeki yıl yapılacak harcamaları faaliyetler bazında gösteren 2023 yılı Performans Programı'mız da Komisyonun bilgisine sunulmuştur. Bütçemizi ve kamu kaynağını ülkemizin çıkarları için en etkin şekilde kullanacağız. Yıl içinde ödenek ihtiyacımız olduğu zamanda Hazine ve Maliye Bakanlığımızdan ve Strateji ve Bütçe Başkanlığımızdan her zaman gerekli desteği de gördüğümüzü söylemek isterim.

2023 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum, desteğiniz için şimdiden hepimize şükranlarımı sunuyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Ayrıca, bir kitapçık dağıttınız, çok daha kapsamlı, detaylı bir şekilde isteyen üyelerimiz bu kitapçıktan da Dışişleri Bakanlığımızla ilgili bilgilere ulaşabilirler.

Değerli arkadaşlar, şimdi müzakerelere başlıyoruz.

Önce her gruptan birer milletvekilimize, daha sonra da istemlerine göre sırasıyla komisyon üyelerimiz öncelikli olmak üzere, milletvekillerimize söz vermeye devam edeceğim. Gruplar adına konuşacak vekillerimiz yirmi dakika süre kullanacaklar, üyelerimizin süresi on dakika, Komisyonumuzu teşrif eden diğer milletvekili arkadaşlarımızın süresi ise -komisyonun üyesi olmayanların süresi ise- beş dakika olacaktır.

Şimdi, sırayla söz vereceğim, bir liste ilan etmek istiyorum. Cumhuriyet Halk Partisinden grup sözcüsü olarak Sayın Ahmet Ünal Çeviköz konuşacak, Halkların Demokratik Partisinden grup sözcüsü olarak Sayın Hişyar Özsoy konuşacak, İYİ Partiden grup sözcüsü olarak Sayın Aydın Adnan Sezgin konuşacak, Milliyetçi Hareket Partisinden grup sözcüsü olarak Sayın İsmail Özdemir konuşacak, AK PARTİ’den ise grup sözcüsü olarak Sayın İbrahim Aydın konuşacak.

İlk sözü Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ahmet Ünal Çeviköz’e veriyorum.

Sayın Çeviköz, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığının güzide mensubu değerli meslektaşlarım, değerli milletvekilleri, kıymetli basın mensupları; 2023 mali yılı Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmeleri kapsamında Dışişleri Bakanlığı bütçesi görüşmeleri üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığına 2022 yılı için 7 milyar 487 milyon 450 bin lira ayrılan başlangıç ödeneği 2023 yılı için 16 milyar 778 milyon 583 bin liraya yükseltilmiş, -Sayın Bakan, siz de bunu belirttiniz- miktar bir önceki yıla oranla yüzde 124 oranında artmış gibi görünüyor fakat binde 3,75 ile 2015 yılından itibaren genel bütçeye oranla en düşük seviyede. Bunun özellikle altını çizmek isterim. Yaşanan enflasyonu da göz önünde bulunduracak olursak Dışişleri Bakanlığının bütçesi âdeta erimiş durumda; daha önce “kuş kadar kalmış” diye eleştiriyorduk, bu defa açıkçası bütçenin küçüklüğünü eleştirecek bir yaratık bulmak da zorlaşıyor.

Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik askerî saldırganlığı nedeniyle gerilim ve krizlerle dolu uluslararası ortamda Dışişleri Bakanlığına her zamankinden daha büyük bir sorumluluk ve görev düşüyor. Ülkemizin çoklu bir şekilde dış politikada sorunlarla aynı anda mücadele etmek durumunda kaldığı bir dönemde Dışişleri Bakanlığının bütçesinin genel bütçeden hak ettiği payı alamamış olmasını Türkiye’nin çıkarları açısından ben son derece endişe verici buluyorum; bunu belirtmek istiyorum.

Dışişleri Bakanlığının bütçesinin kesin hesabının görüşülmesi ve bütçenin hazırlanması, bir bakıma dış politika hedeflerinin yerine getirilebilmesi için yapılır; bu da bütçenin ve ödeneklerin etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasına yönelik mali disiplin ilkeleri dikkate alınarak hesap verilmesi ve hazırlanması demektir. Bu nedenle dış politikadaki hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilemediğini sorgulamamız, hem siyasi hem mali açıdan bir denetim olanağı sağlar.

Ben önce ekim ayının başında yayımlanan Büyükelçiler kararnamesiyle başlamak isterim. Daimi temsilciliklerimize ve uluslararası kuruluşlara yapılan atamalarda liyakat ilkesi uygulanmıyor. Sayın Bakan, bu duruma bir son verin. Türkiye’nin en köklü kurumu olan “Dışişleri Bakanlığının gelenekleriyle oynamayın” diye defalarca çağrıda bulunduk, bu çağrılara cevaben “siyasi atamaların sayısının çok fazla olmadığı” şeklinde açıklamalar geliyordu. Önceki Bakan Yardımcınız, 7 Nisan tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonunda 13 daimi temsilcilik ve 146 büyükelçilik ile toplam 159 büyükelçiden oluşan yurt dışındaki diplomatik misyon şeflerinin yüzde 13’ünün Bakanlık dışından atanan isimlerden olduğunu açıklamıştı ama bakıyoruz, son atamalarla hani, ülkeleri saymaya gerek yok ama bunların arasında elbette Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyesi olan ülkeler ve önde gelen Avrupa ülkeleri de var. Bunların hepsini ve 4 ayrı uluslararası kuruluş nezdindeki temsilcilikleri saydığımızda misyon şefi siyasi atamalardan oluşan rakam olarak dış temsilciliklerimizin yüzde 16’sını bulmuş durumda. Sayın Bakan, bu durum cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir orandır. Dışişleri Bakanlığı personelini ve kendileriyle gurur duyduğum genç meslektaşlarımı böyle bir güvensizlik ve

kariyer kuşkusuna sokmayınız. Onlar bu mesleğe emek veren, fedakârca çalışan insanlar; taltif etmek istediğiniz siyasetleri dış ilişkilerde değil, başka alanlarda değerlendiriniz; Türk hariciyesinin hele gelecek yıl 500'üncü yılınızı kutlayacağımız bir sırada imajını zedelemeyiniz.

Değerli milletvekilleri, malumunuz geçen sene bütçe görüşmelerinde Mısır'la başlatılan normalleşme sürecinden duyduğumuz memnuniyeti Genel Kuruldaki görüşmelerde paylaşmıştık ancak bu normalleşme istendiği gibi gitmedi. Mısır'la devam eden normalleşme görüşmelerinin askıya alındığı açıklandığı sırada önemli bir gelişme yaşandı. 11 Kasım'da Şarm El Şeyh'te düzenlenecek Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Zirvesi'ni protesto etme çağrısında bulunan 34 Müslüman Kardeşler üyesinin gözaltına alındığı kamuoyuna yansdı. Şimdi sormak istiyorum- Bu iddialar doğru mu? Doğruysa ve Mısır'ın bu Müslüman Kardeşler konusundaki hassasiyetinin giderilmesi için yapıldıysa neden bir türlü normalleşme sağlanamıyor? Mısır için hâlâ yeterli olmayan nedir? Doğu Akdeniz'de hidrokarbon kaynaklarının değerlendirilmesi ve deniz yetki alanlarıyla ilgili hukuk zemininde gerekli adımların atılması için Mısır'ın bölgede en önemli aktörlerden ve muhataplardan biri olduğunu biz defalarca vurguladık. Ben konuşmaya Mısır'la başladım çünkü Mısır'la normalleşme olmazsa ne elle tutulur bir Doğu Akdeniz politikanız olur ne de Afrika politikanız. Mısır'ın etkisini son Arap Birliği zirvesi açıklamalarında da görebiliriz. Mısır, bölgede eskisinden daha güçlü bir aktör olarak karşımıza çıkıyor, bunu Filistin-İsrail uyuşmazlığı konusunda izlediği politikalarından da görmek mümkün. 2 ülke arasındaki gerilimlerin daha fazla tırmanmadan önlenmesinde en büyük rol sahibi Mısır.

Libya'ya geliyorum. Libya'da 2019 yılında Ulusal Mutabakat Hükümeti'yle imzalanan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Muhtırası hâlâ Temsilciler Meclisinde onaylanmadı. Bu süreçte siyasi istikrarsızlıklar da devam etti. Libya'da iktidarınızın izlemiş olduğu arabuluculuk denemeleriniz sonuç vermedi. Bu yıl Türkiye ve Libya arasında 3 Ekim'de de Hidrokarbon Alanında Mutabakat Muhtırası imzalandı. Libya'yla yapılan bu son anlaşmanın detayları nelerdir? Daha önceki anlaşmalar Temsilciler Meclisinde onaylanmadı, anlaşmalar onaylanmadığına göre bu belgelerin geçerli olması için hangi adımlar atılmaktadır? Bizim isteğimiz, Libya'nın bir an önce huzur ve istikrara kavuşmasıdır. Bu bağlamda Türkiye'nin hak ve menfaatlerini hiçbir tereddüt duymadan destekliyoruz. Yapılan mutabakatların Libya'daki değişkenlik göz önünde bulundurularak yasallık kazanması konusunda da elbette adımların atılmasını bekliyoruz. Bunun yolu da taraf tutmadan, ideolojik yaklaşımlardan arındırılmış bir politika izlemekle mümkündür. Türkiye'nin Libya'da arabulucu olacak gücü ve itibarı vardı ancak Suriye'de kaybedilen pusula maalesef bu duruma engel oluyor. Bu hem Afrika kıtası hem Doğu Akdeniz'in güvenliği için elzemdir. Esasen küresel ölçekte terörizmle mücadele konusunda da Libya'daki gelişmeler belirleyicidir. Bu nedenle Libya'da bir an önce barışın tesis edilmesini arzu ediyoruz. Türkiye'nin de bunun için çaba göstermesi gerektiğini düşünüyoruz.

Afrika'yla devam etmek istiyorum. Malum, Türkiye ile Sudan arasında ikili tarımsal iş birliği ve ortaklığına ilişkin bir anlaşma mevcut ancak son Arap Birliği Zirvesinde bu toprakların bizzat Arap ülkeleri tarafından kullanılması yönünde bir karar çıktığı da kamuoyuna yansdı. Peki, bizim Sudan'la yapmış olduğumuz ikili anlaşmadan doğan haklarımızın korunmasına yönelik hangi adımlar atıldı? Arap Birliği'nin kararını nasıl değerlendiriyorsunuz? Afrika'dan söz etmişken şunu da sormadan geçemeyeceğim: Türkiye-Afrika zirvelerinin düzenli olarak yapılmamasının gerekçesi nedir? İlk zirve sırasında ben görevdeydim, biliyorum; zirveler beş yılda bir yapılacaktır. 2008 yılında ilk zirve yapıldıktan sonra sırasıyla 2013, 2018, 2023 zirveleriyle devam edecek ve yani gelecek sene dördüncü zirve yapılacak iken biz daha geçen yılın sonunda ancak üçüncü zirveyi yapabildik. Bunun sebebi nedir? "Pandemi" demeyin zira takvim kendini ispatlıyor, pandeminin engel yarattığı bir tarih yok bu takvimde.

Sayın Bakan, İsrail'den söz ettiniz. Evet, İsrail konusunda epey yol katedildi, karşılıklı büyükelçiler atandı, Cumhurbaşkanı da on dört yıl aradan sonra ilk kez bir İsrail Başbakanıyla görüştü; bunlar memnuniyet verici gelişmeler. Geç olsun, güç olmasın diye ilişkilerin hak ettiği seviyeye yükselmesinden hep memnuniyet duyacağımızı belirtmiştik, bundan da memnuniyet duyduğumuzu söylüyorum. Umarım, İsrail'deki seçim sonuçları bunca katedilen mesafeye zarar vermez, zira, Netanyahu'nun yeniden iktidara gelmesi işleri karıştıracağına benziyor. İsrail konusunda da bir sorum var: İsrail'in Türkiye'deki Hamas üyeleri konusunda dile getirdiği taleplerin ne kadarı karşılandı?

Sayın Bakan, ne zaman iktidar yetkilileri Putin'le görüşse Türkiye-Suriye ilişkilerine dair yeni bir gündem oluşuyor. Adana Mutabakatı konusunda da yine Putin'in ikazıyla iktidar bir diyalog olasılığını gündemine almıştı ancak yol katedilememişti, geçtiğimiz aylarda da yine benzer bir gündem kamuoyunu meşgul etti. Türkiye ile Suriye arasında istihbarat örgütleri tarafından yürütülen temasların iki ülke arasında resmî ve hükümet düzeyine çekileceğine dair beklentiler arttı ancak bunun da bir devamı gelmedi.

Sayın Bakan, siz de Suriye yönetimiyle koşulsuz görüşebileceğinizi açıklamıştınız; ne zaman görüşeceksiniz? Görüşmenin gecikmesinin sebepleri nelerdir? Suriye'yle konuşamadığınız için Türkiye bugün Birleşmiş Milletlerin tanıdığı birçok ülkenin nüfusundan daha fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapıyor. Suriye'yle görüşmemenin maliyeti her gün daha da artıyor, Şam yönetimiyle görüşmenin önemini uzun süredir dile getiriyoruz ama kimse dinlemiyor.

Bakın, biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak sığınmacıların geri dönüşü konusunda bir yol haritası çizdik, bizim politikamız belli: Gönüllülük esasına göre geri dönüşün teşviki; dönüşün planlı programlı ve zamana yayılarak yapılması; geri dönenlerin yaşamlarının sürdürülebilirliği için eğitim, sağlık gibi gerekli altyapı yatırımlarının yapılması; yatırımlar bağlamında uluslararası külfet paylaşımı; barışın sağlanması için gereken kolaylaştırıcılığın sağlanması -ki bu da elbette Cenevre görüşmelerinin devamının önemsenmesi anlamına geliyor- Şam yönetiminin geri dönmeyi tercih edenlerin güvenliği konusunda güvence vermesinin sağlanması. Bu koşullar çerçevesinde uluslararası hukuka uygun olarak Suriyeli sığınmacıların geri dönüşü sağlanabilir. Lübnan bunu başardı, bir takvime bağladı ve bu süreci başlattı. Sizin de zaman zaman sığınmacılar konusunda açıklamalarınız söz konusu oluyor. Ben Türkiye'nin de benzer bir gündemi var mıdır; bunu sormak istiyorum. Suriye sadece Doğu Akdeniz konusunda kilit ülke değil, daha birçok konuda Türkiye'ye dış politika alanında manevra kabiliyeti sağlayacak olan bir ülke; işte bu nedenle biz, Suriye'yle diyalogo önemsiyoruz.

Heyet Tahrir el-Şam tarafından Suriye'de yeni bir yapılanma söz konusu; yeni durumun gerek ülkemize gerekse Suriye'deki askerlerimize ilişkin oluşturabileceği tehditler nelerdir? Bu konuda bir planlamanız var mı? “Bunlar askerî konular.” demeyin zira, Suriye'de dış politika, savunma ve güvenlik konuları bir bütün oluşturuyor, bunu siz de biliyorsunuz Sayın Bakan.

Yumuşak gücü önelememenin sonuçları maalesef oldukça ağır oluyor. Biz bütün ülkelerle diplomatik ilişkilerin kesintiye uğramadan sürdürülmesini önemsiyoruz; İsrail, Mısır ve Suriye'yle diplomatik ilişkilerin bir an önce hak ettiği seviyeye ulaştırılması gerektiğini defalarca söyledik. Türkiye'nin ulusal menfaatleri için en kısa sürede bu ülkelerle ilişkilerin düzeltilmesini ümit ediyoruz. Mısır, Libya, İsrail ve Suriye'yle ilişkileri ve bu ülkelerle olan ilişkilerin Doğu Akdeniz bağlamındaki bölgesel etkisinin önemini anlatmaya çalıştım. Hidrokarbon kaynaklarının değerlendirilmesi için oluşturulan Doğu Akdeniz Gaz Forumunun bölgenin 7 ülkesini bir araya getirdiğini ancak bu gruba Türkiye'nin dâhil edilmemesini haksız ve adil olmayan bir davranış olarak gördüğümüzü de hep vurgulayageldik.

Şimdi, Doğu Akdeniz bağlamında biraz da Kıbrıs'tan söz etmek istiyorum. Sayın Bakan, Türkiye'nin sadece az önce saydığım ülkelerle ilişkileri değil, Amerika Birleşik Devletleri Kongresindeki dostlarını kaybetmesi ve ardından Yunanistan lobisinin kongrenin her iki kanadında da destek görmesi hem Ege'de hem Kıbrıs'ta istenmeyen gelişmelerin yaşanmasına sebep oldu. Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı Güney Kıbrıs'ı eski Varşova Paktı ülkelerine uyguladığı özel eğitim ve iş birliği programına dâhil etti. Aynı şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimine yönelik silah ambargosunu kaldırma yönündeki Eylül 2020'de aldığı kararın kapsamı da genişletildi; bu karar aslında aşama aşama gerçekleşti; bu kararın önüne geçilmesi için hangi girişimlerde bulundunuz? Bir girişimde bulduysanız neden sonuç alamadınız? Bu kararların Doğu Akdeniz'deki mevcut gerginliğin yatışmasına ve Kıbrıs sorununun barışçıl çözümüne yardımcı olmayacağını anlatmadınız mı? Bugün gelinen noktada bu kararlar sadece Kıbrıs'ta iki taraf arasındaki dengeleri olumsuz etkilemekle kalmıyor, Doğu Akdeniz'deki gerginliğin ve Türkiye-Yunanistan ilişkilerinin de daha fazla olumsuz bir şekilde gelişmesine yol açıyor.

Hani, Yunanistan demişken malum, gündemin en sıcak konularından biri de Ege özelinde Yunanistan'la yaşadığımız gerilim. Öncelikle şunu belirtmek isterim ki: Yunanistan'la yaşadığımız gerginlikte elbette ebediyen komşu kalacak iki ülke olarak dostane çözüm yollarını denemeliyiz ve diplomatik kapıları kapatmamalıyız ancak Yunanistan'ın statüsü gereği silahsızlandırılmış olması gereken adaları silahlandırmasını da asla kabul etmediğimizin altını özellikle çizmek isterim.

Avrupa Birliği'nin de bu sorunları Türkiye-AB ilişkilerinin bir parçası olarak görmekten vazgeçmesi gerekiyor. Türk-Yunan gerginliğini çözecek olanlar Türkiye ile Yunanistan'dır; bunun altını da özellikle çizmek isterim. Siz, bu konuda ne yapıyorsunuz acaba? Herhâlde siz de bütün bu görüşleri Avrupa Birliğine aynen anlatıyorsunuz zaten başka bir davranış beklemiyorum ama neden sonuç alamıyorsunuz; ben onu bir türlü anlayamıyorum?

Sayın Bakan, bu yılın en önemli gündem maddelerinden biri de vatandaşlarımızın vize alımlarında yaşadıkları sorunlar. Vize serbestliği sürecinin canlandırılması girişimlerinin oldukça gerisinde olduğumuz malum. Bakanlık olarak, vize sorunlarının çözümü konusunda hangi adımları attınız ve ne gibi bir ilerleme sağladınız? Vatandaşlarımızın mağduriyetinin giderilmesi için hangi girişimlerde bulunuyorsunuz? Zira, bize sürekli olarak vatandaşlarımızdan vize talepleri geliyor; biz de bunları Dışişleri Bakanlığına iletiyoruz ancak sonuç alınmadığını gördükçe de acaba Dışişleri Bakanlığımız hangi adımları atıyor diye merak ediyoruz.

Yine, Avrupa Birliği başlığında gümrük birliğinin güncellenmesi ve hızlandırılması konusunda da bir ilerleme söz konusu değil. Avrupa Birliği'nin 2022 Türkiye ülke raporunda özellikle demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi temel konularda gerilemenin sürdüğünü ve üyelik için gerekli olan AB müktesebatına uyum konusunda bir ilerleme olmadığının da altı çiziliyor. Avrupa Birliğiyle ilişkilerin iş birliği konuları üzerinden yürütülmesi önemli olsa da değerler üzerinden yapılamıyor olması, Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından çok büyük bir sıkıntı oluşturuyor. Bugün, vatandaşlarımızın Avrupa Birliğine tam üyelik konusundaki istekleri kamuoyu anketlerinde fevkalade yüksek bir orandayken ülkemizin ve vatandaşlarımızın hak ettiği mücadeleyi biz, iktidarın gösterdiği kanaatinde değiliz; bunu da anlamak mümkün değil.

Sayın Bakan, tahıl koridorundan söz ettiniz. Tahıl Koridoru Anlaşması'nın Türkiye'nin uluslararası görünürlüğüne elbette katkı yaptığı ortadadır. 24 Şubattan beri Türkiye Cumhuriyeti olarak jeopolitik konumumuza ve Montrö'nün ruhuna uygun hareket ediliyor; bunlar, fevkalade memnuniyet verici. Tahıl Koridoru Anlaşması'nın Rusya tarafından uygulanmasının durdurulma riski hâlâ var. Bu durum,

anlaşmaya katkı yapan ülke olmamız nedeniyle uluslararası toplum nezdinde bizim de görünümümüzü olumsuz etkileyecektir. Onun için, ülkemizin çok daha fazlasını hak ettiğini ve yeni oluşan Avrupa güvenlik mimarisinde daha etkin bir rol üstlenmemiz gerektiğini düşünüyoruz.

Sürekli olarak İsveç ve Finlandiya'yla müzakereler yapıyorsunuz. Esasen Madrid'de imzalanan üçlü mutabakatta da Türkiye'nin Avrupa güvenlik mimarisinde daha etkin bir rol üstlenmesi için Finlandiya ve İsveç'in AB nezdinde çalışmalarını beklediğimiz hükme bağlıdır ama biz, İsveç ve Finlandiya'yla müzakerelerde hiç bundan söz edildiğini duymuyoruz. Neden?

Sayın Bakan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Rusya'nın enerji kaynaklarının sevkiyatı için ana rotayı Türkiye üzerinden sağlamaya yönelik teklifi kamuoyunda konuşulmaya devam ediyor. Enerji konusunda Türkiye ile Rusya arasında asimetrik bir ilişki söz konusu. Burada önemli olan, Türkiye'nin üçüncü ülkelere satış yapma yetkisinin olup olmayacağı. Önceki projelerin aksine Türkiye'yi enerji merkezi yapacak yegâne unsur bu avantaja sahip olup olmayacağı; Rusya'nın açıklamalarından yine böyle bir yetki olmayacağını anlıyoruz. Tüm Avrupa ülkelerinin Rusya'ya ambargo uyguladığı, hatta Rusya'yla iş yapan şirketlere dahi ikincil yaptırımların gündemde olduğu bir süreçte bu projenin Türkiye için avantajı ne olacak, acaba bunu açıklayabilir misiniz? Tüm ülkeler enerji arz güvenliği açısından Rusya'ya olan bağlılığını azaltırken Türkiye'nin buna yönelik çalışmaları var mıdır? Rusya'yla enerji depolaması, enerji ticareti ve güvenliği konularında oluşan asimetrik tutuma son vererek Türkiye'yi gerçek anlamda bir enerji merkezi hâline getirecek hangi adımları atacaksınız?

Avrupa Birliğinin Azerbaycan'la attığı adımlardan sonra İsrail ve Lübnan arasında da enerji konusunda anlaşma sağlandı. Oluşan bu yeni enerji denklemlerinde enerji arz güvenliği açısından Rusya haricinde bu yeni denklem çerçevesinde Türkiye'nin hangi politikaları vardır ve bu politikalar nasıl gelişecektir?

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; son olarak, Amerika Birleşik Devletleri'yle olan ilişkilere de kısaca değinmek isterim. Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkiler F-16 modernizasyon kiti alımı üzerinden ilerliyor. Bu konuda maalesef, Türkiye'nin Kongredeki dostlarını kaybetmesi nedeniyle mevcut yönetim her ne kadar olumlu baksa da Kongrede bir dirençle karşı karşıyayız. F-16 alım süreci hangi aşamadır? Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde bugünkü seçimler sonucu çoğunluk Cumhuriyetçilere geçince ilişkilerimiz bundan nasıl etkilenecek, bu konuda bir yol haritanız var mı? Bunları da bilmek isterim.

Sayın Bakan, hem sunuşunuzu dikkatle dinledim hem de sorularımı size sıraladım; bu sorularımıza kapsamlı yanıt vereceğinizi umuyorum. Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum. Vakti tasarruflu kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Hışyar Özsoy'a söz vereceğim ama mikrofonunuza basarsanız, doğru mikrofonu açmış olayım.

Buyurun, süreniz yirmi dakikadır.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan ve ekibi, diğer milletvekili arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlayarak başlamak istiyorum.

Kıymetli arkadaşlar, çok gündem var, yirmi dakikada mümkün mertebe ana başlıklarla Halkların Demokratik Partisinin bütçeye dair, dış politikaya dair görüşlerini ifade edeceğim.

Başlarken şunu söylemek istiyorum: Geçen gün değişik siyasi partilerin dış ilişkiler temsilcileriyle birlikte Almanyalı bir vakfın aracılığıyla Avrupa Birliğinde, Avrupa Parlamentosunda, Avrupa Komisyonunda bazı görüşmeler yaptık fakat biz bu görüşmeleri yaptıktan sonra, işte, Türkiye’de bir kızıl kıyamet, yandaş medyada “İşte, muhalefet Brüksel’de toplandı.” “İşte, HDP, İYİ Parti bilmem yan yana geldi, bilgiler sızdı.” “Sızdı.” dedikleri de Türkiye Raportörünün kendi sayfasından paylaştığı resmî fotoğraf yani “Bilgi sızdı.” dediği. Böyle rezalet bir basın vardı fakat acı olan şu: Komisyon üyesi kimi insanlar da bunun üzerine yorumda bulanabildiler, 1 defa arayıp sormadılar “Nedir, neyin nesidir?” diye.

SALİH CORA (Trabzon) – Nedir?

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Bizden önce bu Brüksel’e gidiş, yani Avrupa Parlamentosunda muhalefet dış politika temsilcilerinin yaptığı ziyaret. Bizden önce Sayın Faruk Kaymakçı oradaydı sanırım, hatta bizden önceki toplantıda Nacho Sanchez Amor sizinle görüşmüş, sizinle olan toplantıdan sonra gelip muhalefet dış politika konusunda ne düşünüyor?

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Ya, bir susun, lütfen, sonra konuşun. Bakın, daha konuşamadım.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yok ya, anlamadık.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Bekleyin ya. Salih Bey, bir bekleyin ya...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ne dediğini anlamadık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İnsicam bozulmasın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Arkadaşlar, hatibi dinleyelim, herkes sırası geldiğinde fikirlerini söylesin, karşılıklı konuşmayalım, rica ediyorum.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Süremizden gitmesin Başkan, bu insicamı sağlayın, konuşalım, her defasında böyle ya.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok gergin başladın.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Bismillahirrahmanirrahim ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, siz sununuza dönün, lütfen; Hişyar Bey, lütfen.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Neyse... Kıymetli arkadaşlar, şöyle söyleyelim: Yani Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosuyla Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin durumu, bunun nasıl düzelenbileceğine dair herkes kendi fikirlerini paylaştı. Bazı akademisyenler de vardı fakat ilginç olan şeydu: Bir haber yapılmış, 20 tane yandaş kanaldan medyada aynı haber, aynı başlık, aynı yalan ve iftiralarla... Çünkü mesela Selin Sayek Böke’nin orada olduğu söylenmiş, 20 kanal söylüyor bunu, Selin Hanım yok, hiç gelmedi oraya ya. Ya, bu kadar “copy paste” böyle korkunç bir durum.

Biz tabii ki, HDP’nin dış ilişkiler alanındaki fikirlerini içeride, dışarıda her ortamda anlatmaya devam edeceğiz, hakikatlı bir şekilde söyleyeceğiz. Bunun niye önemli olduğunu birazdan anlatacağım size çünkü nezaketle Sayın Bakan ifade etti, birçok konuda düşüncelerini paylaştı ama oradan bakınca Türkiye’deki manzara pek de Sayın Bakan’ın söylediği gibi görünmüyor, birkaç somut örnek vereceğim çünkü.

Kıymetli arkadaşlar, oraya girmeden Amerika’yla ilişkiler -böyle tane tane, hızlı bir şekilde geçeyim- Biden’la görüşme hâlâ yok, bekleniyor, olmayacak muhtemelen seçimlerden önce. F-35 yok, o, programdan çıkarıldı. S-400’ler hâlâ kullanıma açılmadı bildiğimiz kadarıyla değil mi Sayın Bakan?

Herhâlde daha açılmadı. F-16 modernizasyonu konusunda git gel, git gel, heyet üstüne heyetler gidiyor ama bu konuda herhangi bir ilerleme söz konusu değil, aynı zamanda Halkbank davası, Rıza Zarrab vesair vesair; alabildiğine devam ediyor yani o anlamda toparlanan bir şey yok.

Avrupa Konseyinde Kavala ve bizim Genel Başkanımız Selahattin Demirtaş'ın davaları, bu kararlar hâlâ uygulanmadı, hâlâ ciddi bir tartışma devam ediyor. Bu Hükümet -Sayın Çavuşoğlu dâhil- AİHM kararı kesinleşirse uygulanacağını söylemişti, kesinleşti, Büyük Daire kararı oldu, yine uygulanmıyor, iki yıldır bekliyoruz.

40 milletvekilinin dokunulmazlığının Anayasa'ya aykırı bir şekilde, AİHM'ye aykırı bir şekilde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı bir şekilde kaldırıldığı söylendi, bunun için tazminat ödendi 40 milletvekiline yani o şekilde dokunulmazlıkların kaldırılmayacağına hükmetti. Bugün 8 Kasım, hâlâ içeride, cezaevinde olan İdris Baluken ve uzun süredir tutuklu bulunanlara yönelik bugün de AİHM'nin bir kararı olacak, muhtemelen Hükümet buna da kulağını kapatacak.

Sayın Bakan, siz özellikle Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin Başkanlığını da bir dönem yapmış birisi olarak Türkiye ile Avrupa Konseyi arasındaki bu ilişkiler hakkında ne düşünüyorsunuz? Artı, 2016, 2018 ve 2021 CPT Raporları bir türlü açıklanmıyor. Bunun gerekçesi nedir? İçinde çok fazla işkence belgesi mi var, nedir, niye açıklanmıyor? Yani altı yıldır, 2016'daki dosya verilmiş. Biz geçen yıl CPT Genel Sekreteriyle de görüştük "Biz bütün raporlarımızı yazdık, Hükümete verdik. Normalde usulen altı ay içerisinde açıklanması lazım." Altı yıl geçmiş aradan saklanılan nedir? 2016, 2018, 2021 CPT Raporları...

Devamla, Avrupa Birliğiyle olan ilişkilerde, kıymetli arkadaşlar, katılım müzakereleri zaten donmuş durumda. Gümrük birliğinin esamesi okunmuyor, bazı görüşmeler olsa da somut ilerleme yok. "Vize liberizasyonu" dendi, vize serbestiyetiyle insanlar serbestçe Avrupa'ya gidecekti, az önce Ünal Bey anlattı, vallahi biz de Halkların Demokratik Partisi olarak vize başvuru merkezine dönmüş durumdayız çünkü her vize başvurusu yapan reddedilince partilere geliyor, biz de elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyoruz ama örtük bir ambargo söz konusu. İktidar partisi Vekili Ziya Bey bunu getirdi; biz bunu, raporu Avrupa Konseyinde de, orada da tartıştık, destekledik. Şu an Türkiye'de yapılan bütün başvurulara yönelik biz artık örtük bir ambargonun olduğunu, bu konuda Hükümetin bir şey yapması gerektiğini, bu konuda kesinlikle ortaklaşmamız gerektiğini... Çünkü herkes çok olumsuz şekilde etkileniyor. Hatta öğrenciler çok fazla bize geliyor. Mesela, doktora öğrencisidir, kabul almış ama bir türlü gidemiyor. Biz bir ortak çalışmayı Avrupa Konseyinde yapabildik, en azından bu konuda ortaklaşabildik. Bu, çok önemli bir mesele, bunun üzerine birlikte gitmemiz lazım.

Yalnız, Avrupa Birliğiyle yaptığımız görüşmelerde, kıymetli arkadaşlar, şöyle çok önemli bir noktanın altını çizdiler bu Ukrayna-Rusya meselesinde. Biz Türkiye'nin taraf olmamasını destekliyoruz Halkların Demokratik Partisi olarak yani bu savaşın tarafı Türkiye değil, bu konuda biz destekliyoruz. Tahıl koridoru konusunda emek sarf eden -başta Bakanlık olmak üzere- herkese teşekkür ediyoruz. Çok iyi bir noktada tahıl koridorunun açık tutulması için çünkü bu, nihayetinde yoğunlukla yoksul ülkeleri vuracak, Afrika'yı vurabilir, açlık olabilir, yeni göçler yaşanabilir. Bu konuda bu yapıcı rolde kesinlikle ısrar etmek lazım. Bu konuları takdir ediyoruz Sayın Bakan.

Yalnız, çok fazla yaptığımız bütün görüşmelerde bir gündem sürekli dikkatimize sunuldu, o da: Avrupa Birliği ülkeleri yaptırımların Türkiye tarafından uygulanmaması konusunda aslında -tırnak içinde söylüyorum- belli bir anlayışa sahipler. Zaten Türkiye'den yaptırımların uygulanması beklenmiyor yani Türkiye'nin Rusya'yla ilişkileri, Türkiye'nin hâlâ devam eden ara buluculuğu vesaire fakat temel olarak söylediği şu: "Yaptırımları uygulamak değil, yaptırımları delmeyin." diyorlar. Kavram olarak kullandıkları: "Circumvent" etmeyin yani dolaylı bir şekilde "undermine" etmeyin "bash" etmeyin

-İngilizce söylüyorum- kullandıkları kavramlar bunlar. Yani şunu söylemeye çalışıyorlar: “Evet, bir noktaya kadar anlıyoruz hem reel politik gereği hem komşusunuz hem bir sürü mesele var ortada, Karadeniz’de ama bir şekilde dünyanın değişik taraflarına dağılmış kara Rus parasının Türkiye’ye girişine müsaade etmeyin.” diyorlar. Bu konuda ağıktan söyledikleri var, muhtemelen size direkt söyledikleri de var yani Maliye Bakanları gidiyor, geliyor, bir sürü tartışma var. Bu, niye önemli? Yarın öbür gün İran’daki o yaptırım delmeler gibi... Bakın, bir Rıza Zarrab davası var, bütün dünyaya Türkiye’nin konuşulduğu hâle bakın. 20 milyar dolar yaptırımlar delinerek bir şekilde İran rahatlatılmış. Şu an çok daha büyük, katmerli olanının burada yapıldığına dair ciddi tartışmalar var. Biliyorsunuz yani yatırımları kapan, kredi kartı kullanamayan zenginler demirlediler burada. Artık balya balya paralar mı var, nakit para mı getiriyorlar, ne getiriyorlar, bilmiyoruz.

Bu, şu açıdan çok önemlidir: Bakın, bir örnek vereceğim size, savaşlar oluyor Türkiye’nin etrafında. Türkiye bu savaşları çıkarmıyor, kimse bunu söylemiyor. Bazı savaşlara yanlış müdahil oluyor -birazdan onu da anlatacağım Suriye konusunda- fakat bu çıkan savaşların kırıntısı, ne varsa hepsi Türkiye’ye geliyor. Birkaç örnek vereyim, örnek veriyorum size: Rus oligarklar paralarını kapıp buraya geliyorlar, kimse bunu inkâr etmiyor. Artı, geçen gün ara buluculuk yapıldı, kıymetli arkadaşlar, Ukrayna ile Rusya arasında. Azov taburunun 5 komutanı buraya geldi, savaşın sonuna kadar burada kalacak. Ukrayna şu an haklı bir savaşta, biz çok fazla bir şey demiyoruz. Bunlar Neonazi, faşist komutanlar, bunun da altını çizelim. Azov taburu komutanı geliyor, oligark buraya geliyor -mülteciler fukara, yerleri yurtları parçalanmış- Suriye’den 3,5 milyon mülteci, Afganistan’dan yüzbinlerce mülteci buraya geliyor, Sırp mafya liderleri İstanbul’da öldürülüyor, cesetler çıkıyor. Ya, Türkiye nasıl bir ülkeye döndü? Türkiye’de vatandaşlar kendisini güvende hissetmiyor. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları kendisini güvende hissetmezken Rus’un oligarkı, işte Ukrayna’nın Azov taburu komutanı, bilmem Sırp’ın mafya lideri, bilmem Suriye’nin savaşını yürüten bütün çete örgütleri liderleri Türkiye’de kendisini güvende hissediyor. Bu konuda çok ciddi düşünmek lazım. Bu, ileride herkesin başını çok fazla ağrıttacak bir mesele kıymetli arkadaşlar.

Devamla; NATO-İsveç arasındaki ben bu meseleye de kısaca bir girmek istiyorum kıymetli arkadaşlar. Şu an bildiğim kadarıyla Macaristan ve Türkiye dışında İsveç ve Finlandiya’nın NATO’ya girişi konusunda parlamenter ratifikasyonu yapmayan kalmadı. Macaristan “Yapacağız.” dedi, tarih sanırım hâlâ belli değil, bir Türkiye kaldı. Türkiye de buna “İsveç ve Finlandiya terörle mücadele konusundaki hassasiyetlerimize cevap verene kadar yapmayacağız.” diyor, böyle bir politikasını sürdürüyor. Bugün Başbakan gelmiş buraya birtakım tartışmalar, pazarlıklar dönüyor.

Ben sadece Sayın Bakana şunu söyleyeyim: Sayın Bakan, bu insanlar talep ediliyor ya, biri benim dayım rahmetli Doktor Sıraç Bilgin, şu talep ettiğiniz listede olan isimlerden biri. 80’lerde -tıp doktoru- Türkiye’de siyaset yapmış, Türkiye KDP’sinin önemli isimlerinden biri vakti zamanında. Sonra bırakmış gitmiş, kalamamış, tutunamamış, İsveç’e yerleşmiş. 2014 yılında öldü, 15 kadar da kitabı var. İstedığınız insanlardan birisi o, bari ölüsü rahat etsin, karışmasınlar yani bari istihbaratı doğru düzgün toparlasınlar. Sıraç Bilgin, İsveç’te yatıyor. Buraya getirip ne yapacaksınız? İkincisi; Ragıp Zarakolu, 75 yaşında. Türkiye’nin, dünyanın bildiği çok ünlü bir yayınevi sahibi. Bu arada Kürt de değil ha Türk, adalı yani. Ragıp Zarakolu 75 yaşında, terör diye isteniyor. Buradan sadece Ragıp Zarakolu’na çok selam sevgilerimizi iletiyoruz.

Kürt meselesi NATO kapılarında, İsveç’te, Finlandiya’da çözülmeyecek, burada Ankara’da çözülecek. Eninde sonunda çözülecek ve Madrid’de değil, Brüksel’de değil, Washington’da değil, burada kardeşçe çözülsün biz aşarız ama aksi hâlde “Efendim, şöyle yapın. Terör destekçisi...” Bütün Kürt meselesini bir terör, güvenlik meselesine indirgeyip... Bu Kürt meselesi iyice bir uluslararası

karakter de kazanıyor sayenizde yani bu yanlış politikalar sayesinde. Şu an NATO'sundan Amerikası'na herkesin bir parmağının olduğu bir meseleye döndü Kürt meselesi. Bu, kardeşlik hukuku çerçevesinde, bu topraklarda, bu coğrafyada çözülmesi gereken bir meseledir. Aksi hâlde daha çok fazla NATO, Brüksel, orası, burası gidilir, gelinir ve bir sonuç alınmaz. Hoş onların bu meselenin çözülmesine dair de çok iyi niyete sahip olduklarını düşünüyoruz.

Kıymetli arkadaşlar, son bir şeye daha girmek istiyorum. Bu konuya bu şey meselesinden sonra... Azeri-Ermeni meselesi, o konuda da çok küçük bir şey söyleyeyim. Halkların Demokratik Partisi olarak Azeri ve Ermeni halklarını 2 kardeş ve komşu halk olarak görürüz. Bu meseleye tek millet 2 devlet üzerinden biz bakmıyoruz; eleştirebilirsiniz, biz bakmıyoruz. Türkiye'nin bu... Bunu niye söylüyorum? Geçen gün Putin, Soçi'de her 2 lideri de çağırdı, Soçi'de toplantıya başkanlık etti. Gönül isterdi ki Azeriler ile Ermeniler arasındaki bu husumeti kalıcı bir şekilde çözebilecek o iradeyi Türkiye ortaya koysun ve belki de ev sahipliğini Kars'ta, Erzurum'da yapsın; ikisini de oraya davet etsin, bu mesele burada çözülsün. Şu an Rusya el yükseltilmiş durumda. O coğrafyanın, Güney Kafkasya'nın kaderi Rusların 2 dudağının arasında kalmış ve Türkiye, evet, girdi, savaşa taraf olarak girdiği için... Belki de hani Rusya'da Rusya ile Ukrayna arasında yapmaya çalıştığımızı, Bosna'da yapmaya çalıştığımızı -söylüyorsunuz ya- Hırvatistan'da, Kosova'da yapmaya çalıştığımızı belki bu noktada yapmak çok daha farklı bir pozisyonu ortaya çıkarabilirdi.

Sayın Bakan, şu ana kadar hani reel siyaset biraz böyledir. En azından bu noktadan sonra Türkiye'nin bütün gücünü, imkânını, kaynağını, kapasitesini bu meselenin kalıcı bir barışa ulaşması için harcaması gerektiğini düşünüyoruz HDP olarak. O konuda bütün çabalara da destekçi olacağımızı söylüyoruz; daha fazla kan akmasın. Bu iki kardeş halk -biz "halk" üzerinden bakıyoruz, "millet" "devlet" üzerinden gerçekten bakmıyoruz, bunlar kardeş halklardır- aralarında meseleler var ve Türkiye, bu coğrafyanın önemli, büyük devletlerinden birisi olarak bu meselenin çözümü için üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir.

Kıymetli arkadaşlar, zamanım azaldı, son olarak şunu söyleyeyim: Normalleşme tartışmaları var kıymetli arkadaşlar, Mısır, İsrail, Birleşik Arap Emirlikleri -darbe finansörü olarak suçlanmıştı- Suud "katil" demişlerdi fakat Cumhurbaşkanı en üst düzeyde burada kendisini karşıladı, gönderdi Kaşıkçı'nın katilini. Buna şahit olduk. "Hatta Esad'la da görüşebilirim." dedi. Normalleşme meselesini bir noktaya kadar anlayabiliriz, reel siyasettir, pragmatizmdir, olur olabilecek şeyler yalnız on yıldır "Katil Esad" deyip bu ülkenin bütün kaynaklarını o savaşın içerisinde tükettikten sonra en azından Esad'la görüşme niyetiniz varsa hadi biz teröristiz(!) bizi geçin de bir ana muhalefet lideriyle, bir Meral Hanım'la, diğerleriyle bir konuşun, Cumhurbaşkanı konuşsun. Esad'la bile konuşabilecek Cumhurbaşkanı -onun tabiriyle söylüyorum, özür diliyorum- "Bay Kemal" ve "Meral Hanım" veyahut da diğerleriyle konuşamıyor mu? Hep diyorsunuz ya "Dış politika siyasetüstü bir alan olmak durumunda." eğer öyleyse böyle köklü politika değişiklikleri varsa olacaksa bunun gerekçelerinin bu halka anlatılması lazım. On yıl sonra ne oldu da "Esad olsa görüşebilirim." Neye istinaden görüşüyorsunuz? Bu halka, bu muhalefete, bu topluma bir açıklama yapma sorumluluğunuz yok mu?

Son olarak, kıymetli arkadaşlar, Süleymaniye'den Afrin'e kadar Türkiye Cumhuriyeti devletinin Kürt meselesinde uyguladığı güvenlikçi politikalar yüzünden dünya kadar suç işleniyor. Bakın, size bir iki örnek vererek gidiyorum, tane tane, somut somut, hiç kimse öyle şey yapmasın bekleyin lütfen bitireyim sonra cevap verin bana. Süleymaniye'de yakın zamanda en son örnek Nagihan Akarsel, Konyalı Cihanbeyli Kürt bir kadın öldürüldü, suikast sonucu öldürüldü. Bunun üzerine Bağdat Büyükelçisi Alırza Bey bunu sahiplenen bir açıklama yaptı Sayın Bakan, dedi ki: "Biz operasyonları sınır ötesinde de yaparız, PKK odaklı, iltisaklı herkes hedefimizdir." Bahsettiğimiz, cebinde Türkiye

vatandaşı kimliği bulunan Konyalı Cihanbeyli şuradan 150 kilometre ötede bir Kürt kadın buraya getirildi, defnedildi. Hoş defnedilirken polis definine bile katılmamasına müsaade etmedi birçok kişinin ya. Ondan önce de Mehmet Zeki Çelebi öldürüldü Sayın Bakan, Süleymaniye’de suikast sonucu. Ben şimdi size soruyorum Sayın Bakan, bu iki suikast konusunda en nihayetinde 2 tane, Türkiye vatandaşı kimliği taşıyan insan sizin Irak nezdinde, Kürdistan bölgesel yönetimi nezdinde herhangi bir girişiminiz oldu mu? Nasıl oluyor da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları suikastle Süleymaniye’de öldürülüyor? Ve şu ana kadar en azından ben Dışişleri Bakanlığından tek bir açıklama duymadım. Bu konuda bir izahat bekliyoruz.

Devamla, Zaho’da, biliyorsunuz, “sınır ötesi operasyon” adı altında yapılan bombardımanlarda en son bu yazın sınırlarında çocukların da olduğu 9 kişi öldürüldü. Irak Hükümeti, Türkiye’yi suçladı. Türkiye suçlamaları reddetti ve Sayın Bakan “Bu katliamın açığa çıkarılması için Dışişleri Bakanlığı olarak biz üzerimize düşeni yapacağız.” dedi. Bu konuda herhangi bir gelişme var mı çünkü Irak yetkilileri “Türkiye tarafından herhangi bir destek almadık.” diyorlar, bunun aydınlatılması için. O konuda ikinci bir izahat bekliyoruz.

Üçüncü olarak, bu yakın zamanda yine yaz boyunca oldu, hani buradaki, Cudi’deki ormanlar kesiliyor, yetmiyor gibi Babatlar, korucular ve birtakım işte çete güçlerin sayesinde ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin ordusunun himayesinde Güney Kürdistan bölgesindeki ağaçlar kesilerek Türkiye’ye getiriliyor satılıyor bunun belge belge, ton ton görüntüsü var yani sınırlardan getirip o ağaçları satıyorlar. Daha önce gördük Afrin’de zeytin çalmaları gördük de yani Kürdistan bölgesel yönetiminden ağaçların çalınıp Türkiye’ye getirilip satılması; ya bu nasıl bir şeydir, bu nasıl bir talan ekonomisidir? Çünkü bunlar uluslararası suç kategorisine giren durumlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Bir tanesi daha, şu an Suriye’deki baraj sularının kesilmesi yüzünden kolera salgınları artıyor. Dün İnsan Hakları İzleme Örgütünün bir raporu var, kolera salgını artmış durumda su olmadığı için.

Özür diliyorum Sayın Başkan, müdahale olduğu için sadece bir dakika toparlamak için istiyorum, uzatmayacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümleler, rica ediyorum.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Tamam, hemen bitiriyorum.

Son olarak sadece şu soruyu sorayım, orada kapatayım, fazla uzatmayayım ben de; Sayın Bakan, daha önce de sordum, sizden istediğimiz cevabı bir türlü alamadık: Heyet Tahrir el-Şam İdlib’de şu an Türk parasını da kullanarak bir ekonomi yönetiyor, şu an hâlâ orada ve yakın zamanda Afrin’e doğru bir saldırıya geçti, genişledi ve Türkiye’den bu konuda biz bir tavır, sert bir tutum falan görmedik. Nedir Heyet Tahrir el-Şam’ın Afrin’le ilişkisi? Siz Heyet Tahrir el-Şam hakkında yani terör örgütü olarak Türkiye’nin kodladığı Heyet Tahrir el-Şam hakkında ne düşünüyorsunuz; özellikle Afrin’e doğru genişleme ve ileride olabilecek bir İdlib tahliyesinden sonra Afrin’in tamamen onların denetimine bırakılması konusunda? Bu yönlü tartışmalar da var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Birçok arkadaşımız var, başka fikirleri de onlar paylaşırlar, gün boyu herkes görüşünü ifade edecek. Sayın Bakanımız eminim burada ortaya konulan iddialara, sözlerle kapanışta cevaplarını verecektir.

Şimdi İYİ Parti temsilcisi Sayın Aydın Adnan Sezgin’e söz veriyorum.

Sayın Sezgin, süreniz yirmi dakikadır.

Süre konusunda hassasiyet istiyorum çünkü çok sayıda arkadaşımız bugün söz istedi. Herkes farklı cepheleriyle tartışacaktır diye düşünüyorum.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan, çok teşekkürler.

Sayın Durmuş Yılmaz'ın lütfuyla, vakit açısından ben biraz iltimas tanıyacağınızı düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu yapamıyoruz maalesef; genel bir kural oyladık Komisyonumuzda, genel kural olarak onu yapamıyoruz. Vakti içinde, lütfen; siz diplomasınız, kısa süre içinde çok şey ifade etme kapasiteniz var.

Buyurun lütfen.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Kapasitelerimi aşırı görüyorsunuz, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun, teşekkür ediyorum.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığının güzide mensupları, sevgili meslektaşlarım, basının kıymetli temsilcileri; hepimizi selamlıyor, derin saygılarımı sunuyorum.

Dışişleri Bakanlığının 2023 bütçesi kabaca hesapla 900 milyon dolar. Bütçe 2022 yılında ek bütçeyle birlikte 880 milyon dolar civarındaydı, küçük bir artış var. Yaşadığımız enflasyon nedeniyle bunları maalesef dolar olarak ifade ediyorum. Geçtiğimiz dönemde yıllık bütçenin o dönemdeki enflasyon nedeniyle yetersiz kalacağını söylemiştim, ek bütçe müzakereleri sırasında da Dışişleri bütçesinin artırılmasını savunmuştum. Mevcut enflasyon oranlarına ve tahminlerine göre bu bütçenin, mevcut bütçenin gerçek değeri çok aşınacak. Harcamalarının çok önemli kısmını döviz cinsinden yapan bir Bakanlık için çok zor bir durum; hele meseleler, sorunlar bu denli artmışken. Keşke bütçeyi alıp dövize yatırmak mümkün olsaydı, keşke Dışişleri Bakanlığının bütçesi biraz daha artırılabilseydi.

Sayın Başkan, kırılan olan küresel düzen 2022 yılında iyice hırpalayıcı gelişmelere maruz kaldı; Sayın Bakan da bu konuya değindi. Elbette Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı bu gelişmelerin en önemlisi. Nükleer silah kullanımından dahi söz ediliyor. Küresel düzeyde askerî, siyasi, ekonomik, ekolojik birçok girift sınımayla karşı karşıyayız; belirsizlik ve istikrarsızlıkla dolu bir çağdayız Türkiye açısından. Bir de iktidarın kendi kendine yarattığı ciddi riskler, istikrarsızlıklar mevcut. Türkiye bu ortamda gerektiği gibi konumlanabildi mi yoksa savrulmalar ve tenakuzlar girdabında mı? Bazı yorumcular bu savrulmaları, tenakuzları taktik hamleler olarak nitelendiriyor. Bunlara hiç mi hiç iltifat etmiyoruz.

Sayın Bakanı konuşması için kutluyorum, güzel temennilerde bulundu. Bunların gerçek olmasını, gerçekleşmesini elbette isteriz ama mevcut görüntü o değil. Maalesef, Türkiye'nin dış politikası kalmamıştır. Ben, "Türkiye'nin dış âlemle ilişkileri" veya "uluslararası ilişkileri" ifadelerini kullanıyorum. Küresel dengeler değiştikçe Türkiye uluslararası ilişkilerinde savruldukça savruluyor. Toparlanmaya, bazı ülkelerle anlamsız yere bozulan ilişkilerimizi de normalleştirmeye çalışıyorsunuz. Bunu destekliyoruz elbette ama toplanma, toparlanma bir türlü olmuyor, gerçekleşmiyor, normalleşme ya tutmuyor yahut da eksik kalıyor. Niye? Çünkü iktidarınız uluslararası alanda çok şeyi yitirdi, özellikle güvenilirliğini yitirdi. Bunun nedenlerine girmeyeceğim ama ulusal çıkar mefhumundan uzaklaşma konusunu da zikretmeden edemeyeceğim.

Bu arada, Sayın Bakan, yönettiğiniz Bakanlık çoğu zaman itfaiyeci vazifesi görüyor, dikkatle kullanılması gereken enerji boşa harcanıyor, lüzumsuz maliyetler doğuyor, bu maliyeti tüm ülke ve vatandaşlar ödüyor.

Sayın Bakan, size Sayın Başkanımız vasıtasıyla bazı sorular soracağım. Birincisi, bu kadar uzun bir süre Dışişleri Bakanlığı vazifesini yürüttükten sonra dışarıdan tayinlerin doğru olmadığı kanaati edindiğinizi düşünüyorum ancak son Büyükelçiler Kararnamesiyle dışarıdan atama eğilimi devam etmiştir. Bu keyfi atamaların toplam sayısı kaçta ulaşmıştır? Bu şekilde atanmaların yurt dışında fiilen görevde bulunan toplam büyükelçi sayısı içindeki oranı nedir? Keza, merkezde yönetici konumundaki memurlar arasındaki denge hangi düzeydedir? Bakanlığın işlevinin tali hâle getirilmesi de dâhil olmak üzere pek çok yanlış uygulama neticesinde uluslararası ilişkilerimiz sürekli sarsıntı hâlinde. Dış ilişkilerimizde Cumhurbaşkanlığının mutlak ağırlığının yanında Millî Savunma Bakanlığının da payı hiçbir zaman olmadığı kadar artmıştır. Keza, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı da öne çıkmaktadır. Bu tespit hem karar hem de uygulama aşamaları için geçerli. Uluslararası ilişkileri yönetmekle görevli Dışişleri Bakanlığı bu durumu nasıl değerlendiriyor?

Sayın Bakan, siz de Doğu Akdeniz’deki kritik gelişmelere işaret ettiniz. Libya’da tarafların bir araya getirilmesine ilişkin sıkıntılar artmaktadır. “Türkiye’nin bazı adımları bu süreci daha da zorlaştırıyor.” algısı yerleşmektedir. Geçen hafta gerçekleştirilen Arap Ligi zirvesinde konuya yüzeysel değinilmiş olsa da önceki ay düzenlenen Dışişleri Bakanları toplantısında Arap Ligi, Türkiye’ye Libya’daki müdahalelerine son verme çağrısında bulunmuştur. Arap Ligi’nin Türkiye’nin Arap ülkelerinin iç işlerine karışmasını izlemekle görevli Bakanlar Komitesi kurmuş olması başlı başına üzüntü vericidir.

“Ulusal çıkar” kavramından tamamen koparak ilişkilerimizi anlamsız şekilde bozduğumuz Mısır’la başlatılan normalizasyon süreci bu defa Mısır tarafından askıya alınmıştır. Mısır, Libya’daki faaliyetlerimizi de gerekçe göstermektedir. Türkiye, Libya’da uzlaştırıcı, yapıcı bir rol oynama ve bu ülkenin geleceğinde etkili şekilde söz sahibi olma fırsatını iyi kullanmıyor izlenimi vermektedir. Ayrıca, akdettiğimiz muhtıraların Libya siyaset sistemi içinde kimin tarafından nasıl onaylanacağına ve tam olarak nasıl yürürlüğe gireceğine dair belirsizlikler sürmektedir. 2019’dan beri sorduğumuz soruyu tekrarlıyorum: Libya’yla mutabakat muhtıralarının ve protokollerin Libya tarafınca onaylanıp meşru şekilde yürürlüğe girmesinin önündeki engelleri nasıl aşacağız? Geçtiğimiz eylül ayında Türkiye ile Libya arasında hidrokarbon ve askerî işbirliği konularını da içeren yeni 4 mutabakat muhtırası imzalanmıştır -ayrıntıları tam olarak bilmiyoruz- bunları onay için Türkiye Büyük Millet Meclisine ne zaman getirmeyi düşünüyorsunuz?

Sayın Bakan, ABD’nin Yunanistan’da birçok üs kurduğu biliniyor, sınırımızda iki ülke ortak tatbikatlar da yapıyor. AK PARTİ’ye yakın olarak tanınan birçok yorumcu bu üsleri ve tesisleri Türkiye’ye karşı bir konumlama olarak görmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı da Dedeagaç’taki üslerle ilgili olarak şu veciz sözleri söyledi: “‘Kime karşı kurdunuz?’ diye sorduğumuzda ‘Rusya’ya karşı...’ diyorlar, yemeyiz!” Birçok sorun yaşadığımız ABD, cılız bir üslupla üslerin Rus tehdidiyle bağlantılı olduğunu söylemektedir. Yetkili makam olarak size soruyorum Sayın Bakan: Girit’ten Dedeagaç’a kadar kurulan veya tahkim edilen üslerin, tesislerin varlık sebebi nedir?

Keza Yunanistan’ın ülkemize karşı şımarıkça bir tutum içine girmesinin, bir gün yumuşama mesajı verip ertesi gün celallenmesinin Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de yarattığı boşluktan ve uluslararası düzeyde yalnızlaşmasından, ABD sistemiyle ilişkileri yönetememesinden kaynaklandığı yönündeki görüşe yanıtınız nedir? Sayın Cumhurbaşkanı 3 Eylül 2022 tarihli bir konuşmasında Yunanistan’ın bazı adaları işgal ettiğini ifade etmiş ve “‘Vakti geldiğinde gerekeni yaparız.” demiştir. Bu adalar hangileridir, ne zaman işgal edilmiştir? Adaların silahlandırılması da ayrı büyük bir sorundur, buna siz de değindiniz.

Kıbrıs’ta egemen eşitlik ve eşit uluslararası statü temelinde iki devletli çözüm uygun formüldür. Bir de Kıbrıs’a 15 Ekim itibarıyla Rus charter seferlerinin başlayacağı yönünde söylentiler çıkmış ancak henüz bir gelişme olmamıştır. Bu konuda bilgi verirseniz memnun oluruz.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; Ermenistan ile Azerbaycan arasında yaşanan savaş sonrasında kardeş Azerbaycan, işgal altındaki topraklarını ve Yukarı Karabağ'ın bir kısmını kurtarmıştır. Bununla birlikte, Rusya hiçbir zaman olmadığı kadar bölgeye nüfuz etmiş durumdadır, hatta birçok açıdan başat konumdadır. Bunun orta ve uzun vadede Türkiye ve Azerbaycan'a hatta bölgeye zarar vermesinden endişeliyiz. Somut olarak şu soruların yanıtını merak ediyorum: Yukarı Karabağ'ın hâlihazırda Ermeni işgali altındaki kısmına ne olacaktır? Bu bölgeye geçtiğimiz hafta Rusya'da şöhret olmuş Ermeni asıllı bankacı bir Rus vatandaşının yönetici olarak atandığını da hatırlatmak istiyorum.

Zengezur ve Laçın koridorlarıyla ilgili olarak Azerbaycan ve Ermenistan arasında uzlaşma sağlanamamaktadır. Bu sorun nasıl çözümlenecektir? Kafkaslarda barış hedefini önemsiyoruz. Bunun için Türkiye'nin geriye düşen rolünün tahkim edilmesini gerekli görüyoruz.

Kurtarılmış bölgelerde ve Karabağ'da Azerbaycan devleti yaklaşık 3 milyar dolarlık bir yatırım yapmıştır. Bu büyük projelerde hangi Türk şirketleri yer almaktadır?

Ülkemizin bugününü ve geleceğini, terörist PKK, PYD/YPG varlığı dâhil, pek çok açıdan tehdit eden Suriye topraklarında üst üste vahim gelişmeler yaşanmaktadır. Heyet Tahrir el-Şam İdlib'den TSK'nin harekât alanına geçip Afrin'i kontrol altına almış, oradan Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesine yönelerek Azez şehrine yaklaşmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleriyle yakın bir eş güdüm içinde faaliyet gösteren Suriye Millî Ordusu ile HTŞ arasındaki çatışmalarda siviller de dâhil onlarca kişi ölmüştür. HTŞ'yi sonuçta Türk Silahlı Kuvvetleri püskürtmüş ve İdlib'e geri çekilmeye zorlamıştır. Suriye Millî Ordusu'ndan karşı saflara, HTŞ'ye geçişler olduğuna dair duyumlar mevcuttur. Ayrıca, Suriye Millî Ordusu'ndan bazı grupların vahim suçlar işlediklerine, bu ordunun zayıf yapısının her geçen gün bozulduğuna dair güvenilir tespitler vardır.

SMO ile HTŞ arasında sağlanan ateşkes anlaşması yapılırken HTŞ'nin bu defa sivil kadrolarının Zeytin Dalı bölgesinin sivil yönetime ortak olduğu yönünde tezkip edilmeyen haberler gelmiştir. BM'nin terör örgütü listesinde bulunan HTŞ'yle birlikte İdlib'de ortak hareket ettiğimiz ve ABD'nin İdlib'de HTŞ'ye olumlu baktığı, Rusya'nın ise düşman olarak gördüğü biliniyor. Nitekim, Şam kuvvetleri iki gün önce İdlib'e bir saldırı daha gerçekleştirmişlerdir. Bu konuyu Millî Savunma Bakanlığı bütçesi sırasında da gündeme getireceğim ama sizin görüşlerinizi de merak ediyorum Sayın Bakan.

Maalesef, Suriye'deki risk ve tehditlerin çoğunun müsebbibinin iktidarınız olduğunu kabullenmek gerekiyor ve 2011'den beri bu böyledir.

Sayın Bakan, geçmişte sorduğum bir soru üzerine siz ve Sayın Millî Savunma Bakanı, NATO'nun ulusal kimliğimizin bir parçası olduğunu beyan etmişsiniz, bizim buna bir itirazımız yok. Gerçi, Sayın Cumhurbaşkanının Şanghay İşbirliği Örgütü üyeliği arayışıyla bu örtüşmemektedir. Bu tuhaf arayışa cevap, ŞİÖ'nün Rus yetkilisinden gelmiştir. Demek ki Sayın Cumhurbaşkanı bu konuda yeteri derecede bilgilendirilmemiş. Esasen, ŞİÖ içi boş, sembolik bir örgüttür; Çin ve Rusya'nın hakimiyeti altında hürriyetçi demokrasi anlayışına meydan okuma teşkilatı niteliğindedir.

Bu minvalde, size daha önce bu çatı altında sorduğum bir soruyu yinelemek istiyorum: Ülkemizde insan hakları, hukukun üstünlüğü anlayışı ve demokrasi bu denli geriye gitmişken Avrupa Birliğinin beklediğimiz adımları atmasını mümkün görüyor musunuz? Bu koşullarda AB'ye üyelik arzusunda sahiden samimi misiniz? Bu soruları sorarken AB'nin vahim hatalarını –haşa- göz ardı etmiyorum

Şu anda Avrupa Konseyi'nin İnsan Hakları Sözleşmesi'ni de en fazla ihlal eden ülkelerden birisiyiz. Türkiye, Konsey'de denetim sürecindedir. İktidarınız, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bazı kararlarını uygulamamaktadır; oysa, Avrupa Konseyi'nin kurucu üyesiyiz. Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi'nin yazımına fiilen katıldık. Eski bir AKPM Başkanı olarak, bugün Avrupa Konseyi'nin ve değerlerinin uluslararası kimliğimizin neresinde olduğunu düşünüyorsunuz? Bu soruyu sorarken AKPM'nin geçtiğimiz haftalarda Rusya'yı "terörist devlet" ilan ettiğinin de altını çizmek istiyorum.

Çin rejimi, Doğu Türkistan'da Uygur Türklerine ve Çin'deki diğer soydaşlarımıza ağır ve vahim şekilde zulmetmektedir, konuşmanızda Uygur Türklerini sadece telaffuz ettiniz Sayın Bakan. İktidarınız, maalesef, uzun yıllar Doğu Türkistan'daki ağır ve kitlesel insan hakları ihlallerine, insanlığa karşı suç kategorisindeki uygulamalara ses çıkaramamıştır. Bugün yavaş yavaş ve tereddüt içinde milletimizin duygu ve düşüncelerini yansıtmaya başladınız. Bu adımlardan memnuniyet duyuyoruz ancak bunlar yetersizdir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'nin 6 Ekim 2022 tarihinde gerçekleştirilen oturumunda, Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlallerinin değerlendirilmesi için özel oturum yapılması talebi, 17 kabul oyuna karşı, 19 oyla reddedilmiştir. Somali dışında, BM İnsan Hakları Konseyi'ne üye olan hiçbir İslam ülkesi olumlu oy vermemiştir. Bu sonuçta Türkiye'nin gerekli adımları atmakta gecikmesinin de payı büyüktür. Bizim bu meseleyi gündeme taşıdığımız 2017'den beri gereken tutum ve faaliyet içine girilmiş olsaydı bugün daha iyi bir noktada olurduk.

Sayın Bakan, İsveç Başbakanı ülkemizde, görüşmeler yapılıyor. İktidarın bir sürecin başında söyledikleriyle sonunda yaptıkları arasında hep büyük bir fark oluyor. İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyelik başvurusu konusunda da biraz bunu yaşadık. Biz meselenin ittifak ilkelerine uygun şekilde kısa sürede çözümlenmesini diliyoruz. Elbette temel taleplerimizin karşılanmasını da bekliyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanı ısrarla iade taleplerimizin yerine getirilmesinden söz ediyor. Sonuçta bu önemli konunun onay için Meclise gelmesi beklenmektedir. Bize görüşmelerin bugün hangi aşamada bulunduğu dair bilgi verebilerseniz memnun oluruz. Vereceğiniz bilgilerin, Stockholm Büyükelçimizin İsveç televizyonuna verdiği bilgilerin ötesine geçmesini bekliyoruz.

Komşumuz İran'da yaşanan insan hakları temelli vahim olaylar hakkında iktidar maalesef tam bir suskunluk içindedir. İnsani dış politikayla bunu bağdaştıramıyorum.

Sayın Bakan, Rus doğal gazını da soracaktım ama vaktim elvermiyor keza Türkiye'nin F-16 alışına dair İbrahim Kalın'ın açıklamalarını da soracaktım, ona da maalesef vaktim yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Enerji ve Savunma Bakanlıkları bütçelerine saklıyorum onu ama Sayın Bakan, bitirirken şunu söyleyeyim: Biz uluslararası ilişkilerdeki açmazlarımızdan söz ettiğimizde, AK PARTİ'li arkadaşlarımız ama "SİHA, İHA yapıyoruz." diye cevap veriyorlar, tahlil koridorundan söz ediyorlar. Bunu prensipte biz de destekliyoruz ama genelde akıl almaz yani bizim aklımıza belki bir ölçüde sataşan -hakaret dememek için söylüyorum- cevaplar veriyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son birkaç cümleyle bağlarsanız...

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Kıdemli bir Dışişleri Bakanı olarak sizin buna tevessül etmeyeceğinize inanıyorum. Konuşmanızda barış idealinize atfınızı da kutladığımı belirtmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Milliyetçi Hareket Partisinden grup sözcüsü olarak Sayın İsmail Özdemir'e söz veriyorum.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığımızın emekli diplomatları; Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen Dışişleri Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesi ve 2021 yılı kesin hesabı hakkında Milliyetçi Hareket Partisi adına söz almış bulunmaktayım. Sizleri saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya yönelik başlattığı savaş ve beraberinde yaşanan süreç, tüm dünyayla birlikte ülkemizin de doğrudan etkilendiği koşulları doğurmuştur. Savaşın ilk anından itibaren şimdiye kadar geçen süre içerisinde en makul şekilde davranan, barışı önceleyen ve tarafları uzlaştırmaya çalışan ülke olarak Türkiye ön plana çıkmıştır. İstanbul ve Antalya'da tarafların aynı masada buluşturulması bir yana Sayın Cumhurbaşkanımızın, Sayın Dışişleri Bakanlığımızın ve Sayın Millî Savunma Bakanlığımızın yürüttüğü etkili diplomasi çabaları, krizin çözümüne yönelik ülkemizin sahip olduğu yüksek potansiyeli göstermiştir. Bu çabalar, ateşkes ve barışa dair hiçbir ülkenin başaramadığını Türkiye'nin gerçekleştirebilme kudretine sahip olduğunu defalarca ispat etmiştir. Temennimiz ve hedefimiz de ülkemizin arabuluculuğu ve hakemliğinde soruna çözüm getirilmesidir ancak Ukrayna savaşının sürmesini istediği görülen çevrelerin de henüz barıştan yana bir niyetlerinin olmadığını ifade etmek gerekir. Ukrayna'nın NATO'ya üye olması gündemi karşısında kendi millî güvenlik gerekçelerini öne süren Rusya'nın başlattığı savaş, sonuç itibarıyla sadece Ukrayna topraklarıyla sınırlı kalmayan neticeler yaratmıştır. Avrupa'da güvenlik mimarisi çökmüş, ekonomik sistem bozulmuş, gıda ve tedarik zinciri bozulmakla kalmayıp istikrarsızlığa saplanmış ve küresel sistem, üzerindeki sorumlulukları kaldıramayacağını göstermiştir.

Batılı ülkelerin Ukrayna'yı savaş için destekleme çabaları, Rusya'nın bu topraklarda yenilgiye uğratılması amacını açık etmişken NATO ve Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki dayanışmanın artırılmaya çalışıldığı da ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, bugün yaşanan savaşın sadece silahların patladığı ve bombaların düştüğü coğrafyada çözüme kavuşacağını düşünmek, sorunun ana kaynağını da görememek olacaktır. Savaşa tutuşan taraflar her ne kadar Ukrayna ve Rusya olsa da anlaşması gereken çevrelerin Rusya ve kendisini tehdit ettiğini düşündüğü diğer taraflar olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Geline aşamada Rusya, Ukrayna topraklarının Azak Denizi ile kendi sınırı boyunca uzanan bölgelerini ilhak etmiş durumda olmasına karşın, Ukrayna ordusunun da yoğun taarruzunun devam ettiği anlaşılmaktadır. 2 tarafaşısından da hassas bir dengenin kurulamayışı ve savaşın kaybedilme riski yükselirken bu durumla karşılaşmamak adına nükleer silahların dahi devreye alınabileceğine dair senaryolar konuşulmaktadır; böylesi bir durumsa tüm dünya için felaketle sonuçlanabilecek silsilelerin başlangıcı olabilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ermenistan'ın otuz yılı aşkın süredir işgal ettiği Azerbaycan'a ait Karabağ bölgesinin ardından saldırıların yine Azerbaycan'a ait olan bazı sivil yerleşim yerleri ile ülkemiz açısından da stratejik öneme sahip enerji nakil hatlarına yoğunlaşması sonrasında yaşanan savaş ve beraberinde imzalanan ateşkes anlaşması, geride bıraktığımız yıl, önde gelen dış politika gündemlerimiz arasında yer almıştır. İlk andan itibaren Azerbaycan'ın haklı mücadelesinde sonuna kadar yanında olan ülkemizin takındığı tutum, Karabağ bölgesindeki zulme, işgale ve soykırıma dayalı statükonun yıkılmasını sağlamıştır. Kırk dört gün süren savaş boyunca Azerbaycan, devlet başkanlığından başlayıp en alt rütbedeki askerine ve tüm vatandaşlarına kadar cesur ve kahramanca bir duruş sergilemiş, zafere olan inancıyla muzaffer olmuştur. Savaşın ardından imzalanan anlaşmayla Karabağ'ın Azerbaycan toprağı olduğu tescillenirken bölgesel barışın da kapıları aralanmıştır. Ayrıca, kurulan ortak merkezle Türkiye ve Rusya arasında teşkil edilen mekanizma sayesinde Mehmetçik'imiz de bölgede görev almıştır.

Kafkasya'nın barış ve istikrarının tesisi açısından tarihî sonuçlar doğuran İkinci Karabağ Savaşı'nın bir başka neticesi de Azerbaycan ve Nahçıvan'ı birbirine bağlayacak olan Zengezur Koridoru'nun hayat bulmasıdır. Söz konusu koridor vasıtasıyla Türk dünyası ülkelerinin birbirine erişimi de tesis edilebilecektir. İlaveten, enerji arzına dayalı yeni senaryoların konuşulduğu bir dönemde kaynak ülkeler ile tüketici ülkeler arasında Türk dünyası yeni bir vizyonla sağlam bir cazibe merkezi hâline gelebilecektir. Bütün bunlar olurken bölgenin normalleşmesi, barış ve istikrarın tesisiyle beraber iş birliği imkânlarının da güçlenmesi adına ülkemizin önerdiği "3+3" formatındaki çabalar, Kafkasya'yı daha aydınlık yarımlara taşıma kudretine sahiptir.

Ne var ki Karabağ'da Azerbaycan'ın elde ettiği zaferden rahatsızlık duyan bölge dışındaki bazı küresel aktörlerin tutumu da dikkatlerimizden kaçmamaktadır. Ermenistan'ı kısıktırmaya ve bölgedeki dengeleri bozmaya yönelik girişimlerin her kesim nazarında hassasiyetle takip edilmesi gerekir. Bu şartlarda, Ermenistan ile ülkemiz arasında başlayan özel temsilciler vasıtasıyla süren görüşmelerin Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki görüşmelerle eş güdüm hâlinde yürütülmesi de memnuniyet vericidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; komşumuz olan Irak'ta uzun süreden bu yana süregelen gelişmeler ülkedeki kırılmalılığı günden güne artırmıştır. ABD işgali sonrasında etnik ve mezhep temelli olarak hazırlanan anayasa, ülkenin birlik ve bütünlüğünü kaynaştıran değil, tam tersi, giderek daha fazla derinleştiren bir etki doğurmuştur. Seçimlerin yapılmasına karşın uzun süre hükümet kurulamayışı veyahut da siyasi düzlemdeki tartışmaların yerine tarafların birbirini silahla tehdit etmesi sonucunu doğurması, Irak'ın yaşadığı krizin boyutunu gözler önüne sermektedir.

Suriye'de yaşanan iç savaşla birlikte terör tehdidinden yoğun şekilde etkilenen Irak'ın, diğer yandan bölge ülkeler arasındaki bir rekabet sahasına dönüşmüş olması bir başka vahim durumdur. Bu hadise, kuşku yok ki ülkemiz ile Irak arasındaki ilişkileri etkilediği gibi millî güvenliğimiz açısından da önemli sorunları karşımıza getirmektedir. Hâlihazırda Irak topraklarında varlığını sürdüren PKK terör örgütünün eylem ve faaliyetleri Irak açısından da öncelikli tehdit durumuna gelmiştir. Bu şartlarda Pençe Harekâtı başta olmak üzere yine PKK terör örgütünün üst düzey isimlerine yönelik düzenlenen nokta operasyonlar, ülkemizle birlikte Irak'ın huzur ve güvenliğine de katkı sağlamaktadır. Bu durumdan rahatsız olan çevrelerin zaman zaman bazı uluslararası platformlarda ülkemize yönelik eleştirilerde bulunmaları ise yersiz ve hukuksuzdur. Zira Irak'ta terör örgütlerine karşı gerçekleştirdiğimiz operasyonların tamamı, uluslararası hukukun ülkemize tanıdığı haklardan kaynaklanmaktadır ve anlaşıldığı kadarıyla Irak makamları da bu hassasiyetin bilincindedir.

Yaşanan iklim değişikliği sebebiyle su stresinin hissedildiği Irak'la su yönetimi konusunda atacağımız yeni adımlar, ilişkilerimizin ileri seviyeye gitmesine yardımcı olabilecektir. Diğer yandan Irak'ın kuzey bölgesi ile Sincar Dağı çevresinde bulunan doğal gaz kaynaklarının ülkemiz üzerinden uluslararası pazara nakledilmesine dair projelerin hayata geçirilmesi tüm tarafların yararına olacaktır. Bunun için diğer terör kamplarının temizlenmesinin yanında PKK terör örgütünün Sincar Dağı ve çevresinden tamamen temizlenmesinin de önemi büyüktür.

Irak politikamızda yer tutan Türkmen kardeşlerimizin durumu konusunda da sürdürülen yüksek hassasiyetin devam etmesi gerektiği inancını taşıyoruz. Mezhep temelli ayrımcılığa karşılık, Türkmenlerin kendi millî kimlikleriyle tek bir çatı altında siyasi ve toplumsal düzeyde güçlü bir varlık göstermeleri çok önemlidir. Aynı çerçevede kendilerinin hükûmette yer almalarıyla ilgili taleplerine destek olunması gerekir.

Irak'la birlikte bir başka komşumuz olan İran'da da haftalardır yoğun protesto gösterileri yaşandığı malumumuzdur. Bütün bunlar olurken İran'ın özellikle Azerbaycan sınırında askerî tatbikatlara koyulması, Ermenistan'ı kışkırtıcı eylemlere girmesi ve hatta iddia edildiği üzere Azerbaycan'ın huzurunu içeriden bozacak girişimlerinin olması, kendisi adına talihsiz sonuçlar doğurabilecek gelişmelerdir. Kendi iç huzur ve barışını korumak isteyen çevrelerin, buldukları bölgenin huzur ve barışını ve elbette komşularının hassasiyetlerini istemeleri gerekir. Aksi bir yola tevessül edenlerin, yakmak istedikleri ateşin yine kendilerini etkileyeceğini unutmamaları lazımdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2011 yılında Arap Baharı'yla başlayan süreçte rejim güçleri ile muhalifler arasında yaşanan anlaşmazlıklar, zaman içerisinde yerini gerginlik ve iç savaş ortamına bırakmıştır. Bundan en çok etkilenen ülkelerin başında da şüphesiz ki Suriye gelmektedir. İlave olarak bölgede çok sayıda terör grubu bu ülkede ortaya çıkmış, 21'inci yüzyılın ilk döneminde insanlık namına üzücü olayların yaşandığı dönemlere tanıklık olunmuştur. Ayrıca, diğer ülkelerin de yaşanan gelişmelere taraf olmasıyla sorun, bölgesel ve hatta Suriye kaynaklı sığınmacıların ortaya çıkması sebebiyle de küresel bir nitelik kazanmıştır.

Irak'ta olduğu gibi terör örgütü IŞİD'in Suriye'de de eylem düzeyinden alan kontrolüne geçmesiyle beraber daha önce tecrübe edilmemiş olayların da kapısı aralanmıştır. Bu şartlarda IŞİD'le mücadeleyi gerekçe gösteren başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere diğer bazı ülkeler PKK terör örgütünün kolu olan YPG'yi kendisine saha partneri olarak benimsemiştir. Yani bir terör örgütüne karşı bir başka terör örgütü sahaya sürülmüştür. Böylelikle devlet meşruiyetine gölge düşürülmüş, Suriye'nin parçalanmasıyla birlikte bölgede sınır değişikliği çabalarına da hız verilmiştir.

Dahası, aynı terör örgütünün ülkemize yönelik eylemleri ortadayken ABD ve yanındaki diğer kesimlerin tutumları, müttefiklik ilişkileriyle bağdaşmayacak neticeler doğurmuştur. Suriye'yle en uzun sınır şeridinde sahip olan, Suriye kaynaklı neredeyse tüm terör örgütlerinin hedefi olan ve Suriye'den gelen yoğun sığınmacı akınlarıyla karşılaşan ülkemiz de buna mukabil 4 askerî harekâtla millî güvenliğini tesis etmek üzere harekete geçmiştir. Uluslararası hukuk kaynaklı çabalarımız neticesinde Suriye'de önemli bir alan terör unsurlarından arındırılmış, çatışmaların yaşanmadığı huzurlu bölgeler oluşturulmuş ve Suriyeli kardeşlerimizin de aynı alanlarda kendi topraklarına güvenle dönmeleri sağlanmıştır.

Rusya ve İran ile geliştirdiğimiz Astana süreci de Birleşmiş Milletler bünyesinde krize diploması yoluyla çözüm bulma çabalarına can suyu vermiş hatta ayağa kaldırmıştır. Buna karşın bölgede faal durumda olan ve ABD'nin de desteğini sürdürdüğü PKK-PYD terör örgütü, hâlâ herkes için en büyük tehdit konumundadır. Nerede olursa olsun, bu terör örgütüne Suriye'nin geleceğinde asla ve kata yer olmadığının gösterilmesi ve diğer taraflarca da kabul edilmesi lazımdır.

İlave olarak son dönemlerde İdlib bölgesinde yaşanan çatışmalar da Suriye'nin geleceği açısından endişe uyandıran konuların başında gelmektedir. Temennimiz, 2023 yılı içerisinde gerek rejim tarafının gerekse muhaliflerin silahlı değil, siyasi çözüm konusunda tam mutabakat sağlamaları ve bu minvalde barışa dair neticeye ulaşmalarıdır. Elbette PKK-PYD terör örgütüne hiçbir alanda fırsat verilmemesi ve Suriye'den tamamıyla temizlenmesi de önceliklerimiz arasındadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1923 Lozan ve 1947 Paris Anlaşmalarına göre Adalar Denizi ile Doğu Akdeniz'de bulunan adaların durumu belirlenmiştir. Buna göre bugün Yunanistan'a devredildiği belirtilen adaların, gerçekte sadece kullanım haklarının Yunanistan'da olduğunu ifade etmek gerekir. Zira Yunanistan, bahse konu olan adaların hiçbirinde asker bulundurmakla yükümlendirilmiştir. Ancak gelinen aşamada Yunanistan'ın Adalar'ı silahlandırdığı ve askerî tahkimat yaptığı her yönüyle ortadadır ve delillidir. Bu durumun bizim nazarımızda mazur görülmesi asla mümkün olamayacaktır. Üstelik

Yunanistan tarafı sürekli yeni provokasyonlarla gerginliği daha ileri seviyeye taşıyacak eylemlerine de devam etmektedir. Yaşanan görüş ayrılığının karşılıklı olarak samimice değerlendirilmesi ve buna dayalı mekanizmalarla 2 komşu ülkenin iş birliği yapması öneri ve hassasiyeti de Yunanistan tarafından bize verilen sözlere rağmen yerine getirilmemiştir. Yunanistan sürdürdüğü hukuksuz ve haksız tutumunu devam ettirerek Türkiye'nin diğer ülke ve taraflarla ilişkilerini zehirlemeye çalışacak tarzda bir siyaset izlemektedir. Bu gelişmelerin hiçbirinin kendilerine sağlayacağı herhangi bir faydasının olmayacağını Yunanistan'da gören -öyle anlaşılıyor ki- hiç kimse kalmamıştır. Kendisine silah satışı yapmayı hesap eden ülkelerin hezeyanlarıyla sürdürdüğü yanlışlarında Atina yönetimi ısrarcıdır. Bütün bunlar olurken Adalar'ın kıta sahanlığının 12 mile çıkarılmasıyla ilgili bazı lafların ortada döndürülmesi Yunanistan açısından kesin bir felaket olacaktır; değil 12 mil mevcut durumdan 1 santim bile ileri gidilmesi asla kabul edilmeyecektir. Zira 1995 yılında bu kutlu Meclisin aldığı kararın hâlen arkasında olduğumuzu, aynı yöndeki kararlılığımızı ve bunun ne anlama geldiğini muhataplarının bilmeleri, hatırlamaları ve asla unutmamaları gerekir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Uzak Doğu bölgesi 2022 yılında hareketli coğrafyaların başında gelmiştir. Kuzey ve Güney Kore arasındaki gerginliğe ilave olarak Çin ve Tayvan arasındaki sürtüşmeler, bölgede güvenliğe dayalı politikalara ağırlık verilmesi sonucunu doğurmuştur. Askerî gerginliğin de günden güne arttığı gözlemlenirken çok katımlı tatbikatlar, tarafların birbirine açıktan gözdağı verdiği gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Çin'in Tayvan üzerindeki iddialarına karşılık Tayvan konusunda başta ABD olmak üzere diğer ülkelerin izlediği politikalar, akıllara Ukrayna ve Rusya arasında yaşanan savaşı ister istemez getirmektedir. ABD'nin Tayvan'a yönelik sergilediği destekler, Çin'in konuyu kendi millî güvenlik alanında değerlendirmesi, durumun ve sorunun vahametinin artmasına sebep olmaktadır.

Küresel rekabetin bölgesel yansımalarından olan bu gelişmeler Pasifik Okyanusu'nun sularını günden güne ısıdırmaktadır. İttifaklaşmaya doğru ilerleyen gelişmeler, ilk kez Covid-19 salgını döneminde gözlemlenen ve tüm dünyayı etkileyen çip krizinin yeni bir boyut kazanmasına evrilmiştir. Bu durum da teknolojik ürünlerin tamamının üretim ve tedarikini etkilemiş, otomotiv başta olmak üzere diğer tüm sektörler yaşananlardan olumsuz etkilenmiştir. Ekonomik savaşlarla zaten kırılabilirliği atan dünya ekonomisi, 2023 yılında çip üretimiyle bağlantılı olarak ilave zorlanmalarla da karşılaşabilecektir.

Diğer yandan, küresel sistem Covid-19 salgınıyla başlayıp Ukrayna ve Rusya savaşında da artık çok açık bir şekilde görüldüğü üzere dünyanın mevcut ağırlığını taşıyamamaktadır. Dolayısıyla daha adil bir nizamın tesis edilebilmesi için esasta daha adil bir yaklaşımın benimsenmesi şarttır. İnsanlığın huzurunu esas alan ve dünyanın kaderinin sadece 5 ülkenin elinde olmayacağı hakikatine dair yaklaşımımızın aradan geçen her gün destek görmesi de memnuniyet vericidir. Küreselleşmenin yerelleşmeye doğru ilerlediği bir dönemde gücünün değil, hakkının söz sahibi olduğu bir düzen herkese fayda sağlayacaktır. Bunun gerçekleşmemesi için uğraşanların küresel savaş seçeneğini gündemine almaları herkes tarafından reddedilmeli, diplomasinin güç ve erdemine inanılmasıdır. Ülkemizin Ukrayna ve Rusya arasında yaşanan savaşta takındığı tutum da barışın her düzlemde tesis edilmesi için diğer ülkelere örnek olan bir davranıştır.

Yeni bir dünyanın inşasında ciddi bir sorumluluk üstlenen ve Türkiye Yüzyılı inancıyla yoluna devam eden ülkemizin sadece bölgesel gelişmelerle sınırlı kalmayıp küresel gelişmelerin tamamında öncü olan bir aktör konumuna erişmesi yüksek potansiyelimizi tescillemiştir. Böylesi bir dönemde Türk dünyası ülkeleriyle girişilen ortaklığın Türk devletleri teşkilatıyla ileri bir düzeye taşınması ve yayınlanan vizyon belgesiyle ortak çabaların geniş bir kapsamda değerlendirilmesi, sadece bizim ve bu yapının ortakları için değil, dünyanın geri kalanı için de istikrar ve barışın anahtarı konumundadır.

Gerek Orta Kuşak gerekse Güney Gaz Koridoru anlamında doğu ve batı arasında ki aynı zamanda kuzey ile güney arasında sağlam bir merkez konumuna erişebilecek potansiyeliyle Türkiye ve Türk dünyası, 21'inci yüzyılı her yönüyle şekillendirebilecek bir kudrete sahiptir. Özellikle Türkiye'nin böylesi bir noktada enerji merkezi olması diploması sahasında elimizi güçlü kılacak, yeni gündemlere kapı aralayacaktır.

Bütün bu gayretlerin gerçekleşmesinde üstün bir emek sarf ettiğini gördüğümüz Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun şahsında tüm Dışişleri personelimize teşekkür ediyoruz. Türkiye'nin ve dünyanın karşılaştığı, geçmişten gelen yahut güncel gelişmeler sebebiyle vuku bulan her durum karşısında ülkemizin önüne başarı getiren alternatifler sunabilmek her babayığidin harcı değildir. Dışişleri Bakanlığımız köklü geleneği ve engin tecrübesiyle farkını bu yönde de ortaya koymuştur ve koymaya da devam edecek inancını taşıyoruz.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken bütçeye Milliyetçi Hareket Partisi olarak destek verdiğimizizi ifade ediyor, hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın İsmail Özdemir.

Şimdi, gruplar adına son sözü AK PARTİ Grubundan Sayın İbrahim Aydın'a veriyorum.

Süreniz yirmi dakikadır ama hepsini kullanmak zorunda değilsiniz tabii.

Buyurun Sayın Aydın.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, saygıdeğer komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli diplomat ve bürokratlar, basınımızın seçkin mensupları; Dışişleri Bakanlığı 2023 bütçesi üzerinde söz almış bulunmaktayım. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Dünyamız, etkilerini her alanda hissettiğimiz kapsamlı bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçiyor. Bu hassas dönemde, siyasi ve ekonomik alanlarda ciddi küresel kırımlar yaşanırken güç dengeleri de hızla değişiyor. Birden fazla güç odağı, kendi menfaatlerini gözetmek için küresel meselelerde söz sahibi olmaya çalışıyor. İşte, böyle çalkantılı bir dönemde ülkemizin uyguladığı girişimci ve insani dış politika anlayışı daha da önem kazanıyor. Sadece yakın coğrafyamızda değil, tüm dünyada uygulanan etkin dış politikamız, bugün ülkemizin sahada ve masada ne kadar aktif olduğunu gösteriyor. Bir yandan, bölgemizde ani gelişen olaylara yerinde müdahalelerde bulunurken diğer yandan, mazlumların dertlerine derman oluyoruz. Ülkemiz üzerinde masalarda kurulan oyunları gerektiğinde sahada bozuyoruz.

Dış politikamızın genişleyen ufukları, küresel çaptaki tüm sorunları yakından izleyerek inisiyatif alabilmemizi sağlıyor. Salgın ve ardından Ukrayna savaşıyla birlikte uluslararası alanda belirsizlik arttı. Artık sorunlar çok katmanlı ve çok boyutlu. Sorunlar ve elbette çözüm yolları da baş döndürücü bir hızla değişiyor, dönüşüyor. Ülkemiz bu sorunlara mukabele etmek, çözüm yolları üretmek ve fırsatları kollamak için girişimci ve insani dış politikamız çerçevesinde gerekli adımları kararlılıkla atıyor.

Göç, iklim değişikliği, terörizm, yabancı ve İslam düşmanlığı; uluslararası gündemi meşgul eden yakıcı sorunlar olarak öne çıkıyor. Türkiye çatışmaların ve istikrarsızlıkların ortasında âdeta bir istikrar, huzur ve refah adası olarak bulunuyor. Sorunlara seyirci kalamayız, aksine, sorunların çözümünde aktif yol almalıyız ve Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde dış politikamız da buna göre yürütülmektedir.

Temel amacımız, bölgemizde ve ötesinde barış, güvenlik, istikrar ve refah kuşaklarını tesis etmektir. Etrafımızdaki ateş çemberinden topraklarımıza bir kıvılcım bile sıçramasına müsaade etmiyoruz. Dışişleri Bakanlığımız da bu amaç doğrultusunda etkin bir diplomasi yürütüyor. Dış politikamızın en belirgin özelliklerinden biri küresel planda etkin olmak, sahada ve masada güçlü şekilde yer almak, milletimizin akil ve müşfik karakterini yansıtabilme için her coğrafyada mevcudiyetimizi artırmaktır.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; dış temsilcilik sayımız 2002’de 163’ken bugün 257’ye ulaştı, bu büyük bir başarı öyküsüdür. Dünyanın dört bir yanında temsilciliklerimizle bayrağımızı şerefle dalgalandırıyor ve böylece en geniş diplomatik ağa sahip ilk 5 ülke arasında yer almanın haklı gururunu yaşıyoruz. Bu durumun da ticaretimiz üzerinde somut etkileri oldu. Merkez Bankasının yaptığı bir araştırmada büyükelçilik açtığımız 39 ülkeye ticaretimizin yüzde 26,9 düzeyinde arttığı tespit edildi. Küresel diplomasinin önemli ülkelerinden biri hâline gelen Türkiye’de yabancı temsilcilik sayısı da 166’dan 301’e çıktı; İstanbul temsilcilliğimize İzmir, Edirne, Diyarbakır Gaziantep, Hatay, Antalya’nın eklenmesiyle Dışişleri Bakanlığımızın yurt içi temsilcilik sayısı da 7’ye yükseldi. Öte yandan, New York’ta Birleşmiş Milletler merkezinin tam karşısında inşa edilen abidevi eserimiz Türkevi’imiz milletimizin gurur nişanesi olarak yükseliyor. Geçtiğimiz eylül ayında Birleşmiş Milletler Haftası vesilesiyle Türkevi’mizin küresel diplomasinin ana üslerinden birisi hâline geldiğini tüm dünya şahitlik etti, ülkemizi takdir etti. Bu, aynı zamanda, ülkemizin uluslararası rekabet gücünün de tezahürüdür, ülkemizin yükselen profilinin bir göstergesidir.

Ülkemiz ara buluculuk faaliyetleriyle, yetkin insani diplomasisiyle, eğitim, kültür diplomasisiyle, yumuşak gücüyle artık bambaşka bir ligde oynuyor; Afrika’da, Latin Amerika’da, Asya’da, Balkanlar’da, Orta Doğu’da her yerde varız. Dünyanın en köklü medeniyetlerinden biri olarak, en doğuda da en batıda da etkin olmak, bayrak göstermek zorundayız. Sayın Dışişleri Bakanlığımızın öncülüğünde, Dışişleri Bakanlığımızın ve kıymetli mensuplarının özverili fedakâr çalışmaları sayesinde girişimci ve insani özelliğimizle dünya çapında 7 milyonu aşkın vatandaşımıza devletimizin müşfik gücünü hissettiriyor, iş insanlarımıza yeni kapılar açıyor, insani hasletlerimizle soydaş ve akraba toplulukların, muhtacın, mağdurun yanında duruyoruz, Türk milletinin şefkat elini dünyanın dört bir yanına uzatabiliyoruz.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yirmi yıl önce Afrika’da 12 büyükelçiliğimiz varken bugün 44’e yükseldi. Bu sayede yirmi yıl önce Afrika’yla dış ticaretimiz 4 milyar dolarken bugün toplam ticaret hacmimiz 30 milyar dolar oldu. Millî bayrak taşıyıcımız Türk Hava Yolları sadece Afrika kıtasında 62 noktaya uçuş gerçekleştiriyor, kıtaların her birini Türk Hava Yolları bağlıyor. Bu sadece tek taraflı bir durum değil, Afrika ülkeleri ve halkları da bizleri bağrına basıyor. 16-18 Aralık 2021 tarihinde İstanbul’da ev sahipliği yaptığımız Türkiye-Afrika Zirvesi’nde 38 Afrika ülkesinden 16 devlet ve hükümet başkanı, 25’i dışişleri bakanı olmak üzere toplam 100 bakanın katılması bir tesadüf değil. Zirvede Türkiye ve Afrika’nın önümüzdeki beş yıllık dönem yol haritasını imzaladık “Beraber kalkınalım, beraber kazanalım.” dedik. Benzer durumları Latin Amerika ve Asya’da müşahade etmek mümkün. Latin Amerika’da yirmi yıl önce 6 olan temsilcilik sayımızı 19’a yükselttik. Bölgede en geniş diplomatik ağa sahip bölge dışı ülkelere biri olduk; bunun da meyvelerini topluyoruz. Uzak diyarlarda bayrak gösterirseniz ülkenizin, insanımızın çıkarlarını korursunuz, böylece ülke kazanırız. Bölge ülkeleriyle yirmi yıl önce 1 milyar dolar düzeyinde olan ticaret hacmimizi 15 katına çıkarmamız da tesadüf değil. Latin Amerika’yla da karşılıklı çıkar ve saygıyla yaklaşıyoruz. Bu sayede pek çok bölge ülkesiyle siyasi istişare mekanizmalarımızı kurduk.

Diğer yandan, Dışişleri Bakanlığımızın Yeniden Asya Girişimi de çok zamanlı ve önemli. Ata yurdumuzda dilimiz, kültürümüz, tarihimiz bir kardeşlerimizle ve ötesindeki kardeş ve dostlarımızla yol yürümeye devam ediyoruz. Girişim kapsamında çoğu ekonomik, ticaret odaklı binden fazla somut

eylem alanıyla beraber kazanmak, beraber kalkınmak için çalışmaya devam ediyoruz. Son iki yılda bölgeyle dış ticaret hacmimiz yaklaşık yüzde 40 arttı, bölgeye yönelik ithalatımız yaklaşık yüzde 27 yükseldi; bunlar tesadüfi değil.

Gönül coğrafyamız, ecdat yadigarı, evladıfatihan diyarı Balkanlarda da her zaman barış ve istikrar için faaliyet gösteriyoruz, hangi konuda ne zaman ihtiyaç duyarlarsa yanlarındayız. Bölgesel diyalogu teşvik etmek için, istikrarı temin etmek için üçlü dörtlü iş birliği süreçleri işletiyoruz. Tüm coğrafyalardaki varlığımızın yanı sıra uluslararası platformlardaki mevcudiyetimiz ve dönem başkanlığımızla iz bırakan çalışmaları yürüttük.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; her fırsatta Sayın Cumhurbaşkanımızın “Daha adil bir dünya mümkün.” ve “Dünya 5’ten büyüktür.” çağrılarını yaymaya, yüksek sesle dile getirmeye devam ettik. Hatta, eylül ayında Birleşmiş Milletler Zirvesi’nde de memnuniyetle gördük ki birçok lider, Sayın Cumhurbaşkanımızın bu çağrılarına hak veriyor. Ayrıca, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinden Ekonomik İşbirliği Teşkilatına, İslam İşbirliği Teşkilatından Asya İşbirliği Diyaloguna, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatından Gelişen Sekiz Ülke Teşkilatına, Türk Devletleri Teşkilatından Güneydoğu Avrupa İş Birliği Sürecine ve MİKTA’ya kadar 20’den fazla uluslararası teşkilatın veya oluşumun dönem başkanlığını başarıyla yürüttük. Ülkemizin öncülüğünde kurulan Türk Devletleri Teşkilatı, gün geçtikçe güçlenen, faaliyetleri dikkatle izlenen, itibarlı ve üçüncü ülkelerin iş birliği içinde olmak istedikleri bir teşkilat hâline geldi.

Öte yandan, cumhuriyetimizin 100’üncü yılına doğru ilerlerken, “Türkiye Yüzyılı” ideali doğrultusunda adım adım hedefe yürürken ülkemizin köklü tarihî gibi diplomasi alanında da dünyada önde gelen ülkelerden biri olduğunu her zaman hatırlamak ve hatırlatmak gerekir. Cumhuriyetimizin 100’üncü yılını kutlayacağımız 2023 yılı, hariciye teşkilatımızın da 500’üncü yılını teşkil edecek. Bu hususta en önemli özelliğimiz, diplomamızın insani ve vicdani boyutu. Türkiye çok adil ve ilkeli bir diplomasi yürütüyor. Bu sayede birçok aktörün güvendiği, sözüne itibar ettiği, masaların baş köşelerine davet ettiği bir ülke hâline geldik. Rusya-Ukrayna savaşının en başından bu yana itidalli diyalogu teşvik ettik; Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde her düzeyde mekik diplomasisi yürüttük; diplomasi masalarını kurduk, tarafları bir araya getirdik. Sayın Bakanımızın da burada sunumlarında anlattıkları gibi, Türkiye sayesinde dünyada küresel bir gıda krizinin önüne geçildi. Tahıl koridoru mutabakatı sekteye uğradı, yine Sayın Cumhurbaşkanımızın devreye girmesiyle kriz ivedilikle çözüldü. Artık Türkiye, küresel sorunların çözümünde masada yer alan küresel bir aktör konumuna yükseldi çünkü biz önce insan diyoruz, vicdan-akıl terazisini göz ardı etmiyoruz.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; 2004 yılından Taliban’ın ülkede yönetimi ele geçirdiği 2021 Ağustos ayına kadar Afganistan’a eğitim, altyapı ve sağlık alanlarında önemli kalkınma yardımlarında bulunduk. Afganistan’da bugün büyükelçiliği açık olan tek NATO ülkesiyiz. Taliban’ın 15 Ağustosta ülkede yönetimi fiilen ele geçirmesinden sonra ilan edilen geçici hükümetle tedrici angajman politikası izlenmiştir. Afganistan’da kalıcı barış ve istikrar ile kalkınma için kapsayıcı ve ülkenin tüm kesimlerinin layıkıyla temsil edildiği bir hükümetin önemini vurguladık. Afganistan’daki insani krizin hafifletilmesi için insani yardımlarımızı sürdürüyoruz; bu çerçevede bugüne kadar 6 İyilik Treni gönderdik. Öte yandan, çeşitli zorluklara rağmen Afganistan genelinde Maarif Vakfımız tarafından hâlihazırda 44 okul işletilmekte olup bunlar arasında 14 tane de kız okulu bulunuyor.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; 2020 yılındaki İkinci Karabağ Savaşı’nda Azerbaycan’a siyasi, manevi destek verilmiştir. Azerbaycan toprakları otuz yıla yakın zamandır devam eden işgalden vatan muharebesi sonucu kurtarılmıştır. 15 Haziran 2021’de Sayın Cumhurbaşkanımız ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Müttefiklik

İlişkileri Hakkında Şuşa Beyannamesi'ni imzaladılar. Azerbaycan'ın İkinci Karabağ Savaşı'yla işgal altındaki toprakları geri almasının ardından bölgede kalıcı barış ve istikrarın tesisi için normalleşme zeminini destekledik. Ermenistan'la özel temsilcilik seviyesinde görüşmeler başlamıştır. Bugün 8 Kasım, can Azerbaycan'ın Zafer Günü'nü de kutluyorum.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Covid-19 salgınının başlamasıyla birlikte cumhuriyet tarihimizin en büyük tahliye operasyonlarıyla 142 ülkeden 100 bini aşkın vatandaşımızın yuvalarına salimen kavuşturulması tesadüf değil. Tıbbi yardımlarda rekabeti değil dayanışmayı ön plana çıkardık "Sen, ben yok; biz varız." dedik. Dünyanın her köşesinde vatandaşlarımızın, soydaşlarımızın ve mazlumların yardımına koştuk. Salgın döneminde, tıbbi malzeme başta olmak üzere, 161 ülkeye ve 12 uluslararası teşkilata yardım sağladık. Bugüne kadar, 19 ülkeye 6,6 milyon doz aşı hıbesi yaptık. Kriz ve çatışma bölgelerinde, vatandaşlarımızın ve üçüncü ülke vatandaşlarının tahliyesine yine biz öncü olduk. Libya, Yemen, Afganistan ve Kazakistan gibi kriz bölgelerinde 20 bine yakın vatandaşımız ile üçüncü ülke vatandaşının tahliyesini başarıyla gerçekleştirdik. Ukrayna savaşının başlamasıyla vatandaş, soydaş, Türk cumhuriyetleri ve diğer ülke vatandaşı 18 binden fazla kişiyi tahliye ettik. Diğer yandan, sahada ve masadaki güçlü dış politikamızın düşünce boyutu da var.

Memleketim olan Antalya'da 2 defa fiziken gerçekleştirilen ve 3'üncüsü de gelecek nisan ayında gerçekleştirilecek Antalya Diploması Forumu (ADF) ülkemizin nasıl teveccüh gördüğünün ve nasıl bir diploması merkezine dönüştüğünün göstergesi olmuştur. Bu sene düzenlenen 2'nci Antalya Diploması Forumu'na 75 ülkeden 17 devlet ve hükümet başkanı ile 80 bakan ve 40 uluslararası teşkilat üst düzey temsilcisinin iştirak etmesi hepimizin başarısı. Ayrıca, Rusya-Ukrayna savaşının ilk haftasında iki ülkenin Dışişleri Bakanları ilk kez Antalya Diploması Forumu çatısı altında bir araya gelmiş, bu görüşme dünya çapında ses getirmiştir. Ülkemizin ara bulucu, kolaylaştırıcı rolü bu vesileyle bir kez daha pekişmiştir. Diğer yandan, Antalya Diploması Forumu'nun sağladığı diplomatik etkileşim ortamıyla 212 resmî ikili görüşme gerçekleştirilmiş, âdeta bir Birleşmiş Milletler zirvesini andıran görüntüler kaydedilmiştir. Teşbihte hata olmaz, diplomasinin nabzı gerçek anlamıyla Antalya'da, Türkiye'de atmıştır. Bugün, Avrupa'dan Asya'ya Afrika'dan Latin Amerika'ya kadar pek çok kurum ve kuruluş Antalya Diploması Forumu'yla ortaklık yapmaya, iş birliği tesis etmeye büyük önem veriyor.

Bu düşüncelerle, dış politikamıza tarihimizin en başarılı dönemini yaşatan Dışişleri Bakanlığımızın merkezindeki ve yurt dışındaki mensuplarına, Sayın Dışişleri Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu şahsında teşekkür ediyor, 2023 bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum İbrahim Bey. Vakti tasarruflu kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, üyeler öncelikli olmak üzere, milletvekillerimize söz vereceğim. Parti gruplarını mümkün olduğu kadar dolaşarak söz vermeye çalışacağım. Söz isteyen yoksa tabii ki diğer bir partiye geçeceğim. Herhangi bir partiden üyelerimiz talepte bulunmuşsa üyelere öncelik vererek devam edeceğim.

Cumhuriyet Halk Partisinden Bülent Bey'in talebi var.

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

Süreniz on dakikadır.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi döneminde devlette önemli tahribatlar var, devlet kurumlarında, bakanlıklarda. En az tahribatı olan kurumlardan bir tanesi sizin. En az derken, önemli tahribatlar var Bakanlığımızda ama diğerleriyle kıyaslayınca daha az olduğunu düşünüyorum. Bunda, Bakanlığın oturmuş kadrolarının, yetişmiş kadrolarının önemli rolü olduğunu düşünüyorum, sizin de buna sahip çıktığımızı da düşünüyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içerisinde şöyle bir şey var, görevlerin tanımı var, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde 128'inci madde: "Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasının tespiti için hazırlık çalışmaları yapmak ve tekliflerde bulunmak, Cumhurbaşkanı tarafından tayin ve tespit edilen hedef ve esaslara göre dış politikayı uygulamak ve koordine etmek." Yani dış politikayı tespit etmek görevleri arasında değil Dışişleri Bakanlığının, buna yardımcı olmak ve uygulamak sonuç olarak yani bir genel sekreterlik görevi sonuçta yapılıyor. Bu da yapılabilir tabii ki kamu içerisinde bu da olabilir ama bunun çok doğru olmadığını düşünüyorum. Politikayı tespit etmek ve uygulamak Dışişleri Bakanlığının görevi olmalı yani Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içerisinde tespit edilen bu görevlendirme Dışişleri Bakanlığı için doğru değil. Onun doğru olmadığını da çeşitli şekillerde görüyoruz; hem 2022 Türkiye Raporu'nda hem de -işte, biraz sonra bahsedeceğim- GRECO ve FATF gibi kuruluşlardaki durumumuz, vizeyle ilgili durumumuz tüm bunları gösteriyor. 2022 Türkiye Raporu'nda çok önemli şeyler var, bulgular var. Demokratik kurumların işleyişinde ciddi eksiklikler bulunduğu -siz gayet iyi biliyorsunuz- demokratik gerilemenin devam ettiği... "Meclis, hükümetin hesap verilebilirliğini sağlayacak gerekli araçlardan yoksun olmaya devam etmektedir." "Anayasal mimariyi, yasama, yürütme ve yargı arasında sağlam ve etkili bir kuvvetler ayrılığını temin etmeden yetkileri Cumhurbaşkanlığında toplamıştır." diyor. "Denge ve denetleme mekanizması çalışmıyor." diyor. "Olağanüstü hâl işlemleri hâlâ devam ediyor." diyor. "Yargı, muhalefet partilerinin milletvekillerini sistematik bir şekilde hedef almaya devam ediyor." diyor, vesaire vesaire. Yani bunlar ne durumda olduğumuzu da gösteren örnekler.

Şu anda, Sayın Bakanım, hem Amerika'ya hem de Rusya'ya bağımlılığı olan, Amerika'ya askeri açıdan Rusya'ya da ekonomik açıdan bağımlı olan tek ülkeyiz. Dünyada, Türkiye dışında, Amerika ve Rusya gibi güçlü ülkelere bağımlılığı olan başka bir ülke yok bildiğim kadarıyla. Enerjiyle ilgili olarak bu bağımlılık çok önemli bir safhaya geldi ve hâlâ bunu da devam ettirmeye çalışıyoruz.

Şimdi, dışişleri... Tabii ki siz birçok konuyla uğraşıyorsunuz ama mesela enerji konusu çok çok önemli Türkiye'nin güvenliği açısından, enerji güvenliği, ekonomik güvenliği açısından, gıda güvenliği açısından ama Rusya'yla ilişkiler maalesef olumlu, çok olumlu görünmüyor, eleştireceğim. Bugün bir haber vardı, Rus oligark -"Putin'in şefi" olarak da adlandırılıyor- Yevgeniy Prigojin ABD seçimlerine müdahale edildiğini açıklamış. Türkiye için de benzer bir durumun olmamasını dileriz.

Bir de vatandaşların en fazla şikâyet ettiği, bizlere en fazla torpil talebi gelen konu ne oldu biliyorsunuzdur, vize. Sayın Bakan, vize önemli bir sorun Türkiye vatandaşları için. Sebebi, biliyorsunuz, önüne gelen kişi Türk vatandaşı yapılıyor ki şöyle bir espri var: Efendim, Türk vatandaşlığını almak için bir ev satın almak gerekiyor. Önce 250 bin dolardı, sonra bu 400 küsura çıkarıldı. "Hayır, öyle değil, ev alana Türk vatandaşlığı veriliyor." deniyor yani bu duruma geldi, böyle espri yapılıyor. Şimdi, böyle olunca Türk vatandaşlığının kıymeti kalmıyor. Dolayısıyla bütün ülkeler -gelişmiş ülkelerden bahsediyorum- giriş çıkışta Türkiye'ye vize uyguluyorlar ve bu büyük bir sorun hâline geldi, size de ulaşıyordur.

Geçen yılki eleştirilerimin arasındaydı FATF'ta Gri Liste'ye alınmamız konusu, GRECO raporlarının olumsuz olması konusu. Bu konulara değinmediniz, çoğuna da cevap vermediniz ama bunlar önemli konular; hatırladığım kadarıyla cevap vermediniz sonradan.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yazılı olarak.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Tutanaklara baktım da son bölümde cevap vermemiŐiniz Sayın Bakan.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yazılı olarak verdik.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bugün de cevap verirseniz memnun olurum o zaman.

Şimdi, GRECO da biliyorsunuz, yargı ve milletvekilleriyle ilgili davranış kurallarını, ahlaki etik kurallarını belirliyor. Bu sonuçta siyasi değil, bunlara uyulması lazım. 22 tavsiyeden 3'ü yerine getirilmemiŐ, 9'u kısmen yerine getirilmiŐ, 10'u ise hiç yerine getirilmemiŐ; yıllardan beri böyle GRECO'da. Bu, Avrupa Konseyi'nin bir kuruluşu ve size bir mektup gönderilmiŐ olması lazım geçen yıl, bilmiyorum nasıl cevapladınız. FATF konusu çok önemli, gri listedeyiz, kara listeye geçmeyi tabii ki hiçbirimiz arzu etmeyiz ama gri listeden çıkmak için de pek bir Şey yapmıyoruz gördüğümüz kadarıyla, daha da kötü duruma geldik gri listeye ilgili olarak.

Sayın Bakanım, kesin hesaba değindiniz yine, teşekkür ederim. Ancak, Şöyle bir Şey var, geçen yıldan izlemeye alınan konularla ilgili, 3 bulguyla ilgili hiçbir Şey yapmamıŐınız Bakanlık olarak, izlemede kalmış. Bunların da yerine gelmesi lazım.

Ayrıca, bir iç kontrol sistemi Sayıştay tarafından eleŐtiriliyor. İç kontrol sistemini kurmanız lazım. Önemli miktarda para harcayan bir kurumsunuz ve bunların birçoğu yurt dışında harcanıyor, kur farklılıkları, yer farklılıkları, mekân farklılıkları vesaire, dolayısıyla önemli sorunlar olabiliyor. İç kontrol sistemini çalıştırmanız lazım. Sayıştay raporunda "Henüz iç kontrol sistemi yapılandırma çalışmaları tamamlanmamış ve iç kontrol ve iç denetim belirlenen Şartlar ve iŐleyiŐ açısından yeterli seviyeye tam olarak ulaŐmamıŐtır." deniyor. Bu, önemli bir konu. Onun haricinde, siz de belirttiniz, 7 bulgu var bu yıl Sayıştay raporunda.

Bu yurt dışı tedavi giderlerinin ödenmesinde sorunlar yaŐanmaya devam ediyor hâlâ. Bununla ilgili olarak da Maliye Bakanlığının koordinatörlüğünde Dışişleri Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumunun müŐtereken çıkarması gereken bir yönetmelik var; bir araya gelecekler, bu çalışmaları yürütecekler ve bir yönetmelik çıkaracaklar. Bir araya gelip de bu kurumlar bu yönetmeliği bir türlü çıkaramıyorlar. İşte, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bir sonucudur bu, bu koordinasyon yapılamıyor, bir bakanlar kurulu yok ya, koordine de edilemiyor tabii ki, onun sonucu ama bunun da yapılması lazım. Dışişleri Bakanlığı için yıllardan beri yurt dışı sağlık giderleriyle ilgili, bunların ödenmesiyle ilgili sorunlar, sıkıntılar var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Onun haricinde, diğer kurumlarla ilgili raporlar olumlu. Özellikle, Akreditasyon Kurumunun raporuna bakmıŐtım, olumlu görünüyor, Avrupa Birliği raporu da aynı Şekilde. Onlar için teşekkür ediyorum.

Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederim Sayın Kuşoğlu.

HDP Grubundan Sayın Tulay Hatımoğulları'na Şimdi söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Başkan, Değerli Bakan ve bütün hazırım; Türkiye'nin bugüne kadar, özellikle AKP iktidarı döneminde uygulamış olduğu dış politikaya baktığımızda, MR'ını genel olarak çektiğimizde, sadece ortağı olan MHP değil, yandaş sermaye, narkodevlete bu ülkeyi çeviren uyuşturucu baronları, silah tüccarları, SADAT gibi güçler ne yazık ki dış siyasetin önemli belirleyeni pozisyonuna geldi Türkiye'de. Tek adam rejimi her ne kadar "Dış siyaset, siyasetüstü olarak görülmeli." dese de ne yazık ki öyle olmadı, tamamen iç siyasete tahvil etmek üzere çalışmalar yürütüldüğünü görüyoruz.

Doğu Akdeniz'e baktığımızda, hani "Libya'da ne işiniz var? Suriye'de ne işiniz var?" sorusunu ben burada bir kez daha sormak istiyorum. "Mavi vatan" teziyle ortaya çıkıldı fakat "mavi vatan" tezini bilerek ve isteyerek bu iktidar kendisi terk etti. Hâlâ işte, Mısır'la normalleşme ve Doğu Akdeniz politikalarının bugüne kadar Türkiye'nin önünü nasıl tıkadığını gördünüz, siz de gördünüz. Biz defalarca muhalefet olarak bu uyarılarımızı yaptık. Bu tıkanıklığı aşmak için "Mısır'la ilişkileri normalleştiriyoruz." diye yola çıktınız ama en son 3 Ekimde yine Trablus merkezli Hükûmetle yapılan yeni anlaşma üzerine Mısır'ın yaptığı açıklamayı biliyoruz ve Mısır bütün normalleşme ilişkilerini askıya aldığını ifade etti.

Suriye'yle normalleşmeden bahsediliyor. Şunu sormak istiyorum Sayın Bakan: Suriye Hükûmeti görüşmeyi şartlara bağlamış durumda, gayriresmî görüşmeler olduğu biliniyor ama resmî görüşmeyi askıya almış, şartlara bağlamış durumda. Nedir şartlar? Bütün askerî unsurları Suriye topraklarından çıkarmanızı istiyorlar ve bugüne kadar bu savaşın devam etmesinin önemli nedenlerinden biri olan IŞİD, El Nusra ve uzantısı örgütlere bugün iktidarımızın vermiş olduğu desteğin geri çekilmesini istiyorlar. Bunları yapacak mısınız Suriye'yle görüşmek ve normalleşmek için?

Bir diğer değinmek istediğim nokta, son zamanlarda çok gündem olan kimyasal gaz kullanımı meselesi. Sizler de biliyorsunuz ki Irak politikasını ne yazık ki sizin Bakanlığınız değil, siyaset değil, MİT belirliyor; bugüne kadarki bütün uygulamalarda bunu gördük. Türkiye; kimyasal, biyolojik ve bazı konvansiyonel silahların kullanımını yasaklayan ve sınırlayan uluslararası sözleşmelere taraf olan bir ülkedir. Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Almanya Bilimsel Danışma Kurulu Üyesi Aken yakın zamanda bir incelemede bulunuyor bu kimyasal silah kullanımıyla ilgili. Biliyorsunuz, çok sayıda görüntü paylaşıldı sosyal medyada. Kendisinin yapmış olduğu araştırmada "Evet, burada kimyasal silah saldırısı gerçekleştiği yönünde pek çok kanıt var ve bir araştırma başlatılmalı." diyor. Hazırlamış olduğu raporu Alman Hükûmetine sundu, aynı zamanda Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütüne üye ülkelere de sunacaklarını ifade etti ve bu raporların Lahey'e gönderileceğini ifade etti. Tarafı olduğunuz sözleşmeleri göz önünde bulundurarak bu yeni durumla beraber bir araştırma başlatılması hususunda sizlerin girişimleri olacak mıdır? Bu, önemli bir konudur. Yoksa Hipokrat yemini etmiş olan Adli Tıp Uzmanı Şebnem Korur Fincancı'nın bu konuda hekim görüşü açıkladığı için, bilimsel bir görüş açıkladığı için cezaevine konduğunu biliyoruz; bu tarzı mı sürdüreceksiniz? Önemli noktalardan biridir bu.

Yine, aynı şekilde, bir noktaya daha değinmek isterim. Geçtiğimiz hafta İsrail'de bir erken seçim gerçekleşti ve Netanyahu liderliğinde sağ blok seçimleri kazandı. Netanyahu seçim propagandası boyunca şunları ifade etti: "Yüz yılın anlaşmasını yeniden canlandıracağız." Bunun anlamı, Batı Şeria'nın ilhakına devam ve Filistin halkını ya katletme ya da Ürdün'e doğru sürme. Aynı zamanda, Mescid-i Aksa'ya yönelik saldırıların artacağına dair de emareler söz konusu. Yani ırkçı blok, bölgenin Arap ve İslami kimliğini yok etmek istiyor.

Sayın Bakan, ben iktidarın Filistin politikasındaki samimiyetine hiçbir zaman inananlardanım, hakikaten samimi davranılmıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Türkiye’de ve bölgedeki müteedeyinlere şirin görünmek için Filistin halkının yanındaymış gibi genellikle bir rol oynandı. Peki, bu son gelişmeler karşısında ve Netanyahu’nun yaptığı açıklamalar karşısında sizlerin tutumu ne olacaktır?

Türkiye sahip olduğu jeostratejik konumuyla iç siyasetinde barışçıl, demokratik ve halkların özgürlüğü ve eşitliğini temel alan güçlü bir diplomasiyi tesis etmeyi başarabilseydi Türkiye, Orta Doğu ve Afrika ülkeleri için önemli model bir ülke olacaktı ama ne yazık ki bu gerçekleşmedi.

Teşekkür ederim Başkan, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Mutlaka bu iddialara Bakanımız cevap verecektir, ona bırakıyoruz bu iddiaları.

İYİ Parti Komisyon üyesi Sayın Naci Cinisli’ye söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokrat arkadaşlarım, sayın basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli Bakanım, size önce bir teşekkürle başlamak isterim. Sizden önceki hiçbir bakan, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı dâhil, Sayıştay raporlarından bahsetmedi. Zatialiniz bütçenin ruhuna uygun olarak Sayıştay raporlarından bahsedip en azından onunla ilgili birkaç yorum yaparak bütçenin ruhuna da uygun davranınız, sorumluluğunuzu da yerine getirdiğinizi düşünüyorum. Teşekkür ederim tekrar.

Görevim dolayısıyla dolaştığım ülkelerden ve temasta olduğum yabancı diplomatlardan sizin çabalarınızı, çok çalıştığınızı tespit ediyoruz; teşekkür ederiz onun için de. Fakat bu çabalarınız, bu enerjiniz değerli Bakanlığımızın kadim gelenekleri ve bilgisi yeteri kadar kullanılmadığı için doğru bir şekilde ülkenin avantajları için kullanılmıyor maalesef. Bunun nedeni de saray iradesi, sarayda kurulan paralel bir irade, Bakanlığınıza paralel kurulmuş bir irade; bununla ilgili bildiğim örnekleri isterseniz verebilirim. AK PARTİ’nin genel siyaseti seksen sene öncesine götürdüğünü ben iddia ediyorum yani 1946 öncesine götürdüğünü iddia ediyorum. Büyüklerimizin, bizden önceki nesillerin 1946’yla beraber verdiği mücadeleyi biz bugün tekrar verir hâle geldik maalesef. Ekonomiyi de elli sene öncesine, 70’lere götürdüğünü maalesef görüyoruz; bir millî güvenlik sorunu hâline gelen bir ekonomik buhranla şu anda baş başayız. Dış politikamızı da bu son zamanlardaki gelişmelerden tespit ediyorum ki 1952 öncesine götürdü AK PARTİ, yine Dışişleri Bakanlığımızın iradesinin dışında maalesef. Nedir bu 1952? NATO’ya girişimizin hikâyesinden bahsediyorum. Biz, NATO’ya sadece güvenlik amacıyla girmedik; NATO’ya biz bir tercih yaparak girdik, o da otokrazi mi, demokrasi mi tercihini yaptık ve biz millet olarak da devlet olarak da demokrasi tercihini yaptığımız için NATO’ya girdik. Fakat bugün bir otokrat organizasyonun peşine takıldığı izlenimini alıyoruz; Şanghay İşbirliği Organizasyonu. Hem de ne zaman? Bundan daha üç ay önce -haziran ayında yanlış hatırlamıyorsam- NATO’nun Stratejik Konsept Belgesi’ni imzaladıktan sonra. Nedir bu stratejik konsept? Rusya’nın bir düşman olarak görüldüğünü, Çin’in de ezeli bir tehdit olarak görüldüğünü, sistematik bir tehdit olarak görüldüğünü imzaladıktan sonra. Kim imzalamış? Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak biz imzalamışız. Bizim dış politikadaki sorunumuz budur işte, güven sorunu, zikzaklar.

Bir başka sorunumuz da iç politika için yapılan dış politika maalesef. Bunun örneklerini de yine konuşmam içinde verebilirim. Bu arada bunları, bu eleştirilerimi yaparken de zatialinizi de dâhil Dışişleri Bakanlığımızı da saygıyla anmak isterim çünkü sizlerin maalesef bu konuda çok fazla da bir

dahliniz yok. Bunlar bilgisizlikten mi yapılıyor dersiniz? Hayır, bilgisizlikten de yapılmıyor. Yalnızca dış politikadaki hatalar değil, tarım politikaları, ekonomik politikalar, pek çok hatalar, bugüne kadar gelmiş, yirmi yıllık iktidarımız boyunca yapılmış olan bu hataların artık ben bilgisizlikten yapıldığına inanmıyorum. Bunlar hep taammüden yapılmış, bilerek yapılmış işlerdir; hata da değil, işlerdir ama tabii, bizim açımızdan büyük hatalar.

Bugünkü enflasyonu da konuşuyoruz bütçe boyunca. Enflasyonun da yanlışlıkla, bilgisizlikten yapıldığını görmüyoruz zaten. Şu anki görüştüğümüz bütçede, enflasyon sayesinde şişirilmiş ve bir enflasyon vergisine dönüşmüş bir gizli vergi sayesinde de devletimiz maalesef finanse edilir hâle gelmiş. Bir de tabii, ayrıca, kara parayla da finanse edilir hâle gelmiş ki bu bizi utandırıyor.

Yine gündeme geldi, Bakanlık dışından yapılan atamalar. Şuradan bir bakıyorum ki Washington -ne kadar önemli bir merkez- Pekin, Viyana, Prag, Budapeşte, Lahey, Zagreb; bir çırpıda sayabileceğimiz çok kritik başkentlere Bakanlık dışından yapılmış atamalar ve buradaki bazı sıkıntıları, sorunları da biz yaşıyoruz.

Zaman çok çabuk akıyor, jeopolitik durumdan bahsettiniz; çok doğru. Jeopolitik her zaman önemliydi ama artık çok çok daha fazla önemli ve Türkiye de dünyanın en şanslı ülkesi jeopolitik açıdan. Jeopolitik durumumuz bu kadar kritik ve önemliyken bizim dış politikada, uluslararası ilişkilerde kuvvetsiz olmamız, önemli bir rol oynamamamız zaten imkânsız, yeter ki güven veren bir yönetim ve iktidar ülkenin başında olsun. Buna rağmen, biz, şu anda, bölgemizde önemli bir rol oynamaya tekrar başladık. Eğer ki güven veren, sizin çalışmalarınızı, Bakanlığımızın bilgisini, tecrübesini kullanan bir yönetim olsaydı bizim durumumuz, güvenilirliğimiz, rolümüz çok çok daha fazla artardı; bundan da lütfen emin olunuz.

Pek çok sorun var, Türk-Amerikan ilişkileri, yine bir güven probleminden orada söz edebiliriz. Türk-Amerikan ilişkilerinde karşılıklı olarak hiçbir güven maalesef kalmadı. Bu güveni tesis ederek önümüze tekrar bakmamız lazım. Amerika'nın dünyada siyasetteki önemi herhâlde yadsınmaz. Bu bakımdan da onu akılcı bir şekilde yani akılla yapılan bir dış politikayla tekrar onarmamız icap ettiğini düşünüyorum.

Bu arada, ben, özellikle Rusya ilişkilerimizden bahsetmek isterim. Ben Erzurum Milletvekiliyim malumunuz, 3 defa Rus işgali görmüş bir şehrin milletvekiliyim ve çok acı tecrübeler, ailemin de bana aktardığı çok acı tecrübeler var. En son Ermeni mezalimiyle sonuçlanan ve yüz dört sene önce kurtulduğumuz bir Rusya'dan bahsediyorum. Böyle ilişkiler varken bizim gereksiz yere çok fazla samimiyet kurduğumuzu düşünüyorum Rusya'yla. Rusya'sız tabii ki bölgede siyaset yapmamızın doğru olduğunu söylemiyorum fakat en azından kol mesafesinde kalabilirsek bundan bir mutluluk duyarım diye size ifade etmek isterim. Rusya'yla olan bir enerji meselemiz var, Türkiye'nin bir enerji "hub"ı olma konusu mevzubahis, çok tehlikeli buluyorum Sayın Bakanım. Putin zeki bir insan ve köşeye sıkışmış durumda, şu anda durumu iyi değil ve bizi kullanarak bir tuzak kurduğunu düşünüyorum, bu tuzağa lütfen uyanık olalım, Türkiye'yi de arada ezdirmeyelim. Amerika ile Avrupa'nın arasını açmak için Türkiye'yi kullandığını düşünüyorum ve bu tuzağın çok çabuk atladık üstüne, bunun iyice enine boyuna düşünülüp ağırdan karar almak lazım. Hızlı karar her zaman doğru karar olmuyor. Bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bir özelliği hızlı karar almaktır, öyle dendi. Evet, hızlı kararlar alınmıyor ama yanlış kararlar alınmıyor. Hızlı yanlış karar almanın da hiçbir manası yok.

Yine, Rusya'nın bizim başımıza açtığı bir başka dert Akkuyu Nükleer Santrali. Buna nasıl izin verebildiniz Sayın Bakanım, hakikaten çok merak ediyorum. Akkuyu Nükleer Santrali bir Rus santrali. Ben bunu kanun Mecliste kabul edilirken Genel Kurulda yaptığım konuşmada da söyledim. Biz bugün bu kanunu kabul etmekle hem de yine biraz önce belirttiğim gibi, Erzurum'un ve Türkiye'nin

Rus işgalinden kurtuluşunun yüz dört sene sonra iki gün öncesinde nispet yapar gibi bu kanun kabul edildi. Sordum biz Rusya'ya bugün bu Kanun'la bin hektar toprak, Akdeniz'de kıyı şeridi ve liman mı veriyoruz diye sordum, cevap alamadım fakat bireysel ilişkilerimizin olduğu bazı bürokrat arkadaşlara sorduğumda "Evet, maalesef bunu yapıyoruz." dediler bana. Hicap duydum, büyük üzüntü duydum, tarihi bir hataya imza attınız, buna nasıl izin verdiğinizi ben hakikaten hâlâ anlayabilmiş değilim. Direnmeniz lazımdı, kimin ne ilişkisi varsa kiminle bunun sizi ilgilendirmemesi lazımdı, aynı Kaşıkçı dosyasının Suudi Arabistan'a iade edilirken egemenlik haklarımızın çiğnendiği gibi. Burada da Dışişleri Bakanlığımızın, başta zatalinizin direnç göstermesini beklerdim.

NATO meselesinde, evet, NATO'da çok güçlüyüz hamdolsun ama neden? Şerefli ordumuzun, askerî gücümüzün gücünden dolayı. Nispeten sözümüzün geçtiği uluslararası bir kuruluş fakat NATO'da çok daha güçlü olabiliriz. Nasıl? Demokratik değerlerimizi daha yukarı çekebilirsek biz NATO'da çok daha güçlü oluruz. Bendeniz de malumunuz NATO Parlamenterler Meclisi üyesi bir milletvekiliyim ve ülkemin de şerefle orada temsil etmeye çalışıyorum ve siyasetten de en çok keyif aldığım zamanları orada yaşıyorum. Particilikten uzak, sadece bir Türkiye milletvekili olarak ülkemizin hakkını, hukukunu değerli arkadaşlarımla birlikte savunuyoruz. NATO'da benim tespit ettiğim özellikle son zamanlarda demokratik değerlerin, hukukun üstünlüğünün çok daha fazla ön plana çıktığı ve demokratik ülkelerin dışında ülkelerin orada barınmasının artık imkânsız olduğu. Bugün biz NATO'ya girmek istesek bizi herhâlde zor alırlar, lütfen maceralara kendimizi kaptırmayalım.

İsveç, Finlandiya meselesine gelirsek yine burada da çok çabuk pes ettiğimizi düşünüyorum. Bugün benim katıldığım uluslararası toplantılarda görüyorum ki yabancı muhataplarımız "İsveç ve Finlandiya hoş geldiniz." diyorlar, girmiş kabul ediyor herkes. Bu da benim kanıma dokunuyor, bizim burada irademizin zayıf kaldığını düşünüyorum ama tezlerimizde haklı olduğumuzu da ifade etmek isterim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Daha konuşacak çok konu vardı maalesef değinemedim. Avrupa Birliği meselesi de çok çok önemli.

Sizleri ve Değerli Bakanlık bürokratlarımızı, değerli milletvekillerini saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Tuba Hanım, hazırsanız size söz verebilirim.

AK PARTİ Milletvekili Tuba Vural Çokal, buyurun.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Teşekkürler Başkanım.

Sayın Bakanım, Kıymetli Komisyon mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Günümüzde dünya iklimden teröre, ekonomik sorunlardan teknolojinin geleceğine gibi geniş sorunlar yelpazesıyla karşı karşıyadır ve dünya bu sorunlarla bu sorunlara rağmen değişmeye, dönüşmeye devam ediyor hem de çok hızlı bir şekilde. Üstelik bu dönemde yaklaşık bir asır önce yoğunlaşan hâkimiyet mücadeleleriyle şekillenen dünyanın sarsılmaz ve değişmez olduğu algısı artık yıkıldı. Oluşacak geleceğin dünyasında yerimizi alabilmek, geleceğin dünyasında ve coğrafyamızda belirleyici güç olmak için bu hızlı değişimin ve değişimin beraberinde getirdiği bilgi akışını yönetmek zorudur. Asırlar önce zikredildiği gibi "Bilmek, hükmetmektir." Kendi dışındakileri bilen, gelişim ve değişimleri doğru yorumlayan bir Türkiye, üzerinde yaşadığı coğrafya üzerinde emelleri olan her türlü güce karşı durabilecek, kendi kaderini kendisi tayin edebilecektir. Bir taraftan kardeşlerimizle, tüm Türk elleriyle diyalogu ve ilişkileri üçüncü aktörlere bırakmayacak, diğer taraftan kaderini Türkiye'yle

birleştiren bütün mazlum halkların haklarını savunabilecektir. Geleceğin dünyasında daha güzel ve yaşanılabilir bir dünya olması için aktif rol oynayacak güce sahip olacaktır ki şu an bu Türkiye'nin temelleri atılmış ve Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde çok yol katedilmiştir. Güçlü Türkiye ülküsü için birden fazla sahada atılımlar yapılmış, yenilikler hayata geçirilmiştir. Geliştirdiği savunma teknolojileriyle dünyanın dikkatini çekmiş ve dengeleri değiştirmiştir ama bilgiyi yönetmek, ona hükmetmek her sahada olmalıdır. Hükümetimiz güçlü Türkiye'yi hayata geçirmek için diplomasinin önemini de farkında olarak ülkemizi bir diplomasi merkezi haline getirecek adımı atmıştır. Bu bağlamda, Antalya'da 2021 ve 2022 yıllarında Antalya Diploması Formu yapılmış dünyanın dört bir yanından gelen konuklarla dünyanın problemleri Türkiye'de Antalya'da konuşulmuştur. Asya'dan Atlanta'ya, terörizm probleminden dünyadaki kadın sorunlarına, mülteci problemlerimizden yapay zeka ve "metaverse" kadar çok geniş bir alanda fikir alışverişinde bulunulmuştur. Aynı zamanda bu Forum Rusya-Ukrayna meselesinde de ilk üst düzey görüşmenin yapıldığı yer olmuştur. Antalya Diploması Formu ve dünyanın sorunlarının Antalya'da konuşulması önemlidir çünkü önceki asrın belirleyicileri aynı zamanda sorunların konuşulduğu yerleri de belirliyordu. Artık Türkiye profesyonellerin dünya sorunlarını konuştuğu, fikir alışverişinde bulunup temasa geçebileceği diplomasinin ve bilgi akışının merkezi hâline geliyor.

Uluslararası gündemi belirleme niteliğine haiz bölgesel ve küresel meselelerin dünya çapında tanınırlığı olan siyasetçilerin, resmî yetkililerin, kanaat önderlerinin, düşünürlerin ve uzmanların katkılarıyla ele alınacağı, sonuçlarını uluslararası toplumun bir referans kaynağı olarak başvurabileceği Antalya Diploması Formu'nu düzenleyecek ve merkezi Antalya'da olan Antalya Diploması Formu Vakfının kurulmasına ve faaliyetlerine ilişkin kanun teklifini Meclise sunduk. Antalya Diploması Formu Vakfı da bu çalışmaların daha geniş bir alanda yapılmasını sağlamak, çalışmalarını devamlı ve etkin kılmak için kurulmaktadır. Vakfın kuruluşuyla birlikte Antalya Diploması Formu Vakfı tarafından düzenleneceği gibi çalışmalar sadece forum döneminde kalmayacak gerek destekleyici akademik çalışmalar ve yapacağı projelerle hem forumun her sene daha güçlü bir şekilde toplanmasını sağlayacak hem de bilgi üretim ve yönetim sürecine büyük katkılar sağlayacaktır. Yine, kurulma amacı içinde bulunan faaliyetlerle ilgili kamuoyu, kurum ve kuruluşlarla dünya genelinde iletişim faaliyetlerini yürütecektir. Böylece, Türkiye'de yönetilen, elde edilen bilgi bütün dünyanın da faydasına sunulmuş olacaktır. Zaten vakfın amaçları ve çalışma şekli de metinde açık bir şekilde yer almaktadır. Dünyada dış politika alanında faaliyet gösteren bazı önemli kuruluşlar da -Münih Güvenlik Konferansı, Davos gibi- vakıf şeklinde örgütlenmişlerdir. Hâl böyleyken böyle ciddi ve önemli bir çalışmayı saçma sapan algı yönetimleriyle karalamaya çalışmak, iyi niyetli düşündüğümüzde sadece saflık ya da görme ve anlama engeli olabilir. Hani, güzel bir söz vardır "Kişinin aynası işidir." Bu forum ülkemiz ve Antalya'mız için büyük bir başarının göstergesi olduğu gibi, aynı zamanda yaptığı işlerle konuşan partimizin de ülkemize konuşmaktan başka katkısı olmayanlara bir cevabı olmuştur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Dışişleri Bakanlığımızın öncülüğünde düzenlenen bu forumla Türkiye'nin içine kapanmak bir yana dünya sorunlarının çözümüne katkı sağlayacak organizasyonların merkezi olma hedefine sahip olduğunu göstermiştir. Nitekim, Ukrayna-Rusya arasındaki ilk üst düzey görüşmelerin Antalya'da gerçekleşmesi de bunun bir göstergesidir. Bu noktada, öncelikle, Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a bir Antalyalı olarak, bir yörük kızı olarak şükranlarımı sunuyorum. Antalya Diploması Formu'yla böyle güzel bir organizasyona ev sahipliği yapmamızı, hem de hakkını vererek yapmamızı mümkün kılan Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na şükranlarımı sunuyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, saat 13.30’a kadar devam ettirmeyi düşünüyorum, saat 13.30 civarında yemek arası vereceğim.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Yunus Emre hazırsa kendisine söz verebilirim.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli konuklar; ben de Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, çok sınırlı bir sürem var; beş dakikalık bir sürede son bir yıldaki dış politika gelişmelerini konuşmak ya da Bakanlık bütçesini konuşmak çok güç olduğundan bir örnek olayı aslında seçtim, bu olay üzerine konuşmak istiyorum ve burada Dışişleri Bakanlığının ve Sayın Bakanın sorumluluğunu hatırlatmak istiyorum.

Bu olay, topraklarımızda işlenen son derece vahşi bir cinayet dosyasının, Cemal Kaşıkçı’nın cinayet dosyasının Suudi makamlarına devredilmesi olayıdır. Değerli arkadaşlarım, bu olayı gerçekleştiren katiller ülkemize ceplerinde diplomatik pasaportlar taşıyarak geliyorlar, cinayette kullandıkları gereçleri, araçları diplomatik kurye olarak taşıyarak Türkiye’ye geliyorlar ve bu beyanla, diplomatik eşya taşıyan uçak beyanıyla ülkemize geliyorlar ve Suudi makamlarının bu cinayette sorumluluğunu ispat eden birçok konu olmakla birlikte en başta, gelen kafiide, Veliiaht Prensinin koruma ekibinde bulunan 6-7 kişinin bu takımda bulunduğunu belirtmek istiyorum. Ayrıca, içlerinde bulunan bir doktorun insan bedeninin parçalanması konusunda özel ihtisas sahibi olan, İskoçya’da, Avustralya’da bu konu üzerine uzmanlaşmış bir kimse olduğunu hatırlatmak istiyorum ve kamuoyuna yansıyan istihbarat raporlarında aralarında geçen konuşmalarda “Ya, 1.80 boyunda bir adam, çantaya sığdıramayız, parçalamamız gerekir.” diye daha önceden konuştuklarını yani cinayeti işlemek amacıyla Türkiye’ye geldiklerini belirtmek istiyorum. Bu konuda elimizdeki en kapsamlı rapor Birleşmiş Milletler Raportörü madam Callamard’ın yazdığı rapordur ve bu raporda değerli milletvekilleri, “Bulgular net, Kaşıkçı cinayeti bir devlet cinayeti ve şu ana kadar Suudi Arabistan bu cinayet için bir bedel ödemedi.” ifadeleri bulunmaktadır. Ayrıca, yine bu raporda “Suudi yetkililer hakkında soruşturma açılmalıdır, kişisel mal varlıkları dondurulmalıdır, ekonomik yaptırımlar uygulanmalıdır.” ifadeleri yer alıyor. Peki, bu rapor karşısında Dışişleri Bakanlığımızın tutumu ne oluyor? Sayın Bakan -kendileri buradalar- diyorlar ki: “Birleşmiş Milletlerin Kaşıkçı cinayetinin aydınlatılmasına, sorumluların hesap vermesine yönelik tavsiyelerini kuvvetle destekliyoruz.” Ayrıca, Dışişleri Bakanlığının hâlihazırda “web” sayfasında bu raporu destekleyen açıklaması duruyor arkadaşlar. Şimdi, bunların bulunduğu bir ortamda bu dosya Suudi makamlarına devrediliyor. Niye devrediliyor? Çünkü Sayın Bakanın da yaptığı sunumda “normalleşme” olarak tanımladığı, bununla övüldüğü Suudi Arabistan politikasındaki değişim ve petrodolarlar nedeniyle bu dosya Suudi makamlarına devrediliyor. Ocak ayında uluslararası basında, Arap basınında çıkan bu yönde haberler var. Nisan başında birkaç gün içerisinde, bakan değişikliğinin hemen arkasından, Adalet Bakanlığı bu dosyayı Suudi makamlarına devrediyor ama şunu da hatırlatmam gerekli sayın milletvekilleri: Dosyanın devrinden birkaç hafta sonra Sayın Cumhurbaşkanının Suudi Arabistan ziyareti gerçekleşiyor ve daha önce Arap basınında çıkan haberlerde zaten ekonomik olarak Suudi Arabistan-Türkiye ilişkilerinin gelişmesinin önünde bunun bir engel olduğu ve bu nedenle Erdoğan’ın Suudi Arabistan ziyaretinin gerçekleşemeyeceği

haberleri yoluyla aslında Türkiye'ye bu kötü mesaj verilmişti. Ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanını orada Mekke Vali Yardımcısı karşılarken Veliht Prens, bu cinayetin uzandığı Veliht Prens Türkiye'ye geliyor, Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı dâhil olmak üzere bütün devlet yetkilileri Veliht Prensi havalimanından, uçağın kapısından el sallayarak uğurluyorlar, Ankara'da bu kimsenin şerefine sazlı sözlü ziyafet sofraları kuruyorlar.

Değerli arkadaşlarım, konuşacak çok şey var. Bu dosya içimizi yakan bir dosyadır, Türkiye'nin alınına sürülmüş bir kara lekedir ve burada Dışişleri Bakanlığının da önemli bir sorumluluğu vardır. Sayın Bakan, şahsınızın da çok önemli bir sorumluluğu vardır; emanete leke düşürdüğünüz bunu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Milletimizin tertemiz alınına bir kara lekeyi siz çalmış oldunuz, bunun da bir parçasısınız, sizi bunun için suçluyorum Sayın Bakan, sizi bunun için suçluyorum. Bunun değişmesinin tek yolu vardır, şahsınızın istifa etmesidir, bütün sorumluların istifa etmesidir. Milletimiz bu kara lekeyi hak etmemektedir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, İYİ Partiden Sayın Ahmet Kamil Erozan.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Bir dakika... Kusura bakmayın Sayın Bakan, burada birtakım teknik sorunları da aşmak gerektiğini şimdi fark ediyorum. Neyse, ben bunun kaydını sonra alırım.

Sayın Bakan, Komisyon Başkanımız ve de Komisyonun değerli üyeleri; ben Sayın Bakanı üzüldük dinledim yani başlangıçta bir cümle söyleyeceğini umdum, söylemedi, başını kötü başlattı, sonunu daha da kötü bitirdi.

Şimdi, ben eminim ki söylediklerimden sonra bunu akşamleyin telafi edecek. Niye bunu söylüyorsunuz? Bu Bakanlık -biraz evvel rakamlar söylendi- fakir fukara bir Bakanlıktır yani genel bütçe içindeki payı yüzde 0,5'e dahi gelememiş bir Bakanlıktır. Ama bu Bakanlığın en kıymetli hazinesi arkanızda oturan bu arkadaşlar; teşekkür etmediniz. Siz, onların sırtında ayakta duruyorsunuz, siz meslek memuru olamadınız ama onlar sizi diplomat yaptılar. Dolayısıyla siz bunu unutmayın, bu akşam buradan çıkarken bunu telafi edin.

İkicisi: Ben Bakanlığa girdiğimde bize bir şey öğrettiler; insan, tekemmül eden bir hayvandır. Bu hayvan iki türlü tekemmül eder; bir tanesi kendi hatalarından, bir tanesi başkalarının hatalarından. Biz size müteşekkirimiz çünkü sizin sayenizde dış politikada neler yapılmaması gerektiğini öğrendik. Dolayısıyla en azından, bu açıdan size bir teşekkürü borçlu olduğumu düşürüyorum ama şu anda dış politika itibarıyla tükendiğinizi de söylemek durumundayım çünkü biraz evvel normalleşmeden bahsettiniz; nedir normalleşme diye andığımız şeyler? Mısır'la normalleşme, Suudi Arabistan'la normalleşme, İsrail'le normalleşme, Birleşik Arap Emirlikleri'yle normalleşme, hatta Suriye'yle normalleşme. O zaman ben soruyorum: Anormalleşmeyi kim yaptı, hangi iktidardan o anormalleşmeyi devraldınız ki? Kendiniz ettiniz, kendiniz buldunuz; siz kendiniz bulsanız dahi bu beni hiç ilgilendirmiyor, ülke ve millet bundan ne zarar gördü, ben bunun hesabını sorarım sizden. Şimdi, bu, seçime gidildiği için; seçime giderken nasıl ki bir seçim ekonomisi uygulanırsa siz maalesef bir seçim

diplomasisi uygulamakla meşgulsünüz bugün. Burada “U dönüşleri” mi dersiniz ismine, “zikzaklar” mı dersiniz, ne olduğunu bilmiyorum ama buradan maalesef ülkeye bir bedel çıkmıştır. Bütün bu sistemin bozulmasının gerisinde tabii ki bu ucube sistemin de büyük bir payı var ama onun ötesinde, siz, iktidara geldikten sonra teşkilat yasasını değiştirdiniz ve bu kadroları da hükümetin sözcüsü hâline getirdiniz, bunlar eskiden devletin memurlarıydılar. Bunun başka örneklerini gördük; Yavuz Selim Bey burada değil, burada daha genç bir arkadaşımız var. Onlar hiçbir zaman büyükelçi olmadılar, bir büyükelçinin hayatı nedir bilmediler ama siz onlara verdiğiniz yetkilerle burada büyükelçi olmak için sırada bekleyen arkadaşlarının kariyerlerine yön vermek tercihini yaptınız -çekinmeden söylüyorum- parti komiseri yaptınız bu arkadaşları; hangi sistemleri hatırlattığımı da bana söyletmeyin.

Şimdi, buradan ileriye doğru bir şey söylememe gerek yok bugün beş dakika içinde ama ben Genel Kurulda yirmi dakikalık konuşmamda olması gereken dış politikayı anlatacağım size. Sizden artık bir şey beklemiyorum ben, günlerin sayılı olduğunu siz de biliyorsunuz. Bunun ötesinde, ileriye doğru baktığımızda yaptığınız hataların ötesinde yaptığımız... Biraz evvel bütün sorulara cevap vermek konusundaki bir performanstan söz ettiniz. Ben geçen seneki Komisyonunda 40’tan fazla soru sordum; bir bakın bakalım, kaç tanesine cevap vermişsiniz? Burada sordum, burada, başka yerde değil, yazılı sorulardan bahsetmiyorum. Burada 40’tan fazla soru sordum, bana yazılı olarak kaç tanesine cevap verdiğinizi siz kontrol edin.

Biraz evvel bütçenizi sunarken bu bütçe 488 sayfa -hepsi bir arada- bunlardan bir tanesi 2023 yılına ait performans programı, sayfa 18 ve performans göstergeleri var orada, o performans göstergelerinde de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde kaç tane davayla mücadele ettiğinizi yazıyorsunuz, ileriye doğru da bir projeksiyon yapıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Dava sayısı hiç azalmıyor, geçen sene de 70, bu sene de 70; 2023’te de 70; 2024’te de 70; 2025’te de 70. Bu, sizin insan hakları uygulamalarımız açısından performansınızı gösteriyor, “Hiçbir değişiklik olmayacak.” diyorsunuz raporunuzda.

Son söyleyeceğim... On sekiz saniyem var. Şunu da unutmayın: “530 bin Suriyeli döndü.” dediniz, doğanlarla Suriyelilerin sayısı azalmadı, arttı.

Beni takip etmeye devam ediniz. Genel Kurulda görüşürüz.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Abdüllatif Şener, Cumhuriyet Halk Partisinden, Komisyon üyemiz.

Süreniz on dakikadır,

Buyurun lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığının değerli bürokratları, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu yasama döneminin son bütçe görüşmesini yapıyoruz ve bugün Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerinde görüşmeler devam ediyor.

Diğer politikalarda olduğu gibi dış politikanın da millî bir politika olma zorunluluğu vardır. Yeryüzünde bulunan bütün ülkeler, kendi millî çıkarlarını gözetmektedir ve buna göre politikalarını şekillendirmektedir; uygulamalarda da spesifik olaylarda da sürekli olarak, millî çıkarlarının neyi gerektirdiğini araştırmaktadır. Türk dış politikasının da bu millî çizgiyi hiçbir zaman bozmaması, koruması asıl hassasiyet göstermesi gereken noktadır. Bu millî çıkarı temsil etmek üzere,

cumhuriyetimizin kuruluşundan itibaren temel bir çizgi oluşmuştur. Bu temel çizgi “Yurtta sulh, cihanda sulh.” çizgisidir. Elbette Türkiye gibi bir ülke için savaş ortamları, karışıklıklar, bir taraftan Orta Doğu, bir taraftan Balkanlar, bir taraftan Kafkaslar ve kuzeyimiz incelendiğinde, görüldüğünde Türkiye’nin gerçekten huzurdan, barıştan, sultana yana bir politika izlemesinin millî çıkarlarımız için en gerekli ana çizgi olduğunu bilmemiz gerekiyor. Ama maalesef, son on yılı aşkın süredir Türkiye, komşularla “sıfır sorun” politikası ötesinde, sürekli komşularıyla, yakın ve uzak birtakım ülkelerle sorunları çoğaltmayı, büyütmeyi bir ana politika olarak izlemiştir, ortaya çıkarmıştır ama “Bu ana politika, Türkiye’nin millî çıkarlarıyla her zaman uyumuştur.” diyemeyiz. Bu ortamın değişmesini diliyoruz yani normalleşmeyi başından beri sürdürmüş bir iktidara var olmayı tercih ederdik ama son dönemlerde de bu normalleşmeye önem vermelerinden dolayı Hükümetin olumlu bir çizgiye girmiş olduğu kanaatimi ifade etmek istiyorum.

Diğer taraftan, iktidarın dış politika üslubunun çok sert ve iç politikaya hitap eder tarzda olmasının da çok sağlıklı olduğu kanaatinde değilim. Üslubun da siyasette ve dış politikada önemli bir araç olduğu kanaatindeyim çünkü dış politika dediğiniz şey, kısa dengeleri kurmak için yapılmaz, bir ülkenin uzun dönem dengelerini inşa etmek için, kurmak için yapılır; buradaysa keskin, sert, kavgacı üslupların ülkenin uzun dönem stratejilerine zarar vereceği açıktır. Bu açıdan da üslubun millî çıkarlarla uyumlu olması önemlidir. Eğer sertlik yapılması gerekiyorsa bunu içeride muhalefet yapmalıdır bence, bu sert üslup iktidara da dış politikada destek sağlayabilir. Onun için, muhalefetin sert üslup kullanmasında da bir terslik, bir yanlışlık yoktur diye düşünürüm

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu Ege Adaları’yla ilgili olarak net bazı açıklamaların yapılması gerektiği kanaatindeyim. Özellikle 2004-2008 arası 20 ada ve 2 kayalık Yunanistan tarafından işgal edilmiştir. Bunu dönemin Millî Savunma Bakanı 2015 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, Sayın Cumhurbaşkanı ise 2022 TEKNOFEST Karadeniz’de ifade etmiştir zaten. 25 Mart 2015’te o dönemin Dışişleri Bakanı “EGAYDAAK” yani “Egemenliği anlaşmalarla Yunanistan’a devredilmemiş ada, adacık ve kayalıkların bir kısmı üzerinde Yunanistan’ın fiili uygulamaları vardır.” diye ifade etmişti. 3 Eylül 2022’de Erdoğan ise “Adaları işgal etmeniz falan bizi bağlamaz; vakti, saati geldiğinde gerekeni yaparız.” demişti. Biliyorsunuz, Ege Denizi’ndeki adaların statüsü 1923 Lozan ve 1947 Paris Antlaşmaları’yla belirlenmiştir, bu adaların dışında kalan 152 ada ve adacık vardır ve egemenliği anlaşmalarla Yunanistan’a devredilmemiş ada, adacık ve kayalık kapsamına giren bu ada ve adacıkların isimleri, konumları, işgal edilip edilmedikleri Dışişleri Bakanlığı tarafından net olarak açıklanmalıdır, en azından Komisyonumuza bu konuda tam, net bir bilgi verilmelidir ve bu konuda millî bir politika izlenmelidir ve bu konuda bu millî politikanın tüm muhalefetin de desteğini alarak tek ses hâlinde ortaya konulmasında fayda vardır diye düşünüyorum.

İkinci konu: Dış politikanın kişiselleştirilmesi ve mavi vatan konusudur. Akdeniz’deki yetki alanlarımızın belirlenebilmesi için deniz komşularımızla ikili anlaşmalar yapmak durumundayız, yani bu ikili anlaşmaları yapamadığınız takdirde Akdeniz’deki haklarımızın savunulabilmesi mümkün değildir. Sadece Libya’yla yaptığımız anlaşma mavi vatanın alanını belirlemek için yeterli değildir, benzer ikili anlaşmaların Mısır, Suriye’yle de imzalanması gerekmektedir. Kişiselleşen dış politika nedeniyle bırakın bu ülkelerle anlaşma imzalamayı diyalog bile kurulamıyor. Mısır Dışişleri Bakanı Semih Şükrü 30 Eylül 2022 tarihinde Türkiye’yle devam eden diyalogun koptuğunu açıklamıştır. 2013 yılında Mısır’da darbe olmuş; bu, Mısır’ın kendi meselesidir, ama dokuz yıldır Mısır Devlet Başkanını darbecilikle suçlamanın Türkiye’ye, Türkiye’nin millî çıkarlarına bir faydası yoktur. Bu nedenle bölgesel konularda Mısır’la beraber hareket etmemiz imkânsız hâle gelmektedir, aynı durum Suriye için de geçerlidir. Dış politikada kişisel çıkar ve husumetler olamaz, ülke menfaatleri olur.

Çıkarlarımız mavi vatan için Suriye ve Mısır'la anlaşmaksa Türkiye'nin mutlak surette bunu yapması gerekmektedir. Cumhurbaşkanının bu bireyselliği bırakıp ülke menfaatlerine dayalı daha diplomatik bir siyaset izlemesi gereklidir diye düşünüyorum.

Millî menfaatlerimiz açısından kamuoyunu ve herkesi tedirgin eden konulardan biri bu göçtür, Türkiye bir göç deposu hâline gelmiştir ve sığınmacılar konusu gerçekten çok önemli bir güvenlik sorunu niteliği de taşımaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan Operasyonu Ekim 2001 tarihinde başlamış, askerlerinin tamamını çekeceği Ağustos 2021'e kadar yirmi yıl boyunca devam etmiştir. Bu süre içinde ABD, Afganistan vatandaşı pek çok kişi ve grupla iş birliği yapmıştır, Taliban'ın ülke genelinde kontrolü sağlamasından sonra bu insanlar olası bir katliama karşı ülkeden kaçmaya başlamışlardır. Afgan sığınmacı akını Haziran 2021 NATO Zirvesi'nde Erdoğan ve Biden'ın yaptığı ikili görüşmeden sonra başlamıştır. Bu görüşme heyetler arası değil baş başa gerçekleştirilmiştir, tercümanlığı da Dışişleri Bakanlığı diplomatları değil Cumhurbaşkanlığında görevli biri tarafından yapılmıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu görüşmede tutanak tutulmamış, görüşmenin içeriğiyle ilgili kamuoyuna açıklama yapılmamıştır. Bu zirveden sonra başlayan Afgan sığınmacı akını akıllara ve bu konuda ABD'ye herhangi bir söz verilip verilmediğini gündeme getirmektedir.

Avrupa Birliğiyle yapılan birtakım anlaşmalar da var. Bu anlaşmalar da Türkiye'yi Orta Doğu'dan gelen göçün Avrupa'ya geçişini engelleme yükümlülüğü altına aldı ve kendilerine geçiş yapan göçmenleri de Türkiye'ye iade hakkıyla ilgili maddeler Türkiye-AB arasındaki anlaşmalarda da görülmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Şu noktayı da vurgulayarak bitirmek istiyorum: Son zamanlarda, bakıyoruz, Avrupa Birliği ülkeleri Türkiye'ye vize vermiyor, Schengen vizelerinde sorunlar var, bunu Dışişleri de ifade ediyor. Bunun sebebi nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – 8-10 milyona varmış göçmen varken, bunlar vatandaş yapılrken Avrupa elbette bu vizelerde tedirginlik duyuyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – İkincisi: Millî gelir 2012'den beri Türkiye'de azalıyor ve bu ise Avrupa'ya göç ve geçme iştahını artırıyor ve Avrupa ülkeleri de vize konusunda zorluk çıkarıyorlar. Bu konunun özel olarak ele alınması da gerekir diye düşünüyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçi kardeşlerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, öncelikle, hâlâ açık ara 1'inci sırada olduğunuz bir konu var; kadın bürokrat konusu. Burada ilk kez bu kadar çok sayıda kadın bürokrat görüyoruz ama geçen yıla göre bir miktar eksilme gördüğümü de söylemek isterim, bu konuda sizi eleştirmem gerekir. Bir Bakan Yardımcınız değişmiş, yine bir kadın Bakan Yardımcısı göremiyoruz, keşke tercihinizi bir kadından yana kullansaydınız ve bu görüntüyü gerçekten yüzde 50-50 durumuna getirebilseydiniz.

Sayın Bakan, Türkiye, büyük ve güçlü bir ülke. Biliyorsunuz, bu gücü nasıl kullandığınızın sizin gerçek gücünüzü belirleyen yani sert güç-yumuşak güç dengesini etkin bir şekilde kullanan bir diplomasi en etkin diplomasıdır. Bu konuda, biliyorsunuz, en ünlüsü İngiliz diplomasisidir bu anlamda, sert güç-yumuşak güç dengesi ve gerçekten ülkenin çıkarlarını öne koyan bir anlayışla diplomasiyi yürütmek... Bu konuda son yıllarda ciddi eksiklikler gösterdiniz maalesef ve agresif dış politika sonucunda Sayın Bakan... Yani Türkiye haritamız burada Sayın Bakan, bu coğrafya da bizim kaderimiz. Şimdi, bu coğrafyada komşularımız var Sayın Bakan; Yunanistan, Bulgaristan, Gürcistan, Ermenistan, Irak, İran, Suriye Sayın Bakan. Şimdi, bu komşularımızdan herhangi biri Türkiye'ye tehdit oluşturur mu? Yani Yunanistan'ın, Ermenistan'ın, Irak'ın, Suriye'nin Türkiye'ye tehdit oluşturma olasılığı var mı? Hayır, yok yani askerî gücümüzle olsun, pek çok gücümüzle olsun bu ülkelerin hiçbiri bize tehdit değil ama uyguladığımız agresif politikalar sonucunda "Ya, bir gece ansızın gelebiliriz." söylemleri sonucunda veya Suriye'de uyguladığımız politikalar sonucunda züccaciye dükkânına girmiş bir fil gibi yıktık, döktük maalesef pek çok şeyi, pek çok ülkede sorunlarımızı büyüttük. Bunun sonucunda, Sayın Bakan, bakın, Ege'ye Amerika daha fazla yerleşti -yani ülkenin batısından bahsediyorum- daha çok Amerika var ama Amerika bize tehdittir. Ülkenin kuzeyinde şu anda daha çok Rusya var çünkü Ukrayna savaşı sonrası Kırım'ı da işgal etti; daha çok Rusya var. Güneyimize bakalım: Güneyimizde komşumuz maalesef Rusya ve Amerika yani uyguladığımız Suriye politikası sonucunda Rusya ve Amerika güneyimize yerleşti. Doğumuza bakalım: Kafkaslarda zaten bir Rusya hegemonyası vardı. İki yıl önce, biliyorsunuz, ben o savaşa karşıydım, diplomasiyle meselenin çözülmesi gerektiğini söylüyordum ve "Bu savaşın kaybedeni Türkiye de olacak." dedim ve haklı çıktım, Kafkaslara da daha çok Rusya'ya yerleşti yani doğumuzda da daha çok Rusya var. Yani önüm, arkam, sağım, solum Amerika ve Rusya oldu maalesef Sayın Bakan. Şimdi, bu politikalardan bir miktar rücu ettiğinizi, etmeye çalıştığınızı görüyorum ancak Sayın Bakan, bakın özellikle Kafkaslar boyutuyla ilgili söyleyeceğim, kritik bir eşikteyiz. Yani Ege'de şu anda çözüme yakın değiliz. Hani, Ege'de biliyorsunuz, Yunan sağcılar Türkiye'deki savaş tamtamları çalanlarla, birbirleriyle yarışıyorlar ve iki ülkede de seçimler var gelecek sene. Bu sarmaldan Yunan milliyetçileri, maalesef, oradaki Miçotakis belki avantajlı çıkabilir, bir de Türkiye'deki milliyetçi düşünce ama bundan Yunan köylüsü ve Türk köylüsü kaybeder, Türkiye'nin halkı kaybeder çünkü Yunanistan F-35 alıyor, biz F-16 almaya çalışıyoruz; Yunanistan Mirage uçakları alıyor, biz başka uçaklar alıyoruz. Ne oluyor? İki halk da kaybediyor. Güneyimize baktığımızda, Suriye'de Amerika ve Rusya var ve bu çerçevede diğer boyutuyla baktığımızda, Kürt meselesindeki çözümsüzlük aslında maalesef ülkemizde ikinci bir öteki kimlik olarak görülen bu Kürt kimliğine karşı bir barış sürecini tamama erdiremememiz, barış bakışını esas alamamız... Yani Yunan kimliğinden sonra Kürt kimliğiyle ilgili de sıkıntılar devam ediyor. Bunun sonucunda Rusya ve Amerika bölgedeki varlığını sürdürüyor, oysa bu meselede bir çözüme ulaşmamız Amerika ve Rusya'yı, o emperyal güçleri bölgeden uzaklaştıracaktır ama çözümsüzlük o güçleri bölgede tutacaktır.

Yani üç kimliği öteki olarak sayıyoruz yani Rum kimliğini ki bunlar bizim yurttaşlarımız, yüz yıl önceye kadar her 5 kişiden 1'i bu topraklarda Rum'du, Kürt kimliğini bir öteki olarak maalesef hâlâ konumlandırmışız ve bu anlamda çözüme ulaşamıyoruz. Bu anlamda da Sayın Bakan, Suriye'de de Amerika ve Rusya hegemonyasını sürdürüyor. Bir de Ermeni kimliği var bir bilinmeyen, öteki olarak. Ben bu Meclisteki tek Ermeni Milletvekiliyim oysa yüz yıl önceye kadar Meclisteki her 5 vekilden 1'i Ermeni'ydi, sizin koltuğunuzda bir Ermeni Bakan oturuyordu, Dışişleri Bakanı Noradunkyan'dı ama siz bugün "soydaşlarımız" diye ifadeye bulunuyorsunuz "akrabalarımız" diyorsunuz. Sayın Bakan, ben sizinle akraba mıyım? Ben sizin soydaşınız değilim onu biliyorum ama ben sizinle akraba da değilim bildiğim kadarıyla yani bu hiyerarşiyi doğru bulmuyorum. Noradunkyan'ın konuşmasına bakın, Meclis tutanaklarında "yurttaşlarımız" diyor Noradunkyan. "Soydaşlarımız" dememesi lazım.

Niye? “Soydaşımız” derse Ermeniler anlaşılır ama Noradunkyan bakın, okudum Meclis tutanaklarında “vatandaşlarımız” diyor “yurttaşlarımız” diyor. Öyle denilmesi gerekiyor çünkü o koltukta bir Kürt de oturabilir, bir Arap da oturabilir, bir Ermeni de oturabilir ve Osmanlı’nın bakışı buydu aslında ve yeniden yakalamamız gereken bakış da bence budur.

Kafkaslarda da Sayın Bakan, bence sorunumuz orada bir yerde. Bakın, şimdi size bir barış masası göstereceğim, şu masa Sayın Bakan. Bu masayı hatırlıyorsunuz değil mi? Bakın, Prag’da. Kim kurmuş bu masayı? Maalesef 2 bin kilometre ötedeki Macron. Aliyev’i ve Paşinyan’ı oturmuş “Hadi, gelin, barış konuşacağız.” diyor. Ya, Macron’a düşer miydi bu Sayın Bakan?

İkinci bir fotoğraf, geçen gün. Soçi’ye Putin çağırılmış Aliyev ve Paşinyan’ı “Hadi, oturun, barış konuşacağız.” diyor. Ya, şimdi şunu sorarım size... Şu fotoğrafta ben açıkça söyleyeyim, Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı görmek isterdim bu barış masasını kuran.

Üçüncü bir fotoğraf, Amerika’da, Antony Blinken Amerikan Dışişleri Bakanı almış Mirzoyan’ı ve Ceyhun Bey’i karşısına “Hadi, gelin, barış konuşacağız.” diyor. 10 bin mil, 12 bin mil ötede barış masası kurmuşlar, iki lideri oturmuşlar barış kurmaya çalışıyorlar. Bak, burada Mirzoyan ve Ceyhun Bey, Antony Blinken’la fotoğraf veriyor. Sayın Bakan, sizin böyle bir fotoğrafınız var mı? Yani Mirzoyan’la ve üçlü olarak...

(Gürültüler)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Üçlü olarak söylüyorum, üçlü diyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tamam, işte...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Üçlü, Ararat Mirzoyan ve Ceyhun Bey’le üçlü bir fotoğrafınız var mı?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Antalya’da...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Maalesef yok.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Mirzoyan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, olmamasının sebepleri var.

Şimdi, ne mutlu ki Sayın Cumhurbaşkanımız Paşinyan’la buluştu, önemli bir gelişmeydi bu anlamda Sayın Bakan ve siz de masada oturdunuz. Bu anlamda bir masa kuruldu ama üçlü bir masayı biz kuramadık. Neden kuramıyoruz biliyor musunuz? Siz dediniz ki “Can Azerbaycan, can Azerbaycan; iki devlet, tek millet” bu bakışı anlayabiliyorum ama sonuçları ne oluyor? İşte, başka devletler, emperyal devletler masa kuruyor biz masa kuramıyoruz. Ya, ben de bu ülkenin bir yurttaşım ve her 5 kişiden 1’i Ermeni’ydi bu ülkede. Bu anlamda eşitlikçi bir bakışla o masayı kurmamız, adaleti sağlamamız mümkün bakın ve belli bir şeyin eşliğindeyiz Sayın Başkan. Sayın Bakan, eşikteyiz, bakın, bir eşikteyiz.

Şimdi, fırsat pencereleri açılır ve kapanır. 90’lı yıllarda 1’inci savaştan sonra Levon Ter Petrosyan çözüme çok yakındı ama Ermeni radikaller, aşırı milliyetçiler maksimalist beklentileri sonucunda o masayı devirdiler ve o masanın devrilmesindeki temel motivasyonu ben size söyleyeyim Rusya’ydı çünkü Rusya çözüm istemiyordu. Daha sonra 2008’de bir çözüm masası kurulmuştu futbol diplomasisi sonucunda, o da akamete uğradı çünkü Azerbaycan dışlanmış hissetti, haklıydı, o konuda doğru bir diplomasi yürütmemiştik. Şimdi yeni bir fırsat penceresi var, bu sefer 90’larda Ermenistan’ın yaptığı hataları Azerbaycan yapıyor. Nasıl ki 90’larda Ermenistan’ın belli radikallerini maksimalist beklentilere sokup çözüme ulaşılmamasına neden olduysa Rusya, şimdi de aynı şekilde Azerbaycan’ı maksimalist beklentilere sokuyor. Bir zafer sonrası “Efendim, Karabağ şey de olsun, koridor da olsun, o da olsun, bu da olsun.” Bu, meseleyi ne yapıyor biliyor musunuz? Çözümsüzlüğe itiyor. Çünkü bakın, Rusya

ve İran... Ya, niye Ermenistan haritası şu şekilde Sayın Bakan? Yani niye böyle bir kuyruğu var, niye böyle çizmiş Lenin, Stalin? Niye Nahçıvan bu tarafta Karabağ bu tarafta kalmış? Çünkü bütün post Sovyet devletlerinde olduğu gibi çözüm alanlarını bırakır Rusya, bunun üzerine halkları kapıştırır ve hegemonyasını orada devam ettirir. Bunun çözümü ne? Bunun çözümü ne Sayın Bakan? Adil bir barışa ulaşmak.

Şimdi Paşinyan barış çağrılarını yapıyor, elini uzatıyor. Şimdi, bakın, açıkça söyleyeyim masanın kurulması konusunda bu sefer Aliyev maksimalist beklentiler içinde bulunuyor. Bu beklentileri dengeleyecek güç ne? Fransa mı, Amerika mı, Rusya mı? Biziz Sayın Bakan. Biz rol alırsak oturup adil bir barışı sağlayabiliriz, Azeri ve Ermeni halklarının geleceği için adil bir barışı sağlayabiliriz. Şuşa’da otuz beş yıl önceye kadar Azeri ve Ermeniler bir arada yaşıyordu, şimdi sanki kanlı bıçaklı halklar gibiler. Oysa yeniden bunu sağlayabiliriz, halkların bir arada yaşamasının gerçeğini sağlayabiliriz.

Peki, biz ne yapıyoruz Sayın Bakan? Ya kapımızı hâlâ kapalı tutuyoruz. Otuz yıllık gerekçe neydi kapının kapalı tutulmasının? Değil mi işgal edilen topraklardı. Artık diyorsunuz ki: “İşgal edilen topraklar gerçeği yok.” Bu kapıyı açalım bir an önce. Bakın, iki süreci de birlikte yürütme şansımız var, yani hem Azerbaycan-Ermenistan barışına ulaşma hem Türkiye-Ermenistan normalleşmeye ulaşma şansımız var ama kapısı kapalı komşularla ön yargılar olur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, toparlarsanız sevinirim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir dakika rica ediyorum.

Bakın, ben Ermenistan’a gittim, beş gün boyunca temaslar yaptım Cumhurbaşkanıyla, Başbakanıyla, Dışişleri Bakanıyla, eski cumhurbaşkanlarıyla görüşmeler yaptım ve hepsi de Sayın Bakan, bakın, ön yargılardan bahsetti. Ön yargıları kırmanın yolu nedir? Adım atmaktır değil mi, ilişkileri geliştirmektir. Sınırı kapalı bir komşunuzla ön yargıları değiştiremezsiniz. Gelin adım atalım, iki konuda da bu anlamda adım atalım ve gerçekten “Can Azerbaycan” dediğimiz gibi “Can Ermenistan” diyelim, iki halkı barıştıralım. Bu, hem Türkiye’nin Kafkaslarda... Bakın, savaşla Türkiye Kafkaslarda herhangi bir hegemonya, herhangi bir etki elde edemedi, edemez. Savaş Rusya’ya kazandırır ama barış Türkiye’ye kazandırır, barış bizlere kazandırır, hepimize kazandırır, tüm bölge halklarına kazandırır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu açıdan sizi daha fazla sorumluluk almanızı ve şu fotoğraflarda Sayın Bakan, üçlü fotoğraflarda sizlerin olmasını ve Sayın Erdoğan’ın olmasını istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Aynı zamanda nasıl Türkiye Azerbaycan Dostluk Grubu varsa Meclisimizden de talebim, Türkiye Ermenistan dostluk gruplarının oluşması, ilişkilerinin artırılması ve bu barış sürecinden hep beraber kazanmamızı öneriyorum Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yalnızca Ermenistan’ın değil, Azerbaycan’ın, Ermenistan’ın ve Türkiye’nin barıştan kazanacağı çok şey var ama İran ve Rusya’nın bu konuda böyle düşünmediğini çok iyi biliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Mademki durum budur bu konuda hep beraber daha fazla sorumluluk alalım diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi İYİ Parti’den Sayın Yavuz Ağırlioğlu’nun söz talebi var. Daha sonra Sibel Hanım’a söz verip ögle yemeğine geçeceğiz.

Buyurun.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Değerli Bakanım, kıymetli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Beş dakikada arz etmek istediğim birkaç husus var. Birincisi şu: Etrafımızın dünyadaki hâkim siyasi dil, hâkim siyasi çatışma, hâkim menfaat, kapışma alanı hâline getirilip bizim çok uzağımızda bulunan ülkelerin kendi menfaatleri için savaş alanı hâline getirdiği bir gerilimin içindeyiz. Hariciyede uzun yıllardır sizin Bakan olarak nezaret etmiş olmanızın avantajları var. İlk başlarda Hükümetin siyasi savrukluğuna verdiğimiz tercihlerinin bugün “normalleşme” adı altında bir hafızayla birlikte devlet iradesine dönüşüyor olmasını izliyoruz. İhtiyatlı olduğumuz konular var, onlarda desteklerimizi, tavsiyelerimizi de birleştiriyoruz. Yani Ermenistan jesti için Azerbaycan bayraklarının toplatıldığı zamanlardan buralara geldik. Kıbrıs'ta evet, savrulmasından buralara geldik. Geldiğimiz yerleri kıymetli buluyoruz. Efendim, Şam'da Emevi Camisinde namazdan şimdi PKK'ya kurdurulmaya teşebbüs edilen devleti engelleme iradesini görüyoruz, makul buluyoruz. Ege'de işte Yunanistan'ın Kıbrıs'taki şımarıklığına tolerans tanıdığımız, savrulduğumuz zamanlardan, Rauf Denktaş rahmetliyi buralara sığdırmadığımız zamanlardan şimdi makul bir yere gelmeye gayret ediyoruz. Bunların hepsini kıymetli buluyoruz ama görünen şey şu, hepiniz biliyorsunuz, bürokratlarımız dâhil, siz dâhil, çok iyi biliyorsunuz, biz de biliyoruz, söylüyoruz; bütçesi böyle olan bir Bakanlığın inisiyatifi de bütçesiyle... Bin yıllık müktesebatını böyle kullanan bir devletin siyasi nüfuz alanlarında kendisine yapılanları engelleyebilme kabiliyeti mühimdir. Yani her devlet her istediğini yapamaz ama diplomaside herkes bilir ki her istediğini yaptıran devlet değil, istemediklerini yaptırmamayı başarabilen devlet de bazen kıymetlidir. Şimdi etrafımızda kuşatmayı bir şekilde kırmaya çalıştığımız bir alan oluşturuluyor yani Ege'de kuşatılıyor, Dedağaç dâhil Yunanistan'da Amerikan üsleri var, aşağıda bir PKK devleti var başımızda bela, altmış dokuz yıllık NATO hukukumuz çiğneniyor, bize darbe teşebbüsünde bulunan Amerika'ya kızıyoruz ediyoruz ama ilişkileri tutmaya çalışıyoruz, Rusya'yla birazcık fazla gerilim olursa İdlib'deki bir hareketlenmenin bize yeni nüfus dalgası getireceğinden endişe ediyoruz, orada ilişkileri tutmaya çalışıyoruz ama gözümüzün önünde bir taraftan Kırım yutuluyor, Ukrayna'ya saldırı var, sınırlarımızın güneyinde bir hareketlilik var ve nüfusunun çok önemli bir bölümünü Türkiye'de ağırlamak zorunda kaldığımız bir dış politika savrulması var. Bütün bunlar içerisinde dış politika, konuşarak değil de daha çok netice alma imkânı açısından, sözünüzden çok siyasi gücünüzün, askerî gücünüzün, diplomatik gücünüzün uygulanma şekliyle size alan açabilir. Bütçesini altıncı, yedinci aydan sonra ek bütçeyle desteklemek zorunda kalan bir ekonominin; işte, 0,41'lerle, Dışişleri bütçesiyle bir siyasi iradenin, diplomatik iradenin nüfuz alanları da aslında birazcık mahdut hâle geliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin biliyorsunuz, dünyada bine yakın üssü var ve 3-3,5 milyon askeri besliyor, bakıyor; enstitüler, fonlar, desteklenenler, üniversite eş güdümlü sağlanan organizasyonlar; bir dünya organizasyon var. Biz, Avrupa Birliğiyle hâkimiyet bölgelerimizde Avrupa Birliğiyle, Rusya'da yaşayan kardeşlerimizle Rusya'yla; NATO hukukumuzun olduğu bölgelerde, kalbimizin ve kiblemizin olduğu yerlerde, din kardeşlerimizin yaşadığı yerlerde bütün ülkelerle, İngiltere, Amerika, Fransa, Rusya, onlarla, yani etrafımızda ilgili olduğumuz her yerde dünyanın bütün devletleriyle mücadele hâlindeyiz. Ekonomimiz çok zayıf, üniversitelerimiz çok zayıf; üretim-rekabet bandında dünyanın taklit edilemez mallar listesinde Türk markalarını henüz istediğimiz düzeyde koyamadık. 700-800 milyar dolarlık bir gayrisafi millî hasılayla dünyaya bu düzeyli, bu tonlamalı efelenmenin birazcık bizi sınırladığı zamanlara geliyoruz. Bizim bağırılmaktan zorumuz yoktur, bağırırız, vatan bekleriz ama dikkat etmek zorunda olduğumuz bir şey var; beş dakikada söyleme imkânından mahrumum ama bizim varlığımızın, devamlılığımızın, gücümüzün, bölgedeki huzurumuzun teminatı olan Türkiye Cumhuriyeti devletinin varlığını kuvvetlendirecek olan şeyin güçlü bir ekonomi, saygın bir demokrasi, hukukun üstünlüğüne

dayalı bir ülke, üniversiteleri dünyanın en gıpta edilen üniversiteleri, sanayisi ve üretimi dünyayla rekabet edebilecek kadar güçlü bir ekonomi. Bunları sağlayamadıktan sonra konuştuğumuz bizim tarihî serencamımızda “Eskiden ne büyük devlettik biz.”e varır ki hamasi konuşmalara inmek zorunda kalıyor efendim.

Bir beş on saniyem olacaktır herhâlde Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Son söz. Şöyle demiş olmayalım: Rüstem Paşa -biliyorsunuz- evladı Şehzade Mustafa'nın ölümünde kendini çok harap etmiş olan Kanuni Sultan Süleyman'ı biraz teskin etmek için “Hünkârim, kendinizi çok mahvettiniz, kendinizi heder ettiniz.” diye söyleyince Kanuni Sultan Süleyman Rüstem Paşa'ya demiş ki: “Konuş Rüstem Paşa, konuş; devlet senin değil, evlat senin değil!” Dolayısıyla biz devletle ilgili konuşurken devlet de bizim, evlatlar da bizim ama bunu ayağa kaldıracak olan şey, hamaset girdabından çıkıp bizi dünyada saygın yere taşıyacak bir iradeye ihtiyacımız var. İnşallah hayrolur sonumuz, Bakanım.

Süremiz bitti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Bu kırk beş saniye benimse tamamlamak istediğim bir husus daha var Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, ilave süre bu.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Bu kırk beş saniye benimse tamamlayacağım bir Doğu Türkistan konusu var, istirahat ederim efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, bir cümleyle alalım lütfen.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Sevgili Bakanım, Doğu Türkistan meselesi şöyledir bizim için, lütfen bu konuyu sadece Komisyonunda bir milletvekili arkadaşımızın sitemi gibi algılamayın; bu bir Türk milliyetçisinin, bu bir Türk'ün, bu bir Müslümanın, bu bir insanın size hatırlatmayı namusu bildiği bir ikazdır: Her gün önümüze düşen ve engizisyon zamanlarından kalma resimlere benzeyen işkence görüntülerinin yaraladığı vicdanımızla bir kere daha söylüyoruz, vazifemizdir, sizin de vazifenizdir, Türkiye Cumhuriyeti devletinin vazifesidir; bu konuda uluslararası camiayı harekete geçirecek bir haysiyetli sese ihtiyaç vardır. Türkiye Cumhuriyeti devleti adına bu iradeyi koymak sizin dünya ahret namus borcunuzdur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Sayın Sibel Özdemir, buyurun lütfen; son konuşmacı.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan ve Dışişlerinin değerli bürokratlarını ve tüm katılımcıları ben de saygıyla selamlıyorum.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyesi olarak Avrupa Birliği konularına daha çok değineceğim. Neredeyse altmış yılı aşan bir süreç var ve gerçekten bunun yirmi yılı da sizin döneminizin iktidarı ve neredeyse on yılı da sizin Bakanlığınızın yönettiği bir süreç var Sayın Bakan. Bir devlet politikası olarak 1999'da önemli bir aşama kaydetti ülkemiz ve 2005'te de sizin iktidarınız döneminde de müzakere sürecine başladık. Önemli bir süreç de açtık aslında, önemli kazanımlar da elde ettik ama 2015 sonrası süreçte ciddi bir gerilemeye doğru gidiyoruz.

Ben bir akademisyen olarak Avrupa Birliği Raporları'nı 2000 yılının başından itibaren takip ediyorum. Bakın, 2005'te ülkemiz için "ilerleme" "uyum" telaffuz edilirken şimdi, "gerileme" "uzaklaşma" "kopuş" kelimeleri. Aday ülke statüsünden "kilit, ortak ülke" vurgusu yapılıyor ülkemize karşı. İfade, basın özgürlüklerinde olumlu bir süreçten bahsedilirken şimdi ciddi sorun ve kısıtlamaların olduğu bir süreçten... İşte, sansür yasasını Sayın Bakan, geçen hafta biz bu Mecliste görüştük.

Konseyin kurucu üyesiyiz, önemli bir aşama kaydedildi, siz buna şahitlik ettiniz ama biz şu an denetim sürecindeyiz.

Kadın hakları konusunda biz bu Konseydeki çok önemli ve öncüsü olduğumuz önemli bir sözleşmeden hiçbir çekincemizi ortaya koymadan -biz dahi bilmiyoruz- bu süreci iyi yönetmeden bir anlaşmayı iptal ettik. Ve en önemlisi de -Sayın Kuşoğlu da atıf yaptı- bu sistemin ciddi sorun alanları bu rapora yansıyor, biz buna şahitlik ediyoruz. Denge-denetleme, bağımsız, özerk kurumsal yapılarıdaki tahribatlar, bunların çok ciddi maliyetlerini zaten ülke olarak yaşıyoruz. Yani şunu söylemek istiyorum: Ciddi bir gerileme süreci var ama şimdi, siz diyeceksiniz ki yine: "İşte, Avrupa Birliği, Rum, Yunan taleplerine teslim." Sunumda da söylediniz: "İşte, kendilerine baksınlar." "Rapor objektif değil, taraflı." "Taraftar iki- yüzlü." Şimdi, diploması başarısını ortaya koyuyorsunuz ama biz burada bu sarmaldan çıkaramadık ülkemizi ki bunun uzun bir sürecini de siz yönetiyorsunuz yani yürütmenin başındasınız. Gerçekten haksız mı bu raporda söylenenler ya da neden bu sarmaldan çıkaramıyorsunuz, bir diploması başarısına, Türkiye'nin taleplerine teslim bir Avrupa Birliğine neden dönüşüyor orası?

Şimdi, iç kamuoyuna dönük politikalar var hep. Kısa dönemli... Ya, maalesef, bunları yaşıyoruz işte, birazdan Schengen vizesiyle ilgili açıklamamıza atıf yapacağım ama ciddi bir sorun alanı olarak ekonomik ve toplumsal maliyetleri AB'yle ilişkilerimizden uzaklaşmanın... O değerler bize dayatma değil Sayın Bakan, biz AB'nin kurucu anlaşmaları içerisindeyiz, Konseyin kurucu üyesi ülkesiyiz ve Ankara Anlaşması'ndan gelen bir süreç var ama bu sürecin son dönemi maalesef ki sizin bu ülkeye kazandırdığınızı kazanımlar vardı raporlara da ciddi yansıyan ama onlardan ciddi bir kopuş sürecindeyiz.

Siz, AB Bakanlığı yaptınız 2013'ten itibaren, işte sonra da Bakanlık sürecini yönetiyorsunuz. Şimdi, döneminize bakıyorum; sadece 2 fasıl açabilmişiz. Yani çok ciddi bir yükseliş var, 14 fasıl açtık, sonra sizin Bakanlığımız döneminde sadece 2 fasıl.

Şimdi, Schengen vizesi... Ya, biz Avrupa Birliğiyle çok önemli bir mutabakat imzaladık, bir pozitif gündem yaratmaya çalıştık, bütün o sorumluluğu biz üstlendik vize mutabakatında ama oradaki koşulların hiçbirinde somut bir sonuç alamadık. Şimdi, son temmuz ayında ben size sordum: Bu Schengen vizesinde neden ülkemiz vatandaşlarına karşı... Çünkü siz diyorsunuz ki sunumda: "Vatandaşlarımızın başı dik şekilde yürümesi..." Ya, gerçekten sunumunuzda "Vatandaşlarımızın başı dik şekilde yürüyecek bir diploması yürüttük." Ama bakın, Schengen vizesinde çok ciddi bir sorun alanı olarak karşımıza çıktı. Ben size soru önergesiyle sordum, siz kamuoyuna bir açıklama yaptınız: İşte, burada "AK PARTİ iktidarını zorda bırakmak için..." Şimdi, geçen hafta da cevabınız geldi soru önergesine, orada ise "İşte, personel eksikliği..." "Taleplerimizi ilettik..." "Rusya-Ukrayna savaşı..." "Kriz..." Ya, hangisi? Avrupa Birliği ülkeleri bize karşı nasıl bir süreç işletiyorlar Schengen vizesinde? Yoğunluk mu gerçekten? E, yoğunluksa ki verilen vizelerde çok kısa süreler veriyorlar. Vatandaşlarımıza karşı ki bir vize mutabakatı imzalamış bir ülke olarak ve gerçekten ciddi taahhütler vermiş olan Avrupa Birliği neden böyle bir kriz ortamına dönüştü ve vatandaşlarımız gerçekten diğer ülke vatandaşları karşısında bir itibar kaybetti? Şunu söyleyeceğim: Vize mutabakatını çözebiliriz, 72 kriterin birçoğunu Meclis kabul etti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Neden o 6 kriterde ilerleme kaydedemiyoruz? Orada kişisel verilerin korunması... Bakın, Mecliste dedik ki: “Bu, kriz yaratacak. AB bunu kabul etmeyecek.” Ama ısrarla kabul ettirdiniz.

Yolsuzluk... Yine, Sayın Kuşoğlu atfı yaptı, gri liste, FATF raporları. Neden bu etik yasasında ki öyle bir yasal düzenleme geldi ama biz yapmadık. Yani şunu ifade etmek istiyorum: Biz sorumluluklarımızı yeterince yerine getiremiyoruz, doğal olarak bunlar raporlara yansıyor. Eğer biz bu sorumluluklarımızı yerine getirirsek Avrupa Birliğiyle belki bir aşama kaydedilebilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, bir iki cümleyle bitirirsiniz...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Gümrük birliği sürecinde -nedir Sayın Bakan- çalışma grupları kuruldu. Yani pozitif gündem yaratacağımız konular vizeydi, gümrük birliği idi, fasıl açmaktı ama bunların hiçbirinde sizin o söylediğiniz sahada, masada güçlü ya da diploması başarısı biz elde edemedik Avrupa Birliğiyle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Son on saniyede şunu söyleyeceğim: Çok önemli, liyakatli kadro var Dışişleri Bakanlığında. Gidiyoruz -hepinize şahsınız adınız adına teşekkür ediyorum- hepsi çok değerli, çok kıymetli, çok liyakatli, çok donanımlı. Şimdi, dışarıdan atamalar konusu bu kadrolarda bir motivasyon kaybı yaratmayacak mı, ne düşünüyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Bu konular dile getirildi zaten, cevap verecektir; sürenizi çok aştınız.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Bir motivasyon kaybı yaratmaz mı bu kadrolarda?

Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Değerli arkadaşlar, saat -şu an 13.35- 14.15'e kadar birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.36

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.20****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 12'nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Dışişleri Bakanlığının 2023 yılı bütçesi ve 2021 yılı kesin hesabı üzerindeki görüşmelerimize, müzakerelerimize devam edeceğiz.

Nilgün Hanım'da kalmıştık ama şu anda salonda Nilgün Hanım'ı göremiyorum, o yüzden sağ tarafa tekrar bakacağım. Naci Bey konuşmuştu. CHP Grubundan hazır arkadaşımız var mı?

Mehmet Güzelmansur Bey'e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben Hatay Milletvekiliyim ve on bir yıldır -biliyorsunuz- Hatay'da Suriye kriziyle uğraşyoruz ve 2011 yılında başlayan bu iç savaşla birlikte Suriye'ye komşu olan ülkeler bu ülkeyle olan sınır kapılarını güvenlik gerekçesiyle kapattılar. Türkiye'nin Orta Doğu ülkelerine açılan ticaret yollarının kapısı durumundaki Yayladağı Sınır Kapısı da yine güvenlik gerekçesiyle 2013 Mayıs ayında geçici olarak kapatıldı. Lübnan, Suriye iç savaşının başlamasından sonra 2012 yılında kapattığı Elka Sınır Kapısı'nı beş yıl sonra yani 2017'de açtı. Irak, Suriye iç savaşı ve terör tehdidi nedeniyle 2012 yılında kapattığı Ebu Kemal Sınır Kapısı'nı yedi yıl sonra 2019'da açtı. Ürdün ise 2015 yılında kapattığı Cabir Sınır Kapısı'nı 2018'de kısmen, bir yıl kadar önce de tamamen açtı. Bazı teknik altyapı sorunlarının giderilmesi ve güvenlik tedbirlerinin alınmasının ardından açılacağı söylenen Yayladağı Sınır Kapısı ise dokuz yıldır kapalı Sayın Bakanım. Peki, 14 Orta Doğu ülkesine açılan, dolayısıyla Türkiye'nin ve Hatay'ın ihracatı, nakliyesi ve bağlı sektörleri için hayati önemde olan Yayladağı Sınır Kapısı inat ve ısrarla neden kapalı tutuluyor? Hem Hatay ekonomisine hem de ülke ekonomisine zarar vermeye ısrarla neden devam ediliyor? Ayrıca, Suudi Arabistan'la başlattığımız normalleşme süreci de ihracat rakamlarına beklenen ölçüde yansımıyor. Bu normalleşme sürecini başlatmamızın en büyük nedeninin uygulanan örtülü ambargo nedeniyle kaybettiğimiz 3 milyar dolarlık ihracat geliri olduğu herkesin malumu ama asıl amaç bu olmasına rağmen Suudi Arabistan'la ihracat beklendiği gibi artmadı. Rakamlarla bakalım: 1 Ocak 2022 ile 31 Ekim 2022 arasındaki on aylık sürede Suudi Arabistan'la olan ihracatımız toplam 561 milyon dolar, 2021'in ilk on ayında ise bu rakam 162 milyon dolardı. Yüzde 246'lık bir artış görünüyor, sevinelim mi? Elbette 561 milyon dolarlık bir ihracat sevinilecek bir rakam değil çünkü Yayladağı ve Cilvegözü Sınır Kapısı kapanmadan önceye, 2013 yılına geri dönelim. 2013 yılının ilk on ayında Suudi Arabistan'a ihracatımız ne kadardı biliyor musunuz Sayın Bakanım? 2,7 milyar dolardı. 2,7 milyar dolar nerede, bu seneki 500 milyon dolar nerede? Siz bu sınır kapılarını kapalı tuttuğunuz sürece 2,7 milyar dolarlık ihracat rakamlarını göremeyiz çünkü Suudi Arabistan'a ve Orta Doğu'ya en pratik, en kısa sürede, en az maliyetli ihracat kara yoluyla yapılır, Hatay'dan yapılır, Yayladağı Sınır Kapısı'ndan yapılır. Bakın, Yayladağı Sınır Kapısı açık olsa Hatay'dan iki günde Riyad'a varacak olan yük, şimdi gemiyle ancak yirmi günde gidebiliyor. Ayrıca, kara yoluyla, tırla

nakletmenin bedeli 1 ise gemiyle yollamanın bedeli 4 yani dört katı. Bunlardan dolayı çabuk bozulacak mallar Suudi Arabistan'a ihraç edilemiyor; nakliye bedeli ürünün bedelini aşan ürünler ihraç edilemiyor. Dolayısıyla Suudi Arabistan'la başlattığınız normalleşme süreci de ihracat rakamlarına yansımıyor. Hâl böyle olunca Hatay'ın 14 Orta Doğu ülkesine açılan sınır kapılarını açmak için neden ortaya bir irade koymuyorsunuz? Neden gerekli adımları atmıyorsunuz? Suriye'yle yapılan görüşmelerde bu konuyu konuşuyor musunuz? Hangi bağlamda konuşuyorsunuz, detayları nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

Buyurun.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Biliyorsunuz, Hatay nakliye sektöründe Türkiye'de 3'üncü sırada. 3'üncü sırada olmamıza rağmen en büyük sıkıntılarının biri şoförlerden alınan vizeler. Ne yazık ki Avrupa Birliği ülkeleri Schengen vizesini vermiyor, verse bile çok kısa sürede veriliyor. Bu konunun da acilen çözülmesi lazım çünkü burada da sadece Hatay'ın değil, tüm Türkiye'nin ihracatı Avrupa'ya engellenmiş oluyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcıları, değerli bürokrat arkadaşlarım, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok müktesebatım olmayan bir konuda konuşacağım, eğer bir yanlışımlı olursa da baştan herkesten affımı talep ediyorum. Efendim, bize söylenen, özellikle, diplomat arkadaşlarımızdan duyduğumuz şu: Bir ülkenin ezeli ve ebedî ne düşmanı var ne de dostu var, ülkelerin çıkarları var. Dolayısıyla ülkelere ve o ülkelerin yöneticilerine düşen görev, bunu akıllı, makul, mantıklı bir şekilde yönetmek ve yönlendirmek. Dolayısıyla gün gelir uzak mesafede durduğunuz bir ülkeyle tekrar içli dışlı olabilirsiniz; içli dışlı olduğunuz bir ülkeyle de aranız bozulabilir. Bunlar dış siyasete yani binlerce yıllık diplomasi tarihine, ülkelerin tarihine baktığımızda görülen olaylar. Ama burada yapılması gereken şey; bu konuda karar vericilerin uzun vadeli bir perspektiften olaya bakmaları ve bugün söylediği sözlerin ileride ne anlama geleceğini bilmesi, dolayısıyla dönüş yapmak istediğinde kolaylıkla dönüş yapabilmesini sağlaması lazım. Dolayısıyla keskin bir dil, işleri maalesef zora sokuyor.

Biz, özellikle, son on yıllık, on iki on üç yıllık diplomamız, ülkemizin dış politikasına baktığımızda gerçekten çok büyük U dönüşleri oldu; bu U dönüşlerinin olması bence doğru. Mesela, Mavi Marmara'yla ilgili olaya baktığımızda ortada bir realite var, dolayısıyla bölgede bir ülke var, bununla diplomatik ilişki kurmak gerekiyorsa kurulur. Fakat o diplomatik ilişki tekrar kurulacağı zaman, öncesinde bu ilişkinin kesilmesine sebep olan olayın zamanında biraz ölçülü konuşmak, dikkatli konuşmak, makul ve mantıklı bir dil kullanmak gerekiyordu ama bu makul ve mantıklı dil kullanılmadı, şartlar değişti ve getirdi bizi bir köşeye sıkıştırdı, dolayısıyla da -tabiri caizse- özür dilerim ama tükürdüklerimizi yalamak zorunda kaldık ve dolayısıyla da bir U dönüşü yaptık.

Onun gibi, Birleşik Arap Emirlikleri'yle ilişkilerimiz böyle, Suudi Arabistan'da Kaşıkçı cinayetiyle ilgili olaylar böyle. O nedenle, bize düşen görev; ülkenin çıkarının olduğunu düşüneceğiz, bizim ezeli ve ebedî düşmanımızın olmadığını bileceğiz, dolayısıyla da şuradan hareket edeceğiz: Evet, su uyuyor, düşman uyumuyor. Şimdi, bir şey uydurduk: Efendim "Dış güçler..." "Dış güçler..." Dış politikada ekonomi yönetiminde bu bir veri yani başkasının bizim ülkemizde bizim ekonomimizle ilgili, bizim toplumsal yaşantımızla ilgili kendi ülkesinin çıkarları olduğunu bilerek işlerimizi yapacağız. İşimizi

düzgün yapmayıp başımız derde girdiğinde dönüp öz eleştiri yapıp “Ben şurada şu yanlış yaptım, dolayısıyla şurada şunun için sıkıştım.” deyip gerekeni yapmak yerine iç piyasaya, iç politikaya dönüp dış güçlerle bu işi halletmek, böyle bir söyleme yönelmek son derece yanlış. Dolayısıyla, şu andaki U dönüşlerimizin ana nedeni bence dış politikanın iç politika amacıyla kesif bir şekilde, “intensif” bir şekilde kullanılması. Daha birkaç gün önce örneğin, Yunanistan Başbakanı “Ben Tayyip Bey’in yerinde olsam aynı şeyi ben de yapardım. Ne yapardım? Efendim, enflasyonun konuşulmaması için dış politikayı öne çıkarırdım. Dolayısıyla da enflasyonun konuşulmasını, ekonomik sıkıntıların konuşulmasını istemem.” dedi. Bizim Hollanda’yla yaşadığımız sıkıntının temelinde de aslında bu vardı. Her iki ülkede de seçim vardı, dolayısıyla orada diplomasinin makul, mantıklı, anlaşılabilir, rasyonel kuralları geçerli değildi; iç politikaya her iki ülke de mesaj vermek üzere bu yolları denediler ve dolayısıyla hepimiz buradan zarar gördük.

O nedenle, diplomat arkadaşlarımızın söylediği gibi, elbette meslek taassubu olmamalıdır, meslek taassubu kötüdür. Dolayısıyla, dışarıdan herhangi bir kuruma herhangi bir konuda yeni bir kan enjekte etmek gerekebilir. Dışarıda çok yetenekli olan, başka sahalarda kendisini geliştirmiş, ülkenin ihtiyacı olan, müktesebatı olan insanlar Dışişleri Bakanlığında görev alabilirler fakat bu, kural hâline getirilirse iş -dediğim gibi- kusura bakmayın ama zıvanasından çıkıyor. Çünkü keskin dil kullanmamak, bugün söylediğiniz sözün üç yıl, beş yıl sonra neye evrileceğini kestirebilmek bir eğitim meselesi, bir birikim meselesi. Diplomasini kitaplardan öğrenilmiyor. Ben Merkez Bankası Başkanlığını, merkez bankacılığını kitaptan öğrenmedim; uluslararası irtibatlarımdan, müzakerelerden, gittiğim geldiğim yerlerde, kurslarda öğrendim. İş, işin başında öğreniliyor.

Dolayısıyla, arkadaşlarımızın söylediği gibi, gereğinden fazla meslek memurunu alıp onların diplomat olarak yetiştirilmesi... Ben Türkçe konuşuyorum ama benim konuştuğum Türkçe diplomatik dil olmayabilirdi. Bu meslek memurunun oturması kalkması, yemesi içmesi, ayrıca dili de önemli. Dolayısıyla, bu işin başında öğreniliyor. O nedenle, Sayın Bakanım, bence bu konuyu göz ardı etmeyin, bu eleştirilere biraz prim verin lütfen. Biz mesela 2000’li yıllarda -2002, 2006, 2007, 2008’li yıllarda- yurt dışına gittiğimizde, Avrupa Birliğine gittiğimizde, OECD’ye gittiğimizde, Avrupa Merkez Bankasına gittiğimizde, G20’ye gittiğimizde bizim ülke olarak, bürokratlar olarak bir itibarımız vardı; bizi oturtacak yer bulamıyorlardı ve onlarla herhangi bir sorunda, bir konuda çözüm talep eden ülkelere bizi refere ediyorlardı “Gidin, bunlarla konuşun, onlar bu meseleyi şöyle çözdüler.” diyorlardı.

Bugün geldiğimiz noktada, Sayın Bakanım, örneğin Uygurlarla ilgili olarak çok çekingen bir sunum yaptınız. Bunun sebebini de ben anlıyorum. Ne kadar güçlü ekonominiz varsa dış siyasetiniz de o kadar güçlü çünkü arkanızda güçlü bir ekonomi var. Şu anda ekonomi zayıf, rezerviniz yok; başkasının verdiği parayla, swap anlaşmalarıyla ekonomi yönetmeye, döviz piyasasını yönetmeye, yönlendirmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla, böyle keskin cümleler kurmanızı istemem elbette ama en azından orada olanı biteni makul ve mantıklı cümlelerle dünya kamuoyuna duyurmak için bile cesaretiniz yok çünkü muhtaçsınız. Bu ülke muhtaç, swaplara muhtacdır. Bu son derece önemli bir konu.

Onun dışında, arkadaşlarımız da söylediler, mesela Rusya’yla olan ilişkilerimizde Akkuyu Nükleer Santrali. Şimdi, orada bir Türk görevli dedi ki: “Burada öyle işler oluyor ki bize lazım olan x metre kareyken bunlar x+y metre kare yer aldılar ve burada radar kurmaya, vesaireye çalışıyorlar.” Eğer böyle bir şey doğruysa o da işte ekonominin zayıf olmasından kaynaklanıyor. Biz bu tavizi niye veriyoruz?

O nedenle, yapılması gereken şey, ekonomiyi güçlendirmek, amaçlarımız ile o amaca bizi ulaştıracak olan araçların arasındaki tutarlılığı sağlamak. Maalesef şu anda Türk dış politikasının amaçları ile... Amaçlarında mutabıkım, bütün bölgede herkesle doğru ilişki kurmak; Türkiye’nin

çıkarlarını her bölgede, her ülkede savunmak; ithalattan ihracata, görünmeyen kalemlere kadar döviz kazançları sağlamak; kültürel varlıklarımızı oralarda itibarlı kılmak, vesair bütün bunlar... Ama maalesef, onu yapabilmek için elimizdeki araçlar bu amaçlara uygun değil. Onun da nedeni, Türkiye'deki diplomasinin dili, daha doğrusu, şu andaki siyasilere dili. Ben diplomat arkadaşlarımı, kariyerden yetişen arkadaşlarımı tenzih ediyorum. Bu dil böyle bir ilişkiyi sürdürmeye yeterli değil; onun için, Dışişleri Bakanlığında kariyer eğitimine önem verin bence. Dolayısıyla dışarıdan atamaları mümkün olduğu kadar kısıtlı tutmanızda bu ülkenin çıkarı var diye düşünüyorum.

Başarılar diliyorum, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Baki Şimşek.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle, bütçenin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Tabii, muhalefet her zamanki gibi eleştirilerini yapacak, yapıyor da ama biz biraz daha tutarlı eleştiriler bekliyoruz. Bana göre, Türkiye dış politikada belki son yüzyılın en başarılı sürecini yönetiyor. Şahsınızı ve emeği geçen herkesi, bütün bürokrat arkadaşları kutluyorum, başarılarınızın devamını diliyorum.

Gönül isterdi ki muhalefet şunu söylesin: “Rusya-Ukrayna savaşında uygulanan politika yanlış.” Bütün dünya takdir ediyor şu anda Türkiye'nin Rusya ve Ukrayna arasında uygulamış olduğu politikayı. Yani gerek savaş sırasında uygulanan politikanın doğruluğunu gerekse daha sonra ortaya çıkan gıda krizindeki Türkiye'nin ara buluculuğunu, hem savaşla ilgili hem dünyadaki buğday ve gıda kriziyle ilgili uyguladığı politikanın doğruluğunu bütün dünya takdir ediyor. Tabii, bunlara laf söyleyemeyenler ekonomi yönünü öne çıkarıyorlar ama ekonomiyle ilgili de laf söylerken Türkiye'nin borçlandığını, dış borç aldığını, dışarıdan para getirdiğini söyleyenler ne hikmetse “İngiltere’de para buldum.” diyenlere bir söz etmiyorlar. Bunu da kabul edebilmek mümkün değil. Madem ekonomistsiniz, ekonomiden anlıyorsunuz; o zaman, Türkiye niye İngiltere’de para arıyor, İngiltere’den nasıl bir para bulunacak, hibe mi bulunuyor, oradan birileri Türkiye’ye yardım mı edecek yoksa farklı bir şekilde mi para bulunacak; bunlara da mutlaka cevap vermeniz lazım.

Türkiye, şu anda, Karabağ’dan Libya anlaşmasına kadar, Karabağ’da yapılan operasyonlara kadar yüz akımızdır. Biz, uygulanan dış politikayla gurur duyuyoruz. Türkiye'nin gücü dünyanın her yerinde kabul ediliyor, inşallah, kabul edilmeye devam edilecek. Şu anda Orta Doğu'nun ve bu bölgenin en güçlü ülkesi Türkiye'dir, bunu gittiğimiz her yerde gururla anlatıyoruz. Türk pasaportu geçerli bir pasaporttur, gittiği her yerde itibar gören bir pasaporttur. Türk diplomati, Türk siyasilere gittiği her yerde itibar görmektedir. Ki Sayın Kılıçdaroğlu bile gidip “İngiltere’de ben para buldum.” diyebilirse bu bile bunun göstergesidir; bir muhalefet liderinin gidip “Ben İngiltere’de para buldum.” demesi bile Türkiye’ye olan güvenin eseridir. Bunlar herkesin daha sağlıklı... Dış politikada bizim her zaman devletimizin ve milletimizin yanında olmamız lazım. Elbette eleştirecek yönler olabilir ama bazı şeylerde de elinizi vicdanınıza koyun. Libya anlaşmasına bir şey diyebiliyor musunuz? Yani Türkiye'nin Libya'yla yapmış olduğu anlaşmaya Mecliste ret oyu verenlerin bile bugün söyleyebileceği biz söz var mı? Bu anlaşmanın ne kadar haklı ve doğru bir anlaşma olduğu bugün ortaya çıkmadı mı? İsrail bugün savaş hâlinde olduğu Lübnan'la anlaşma imzalamaya çalışıyor, hâlâ bunu görmüyor musunuz? Neden İsrail Lübnan'la anlaşma imzalamaya çalışıyor bugün, hâlâ bunun farkında değil misiniz?

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – İmzaladı, çalışmıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sırası geldiğinde herkes fikrini ifade etsin, müdahale etmeyelim.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Akdeniz’deki doğal gazın hâlâ farkında değil misiniz? Yani sırf muhalefet olsun diye “Her şeye karşı olalım.” anlayışını kabullenmek mümkün mü?

Türkiye çok çetrefilli bir coğrafyada mücadele ediyor, bu coğrafyada güvenlik her zaman birinci problemdir. Bu coğrafyada biz güçlü olmazsak, içeride birlik ve beraberliğimizi sağlayamazsak ayakta kalamayız. Ama yine sorumsuz muhalefetle karşı karşıya kalıyoruz, sorumsuz bir muhalefet anlayışıyla karşı karşıya kalıyoruz. Biz, Cumhur İttifakı olmadan önce bile uluslararası anlaşmaların tamamında mevcut Hükûmete kayıtsız ve şartsız destek verdik, vermeye de devam edeceğiz; bugün de aynı noktadayız, buradan geriye tek bir adım atmamak Milliyetçi Hareket Partisi olarak.

Ben yolunuz, bahtınız açık olsun diyorum, başarılar diliyorum. Herkesin de devletimizin menfaatine olan her olayda Hükümetin arkasında durmasını... İçeride sorunlarımız olabilir, tartışabiliriz; bunların doğru yönleri olur, yanlış yönleri olur ama dış politikada ülkeyi zora sokacak açıklamayı yapmadan önce herkesin şapkayı önüne koyup düşünmesi gerekir. Yani, bugün Türk Tabipleri Birliği Başkanı “Kimyasal silah kullandı Türkiye.” diye açıklama yapıyor, bunun bile arkasında duran siyasiler var; bunlara ne söyleyelim biz, nasıl izah edelim? Yani “Türkiye kara para kullanıyor, Türkiye’de kara para trafiği var.” denilen bir zihniyeti biz nasıl savunalım bu ülkenin bir ferdi olarak?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Bu insanların hepsi Türkiye Cumhuriyeti devletinin hazinesinden maaş alıyorlar. Hepinizin maaşını Türkiye Cumhuriyeti devleti veriyor.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen... Herkes kendi fikrini ifade ediyor, müdahale etmeyin, rica ediyorum.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Bunları kabul etmemiz mümkün değildir. Bir ve beraber yaşayacağız.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Laf atıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz konuştunuz, söylediniz.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Ayrılık tohumları ekmek isteyenlere fırsat vermeyeceğiz ama herkesi de akli başında hareket etmeye davet ediyor, saygılarımı sevgilerimi sunuyorum.

Başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Bugün yine ilk mikrofona basan Mehmet Bekaroğlu Bey oldu ama mikrofona bastıktan sonra da kayboluyor, bulamıyoruz bir süre. Şimdi aramızda sağ olsun, geldi.

Kendisine söz veriyorum.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, çalışıyorum bu arada yani boş durmuyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, saygılar sunuyorum.

Sayın arkadaşımız işte “kirli para” falan diye bağırdı çağırdı “Tam destek veriyoruz...” Vermeye devam edin (!)

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Yine anlamadın, yine!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakın, dün Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti gece yarısı...

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Lafımı bile anlamaktan âcizsiniz!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Âciz olan sensin! Dinle, dinle!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, kişiselleştirmeden fikirlerimizi ifade edelim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Dün Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti dolar cinsinden borçlanmaya çıktı, bugün, 1,5 milyar dolardı, 3 misli teklif aldı; ne güzel değil mi? Yüzde kaçtan borçlandı biliyor musunuz değerli arkadaşlar, dolar cinsinden? Yüzde 10.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Neyin karşılığında?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Eğer Türkiye gri listede olmasaydı bu borçlanma yüzde 4'tü, 3'tü; tamam mı? Bunları da görün, ezbere gitmeyin ezbere, biraz bakın, okuyun!

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sakin olalım arkadaşlar, sakin olalım, fikirlerimizi ifade edelim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Bakanı dinledik. Bu sene Sayın Bakanın konuşmasını biraz düşük profil buldum. Kusura bakma Sayın Bakanım, çok güzel şeyler anlatmışsın ama Türkiye'nin en önemli ilişkilerinden hiç söz etmemişsin, niye, onu anlamadım. Bir defa, Türkiye'nin, evet, bir itibarı var, şu var bu var, doğru; son zamanlarda çevresiyle ilgili de iyi ilişkilere, tekrar sıfır soruna doğru bir yönelim var fakat kimse güvenmiyor. Niye güvenmiyor? Çünkü Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı dış politikada en çok U dönüşü yapan insandır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Dünyanın en güvenilir lideri Recep Tayyip Erdoğan'dır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Böyle şeyler yapıyor ama ne zaman karayemişe atlayacak belli değil. “Karayemişe atlama” nedir biliyor musun Sayın Bakanım? Of, Çaykara çevresinde kullanılır; karayemiş, dalları ince, yaprakları serttir, birisi çıkarsa haşır huşur ses çıkarır. Ne zaman Sayın Cumhurbaşkanının haşır huşur ses çıkaracağı belli değil, güvenilmiyor, bu konuda bir problem var ve bu problem aşılmış değil.

Sayın Bakanım, onlarca sayabilirim: Bakın, Suudi Arabistan'a dün neler söylediler, Birleşik Arap Emirlikleri'ne ne ağır laflar edildi, bugün neredeyiz? Suriye'ye, Mısır'a, İsrail'e, Avrupa ülkelerine, ABD'ye, Hollanda'ya... “Eyy Hollanda!” Ne oldu şimdi? Bütün bunlar belli bir şey içinde oldu.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sırası geldiğinde siz de fikirlerinizi ifade edersiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sözümü kesiyorlar, şey isteyeceğim.

Bütün bunlar, ani değişiklikler oldu, o nedenle çok güvenmiyorlar; bir istikrar olursa çok iyi olur.

Sayın Bakanım, ya, dünyanın en önemli 3 tane ülkesi var, önemli ülkelerinden üçü var; hiç söz etmediniz. ABD'yle ilişkilerimiz nedir, Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkilerimiz? Hiç yok mu Sayın Bakanım ya? Ya, bıraktım, hiç olmazsa Yunanistan'da, Batı Trakya'da ABD'nin yaptığı yığınaktan söz etseydiniz, hiç olmazsa Rum kesimini silahlandırmasından söz etseydiniz, bir şey deseydiniz Sayın Bakanım.

Çin, dünyayı ayağa kaldıran ülke. Çin'le ilgili bir laf yok mu? Çin'le ilgili bir laf söyleseydin Uygurlardan da söz edecektin. Bakın, bütün Türk soylarından söz ettiniz, Uygurlar yok. Niye yok? Çünkü sizin uluslararası ilişkileriniz de -içeride olduğu gibi- çıkarlara endekslidir, sizin uluslararası ilişkilerinizin de ilkesi yoktur, ahlakı yoktur; o sebepten dolayı Çin'den bir kelime söz etmediniz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Metinde yazıyor, bak önündeki metne!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dağıtılan metinde olduğunu söylüyor Sayın Bakan.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sonra konuşursunuz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yalan söylüyorsun! Önündeki metinde yazılı, metinde var, yalan söylemeyin!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Peki, Sayın Bakanım, Sevgili Bakanım; ya İran? İran’dan bir kelime niye söz etmediniz? İran’da şu anda Molla rejimi 350 insanı öldürdü; bunlardan 38’i 18 yaşın altında, 40’ı kadın.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yalan söylemeyin! Önünüzdeki metinde var.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Baktım, taradım, Cumhurbaşkanının, bakanlarınızın, arkadaşlarınızın, Bülent Arınç’ın dışında bir kişinin bununla ilgili bir tek açıklaması yoktur.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yalan söylüyorsunuz! Önünüzdeki metinde var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, konuşmalardan sonra size söz vereceğim, açıklarsınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sizin uluslararası ilişkilerin ilkesi yoktur, ahlakı yoktur. O sebepten dolayı böylesiniz, kusura bakmayın.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ahlaklı insan yalan söylemez, önündeki metinde var.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Suriye’de yüz binler öldü, yüz binler. Şu anda 4,5 milyon Suriyeli Türkiye’de. Türkiye’deki açlığın, sefaletinden sebeplerinden bir tanesi Suriye’dir. Bölgenin istikrarsızlığının en önemli göstergesi Suriye’dir. Suriye’yle ilgili neler söylenmedi, kimseyi dinlemediniz. Suriye’yle ilgili “Bir ilişki kurulsun.” diyen herkesi hain ilan ettiniz, Esedci ilan ettiniz, diktatörün adamı olarak ilan ettiniz. Peki, şimdi ne oldu? Şimdi, Suriye’de niye dolanıyorsunuz oralarda? “İstihbarat ilişki kullanıyor da yakında işte biz gireceğiz ilişkilere...” falan. Niye? Bu çelişkili. Bunların bedelini bu millet ödedi, insanlar ödedi. Bakın, Suriye’de yüz binler -kesin hesap bilinmiyor- çocuklar öldü, kadınlar öldü. 30 bin civarında kadının ırzına geçildiği söyleniyor. Kimin günahı var bunlarda Sayın Bakan? Yok, sizin uluslararası ilişkilerinizde ilke yok, ahlak yok! O sebepten dolayı bütün bunlar oluyor. Nerede? Peki, İsrail’le ilişkiler, kaç tane şeye girdik yirmi senede? İsrail’le ilgili neler yapıldı, neler söylenmedi, ne bağırıldı. Ne oldu da Davos’ta “one minute”ler şunlar bunlar? Ne oldu, Mavi Marmara’yı gönderdiniz, arkasından, “Bana mı sordunuz gönderdiniz?” Sonra, 10 kişinin kanını 30 milyon dolara sattınız. Siz yaptınız bütün bunları! Ne olmuştü dün? Bugün ne oldu da İsrail’le barışmaya çalışıyoruz? Yok muydu Doğu Akdeniz’de o zaman gaz rezervleri? Yeni mi çıktı, belli oldu? Niye onlarla kavgaya ediliyordu, ne oldu?

Bakın, en önemli probleminiz Sayın Bakanım sizin, uluslararası ilişkileri iç politikanın malzemesi yapmanızdır. Ya, kadın bakanınızı bile gönderdiniz, bir seçimde Avrupa’da olay çıkardınız, burada Avrupa’ya “Eyy Avrupa” diyelim diye. Doğru değildir bunlar Sayın Bakanımız. Bunlar, evet, doğrudur, Ukrayna’daki şeyi eleştirmiyoruz tabii, doğru şeylere doğru diyoruz. Bakın, ne dedim ben? Şu anda birtakım barış yönelimleri doğrudur, bunları niye eleştirelim? Doğru şeylere doğru deriz. Bakın, niye İsrail’le bunları yapıyorsunuz da demiyorum. Demeniz lazım, ilkelere bağlı olması lazım, Filistin’i unutmamanız gerekir, işgali unutmamanız gerekiyor ama ilişkilerin devam etmesi gerekiyor, buna bir şey demiyorum.

Mısır... Değerli arkadaşlar, Mısır'daki olup bitenlerde bu heyetin, bu Hükümetin -Sayın Bakan'ın kişiliğini kastetmiyorum- büyük bir sorumluluğu var. Gittiler Müslüman Kardeşler'in peşinden; doğru yanlış, kışkırttılar. Ya, bu "Müslüman Kardeşler" dediğimiz örgüt yüz seneye yakın zamandan beri silahsız mücadele ediyordu, iyi de gitmişti, terörize edildi bunlar. Bunlar, uzmanlar gönderdiler, SETA'larını metalarını gönderdiler; gittiler, orada kışkırttılar.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Seçim kazandılar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ne kadar iftiracısın!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Orada insanlar öldü, çocuklar öldü, gençler öldü. Sisi askerî darbe yaptı ve görülmemiş bir baskı uyguladı, bütün bunlarda sizin imzanız var.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Sen seçilmiş bir milletvekilisin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey, mikrofon açık, sesinizi fazla zorlamayın bence. Mikrofonunuz açık.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Şimdi, Doğu Akdeniz'deki gaz ortaya çıktı, Sisi'yle şey yapıyorsunuz ama Sisi reddediyor şimdi. "Dondurdum." diyor. Niye dondurdu? Diyor ki: "Çünkü Müslüman Kardeşler'i bütünüyle kovmadı." Hâlbuki kovuyorsunuz Müslüman Kardeşler'i İstanbul'da ama "Hepsini çıkarmadı, merkezini kapatmadı. İsrail'de Hamas'ın merkezini kapatmadı." diyor. Başka ne diyor: "Libya'daki hidrokarbon anlaşmasını gözden geçirsin." diyor. Siz, onlara da "Evet." diyeceksiniz çünkü başka yolunuz yok. Sizin uluslararası ilişkilerinizin ilkesi yoktur, ahlakı yoktur!

Evet, uluslararası ilişkiler çıkarlar üzerine oturur. Doğrudur, karşılıklı çıkarlar son derece önemlidir ama bir genel yönelim olması gerekiyor insanda. Mesela, nedir genel yönelim yani? Ben yönetici olsam, benim inandığım inanç, savaşta çocukların, kadınların öldürülmesini yasaklar, meneder, haramdır. Uluslararası ilişkilerde buna son derece dikkat ederim. Demokrasi ilkesi çok önemlidir ve buna son derece dikkat ederim. Hani, İran'la ilgili niye bir cümle söylemiyorsunuz? Bakın, gençler orada bambaşka bir şey yapıyor, niye bir sesiniz çıkmıyor? İnsanlar ölüyor, niye sesiniz çıkmıyor? Niye Mısır'a zamanında bağırıp çağırıyordunuz? Çünkü sizin uluslararası ilişkileriniz ilkesi yoktur, ahlakı yoktur değerli arkadaşlarım.

Bakın, Avrupa Birliğiyle ilgili bir şey söyleyeyim: Avrupa Birliğiyle yeni... Hangi yeni? Avrupa Birliğiyle mahkemelik oldunuz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Kavala davasında aldığı kararlar Türkiye'ye Konsey yaptırımlar uygulayacak, bugün yarın geliyor yaptırımlar. Nerede? Neyi şey yapıyorsunuz ya? Kavala davasında niye ısrar ediyorsunuz? 3 defa beraat etti, Anayasa Mahkemesi bunları verdi. Niye? Çünkü bir insanın inadı, bir insanın kiniyle hareket ediyorsunuz; işte, tek adam yönetiminin Türkiye'yi sürüklediği şey budur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Her şeyi o biliyor, başdiplomat odur, başekonomist odur, baştarımcı odur, başsanayici odur; her şey odur. Nedir kardeşim, nereden geldi bu insan? Böyle bir yönetim olur mu 2022'de?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Sizin o insana kininiz nereden geliyor ya?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, bu Kavala davasından başınıza çok şey gelecek.

Son olarak -bitiriyorum- bu OECD'nin Mali Eylem Gücü -biliyorsunuz yani- FATF ne diyor? Türkiye'yi nereye koydu? Gri listeye. Nasıl koyuyor gri listeye? Kim var bu listede?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz doldu, iki cümleyle, lütfen...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Uganda'dan Panama'ya Senegal'den Güney Sudan'a dünya kadar ülke var.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – İngiltere de var o listede.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Kara listede İran ile Kore var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Buraya niye koydu biliyor musunuz Türkiye'yi? Bitiriyorum, çok müdahale oldu, bitiriyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Kim müdahale etti size? Müdahale yok Başkanım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Niye koydu bunlara? İşte, bugün tartıştığımız sebeplerden dolayı koydu. 9 defa varlık barışı çıkardınız ve onu bir 9 defa daha yenilediniz; 18 defa varlık barışıyla yurt dışından kara paranın gelmesine izin verdiniz; o nedenle bu listedesiniz. Siz Dışişleri Bakanı olarak bize burada bir açıklama yapmak durumundasınız, yoksa görevinizi yapmamış olursunuz Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, bir açıklama yapmak durumundayım çünkü bu beni de ilgilendirdiği için bir açıklama yapmak durumundayım. Başında da söyledim, bakanlarımıza da tavsiye ediyorum doğrusu, buraya gelmeden hazırlık safhasında da bir yarım saat söz veriyoruz. O yarım saat içinde dış politikanın veya herhangi bir alanın tüm detaylarıyla burada arz edilmesi mümkün değil. Dolayısıyla, mümkün olduğunca bir kitapçık hazırlayıp...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ben sizi eleştirmedim ya. Ya, Bakanı savunma, sen beni savun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Bir saniye...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi benim, beni savunacaksınız. Bakana avukatlık yapmana gerek yok Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben gerçeği savunurum, sizi de savunmam gerçeği savunurum, kusura bakmayın.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yapma böyle bir şey, beni savun, beni.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle şey yok, kusura bakmayın, öyle şey yok, gerçeği savunurum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Beni savun beni.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Seni niye savunayım? Gerçeği savunurum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olarak burada oturuyoruz, bakanı sigaya çekeceğiz, Hükümeti sigaya çekeceğiz. Bütçenin anlamı budur, milletin hakkı budur, bütçe hakkı budur, demokrasi budur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada bahsettiğiniz konular...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Hangi kültürden geliyorsunuz? Ne oldunuz farkında mısınız? Bir aynaya bakın lütfen, bir aynaya bakın! Aynaya bakın, aynaya ya! Ne hâle geldiniz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Başta da söyledim, kitapçıkta her şeyi detaylı bir şekilde yarım saatte anlatmak mümkün değil. Ben de bir Komisyon Başkanı olarak bütün bakanlarımıza da bunu ayrıca tavsiye ediyorum, bütün detaylara girmeyin ama konuşmalarla dile getirilir, cevaplar verilir.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Ne hâle geldiniz bir bakın ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hani 2003’teki, 2004’teki Adalet ve Kalkınma Partisi? Ne hâle geldiniz bir bakın ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey, sen bir psikiyatristsin.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne var psikiyatrist olunca?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sen konuşuncaya kadar burada gayet sakin ve nitelikli bir tartışma ortamı vardı, kusura bakmayın.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ben psikiyatristim ama bu milletin vekiliyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Başından sonuna yüksek bir sesle, hiç gereksiz bir yüksek sesle konuştunuz ve gerdiniz ortahğı.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Millete yaptığınız kötülükler beni öfkeliendiriyor, onun için bağırıyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Amacı germek.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Amaç o.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Gerdiniz, bunu siz yaptınız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım, siz duymadınız ama “Bakan Bey’in avukatı değilsiniz.” diye bir ithamda bulundu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Efendim?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Siz duymadınız, “Siz Bakanın avukatı mısınız?” diye size satışmada bulundu.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Siz Başkanın avukatı mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben kimsenin avukatı değilim, ben Komisyon Başkanı olarak görevimi yapıyorum. Olabilir, onu ben hakaret olarak görmüyorum, söyleyebilir.

Değerli arkadaşlar, şimdi söz sırası AK PARTİ’den Sayın Hasan Çilez’de.

Süreniz beş dakikadır, tasarruflu kullanırsanız sevinirim.

Buyurun.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Size ve kıymetli Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi milletvekili arkadaşlarımıza, şahsiyetli dış politikanın başındaki Kıymetli Bakanımıza ve değerli bürokratlarımıza saygılarımı sunuyorum.

Sayın Başkanım, Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün “Yurtta sulh, cihanda sulh.” ilkesini hedefleyen Türk dış politikası, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde girişimci ve insani dış politika uygulamalarıyla ülkemizi dünyanın en kudretli ülkelerinden biri yapmıştır. İlkeli, insancıl dış politikamız büyük takdir toplamaktadır. “Dünya 5’ten büyüktür.” “one minute” “Daha adil bir dünya mümkün.” söylemlerimiz bu takdirin alınmasında büyük pay sahibidir. Kimsenin söyleyemediği, düşünemediği bu söylemler dünya mazlumlarının umudu olmuştur. Tüm bu politikaların oluşturup yürütülmesinde Kıymetli Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu ve Dışişleri kadromuzun gayretleri önemlidir. Ülkemizin ulaştığı iktisadi ve askerî güç etkin dış politikamızı destekleyen etkenlerin başındadır. Artık edilgen bir dış politikamız yok ve olamaz. Gönül coğrafyamız başta olmak üzere, olmamız gereken her yerdeyiz ve olacağız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülen tezkerelere ret oyu vererek edilgen dış politika özlemi taşıyanların direncini görmekteyiz. Özellikle Libya, Suriye, Irak ve Azerbaycan'ın önemi çok büyüktür. Bu tezkerelere ret verenlerin bugünleri anlayabilmelerine katkı sağlamak istiyorum ve daha önce kaleme aldığım şu notları sizlerle paylaşıyorum.

Yıl 1911, yer Libya, genç bir Osmanlı subayı -30 yaşında- oradan bir mektup yazar, mektup şöyledir: “Biz vatana borçlu olduğumuz fedakârlık derecelerini düşündükçe bugüne kadar yapılan hizmeti pek değersiz buluyoruz. Vicdanımızdan gelen bir ses vatanın bu sıcak ve samimi ufuklarını tamamen temizlemedikçe, gemilerimizin Derne, Tobruk, Trablusgarp ve Bingazi limanlarında tekrar demir atmış olduğunu görmedikçe vazifemizi bitirmemiş olduğumuzu ihtar ediyorum. Vatan mutlaka selamet bulacak, millet mutlaka mesut olacaktır çünkü kendi selametini, kendi saadetini memleketin ve milletin saadeti için feda edebilen vatan evlatları çoktur.” Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Libya çöllerinden Salih Bozok'a yazdığı mektup.

Yıl 1990'ların sonu, yer Türkiye, yerli ve millî bir siyasetçimiz aynen şöyle sesleniyor: “Siz meseleyi Suriye mi sanıyorsunuz? Onların Suriye'yi istemesinin tek bir nedeni vardır, o da Türkiye'yi işgal etmek için zemin hazırlamaktadır. Eğer bir gün mesele Suriye olursa bilin ki hedef Türkiye'dir. Bu söylediklerimi bir gün anlayacaksınız.” Profesör Doktor Necmettin Erbakan.

Yıl 2009, yer Bosna'da bir köy, kahraman Türk askeri Mehmetçik o bölgededir. Ordumuz Bosna'da yardıma muhtaç olanları tespit edip Türkiye'den gelen yardım kolilerini onlara ulaştırıyorlar, bu yardımları ulaştırırken bir köyde yaşlı bir teyzenin yardımı unutulur, muhtar “Tepede, zor bir yerde olan teyzeye yardım götürebilir misiniz?” diye sorunca subaylarımız “Tabii ki.” der ve koliyi sırtlayan subaylarımız diz boyu karın içinde güç bela teyzenin evine ulaşırlar, kapıyı çalarlar, kapıyı açan teyzenin ilk sorusu şudur: “Türk müsünüz?” bizimkiler de “Evet, Türk'üz.” deyince teyze de şunu der: “Geleceğinizi biliyordum.”

Yıl 2020, yer İdlîb Suriye, 25 yaşında bir Mehmetçik, arkadaşına yazdığı bir telefon mesajı: “Ağabey, biz İdlîb'e gidiyoruz; orada arama yapacak kadar bile şebeke yok, ne zaman Turkcell gelir hiç belli olmaz. Hakınızı helal edin, sizleri seviyorum. Sizden ricam da sakın 'Suriye'de ne işiniz var?' diyenlerden olmayın. Gittim, gördüm; tam da olmamız gereken yerdeyiz. Yedi düvel bir olmuş; rejimi, Rusya'sı. Dua edin yeter. Selamtle.” Bu kardeşimiz de kim? Kuzey Irak gazisi, İdlîb şehidi Şehit Piyade Uzman Onbaşı Nihat Karaca.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Evet, Atatürk'ün zikrettiği ve uyardığı, Erbakan Hoca'nın uyardığı, Piyade Uzman Onbaşı Şehit Nihat Kara'nın işaret ettiği, Bosnalı teyzemizin beklediği ve bize yüz yıldır unutturmaya çalıştıkları bu sıcak ve samimi ufukları soğutmayacağız ve de unutturmayacağız. Edilgen politika takipçilerine rağmen onurlu ve dik duruşlu dış politikamız en etkin şekilde devam edecektir. Doğu Türkistan'dan Azerbaycan ve Balkanlara, Libya'dan Orta Doğu'ya her yerdeyiz, Suriye'de ve Irak'ta hayal edilen terör devleti asla kurulmayacaktır. Heveslilerin hevesi kursağında kalıp o heveslerinde boğulacaklardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Başkanım, son sözüm.

Türk Devletleri Teşkilatımız kurulmuş ve etkin bir şekilde çalışmalarına başlamıştır. Karabağ özgürlüğüne kavuşmuş, Türk cumhuriyetleriyle karasal bağımız sağlanmıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi HDP Grubundan Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit'e söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırun; hepinizi ben de saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, bugün Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önemli bir ihlal kararı daha verdi; aslında daha önce de HDP'li 40 milletvekiliyle ilgili, dokunulmazlıklarının yasaya aykırı olarak kaldırılması meselesi üzerinden ihlal kararı vermişti, bugün de 13 milletvekilimiz hakkında uzun tutukluluk ve tutuklu yargılamaya üzerinden bir ihlal kararı verdi. Bu kararlar hangi maddeye yaslanıyor diye baktığımızda birçok madde var ama belki de en önemlisi aslında 18'inci madde, 18'inci maddeye yönelik daha önce Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) verdiği ihlal kararı yok ama Türkiye son üç yılda 3 defa Osman Kavala, Selahattin Demirtaş ve bugünkü kararlarla beraber 18'inci maddeyi ihlal etmekten dolayı mahkûm edilmiş oldu. Bir şekilde bunun özel olarak altını çizmemiz gerekiyor. Neydi 18'inci madde? Bir davanın, bir sürecin aslında siyasi saiklerle yürütüldüğünü ortaya koyan bir şey yani ortada bir hukuk yok, siyasi gerekçelerle yürütülen dava var. Bu anlamıyla, 2 siyasi rakip olan AKP ile HDP'nin siyasi parti olarak rakipliğinin dışında, AKP'nin yargı gücüyle aslında HDP'yi ve HDP'nin siyasetteki varlığını tasfiyesiyeye dönük bir yaklaşım olduğu bir kez daha altı çizilerek teyit edilmiş oldu.

Yine, aslında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları iç hukuka sirayet etmesine rağmen, madde 90 da bunun bir iç hukuk hükmü olmasına rağmen, ne Sayın Demirtaş ne Sayın Kavala da ne de diğer ihlallerle ilişkili Türkiye Cumhuriyeti devleti, Adalet Bakanlığı ve Hükûmetiniz hâlihazırda hiçbir adım atmıyor. Bu konuda ne düşündüğünüzü açıkçası merak ediyorum.

Diğer bir mesele, Sayın Bakan, Kıbrıs'la ilgili çokça söz konuşuluyor. İşte, “yavru vatanımız, gözümüzün bebeği” gibi birçok güzelleme de yapılıyor ama baktığımız zaman, Kıbrıs'ı tanıyan tek ülkeyiz ve adanın mevcut siyasi konjonktürüne ve siyasi yapısına da en fazla müdahil olan Hükûmet olarak da sanırım tarihe geçtiniz. Çünkü size muhalif olan Mustafa Akıncı'nın seçim kampanyası döneminde farklı bir pozisyon aldınız ama bununla da yetinmediniz. Özellikle orada muhalif olan mesela, Sayın Mustafa Akıncı'nın basın danışmanı Ali Bizden'in, yine Kıbrıs Basın-Sen Başkanı Ali Kışmır'ın, yine yazar, doktor Ahmet Cavit An gibi birçok ismin Türkiye'ye girişini engellediniz. Yani şu anda Türkiye Cumhuriyeti devleti “yavru vatan” dediği, “gözümüzün bebeği” dediği Kıbrıs'taki yurttaşların muhalif olanlarına tıpkı bu ülkede olduğu gibi, nasıl biz HDP'lilere bir öteki muamelesi yapıyorsanız, Kıbrıs'ta da Hükûmetinize, politikalarınıza, siyasetinize muhalif olanları ülkeye sokmayarak ya da ertesi gün deport ederek, sınır dışına çıkararak aslında orada da bir ayrımcılığa imza attığınızı ifade edelim.

Tabii, bununla beraber, Kıbrıs'ın mevcut pozisyonu ve gerçek anlamda bir kriminal adaya dönüşmesi meselesindeki birçok soru işaretini de ortaya koyalım. Ama diğer bir mesele var. Hakikaten siz Kıbrıslılardan ne istiyorsunuz; ya, bu Kıbrıslıların AKP Hükûmetinden çektiği nedir diyeceğim ama son yaptığımız hamleyle yani Metin Feyzioğlu'nu oraya büyükelçi atayarak aslında bütün bir Kıbrıs'ı cezalandırdığınızı da açıkça ifade etmemiz gerekiyor. Kıbrıs, Kıbrıs olalı herhâlde böyle bir zulüm, böyle bir eza görmedi. Yani gerçekten bunu da anlamakta zorluk çekiyoruz.

Diğer bir mesele, Sayın Bakan, şimdi oraya da külliye yapıyorsunuz, saray yapıyorsunuz. Ya, Ahlat'a yaptınız, Beştepe'ye yaptınız, oraya yaptınız, buraya... Ya, bırakın bari Kıbrıs'ta bir külliye olmayıversin, nedir bu saray sevdahlığı yani Türkiye'de çok güzel saraylar var, eskiden kalanlar var, yetmiyor, vergilerimizle yenisi yapılıyor. Bari Kıbrıs'a yapmasaydınız diyeceğim ama maalesef buradan da geri adım atmıyorsunuz.

Son olarak, ben sabah dinleyemedim sunumunuzu ama genel olarak bir göz gezdirme imkânım oldu. Şimdi, siz genelde bütün konuşmalarınızda ve dış ilişkileri politikası olarak insancıl hukuktan, insancıl dış politikadan bahsediyorsunuz. Yani başımızda katledilen, saçının teli görüldüğü için katledilen Jina Mahsa Amini var, bir Kürt kadını ve onun ölümünden sonra başlayan protestolar var, günlerdir, bir ayı aşkın süredir devam ediyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

Onlarca, yüzlerce insan katledildi ama hâlihazırda şu ana kadar yaptığınız bir açıklama yok. İran'a dair, İran'daki demokratik haklara yönelik, oradaki halkın protestosuna yönelik ve oradaki yönetimin mezalimine karşı, insanları katletmesine karşı, işkence etmesine karşı henüz sizin Dışişler Bakanlığınız ve Hükümetiniz bir açıklamada bulunmadı. O zaman soruyoruz: “Bunu insancıl dış politikanın neresine konumlandıralım, nasıl ele alalım, nasıl değerlendirelim?” diye.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Özkan Yalım.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, değerli Bakan Yardımcıları ve değerli bürokratlar; hepinizi selamlıyorum.

Dış politikada verilen emeklerden dolayı tabii ki birçok hata var ama yine de iyi niyetinizden dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, özellikle ne zaman bir ulaştırma sektörünün bir sorunu olsa ve sizi arasam ilk önce bana döndüğünüzden dolayı şahsınızda, bütün Meclis önünde ve ekranların önünde size teşekkür etmek istiyorum. Çünkü ulaşım sektörü bir ülkenin özellikle ihracat rakamlarını pozitif yönde etkileyen en büyük organımızdır. En büyük ulaşım aracımız olan özellikle kara yoluna verdiğiniz destekten dolayı da teşekkür ederim Sayın Bakan.

Şimdi, bununla alakalı, özellikle Vladikavkaz Sınır Kapısı'ndaki sorunu biliyorsunuz. Artık şoförlerimiz oradan “İllallah.” dedi maalesef sınırdaki kuyruklardan birkaç tane çetenin aldıkları rüşvet yüzünden yani koskoca Türkiye nakliyecilerine, UND'nin kayıtlı olan nakliyecileri firmalarına “İllallah.” çektirdiğinden bu sınır kapısını kullanmaz hâlâ geldiler. Burayla alakalı sizden ve de Sayın Lavrov'dan özellikle destek bekliyorum.

Bunun yanında, biliyorsunuz, hâlâ Kazakistan'la dozvola sorunumuz devam etmektedir. Özellikle 2023 yılında dozvolanın ne kadar olacağıyla ilgili şimdiden -sene başına iki ay kala- bu konuyu da özellikle gündeminize almanızı, yeterli, minimum 10 binden başlayan bir dozvola olması gerektiğinin altını çiziyorum.

Aynı şekilde, Sayın Bakanım, özellikle beş veya on yıl uluslararası tecrübeye sahip olan, uluslararası şoförlerimize yeşil pasaportla alakalı gerekeni yapmamız gerekiyor. Bunu, ben daha önce soru önergesiyle sordum; gerçekten uluslararası tecrübesi olan, yüzlerce defa ülke dışına, Avrupa'ya gitmiş olan bu şoförlerimize yeşil pasaport hakkı getirmemiz gerektiğini tüm şoför camiası adına özellikle belirtmek istiyorum. Tabii ki, aynı şekilde, tüm vatandaşlarımızın vize sorunu... Özellikle okullar açılmadan önce, ikili anlaşmalar sonucu Macaristan'a, İtalya'ya, Almanya'ya, birçok ülkeye vize alamadığından dolayı benim kendi ilim olan Uşak'taki birçok vatandaşımız bu konuyla alakalı zorluklarını dile getirdiler, ben de çözmeye çalıştım, birçoğunu da çözdük ama sizlerin bu konuyu özellikle tekrar gündeme getirmenizi rica ediyorum.

Tabii ki, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, aynı şekilde tüm vatandaşlarımızın beklediği vize serbestliği; tabii bunları yapmak için de fasılları açmamız gerekiyor. Biraz önce Sibel Vekilimin de altını çizdiği gibi özellikle bunu kesinlikle gündeme almamız gerektiğinin altını çiziyorum. Sınır kapılarından açmışken Yayladağı Sınır Kapımızın da açılmasının ihracat rakamlarımıza muhakkak pozitif bir etki yaratacağını da özellikle sizlerle paylaşmak istiyorum çünkü nakliyecilerin büyük bir giderini düşürecektir.

Özellikle siz on yıla yakın ve on yıl süredir Bakansınız, çok tecrübeli görev arkadaşlarınız var, yardımcı arkadaşlarınız da var ancak Sayın İçişleri Bakanının yaptığı ve de görevini tam yapmadığından dolayı biliyorsunuz geçtiğimiz hafta FATF yani Mali Eylem Görev Gücü'nün gri listeye aldığı 23 ülkenin arasında maalesef ülkemiz de, Türkiye de var. Ben kendi adımıza, tüm Meclis adına bunun utancı içerisinde olduğumu belirtmek istiyorum çünkü ülke dışındaki Türkiye için edilen her negatif söz hepimizi ilgilendiriyor. Milliyetçilik konusunda da yani hiç kimse de bizim elimize su dökemez. Özellikle burada yani ciddi anlamda üzüntü içerisinde olduğumu belirtmek istiyorum. Peki bunun sebebi ne? Örnek veriyorum: İçişleri Bakanı Sayın Soylu son varış noktası Mersin Limanı olan 5 bin kilogram kokainin alıcısının kim olduğunu açıklasa, Erzurum'da yakalanan 840 kilogram eroinin sahibinin kim olduğunu açıklasa, bunun yanında, Kocaeli'de yakalanan 500 kilogram kokainin kimin olduğunu açıklasa, aynı şekilde ismini söylemeyip de sadece milletvekili olduğunu söyleyip ayda 10 bin dolar rüşvet alan milletvekilinin ismini açıklasa...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alayım.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – ...buna benzer, maalesef ülkeye giren kara para girişini engellese; işte ülkemiz bu gri listede olmayacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, süreniz geçmiştir.

Sağ olun, teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZKAN YALIM (Uşak) – İsmi bile duymadığımız bu ülkelerin arasında Türkiye'nin olmasından ben tüm Meclis adına utanç duyduğumu belirtmek isterim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi AK PARTİ Grubundan Sayın Kemal Çelik'e söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri ve Dışişleri Bakanlığımızın çok değerli mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım; ülkemizin, büyük Atatürk'ün gösterdiği bir hedef var "Yurtta sulh, cihanda sulh." Bu hedef gerçekten çok önemlidir. Bugün ülkemizde çok şükür ki yurtta sulh sağlanmıştır, huzur sağlanmıştır, barış sağlanmıştır. Tabii burada güvenlik kuvvetlerimizin, askerimizin gerçekten bir rolü var ama Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki Türkiye; özellikle bu terörle mücadelede hem savunma kuvvetlerimizle yani güvenlik kuvvetlerimizle beraber diplomamız da devreye girmiştir, aynı zamanda istihbarat teşkilatımız da devreye girmiştir. Bu tabii ki Cumhurbaşkanlığımızın güçlü liderliğinin bir sonucudur çünkü bu birimleri bir araya getirmek eskiden gerçekten çok zordu ve Türkiye'de şunu gördük biz terörle mücadelede: Terörü kaynağında kuruturken hem sahada hem masada olduk. Bu bakımdan Sayın Bakanım, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde gösterdiğiniz bu üstün çabadan, ülkemizde huzuru sağlamanızdan dolayı size gerçekten minnettarız. Yani bu huzur sayesinde bugün Türkiye cazip bir ülke hâline gelmiştir, itibarlı bir ülke hâline gelmiştir, herkesin güvenle gelebileceği bir ülke hâline gelmiştir. Antalya'mızda turizm tamamen dolmuştur. Hatta öyle dolmuştur ki Antalya'daki otellerimiz inşallah kışın dahi açık kalabilecektir. Bu, ancak bir huzur ülkesinde görülebilen bir durumdur.

Tamam, tabii ki biz Türkiye'de huzuru sağladık ama önemli olan nedir? Cihanda sulh. Sayın Bakanım, esas sizin göreviniz de gerçekten burada başlıyor ve siz, bu görevinizi de hakkıyla yerine getirdiniz ve Türkiye gerçekten sizin döneminizde, bu dönemde, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde zataliniz gerçekten de -bir vatandaşımızın ifade ettiği gibi "Dışişleri Bakanına ne kadar yaklaşıyor Sayın Çavuşoğlu."- üzerinize düşeni yaptınız, biliyorsunuz dostane ilişkileriniz çok üst düzeydedir ama gerekirse kararlı ve dik duruşunuz da her türlü takdire şayandır. Ve bu dönemde gerçekten dünyada tahıl krizini çözen bir ülke hâline geldik biz, dünyada barışı sağlayan ve barışı sağlamak için önerileri olan, vizyonu olan, projesi olan bir ülke hâline geldik biz. Türkiye artık öngörebilen bir ülke, Türkiye artık oyunbozan ve oyun kuranlara karşı da gerekli hamleyi zamanında yapabilen bir ülkedir. Bu bakımdan Sayın Bakanım, size gerçekten teşekkür ediyoruz, minnettarız.

Ayrıca, Dışişleri teşkilatımız da Sayın Bakanıma ve Sayın Cumhurbaşkanımıza uygun olarak gerçekten çok dinamik bir hâle gelmiştir. İş adamlarımız dünyanın neresine giderse gitsin artık orada kendilerinin temsilcisi Türkiye Cumhuriyeti'ni bulabilmekte. Hem büyükelçilerimiz hem başkonsoloslarımız, Dışişleri mensuplarımız ülkemizi orada gayet güzel temsil ediyor. Eskiden olduğu gibi olaylar, artık bir Cumhuriyet Bayramı kutlamalarından öteye geçmeyen durumdan şimdi tamamen iş dünyasının yanında ve küresel bir güç olarak devam ediyoruz. Bizim vatandaşlarımız gittikleri ülkede itibarlı bir ülkenin, güvenilir bir ülkenin, dünyada barışı sağlayabilecek bir ülkenin vatandaşı olmanın huzurunu yaşıyor bu dönemde.

Ayrıca, şunu da belirtmekte fayda var: Türkiye hem bölgesinde de barışı sağlayan bir ülkedir, Türkiye örneğin, 2015'ten sonra duyulan, 2015'ten önceden duyulmayan "mavi vatan" gibi elimizde bir kavram vardı. Ne askerlerimiz tarafından ne de Dışişlerimiz tarafından denizlerdeki haklarımızdan bahsedilmiyordu ama şimdi artık mavi vatanda haklarımızı hem diplomatik alanda hem güvenlik alanında hem savunma alanında koruyabilen bir ülke hâline geldik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Ben bu bakımdan Sayın Dışişleri Bakanlığımızı, Cumhurbaşkanımızın liderliğindeki Dışişleri teşkilatımızı da kutluyorum ve başarılarınızın devamını diliyorum Sayın Bakanım, sağ olun, var olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi MHP Grubundan üyemiz Sayın İsmail Faruk Aksu'ya söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri, değerli Bakan Yardımcıları, kıymetli bürokratlar; sizleri saygıyla selamlıyorum. Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Belirsizliklerin arttığı, öngörülebilirliğin azaldığı, başta yakın çevremiz olmak üzere farklı bölgelerde ortaya çıkan kriz ve ihtilafların barış ve istikrarı tehdit ettiği bir dönemde, sözü dinlenen ve sözüne güvenilen bir ülke olmayı temin eden bir dış politika takdire şayandır. Bu doğrultuda, içinden geçilen zorlu süreçlerde millî menfaatlerimiz doğrultusunda Bakanlık olarak gösterdiğiniz dirayet ve başarı için sizi ve ekibinizi kutluyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Konvansiyonel çatışmaların sayısındaki artış, etnik, dinî ve ekonomik temelli uyuşmazlıkların yaygınlaşması, küresel güç mücadelesinin kazandığı yeni boyutlar, göç ve mültecilik olgularında ortaya çıkan trajik örnekler ve terörizm, yakın geleceğe ilişkin tahmin ve değerlendirmeleri güçleştirirken, iyimser beklentileri de azaltmaktadır. Küresel ölçekte yaşanan olayların büyük çoğunluğu yakın coğrafyamızda cereyan etmekte, bu çatışmaların yol açtığı sorunlar komşu ülkelerle birlikte en çok bizi etkilemektedir. Böylesi kaotik bir ortamda, Türkiye, çok şükür, bir huzur ve güven adasıdır.

Türkiye, yürüttüğü çok boyutlu ve kapsayıcı dış politikayla bölgesel ve küresel etkisini arttırırken, kurulacak denklemlerde hesap dışı bırakılmayacak bir ülke durumuna gelmiş, özellikle Ukrayna-Rusya savaşında barış için samimi iradesini ortaya koyan, her iki devletle görüşebilen tek ülke olarak diplomasinin merkezi olmuştur. Türkiye diplomaside temsil ağını tüm dünyaya genişletmiş, yüksek düzeyli ve bölgesel iş birliği mekanizmalarıyla dış politika araçlarını çeşitlendirmiştir. Birleşmiş Milletler ve çok taraflı kuruluşlarda öncü rol üstlenmiş, çatışma çözümü ve ara buluculukta marka olmuş, göç yönetimi, insani ve kalkınma yardımlarında insanlık onurunu koruma kararlılığında olmuştur. Akdeniz havzası ve Afrika Kıtası'nın barış ve güvenliği için büyük önem taşıyan Libya'nın bağımsızlığı, egemenliği, toprak bütünlüğü ve siyasi birliğinin korunmasını esas olarak Birleşmiş Milletler öncülüğünde yürütülen tüm siyasi süreçlerin aktif destekçisi olma vasfını sürdürmüştür. Kıbrıs davamızın ve denizlerimizde barış ve güvenlik ile meşru haklarımızın savunucusu olmuş, kırk altı yıl kapalı kalan Maraş açılmış, Azerbaycan'ın vatan muharebesine desteğimizle Karabağ'daki otuz yıllık Ermenistan işgali sonlandırılmıştır. Devam eden küresel ve bölgesel gerilimler, Türkiye'nin her bakımdan teyakkuz hâlinde olmasını, millî bütünlük ve çıkarlarımızı önceleyen Ankara merkezli, çok yönlü ve çok boyutlu bir dış politikayı zorunlu kılmaktadır. Bugün Suriye'de, Libya'da, Doğu Akdeniz'de, Kıbrıs'ta, Ukrayna-Rusya savaşında ve daha birçok alandaki çatışma ve gerilimlere ilişkin çözüm süreçlerinde Türkiye'nin aktif olarak yer alması uygulanan başarılı dış politikanın sonucudur.

Partimizin dış politika anlayışının özü, Türkiye'nin güvenliğini ve millî çıkarlarını korumak ve geliştirmek, çevremizde barış, huzur, istikrar ve güvenlik kuşağı oluşturmak, başta komşularımız olmak üzere bütün ülkelerle karşılıklı saygı ve menfaate dayalı uzun vadeli dostane ilişkiler kurmak, mevcut sorunları Türkiye'nin hak ve çıkarları korunarak uluslararası hukuk çerçevesinde adil ve kalıcı çözümlere kavuşturmaktır. “Lider ülke Türkiye” ülkümüzün en önemli unsurlarından birisi Türkiye'nin bağımsız, etkili ve sonuç alıcı bir dış politika izleyebilmesidir. Bu kapsamda, tarihten gelen husumetleri bugüne taşıyan ve Türkiye'nin millî çıkarlarını hedef alan ülkelere karşı uluslararası hukuk ve meşruiyet çerçevesinde gereken caydırıcı politikalar uygulanmalıdır. Ülkemizin yürüttüğü dış politika anlayışı da sahada ve masada güvenlik ve çıkarlarımızın korunması için her türlü tedbiri almayı, diyaloga kapıyı kapatmamayı ve barışın sağlanabilmesi için caydırıcı gücünü kullanmayı esas almaktadır.

Türkiye, diplomasideki etkinliğini her geçen gün arttırmakta, insani diplomasiyle küresel huzurun temini, açlık ve yoksullukla mücadele konusunda da çaba göstermektedir; bu amaca hizmet etmeyen Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası kuruluşların yeniden tanzimi hususunda görüşünü açıkça ifade etmekte, bu yönde etkili bir diplomasi yürütmektedir.

Türkiye, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile kazandığı etkin icra kapasitesiyle, uluslararası gelişmeler karşısında daha hızlı ve kapsamlı refleks gösterebilme kabiliyetine, sevk ve idareye ilişkin sonuç alıcı bir koordinasyona kavuşmuştur. Bugün, Türkiye, dünya siyasetinde ve uluslararası ilişkilerde güçlü, itibarlı, sözü dinlenen, dostluğu aranan ve dostluğuna güvenilen bir ülkedir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimiyle başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı karşısında Türkiye en baştan beri Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü savunarak Batılı ülkelerin aksine daha yapıcı ve barışçıl bir tutum benimsemiştir. Nitekim, Antalya ve İstanbul'da tarafları buluşturma başarısının yanı sıra tahıl sevkiyatının ve taraflar arasında esir takasının yapılmasını sağlayarak tüm dünyanın takdirini kazanmıştır. Pandemi sonrası Ukrayna-Rusya Savaşı'yla enerji krizinin yanı sıra gıda krizi tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Özellikle yoksul ülkeleri tehdit eden bu durumun önüne geçilmesi için Türkiye'nin ortaya koyduğu diplomatik mücadele sonuç vermiş, Tahıl Koridoru Anlaşması hayata geçirilmiştir. Yakın tarihte Rusya'nın anlaşmadan çekildiğini ilan etmesi üzerine Türkiye, dünya genelinde gıda krizi yaşanmasının önüne geçilmesi için imzalanan anlaşmanın devamını sağlayarak küresel çapta diplomatik başarısını yeniden göstermiştir. Şimdi de Türkiye'mizin doğu batı aksında doğal gaz merkezi olması gündeme gelmiştir. Putin, gaz tedarikinde en güvenilir güzergâhın Türkiye olduğunu açıklamış, Kuzey Akım hatları gözden düşerken Türk Akımı Projesi öne çıkmış, ülkemiz enerji jeopolitiğinde önemli bir avantaja erişmiştir.

Türkiye, kararlı şekilde yürüttüğü terörle mücadeleyle güney sınırlarında kurulmak istenen terör koridoruna izin vermeyeceğini, komşu ülkeleri Irak ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü esas alarak millî menfaatleri çerçevesinde ve uluslararası hukuka uygun hareket ettiğini tüm dünyaya göstermiştir.

Yayılmacı, maksimalist ve agresif dış politika eylem ve söylemleriyle Türkiye aleyhine bir gerilim yaratma çabasında olan Yunanistan, arkasına aldığı Batı desteğine rağmen, Türkiye'nin kararlılığı sayesinde başarılı olamamıştır. Türkiye, en büyük kıyıdaşı olduğu Doğu Akdeniz'de uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarını korumaya devam etmektedir. Bazı bölge ülkeleri Türkiye'nin haklı mücadelesinin farkına varmış ve Yunanistan'ın yönlendirmesiyle aldıkları tavırları değiştirmek zorunda kalmıştır.

11 Kasım 2022'de Semerkant'ta Türk Devletleri Teşkilatı Devlet ve Hükümet Başkanları Zirve Toplantısı yapılacaktır. Tam bir yıl önce, 12 Kasım 2021 tarihinde, İstanbul'da gerçekleştirilen zirvede hatırlanacağı gibi, Türk Konseyi, Türk Devletleri Teşkilatına dönüştürülmüş, 2040 Türk Dünyası Vizyon Belgesi de kabul edilmiştir. Bu, tarihî önemde bir gelişme olmuştur. İnanıyoruz ki kararla, Türk Devletleri Teşkilatı üyesi ülkeler arasındaki ekonomik, sosyal ve siyasi iş birliklerinin ve kalıcı ittifakların sağlanması mümkün olacak, yeni bir güç birliği oluşturulmasına, bölgesel ve küresel barışın tesisine katkı sağlanacaktır.

Büyük belirsizliklerin ve karmaşık ittifak ilişkilerinin hâkim olduğu günümüz dünyasında, Türkiye, barışçıl tutumuyla gerginleşen uluslararası ilişkilere güven aşılamaya devam etmektedir. Nitekim, iklim değişikliği, küresel gıda ve enerji krizi, artan açlık ve yoksulluk, yükselen İslamofobi ve Türkofobi, salgın hastalıklar ve düzensiz göç gibi sınamalar karşısında Türkiye elini taşın altına koyan ve yüksek fedakârlıklar gösteren erdemli bir duruş sergilemektedir.

Özetle, Türkiye, uyguladığı diplomasiyle, millî menfaatleri koruma kararlılığıyla küresel refah ve adaletin, insanlığın barış ve huzurunun sağlanması peşinde ve kararlılığındadır.

Bu düşüncelerle, Bakanlığınız bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum İsmail Bey.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna dönüyorum. İbrahim Bey’in bir programı da var, müsaadenizle, İbrahim Bey’e söz vereyim.

Sayın İbrahim Kaboğlu, buyurun lütfen.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çok teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırun; Dışişleri Bakanlığı bütçe önerisi üzerine on yıl Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Eğitimi Ulusal Komitesi üyeliği yapmış bir kişi olarak İnsan Hakları Avrupa hukuku üzerinde birkaç gözlemler yapmak istiyorum; yıllar 2001-2005. Bu dönemde Dışişleri Bakanlığının insan hakları yaklaşımını ve performansını çok iyi tanımış bir kişi olarak ve çok önemli programlara imza atmış bir Bakanlık olarak bu bütçenizin Avrupa Konseyi kısmını aradım ve burada yalnızca 33’üncü sayfada “Avrupa Konseyi ve Mahkemesi başta olmak üzere ilgili tüm uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla iş birliğimiz kesintisiz devam etmektedir.” cümlesini açıkça çok yadırgadığımı ifade etmek istiyorum çünkü bu sanki Avrupa Konseyi Amerika’da veya Afrika’da bir kuruluşmuş gibi, biz onun içerisinde yer almıyormuşuz gibi bir biçimde kaleme alınmış olması Dışişleri Bakanlığı adına benim açımdan olumsuz bir sürpriz oldu. Tabii ki burada Avrupa Mahkemesi kararlarından söz edecek değilim Sayın Bakan özellikle Demirtaş, Kavala kararlarından ama Kavala’nın 22 Temmuz kararına ve sözleşmenin 46’ncı maddesine yollama yaparak izninizle Alevilerle ilgili tam 6 karar, kesinleşmiş 6 karar verilmiş olmasına rağmen bugün ne rastlantı ne rastlantı, sabahleyin el sıkıştığımızda gazlı değildim ama bu arada tam Avrupa Mahkemesi kararlarının aksine bir düzenlemeyle yasa önerisi, bugün görüşülecek olan ve basın açıklamasına gidince polisimiz sıkıca gaz sıkı hepimize, öksürerek geldim tabii yanınıza ve tabii Anayasa’nın 65’inci maddesi sosyal devleti bir yana bırakalım, 137’nci maddesini yıkın, hukuk arkadan sonra gelsin bir yana bırakalım, aslında Avrupa Mahkemesi kararını tam tamına yadsıyan, yadsıyan, onunla hiç ilgisi olmayan bir düzenleme görüşülecek biraz sonra Büyük Millet Meclisinde.

Sayın Bakan, acaba neden bu kopukluk, neden bu kopukluk? Tabii ki siz Dışişleri Bakanı olarak ne kadar izleyebiliyorsunuz bilmiyorum ama parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütmenin 3 hâlini özetle belirtecek olursam fikir verir diye düşünüyorum. Cumhuriyet anayasalarının 3 ortak paydası:

Hükümetin genel siyaseti Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Bakanlar bireysel ve toplu olarak TBMM’ye karşı sorumludur.

Devleti temsil eden Cumhurbaşkanı ve hükümet birbirinden ayrıdır.

Şimdi 3 yokluk hâli şunlardır:

Kurul hâlinde siyasal karar süreci yoktur.

Bakanlar arasında eş güdüm ve dayanışma bulunmamaktadır.

Siyasal sorumluluk ve hesap verebilir yönetim bulunmamaktadır. Denge ve denetim düzenekleri bulunmamaktadır.

İşte bunun sonucu Sayın Bakan üçüncü saptamam: Parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütme ne yazık ki parti, devlet ve kişi birleşmesine yol açmıştır ve bunu da çarşamba günü grup toplantılarında Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görebilmekteyiz. Hiçbir yasa önerisi için Meclise teşrif etmeyen bakanlar orada parti başkanlarını -ki kendi parti başkanları değil aslında- ayakta

alkışlayabilmektedirler. Bu nedenle, aslında sözü edilen bu farklılaşmalar nedeniyle sözü edilen eksen kayması bir biçimde Rusya, İran ve Çin yönünde eksen kaymasından söz ediliyor ama benim saptamam bir anayasacı olarak Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerde bir egemenlik kaybının söz konusu olması, bu çok ciddi bir durumdur. Bu nedenle benim dileğim esasen en azından bu tür ortak platformlarda, sizlerin Dışişleri Bakanı olarak çok az katılabildiği ortamlarda bu sorunları serinkanlı bir biçimde ortaya koyabilmek ve bu 2017 Anayasa kurgusunun yürürlüğe koyduğu yürütmenin parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütmenin sürdürülebilir olmadığını saptamak ve demokratik hukuk devletinde birleşmek suretiyle esasen seçimlere giden yolda bizim geleceğimiz olan, bizim tarihimizde artılarını ve eksilerini çok iyi bildiğimiz parlamenter demokratik yönetimi el birliğiyle kurmak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bu, bir şey sorunu değildir, bir tür ego sorunu filan yapılmamalı çünkü burada da görüyoruz Sayın Bakan, bütçe yürütme tarafından sunulur ama yürütmeyi temsil eden kişi bütçe toplantılarına bile gelmemektedir ve burada yürütmesiz bütçe yapmaktayız. Bu da zannediyorum neden bu anayasal kurgunun sürdürülemez olduğunu ortaya koymaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ederim dikkatiniz için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Şimdi, AK PARTİ Grubundan Sayın Yaşar Kırkpınar’a söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Kıymetli milletvekillerimiz, çok Saygıdeğer Bakanım, Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlar, basın mensuplarımız; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu dikkatli bir şekilde takip ettim. Gerçekten, her zaman olduğu gibi yine, gurur duyacağımız şeyleri bir kere daha dinleme ve görme fırsatı buldum. Size ve ekibinize ben canıgönülden teşekkür ediyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte özellikle dış politikada çok fevkalade büyük başarılarla son yüz yılın belki de en önemli dönemini, en güzel dönemini, en verimli, en faydalı dönemini yaşıyoruz. Bunun için ben ekibinize ve size medyunuşükran olduğumu ifade etmek istiyorum.

2002 yılından bu yana dış politikamızın eksenini hep insan olmuştur. Nerede bir soydaşımız varsa, nerede bir dindaşımız varsa, nerede bir vatandaşımız varsa biz Türkiye olarak orada bulunmaya hep gayret ediyoruz. Ecdadımızın izinde, lafla değil icraatla var olduğumuzu tüm dünyaya göstermeye bu şekilde devam ediyoruz. Bölgesel ve uluslararası ortamda Türkiye'nin çıkarlarını korumaya gayret gösterirken aynı zamanda çevremizde ve dünyada sürdürülebilir barış ve kalkınmaya uygun koşulların oluşmasını da hedefliyoruz. Bu temel hedef güdülürken çevremizde bir barış, refah ve istikrar kuşağı tesisine de katkıda bulunuyoruz. Bu kapsamda pandemi döneminde 100'ü aşkın ülkeye tıbbi yardım göndermiş olup Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük tahliye operasyonunu da yine, son derece başarılı bir şekilde gerçekleştirdik. Büyük bir gururla belirtmek istiyorum ki Türk diplomasisi son asırların en başarılı dönemini yaşıyor. Dünyanın 34 farklı ülkesine yapılan... Özellikle, ataşeliklerin

açılması dış politikamızın tabii sınırlarının da bu anlamda çizilmesini gösteriyor. Hiç kimse Türkiye'nin ufkunu 780 bin kilometreye hapsedemez. Bize uzunca bir vakittir unutturulmaya çalışılsa da bölgemizde cereyan eden her olay bu hakikati hepimize tekrar hatırlatmıştır.

Türkiye olarak işte, bu gerçekler ışığında vatandaşlarımızla birlikte dost ve kardeşlerimize karşı sorumluluklarımızı da yerine getirmenin çabası içerisindeyiz. Küresel ve bölgesel sorunların çözümünde inisiyatif alan, yapıcı ve aktif bir siyaset uyguluyoruz. Gerilim peşinde koşmadığımız gibi kimden gelirse gelsin baskılara da boyun eğmiyor, milletimizin izzetine asla hanel getirmiyoruz. Onurlu, sabırlı, kararlı ve basiretli bir tavırla Türkiye'nin hak ve hukukunu her alanda güçlü bir şekilde savunuyoruz. Uluslararası planda fikirlerine başvurulana, önerileri dikkate alınan kâh arabulucu, kâh kolaylaştırıcı olarak sorunlara çözüm üreten diplomatik bir güç hâline geldik.

255 dış temsilciliğimizle dünyanın en büyük 5 diplomasi ağından birine sahibiz. Büyük bir gururla ifade etmek istiyorum ki Türk diplomasisi son asırların en başarılı dönemini yaşıyor. Ukrayna krizindeki tutumumuz ülkemizin barışı, istikrarı, insanı ve insan hayatını merkeze alan dış politikasının en son örneğidir. 2 komşumuz arasındaki bu savaşta tercihimizi barıştan, diyalogdan, adaletle hak etmekten yana kullandık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Her 2 ülkeyle var olan yakın ilişkilerimizi göz ederek ateşi harlamak, fitneyi körüklemek yerine savaşı sonlandırmak için çabalamayı tercih ettik ve bu anlayışla bu süreçte kolaylaştırıcı rolü üstlendik. Rusya ile Ukrayna Dışişleri Bakanlarını Antalya'da buluşturduk, müzakere heyetine İstanbul'da ev sahipliği yaptık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Son cümlelerinizi alayım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İnşallah, bundan sonraki süreçlerde de bu tutumumuzu devam ettireceğiz diyor, Bakanlığımızın bütçesinin bereketli olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

CHP Grubundan Sayın Fikret Şahin, buyurun lütfen.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de Dışişleri Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, tabii çok özel bir Bakanlığa sahipsiniz, ülkemizin hak ve menfaatlerini milletimiz adına yurt dışında savunuyorsunuz. Ben bu vesileyle, başta Dışişlerindeki değerli bürokratlarımıza, büyükelçilerimize ve şahsınıza çok teşekkür ediyorum.

Tabii, oldukça zor bir süreçte görev yapıyorsunuz. Ülkemizin güneyi, kuzeyi, doğusu, batısı, her tarafıyla bir çatışma çemberi içindeyiz. Ben sizlere kolaylıklar diliyorum.

Tabii, bizler Dışişlerini sonuç itibarıyla -sıklıkla Genel Başkanımızın da ifadesiyle- millî olarak düşünüyoruz yani ne AK PARTİ'nin ne Cumhuriyet Halk Partisinin ne MHP'nin bir dışişleri politikası olamaz. Dolayısıyla, millî hâle getirmemiz gerekir bu dış politikamızı; daha önceki bütçe görüşmelerinde de ifade etmişim, siz de kitapçığımızda yerli ve millî dış politika anlayışından bahsediyorsunuz. Tabii, burada bunun fiiliyata getirmemiz gerekir Sayın Bakanım yani muhalefet partileriyle dış politikada ortaklaşmanız gerektiğine inanıyorum, bunu yeteri kadar maalesef göremiyorum. Burada ortaklaşırma görevi de Bakanlık olarak ve iktidar olarak sizlere düşüyor. Örneğin, Suriye politikasında biz diyoruz ki "Evet, bu Suriyeliler çok fazla, artık bunları göndermemiz gerekir." Sizlerin de geldiği nokta benzer

nokta, buradan başlayabilirsiniz Sayın Bakanım yani buradan muhalefet partileriyle birlikte ortak bir Suriye politikası belirleyebilir ve bu yükten ülkemizi hep birlikte kurtarabiliriz. Özetle, dış politikanın millî bir politika hâline gelme sorumluluğu sizde Sayın Bakanım ve bunu sizlerden beklediğimizi tekrar ifade etmek istiyorum.

Diğer bir konu, sıklıkla gündeme geldi gün içindeki konuşmalarda: büyükelçi atamaları. Tabii, siyasi atamalardan büyük bir rahatsızlık olduğu malum. Burada kariyer diplomatlarının hakkını korumak da sizlere düşüyor. Bunu da buradan ben kendimi tabii söylemek zorunda hissediyorum ve bunu da sizlerden bekliyorum.

Yine, diğer bir konu, ülkemizde sıklıkla vize sorununu yaşıyoruz. Özellikle, geçtiğimiz aylarda yurt dışında eğitimini devam ettirecek olan öğrencilerimizin vize problemi çok sıklıkla gündeme geldi. Bizler de bu konuda çok yoğun girişimlerde bulunmak durumunda kaldık. Yani bu anlamda da özellikle uzaklaştığımız Avrupa Birliği üyelik sürecine bir an önce tekrar geri dönüp bu sürecin de daha canlı bir hâle getirilmesinde büyük fayda olduğuna inanıyorum.

Sayın Bakan, diğer bir konu, yurt dışında öğrenimini sürdüren pek çok Türk öğrencimiz var; sonuç itibarıyla bu öğrencilerimiz de ülkemizin birer elçisi. Özellikle de dışişleri alanında eğitim alan öğrencilerimizin zaman zaman tez konuları, okullarındaki sunumları ülkemizde ilgili oluyor ve bu öğrencilerimize Dışişleri Bakanlığımızın Kıbrıs, Doğu Akdeniz, Yunanistan, Suriye, Ermenistan gibi çatışmalı konularda bilgi notlarını paylaştırmamız da büyük fayda olduğuna inanıyorum Sayın Bakan. Çünkü ben bir şey yaşadım: Yurt dışında uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan bir öğrencimiz Kıbrıs'la ilgili bir sunum yapacak, okul kitabında Türkiye Cumhuriyeti'nin Kıbrıs'ta işgalci olduğu yazıyor çocuğumuzun, çocuğumuz bize dönüyor "Biz işgalci değiliz." diyoruz ve ben sizlerin dışişleri politikasını alıp çocuğumuza, yurt dışına gönderdim. Bu şekilde yurt dışında okuyan, özellikle uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan öğrencilerimizin ulusal dış politika notlarımız konusunda bilgilendirilmesinin büyük önemi olduğuna inanıyorum.

Yine, diğer bir konu Türk Devletleri Teşkilatı. Efendim, önceliğin bu Teşkilatta dil birliği olduğuna inanıyorum. Geçen yılki konuşmamızda da... Kamil Hocamız da burada zannediyorum. Evet, yani bir dil birliği yok; dil birliği olmadan da bu birliği sağlamak mümkün değil. Bu nedenle de Türk Dil Kurumunun ve Türk Tarih Kurumunun daha aktif şekilde görev almasında büyük fayda olduğuna ben inanıyorum. Yani bunu daha aktif hale getirmek durumundayız çünkü benim de zaman zaman gördüğüm şey, çok atıl bir noktada bu dil birliği, öncelik verilirse daha çabuk bir entegrasyon sağlanacağına inanıyorum.

Ben yine Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor ve görevinizde başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Diğer partilerden şu an itibarıyla bir talep olmadığı için Cumhuriyet Halk Partisiyle devam edeceğim.

Sayın Ömer Fethi Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, genelde Bakanlar buraya geldiğinde tarihi 2002'den başlatıyorlar, ben de onun için dünü anımsatarak bazı konulara değinmek istiyorum. Adalet ve Kalkınma Partisi öncesi Musul ve Kerkük kırmızı çizgimizdi, anımsayan kalmadı. Süleyman Şah Türbesi'nin bulunduğu vatan toprağı terk edildi. Gün ortasında Ankara'nın göbeğinde havai fişeklerle Avrupa Birliği kutlamaları yapıldı,

o da dünde kaldı. Akdeniz’de uluslararası sularda petrol, akaryakıt arama iddiaları gündemden düştü. Ege adaları silahlandırıldı. Yunanistan Başbakanı Cumhurbaşkanının oğlunun düğününde nikâh şahidi olacak kadar yakinken adalar Yunanlıların anlaşmalar dışı kontrolüne girdi. Kardak Adası için verilen mücadele kadar adalar için ses çıkarmayıp sürecin sonunda “bir gece ansızın”la olayı seyreden ülke durumuna düştük. Bursa’da Ermenistan-Türkiye maçına can Azerbaycan bayrağı aldırılmayacak kadar Ermenistan’la yakınlaşıırken birden ilişkiler koptu, şimdi “Ermenistan’la normalleşme süreci yürütüyoruz.” diyorsunuz. Sayın Tayyip Erdoğan 2014 yılında “Bu görevde bulunduğum sürece İsrail’le olumlu bir şey düşünemem, başkaları düşünebilir. Tayyip Erdoğan’ı Batı ülkeleri ‘Gerilimcidir.’ diye tanımlayabilir. Ben egemen güçlere şirin görünme gayreti içinde olmadım, olmayacağım.” diyerek İsrail için “çocuk katili” demişti, Sisi için de “Sisi’nin kendisi de zalimdir, darbecidir.” ifadelerini kullanmıştı. 2012 yılında Erdoğan “Biz en kısa zamanda Şam’a gideceğiz, oradaki kardeşlerimizle muhabbetle kucaklaşacağız, o gün yakın inşallah. Salâhaddin Eyyubi’nin kabri başında Fatiha okuyacağız, Emevi Camisi’nde namaz kılacağız.” dediğinden bugüne on yıl geçti, şimdilerde “katil Esad” yeniden “kardeşim Esad” noktasına dönülüyor. İsrail için konuşmanızda diyorsunuz ki: “Ortak çıkarlarımız ve karşılıklı hassasiyetlere saygı çerçevesinde iş birliği hedefliyoruz.” Topluma düşman algısıyla sunduğunuz ülkeler ve liderleriyle nasıl yakın ve güvenilir ilişki kurulabilecek? Keşke yurt dışı ilişkileri iç siyasette malzeme olarak kullanmasaydınız. Bu yolla toplumun duygularını okşayıp oy alınabilir ancak ülke ilişkileri bozuldukça sorunların da derinleştiği görülüyor. 180 derece dönüşle yeni yaklaşımlara yöneliniz.

“Ülkemizde 3,5 milyon Suriyeli geldi, 500 bini döndü.” diyorsunuz, ülkemizde on yılda 1,5 milyon Suriyeli çocuk doğdu, onlar artık Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı oldu. O nedenle, 500 bin giden yerine, 1,5 milyon doğan oldu Sayın Bakan.

2007 yılında “Sudan’a tarım yapmaya gidiyoruz.” dediniz, daha ortada icraat yok; şirket var, yönetim kurulu üyeleri ücret alıyor ama hiçbir girişim doğmadı.

Birleşik Arap Emirlikleri’ni 15 Temmuz yapan olarak ilan ettiniz, sonradan birdenbire yeni ilişkilere girdiniz, yoksa Birleşik Arap Emirlikleri öz eleştiri mi verdi?

“Suudi Arabistan en iyi dostumuz.” derken Kaşıkçı cinayetiyle demedik söz bırakmadınız, şimdi ilişkilerin yeniden iyi olduğunu ifade ediyorsunuz.

S-400 füzeleri, F-35’ler ayrı tartışma alanı olarak orta yerde duruyor. Kalp grafiği gibi bu dış politikayla ülkemiz ne kazandı? Atatürk’ün “Yurtta barış, dünyada barış.” politikası yerine “komşularla sıfır sorun” politikası diyordunuz; pazarlıksız iş tuttuğumuz komşu ülke neredeyse kalmadı. Dış politikada ülke olarak yarattığımız iklimin takibi dahi yorucu. “Dış güçler” olarak yarattığımız düşman algısı kimleri kapsıyor, bir türlü öğrenemedik. Her seçim öncesi birkaç ülkeyle savaşa girer havası yaratılıyor; Almanya, Hollanda, İsrail gibi, suçlanan ülkeler en yakın ticari iş yaptığımız ülkelere dönüşüyor. “Müslüman kasabı” dediğimiz Sırbistan dahi en önemli ticari ülke durumuna geldi. Bu kadar gelgit tarih boyunca hiçbir dönemde yaşanmadı.

Bu kadar zıt politikalarla, dış politikamız başarılı demek yerine, yazboz politikasıyla, başladığımız noktaya yirmi yılda tekrar dönmemiz düşündürücü. Keşke Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün “Yurtta barış, dünyada barış.” ilkesi temelinde “dünyada barış yüzyılı” hedefinizi yirmi yıl önce hedefleyseydiniz. Bu bağlamda, tüm ülkelerde dostane ilişkiler ve barışa dayalı bir politika doğru ve gerçekçi bir yoldur. Ülkemizin menfaatleri diplomatik süreçlerle doğru yönlendirilerek çözüme erdirilmelidir. Bu süreçte en ağır hakaretlerle diğer ülkeleri hedef koymak yerine, diplomatik ilişkiyle ülkemizin çıkarlarını korumak ve kollamaktan başka yol yoktur diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi CHP'den Sayın Özgür Karabat'a söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle, Sayıştay raporları konusunda birkaç bulguyu -belki siz de gördünüz ama- size tekrar iletmek isterim. Birincisi: Sayıştay raporlarının 20'nci ve 21'inci sayfasında, döviz kuru işlemlerinin baz alındığı kurla ilgili çok ciddi problemler var. Özellikle, ödemenin yapıldığı gün baz alınması gerekirken ondan önceki ayın kurunun baz alınması gibi birtakım tespitler var, bunu sizinle paylaşırım. Ödemeler gibi avanslarda da aynı durum var. Ayrıca yine Sayıştay raporlarının 28 ve 29'uncu sayfalarında EKAP'a yapmadığınız bildirimlerle ilgili bulgular var, bunları sizinle paylaşmak isterim, tekrar dikkatinize sunmak isterim.

Tabii, Türkiye açısından bakarsak aslında son günlerde en önemli tartışmalardan biri ve yaşadığımız büyük problemlerin en temel sebeplerinden bir tanesi de Türkiye'nin gri listede yer alması. Uluslararası itibarımız açısından son derece olumsuz bir durum olduğunu düşünüyoruz, siz de bunu kabul ediyorsunuz sanırım. Mali Eylem Görev Gücü, Avrupa Birliği üyesi Malta'yı çıkartırken biz hâlâ 23 ülkeyle birlikte gri listede yer alıyoruz. Bunun sebeplerini giderme konusunda bir adım atıp atmadığınızı, hangi adımları attığınızı merak ediyoruz. Şu çok net: Gri liste konusunda, geçen süreye rağmen demek ki başarılı bir sınav verememiştir ki hâlâ gri listedeyiz. Bu meseleyle ilgili yeniden ciddi bir değerlendirme yapmanın, Türkiye'yi bu listeden çıkarmayla ilgili önemli adımlar atmanın gerekli olduğunu düşünüyoruz. Neden gri listeye girmemize engel olamadık, neden? Bunu önceden öngöremedik mi, gerekli tedbirleri neden almadık? Bunun önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu kararın sadece bir siyasi karar olduğunu söyleyerek aslında meseleyi gerçekte idrak edemediğimizi, gerçekleri göremediğimizi söylemek isteriz. Son bir yılda bu utancı silmek adına hangi girişimlerde bulunduğunuzu, Bakanlığımız dışında, bu konuyla ilgili olan Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığıyla beraber hangi çalışmalarını yaptığınızı, Cumhurbaşkanlığı nezdinde herhangi bir girişiminizin olup olmadığını açıkçası merak ediyoruz, Türkiye'nin gri listeden çıkarılması uluslararası itibarımız açısından son derece önemlidir, bunu sizlerle paylaşmak isterim.

Tabii, diğer bir konuysa Schengen vizesi konusu. AKP iktidarları çoğu zaman Schengen vizesi konusunda hep ciddi propagandalar yapmıştır, öteden beri topluma ciddi umutlar vermiştir ama gelinen noktada bu umutların boşa çıktığını söylemek isterim. Avrupa Birliği sürecinde pek çok kez "Ha oldu, ha olacak." denilen vize serbestliği ülkemizin pek çok tavizine rağmen hayata hâlâ geçirilememiştir. Bırakın vize serbestliğini, vize başvuruları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için âdeta bir eziyete dönüşmüştür. Bu noktada şunu hiç düşündünüz mü: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığının kolaylaştırılması, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığının kolay elde edilmesi; dolayısıyla, bu hakkı, bu vatandaşlığı kolay elde edenlerin suistimal etmesinin uluslararası alanda bir zafiyet yaratıp yaratmadığı konusunu irdelediniz mi merak ediyorum.

Yine, aynı zamanda, Avrupa Birliğiyle Schengen vizesi konusunda devam eden süreç beklendiği gibi sonuçlanmadı. Schengen vizesinin reddedilme oranları 2015'te yüzde 4'lerdeydi; 2018'de yüzde 10,45; 2020'de yüzde 13,78; 2021'deyse 19,02 yani her 5 başvurudan 1'inin reddedildiği bir istatistikle karşı karşıyayız. Şimdi, "Bunu kasten yapıyorlar." diye açıklamalarınız var, iktidarınıza olan kasıtlı bir açıklamanın doğru olup olmadığını, Bakanlığınızın ağırlığıyla bağdaşıp bağdaşmadığını açıkçası merak ediyorum. Daha ciddi değerlendirmeler yapmak gerektiğini de buradan sizlerle paylaşmak isterim. Burada sadece kasıt sorunu mu var yoksa bizim kendi içimizde halletmemiz gereken, çözmemiz

gereken başka objektif problemler mi var, başka önemli istatistiki veriler mi var? Bunları Bakanlığımızın yeniden samimice değerlendirmesine ihtiyaç var diyebiliyorum. Her sorunu sadece “AKP’ye kasıt var, bize kasıt var.” diye açıklamak, aslında sorunun gerçek sebebini görmemeyi beraberinde getiriyor ve dolayısıyla da sorunu çözemez hâle getiriyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Sayın Bakanım, son olarak şunu söylemek isterim: Ben geçenlerde Kıbrıs’a gittim Cumhuriyet Bayramı sebebiyle, orada millî Doğu Akdeniz politikanızla bağdaşmayan bir durum gördüm. Sayın Rauf Denктаş’ın mezarını ziyaret ettim, orada bir anıt mezar başlamış ama tamamlanmamış, müze olması gereken kısımlar tamamlanmamış, mezarın üzerinde pislikler, bezler, atıklar, bira şişeleri; bakımsız bir hâl var. Millî itibarımız açısından bir an önce oraya sahip çıkmamızın önemli olduğunu düşünüyorum. Rauf Denктаş, Doğu Akdeniz politikası açısından bizim için önemlidir, onun anıt mezarı da önemlidir; bir an önce tamamlanması, güvene alınması, temizliğinin de Türkiye’nin itibarına yakışır bir şekilde sağlanması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Hayati Arkaz’a söz veriyorum.

Buyurun lütfen Sayın Arkaz.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarım, Dışişleri Bakanlığımızın çok değerli bürokratları, değerli misafirler; Dışişleri Bakanlığının 2023 yılı merkezî yönetim bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Dışişleri Bakanlığımız, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak çalışan, Türkiye’nin diğer ülkeler ve uluslararası teşkilatlarıyla kurduğu ilişkilerden sorumlu olan bir bakanlıktır ancak bu tanımın da ötesinde Dışişleri Bakanlığı Türkiye’nin bugünü ve geleceği adına hayati öneme sahip bir kurumdur. Eğitim, kültür, tanıtım, enerji ve ulaştırmaya, iklim ve çevre konularından iletişim ve diplomasiye kadar çok geniş bir ağı içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. Pandemi sebebiyle değişen dünya düzeni, krizlerle birlikte yeni fırsatları da beraberinde getirmiştir. Türkiye, bu süreci sağlık altyapısının gücü ve çözüm odaklı çalışmaları sayesinde ciddi kazanımlarla atlatmaktadır. Sağlık altyapımızın gücü dünyada ciddi yankı uyandırmış, Dışişleri Bakanlığımızın çalışmaları sayesinde ülkemizde sağlık turizmi ciddi bir katma değer kaynağı olmuştur. Bu noktada, Türkiye’nin başarılarının dünyaya tanıtılmasında en büyük pay, yine, Dışişleri Bakanlığımızdadır. Özellikle, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın Türkiye’ye getirilerek tedavi edilmeleri adına insanüstü bir gayret gösteren Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’na huzurunuzda bir kez daha teşekkür ediyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın çalışmaları kapsamında atılan adımlar Türkiye açısından başarılar getirmiş ve yine bu çalışmalar sayesinde bölgemizde istikrar ve güven sağlanmıştır. Türkiye, Doğu Akdeniz’deki deniz alanlarında uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru hak ve çıkarlarına sahiptir. Doğu Akdeniz’deki petrol ve doğal gaz haklarımızı korumak için sergilediğimiz kararlı duruşa karşı AB’nin ve bazı üçüncü ülkelerin takındığı ön yargılı tutuma rağmen bu hakların korunması adına yürütülen çalışmaların boyutunu biliyoruz. Kıbrıs bizim millî davamızdır, Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu noktada atılan ve atılacak olan tüm adımların arkasında olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Yunanistan’ın adaları silahlandırması haksız ve hukuksuz bir davranıştır. Yunanistan fazla şımarmasın, yüz yıl önce atalarına ne yaptysak daha fazlasını onlara yaparız, Türkiye’nin ve Türk milletinin hakkını kimseye yedirmeyiz. Türkiye’nin sınırlarında terör koridoru kurulmasına rıza göstermeyiz. Türk milletinin güvenliğini hiçbir terör unsurunun tehdit etmesine müsaade etmeyiz.

Bizim kimsenin toprağında gözümüz yoktur ancak şehit verdiğimiz her toprakta söz hakkımız vardır. Libya bizim ecdat toprağımızdır. Mustafa Kemal Atatürk gözünden aldığı yarayla ilk gazilik unvanını Libya’da almıştır. Türkiye, tarihinden aldığı sorumluluk gereği Libya’da olduğu gibi, daima huzurun, güvenliğin, demokrasinin ve insan haklarının yanındadır. Libya’yı başta Fransa olmak üzere hiçbir sömürgeci devlete teslim etmedik, etmeyeceğiz. Türkiye, Karabağ’da olduğu gibi soydaşlarının yanındadır. Biz iki devlet, tek milletiz.

Bu vesileyle, Karabağ zaferinin 2’nci yılında can Azerbaycan’a selam olsun diyorum. Karabağ’da Türk’ün yumruğu yalnızca Ermenistan’ın suratına değil, başta Fransa olmak üzere tüm emperyalist devletlerin suratına vurulmuştur. Türkiye, dünyanın dört bir yanında olduğu gibi mazlum coğrafyaların umududur. Türkiye, Adriyatik Denizi’nden Çin Seddi’ne, Kamerun’dan Kafkasya’ya kadar zulme uğramış tüm insanlığın ikinci vatanıdır.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığımız, yürüttüğü birçok faaliyetle devletimizi başarıdan başarıya taşımakta ve milletimizi doğru bir şekilde temsil etmektedir. Kısacası, Bakanlığımızın gayretli çalışmalarının artarak devam etmesini ve dış politikada elde edilen başarıların daha yüksek seviyelere ulaşmasını temenni ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Sözlerime son verirken Sayın Bakanımıza ve kıymetli Bakanlık bürokratlarımıza çalışmalarında başarılar diliyor, heyetinizi de saygıyla selamlıyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederim.

Sayın Süleyman Girgin, CHP’den Komisyon üyemiz, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

SÜLEYMAN GİRGIN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, AKP iktidarları döneminde en çok hasar gören alanlardan biri dış politika olmuştur. Bugün izlenen dış politika Dışişleri Bakanlığının dış politikası değil, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sonucu olan tek adam diplomasisidir. Bu durumun AKP iktidarı devam ederken aşılabilmesi mümkün görünmemektedir. Zira, bu diplomasiyi planlayacak ve uygulayacak olan makamlardaki kişilerin siyasi ve ekonomik çıkarları ülke menfaatlerinin önüne geçmiş bulunmaktadır.

Sayın Bakan, uluslararası sistemde ülkemizin itibarını Dışişleri temsil etmektedir. Soruyorum: Neredeyse bütün komşularıyla problemlili, 7 kıtadan kendine düşman üreten, komşularının toprak bütünlüğüne saygı duymayan, ideolojik takıntılara hapsolmuş, sağduyudan uzak, dengeli bir dış politika izlemeyen, en önemlisi, iç ve dış politikamızın mihenk taşı olan “Yurtta barış, dünyada barış” söylemiyle hesaplaşmaya yeltenen, proaktif dış politika söylemleriyle ülkemizi maceraperest bir anlayışla vekâlet savaşlarının başaktörü hâline getiren bir dış politikanın nasıl bir itibar üretmesi beklenebilir? Kendi değerlerimize sahip çıkmamız gerekirken ülkemizi ve kahraman askerlerimizi IŞİD gibi unsurlarla, hele Kuvayimillîye’ye benzeterek yan yana getirmiş bir anlayışın bizi getirdiği noktanın bu olduğunu hepimizin görmesi gerekiyor.

Değerli milletvekilleri, ne yazık ki uluslararası belgelerde ülkenin kara para ticaretiyle anılması, ülkenin büyük şehirlerinin mafya liderlerinin hesaplaşmasına sahne olması itibarımızı yapıyor.

Türkiye, 10 milyona yakın uyuşturucu bağımlısı sayısı ile Avrupa ve dünyada nüfusa göre en fazla uyuşturucu kullanan ülkeler arasında yer almaktadır. Dünya genelinde uyuşturucu kullanımı oranı düşerken Türkiye’de uyuşturucu kullanımı oranı yıllara göre artış göstermektedir. Türkiye’de uyuşturucu kaynaklı ölümlerin en yüksek görüldüğü yıl 2017 olmuştur. 941 kişinin hayatını kaybettiği 2017’de kişilerde metamfetamin görülme oranı yüzde 7,8 iken 270 ölümün meydana geldiği 2021 yılında bu oran yüzde 6,3’e yükselmiştir; dört yıllık artış yüzde 400’ü bulmaktadır. Metamfetamin kaynaklı ölümler 2017 yılında binde 3 iken, 2021 yılında yüzde 38’e çıkmıştır.

Sadece metamfetamin değil, diğer uyuşturucu maddeler konusunda da Türkiye maalesef son yıllarda tüm dünyada bilinen ülkeler arasında yer almaktadır. Avrupa ve Orta Doğu pazarlarına uyuşturucu geçişinde Türkiye’nin etkin rol aldığı belirtilmektedir. Kolombiya polisinin 9 Haziran 2020 tarihinde yaptığı bir baskında 4.900 kilogram kokain ele geçirdiği, değeri 265 milyon dolar olan kokainin varış yerinin Türkiye olduğunu Kolombiya Savunma Bakanı açıkladığı, 6 Mayıs 2021’de, Panama’nın Balboa Limanı’nda muz taşıyan kasaların içine gizlenmiş 616 paket uyuşturucu ele geçirildiği, Panamalı yetkililerin açıklamasına göre uyuşturucu yüklü konteynerin Ekvador’un Bolivar Limanı’ndan yola çıktığı, son varış noktasının Mersin Limanı olduğu unutulmamalıdır.

Uluslararası kuruluş olan Organize Suça Karşı Küresel İnisiyatif 2021’de yayımladığı Avrupa Kokain Hattı Raporu’nda Latin Amerika ve Afrika’dan gelen kokainin uyuşturucu uçakları yoluyla İstanbul’a; Latin Amerika’dan gelen kokainin kargo gemileri yoluyla Kocaeli, İzmir ve Mersin’e geldiği belirtilmektedir. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinin 2021 dünya Uyuşturucu Raporu verilerine göre de Türkiye en fazla kokainin yakalandığı ülke olarak 1’inci sıradayken, en çok eroinin ele geçirildiği 3 ülkeden 1’i konumunda yer almaktadır. Sayın Bakan, bunları görmüyor musunuz? Bunun ülkemiz itibarına zarar verdiğini görmemek büyük bir zafiyettir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’nin dünyada ara buluculuk yaptığı iddia ediliyor. Türkiye’de yüzde 50 seçmenin oy verdiği partililere “zillet” diyen, hakaret etmekten çekinmeyen, gündelik siyasi kazanç uğruna toplumu bölmeyi amaçlayan her türlü söylemden geri durmayan bir tek adam rejimi dünyada sorun yaşayan ülkeler arasında ara buluculuk yapabilir mi? Kendimize kendi propagandamızı yapmamızın bizi bir yere götürmediğini hâlâ anlamadık mı? Tarımın doğduğu toprakların neden tahıl koridorundan gelecek ürünlere muhtaç bırakıldığı sorusunu sormamız gerekiyor mu? Eğer sormazsak, limanlara ayçiçeği yağı gelince bunun propagandasını yapan iktidarın bu ülkedeki yağ üretimini tasfiye eden iktidar olduğu noktasını kaçırmız.

Değerli milletvekilleri, günlük iniş çıkışlarla, efelenmelerle, tehditlerle, sonu hiçbir yere varmayan boş hamasetlerle ilişkilerimiz zayıflar ve çeşitli güçler arasında savruluruz. Sadece, sansür yasası çıkmadan önce ABD Büyükelçisinden yasa için icazet almış olmak bile bir savrulma değil midir? Kaşıkçı dosyasını, katilini kim bilir kaç dolar uğruna teslim etmek bir savrulma değil midir? Günübirlik bir dış politika ülkemizi büyük risklere açık hâle getirmiştir.

Sayın Bakan, iş dünyasından öğrencilere kadar çok sayıda vatandaşımız mağdur edilmektedir. Vatandaşlarımızın başvuruları değişik bahanelerle reddediliyor ya da süresinde yanıtlanmıyor. Türk öğrencilerinin vize süreci sıkıntılı bir sürece dönüştü. Vize sorunu çıkaran ülkeler öyle, Amerika ya da İngiltere gibi ülkeler de değil; Polonya gibi, İrlanda gibi ülkelere söz ediyorum. İktidarın, lafa geldi mi “Dış politikada, diplomaside şöyle başarılıyız, böyle başarılıyız.” hamasetlerini dinliyoruz ama gerçekte maalesef, vatandaşlarımız neredeyse karaborsacılar kadar medet umacak duruma geldiler; vatandaşlarımızın vize başvurularına yönelik böyle bir tutum kabul edilemez. Bu konuda bazı sorular sormak istiyorum.

Bir, ülkemiz vatandaşlarının son on yılda Batılı ülkelere yaptığı Schengen vizesi başvurusu sayısı türleri itibarıyla kaçtır? İki, Türk vatandaşlarının son on yılda Batı ülkelerine yaptıkları Schengen vizesi başvurularının ret oranı ve reddedilen vizelerin türleri nedir? Üç, vize başvurularının reddedilme gerekçeleri nedir? Dört, ülkemiz vatandaşlarının Batılı ülkeler dışında diğer ülkelere yaptıkları vize başvurularında son on yıl itibarıyla ret oranları nedir; bu vize başvurularının reddedilme gerekçeleri nedir? Beş, ülkemize vizesiz, kimlik kartıyla ya da süresi geçmiş pasaportla giriş yapabilen ülkeler hangileridir; bu ülke vatandaşları Türkiye’de ne kadar kalabilmektedirler? Altı, Türk vatandaşlarının vizesiz, kimlik kartıyla ya da süresi geçmiş pasaportla giriş yapabildiği ülkeler hangileridir? Yedi, Hükümetimizin, son yıllarda giderek artan Schengen vizesi başvurularının reddedilmesine karşı Avrupa Birliği ve Batılı ülkelerin makamlarıyla yaptığı görüşmeler ve sonuçları nelerdir? Sekiz, ülkemiz vatandaşlarının, 2016 yılında AB’yle imzalanan 18 Mart Mutabakatı kapsamında AB ülkelerine vizesiz geçişine dair süreç ne durumdadır; bu sürecin yeniden başlamasına yönelik yapılan görüşmeler, çalışmalar var mıdır?

Değerli milletvekilleri, bitirirken, tek adam rejimi, tek adama dayanan mevzuatı ve kurumsuzlaşmayı dayatan düzenlemeleriyle ülkemizin dış politikadaki kırılma noktasını her geçen gün artırmaktadır. Türkiye’nin dış politikası içinde bulunduğumuz coğrafyanın gerçeklerine, tarihsel birikimine, cumhuriyetin ilkelerine ve ortaya çıkan yeni tehditlerle mücadelenin gereklerine uygun olarak ülkemizin kapasitesiyle uyumlu bir biçimde yeniden yapılandırılmalıdır; bunun için öncelikle, Dışişleri Bakanlığı sadakati değil liyakati esas alan personelden oluşmalı ve diplomasi mesleğiyle ilgili olmayan kişilerin büyükelçi olarak atanmalarına son verilmelidir. Dış politikamızın laiklik ve evrensel değerler ekseninde, nitelikli istişareye önem veren bir anlayışla uzun erimli planlama kabiliyetine sahip olması için “Yurtta barış, dünyada barış.” şiarının politika yapım süreçlerine yeniden egemen olması bir zorunluluktur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) - AKP’nin yirmi yıllık iktidarı döneminde başarısız olduğu alanların başında dış politika gelmektedir. 2002 yılında iktidara gelen AKP, dış politikanın her alanında geleceğimiz için büyük bir tehlike arz eden bir enkaz yaratmıştır. Türkiye, iktidarın politikalarıyla bölgesinde ve dünyada giderek yalnızlaşan bir ülke konumuna gelmiştir. Söz konusu yanlış politikalar ülkemizin güvenliğini de aynı ölçüde tehlikeye atmaktadır; bu konuda bu uyarıyı yapmak görevimiz.

Teşekkür ediyorum.

Bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubundan Sayın Uğur Aydemir, buyurun lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok kıymetli Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Bakan Yardımcılarımız, Dışişleri Bakanlığımızın değerli bürokratları, basınınızın değerli temsilcileri; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın bütçesini görüşüyoruz. Öncelikle bütçemizin her kuruluşunun bereketli olmasını, hayırlı olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Bizler, Dışişleri Bakanlığının bütçesini görüşürken öncelikle coğrafi olarak bulunduğumuz konumu, jeopolitik konumumuzu bir değerlendirmemiz lazım ve bunun yanında medeniyetimizin de bize yüklediği çok önemli sorumlulukları da gözümüzden, aklımızdan bir geçirmemiz lazım.

Coğrafyamıza baktığımız zaman, bölgemize baktığımız zaman, etrafımıza baktığımız zaman sürekli çatışmaların yaşandığı, âdeta tansiyonun hiç düşmediği bir bölgenin kalbinde yer alıyoruz. Ülkemizi çevreleyen coğrafyaya baktığımızda; kuzeyimizde Rusya ve Ukrayna savaşı, batı sınırımızda Yunanistan'ın silahsız olması gereken adalara silah ve asker yığılması, güneyimizde Suriye'de, Irak'ta, Libya'da, Filistin'de, Orta Doğu'da şiddetli çatışmaların yaşanması, doğu sınırımızda Azerbaycan-Ermenistan arasındaki gerilimlerin devam etmesi yani âdeta bir ateş çemberi içerisinde kalmış durumdayız.

Buna rağmen, Allah'a hamdolsun, çok dirayetli dış politikamız sayesinde, Dışişleri Bakanımızın çalışkanlığı sayesinde, Cumhurbaşkanımızın liderliği sayesinde bu süreçlerin her birinden yara almadan bu günlere kadar geldik.

"Gitmediğin yer senin değildi." politikasıyla, Allah'a hamdolsun, büyükelçilik sayımızı 146'ya kadar yükselttik, başkonsolosluk sayısını 94'e yükselttik, Afrika'daki dış temsilcilik sayımızı 49'a kadar çıkardık. Amerika'da Türkeyi yaptık. Herkes Amerika'ya gittiği zaman Türkeyi'ni ziyaret etmeli çünkü bu, Türkiye'nin bir evi, her bir Türk vatandaşının oraları görmesi, o evde siyasi toplantılarını, temaslarını yaparken de orayı görmesi ve gururlanmamızı gerektirir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, baktığımızda bazı arkadaşlarımızın çeşitli söylemleri oldu. Söylemlerini şöyle bir kısaca aklımıza getirmek istiyorum. Mesela, "Yürütmesiz bir bütçe görüşüyoruz." diyen arkadaşlarımız oldu. Her bütçe görüşmemizde bir yürütmenin temsilcisi vardır, illa Cumhurbaşkanımızın gelmesi gerekmiyordur, bu, İç Tüzük'te de belirlenmiştir ama maalesef, bunu hâlâ arkadaşlarımız ısrarla niye dile getirirler bir türlü anlam veremiyoruz.

Diğer bir konu, "Kürt meselesini burada çözelim, NATO'da çözmeyelim." diyen arkadaşlarımız, vekillerimiz oldu. "Afrin'de zeytin çalmalar gördük de ağaçları buraya getirmek hiç aklımıza gelmezdi." diyenler var. Arkadaşlar, Türkiye, Afrin'den zeytin çalmamıştır, mümkün değil; oradaki zeytinleri alarak, oradaki Suriyeli vatandaşlarımız zeytinlerin parasını almışlardır. Yani biz oradaki vatandaşlara, Suriyeli kardeşlerimize yardımcı olmazsak oradaki zeytinleri terör örgütleri alacaklar ve başka amaçlarla kullanacaklar; biz buna müsaade etmedik. Suriye'deki zeytinlerin Suriye'de kalmasını temin ettik ve oradaki zeytinleri Suriyeli vatandaşlarımız kendileri topladılar, gerekirse yağ çıkarırlar gerekirse zeytin olarak hasatlarını yaptılar.

Değerli arkadaşlar, Kürt meselesini biz bir yere götürmüyoruz. Bakınız, bizim Türkiye'de Kürt-Türk meselemiz yok, 85 milyon biriz, beraberiz, kardeşiz; her zaman bunu söylüyoruz, söylemeye de devam edeceğiz. Bunu kabul etmeyenler olabilir, kimseye de zorla bir şeyi kabul ettiremeyiz, demokratik bir ortamda yaşıyoruz. Ama bizim PKK sorunumuz var, PKK sorunu ile Kürt sorununu birbirinden ayırmamız lazım gelir diye düşünüyorum. Sadece PKK değil, bütün terör örgütleriyle de 85 milyon olarak mücadele etmemiz gerektiğini düşünüyorum, 85 milyon olarak. Yani her bir vatandaşımızın görevi, her bir siyasi partinin görevidir diye burada kanaatimi ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, işte, bir adamın kini yüzünden bazı insanların tutuklu kaldığını ifade eden bazı arkadaşlarımız, vekiller oldu. Hani "Türkiye aleyhine kara propaganda yap." deseniz ancak bu kadar olur. Yani Türkiye'de bir hukuk sisteminin olduğunu ve kimsenin bir lidere veya bir kişiye bakarak karar vermediğini, yargının özellikle bu kararları vermediğini bilmeden konuşmak veya bilerek Türkiye'yi karalamak, işte, "Kara para aklayan ülke." "Uyuşturucu ticareti yapan ülke." "Cari açığı bununla kapatan ülke." diye söylemlerde bulunmak... Sayın Dışişleri Bakanımıza buradan ifade etmek istiyorum: Kara para aklamaktan ziyade kara propagandayla nasıl mücadele edeceğiz? Bunun önüne geçmemiz lazım. Hani "Hırsız içeriden olunca kilit tutmaz." derler yani kendi kendimizin ayağına sıkıyoruz arkadaşlar, nasıl böyle bir şey olabilir? Komşularımızın toprak bütünlüğüne saygı

duymuyormuşuz ve IŞİD gibi unsurlarla Türk askeri yan yana mücadele etmiş... IŞİD'le göğüs göğüse çarpışan, en çok mücadele eden hangi ordu diye, hangi güvenlik güçleri diye kime sorsanız, dünyanın yetmiş yedi milletine sorsanız "Türkiye" derler. Ama burada kalkıp da Türkiye'yi IŞİD'le yan yana koymak Türkiye'ye yapılacak en büyük haksızlık, Türkiye'ye yapılacak en büyük hakarettir arkadaşlar. Nasıl böyle söylemde bulunuyoruz? Yazarken yanlış mı yazdık, okurken dilimiz mi sürçtü anlam veremiyorum yani. Komşularının toprak bütünlüğüne en çok saygı duyan ülke biziz. "Suriye'nin toprak bütünlüğünden kesinlikle taviz vermeyeceğiz, Suriye de toprak bütünlüğü korusun." diyen ülke hangi ülke? Türkiye ama maalesef içimizdeki arkadaşlar, bazıları, bunları dile getirerek, kara propaganda yaparak her açıdan ama, işte kara parasından, uyuşturucusundan, toprak bütünlüğünden, IŞİD'le çalışmadan... Yani kara propagandayla ne kadar mücadele edeceğiz? Dışişleri Bakanımızın işi çok zor, kendimizi gidip anlatıyoruz. Türkiye'nin ne kadar önemli bir rol üstlendiğini dünya kabul ediyor ama biz kendi arkadaşlarımıza bu çatı altında kabul ettiremedik bunu, hâlâ aleyhimize çalışıyorlar; hangi birinizle mücadele edeceğiz anlamıyorum arkadaşlar? Dışişleri Bakanımız ne yapsın? Dışişleri Bakanlığına destek vereceğimiz yerde ama baktığımız zaman arkadaşlar, ayağımızdan aşağıya doğru çeken bir kitle var sanki.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bize mi söylüyorsunuz?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Dinlemediniz herhâlde arkadaşlar, "IŞİD'le yan yana duran Türk ordusu..." Ben söyleyenlere söylüyorum yani bu çatı altında böyle vekiller var diyorum. Dolayısıyla bunları kabul etmiyoruz ve bu ifadeleri de kınadığımı ifade etmek istiyorum.

Diğer bir konu: Türkiye dış politikada "U" çektik. Arkadaşlar, dinamik bir hayat yaşıyoruz; dün başka, evvelki gün başka bir dönem, bugün daha değişik bir dönem, dinamik bir hayat yaşıyoruz. Örnek vereyim, mesela: Şimdi, her partinin bir siyasi lideri var, beraber oturup konuşuyorsunuz, rakipsiniz, rekabet yapıyoruz, birbirinize laflar söylüyorsunuz, aklınıza gelmeyecek laflar söylüyorsunuz ama gün oluyor bir araya geliyorsunuz ve ne diyorsunuz? Rüya ekip, adını da "rüya ekip" diyorsunuz. Şimdi, dün birbirine laf söyleyenler bugün rüya ekip kuruyor, "U" dönüşü olmuyor, biz dış politikada... Suriye'yle ilanihaye küs mü duracağız arkadaşlar? Şimdi, Yunanistan'ın yaptıklarına ses çıkarmayalım mı? Suriye'de Esed'in kendi vatandaşlarına yaptıklarına ses çıkarmayalım mı? Yani nasıl bir tavır bekliyorsunuz Türkiye'den, nasıl bir dış politika bekliyorsunuz Türkiye'den, anlamıyorum. Yani birileri bize telefon açacak: Rusya-Ukrayna savaşına karışmayın, kenarda durun. "Emredersiniz." dememizi mi bekliyorsunuz? Rusya-Ukrayna savaşında üstlendiğimiz görevi, misyonu bütün dünya takdir ediyor. "Barış umutlarını yeşerten hangi ülke?" diye sorduğumuzda, Türkiye... Arkadaşlar, tahıl koridorunun açılmasına, esir mübadelesine, hangi alana bakarsanız bakın, bugün, tekrar barıştan söz edebilirsek, hangi ülke bunun için çaba sarf ediyor dediğinizde "Türkiye Cumhuriyeti lideri Sayın Recep Tayyip Erdoğan." diyorlar. Biz şimdi siyaset yapabiliriz. "Dışarıdaki politikalara bakın, seçime ne zaman yaklaşıyorsak hemen Türkiye sorun çıkarıyor." Kimle sorun çıkarıyor? "İşte Suriye'yle çıkarıyor, Rusya'yla çıkarıyor, Yunanistan'la çıkarıyor." gibi söylemlerde bulundu arkadaşlarımız. Biz, bugüne kadar, AK PARTİ kurulduğu günden itibaren, seçim için bir siyaset yapmadık, biz nesiller için siyaset yapıyoruz. Türkiye, dün neyse, omurgalı duruşu neyse, bugün de aynısını duruyor arkadaşlar, ama hâlâ birilerinde, maalesef bilhassa Dışişlerinde çalışan arkadaşlarda öz güven kaybı görüyorum. Türkiye'nin nereye geldiğini hâlâ akıllarını erdiremiyorlar "Türkiye böyle olamaz." diyorlar "Türkiye bu kadar rol üstlenemez." diyorlar "Türkiye yine bir yerden telefon alsın da öyle hareket etsin." diye bekleyenler var ama bugün Türkiye'ye baktığımızda, Allah'a hamdolsun, edilgen değil değerli arkadaşlar. Bugün telefonu kaldırdığında Sayın Cumhurbaşkanımızın, Sayın Dışişleri Bakanımızın karakterli duruşuyla,

karakterli bir dış politikayla beraber, Türkiye, bugün, dünyada örnek bir lider, örnek bir dış politika, dış siyaset yapan bir ülke grubuna geldi. “Dünya 5’ten büyüktür.” diyen hangi lider arkadaşlar? Bugün dünya da bu noktaya geldi.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Bütün dünya diyor onu.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ama düne kadar Dışişlerinde görev yapan arkadaşlarımız “Mensubu bulunmaktan şeref duyduk.” diyor, işte ben laf söylerken arkadaşlarımı tenzih ediyorum, çok nezaketli bir dil kullanıyorlar ve tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, siyaset yapıyorsunuz bugün burada. Siyaset yapan da bir Dışişleri Bakanımız var, aynı dili, aynı üslubu siyasiler niye birbirine kullanmazlar? Niye böyle aklına gelen her şeyi söylerler?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aydemir, lütfen, tamamlar mısınız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Toparlıyorum.

Ben, dolayısıyla arkadaşlar, ağzımızdan çıkan sözleri kulaklarımızın duymasını bir kez daha rica ediyorum. Türkiye terörünün her türlüyle mücadele etmiştir, IŞİD’le de mücadele etmiştir, göğüs göğse çarpışmıştır ve çarpışmaya da devam edecektir. Türkiye’de terör ayrımı yoktur, terörlerin hepsi birdir ve hepsiyle mücadele edeceğiz diyorum. Türkiye, dün de bugün de yarın da her ülkenin toprak bütünlüğüne saygı duyan bir ülkedir, dolayısıyla bunun da böyle bilinmesini söyleyerek kayıtlara geçiriyorum.

Dışişleri Bakanlığı bütçemizin tekrar hayırlı olmasını, her kuruşunun bereketli olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Aydemir.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Ümit Yılmaz’da.

Sayın Yılmaz, süreniz beş dakika.

Buyurun lütfen.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve Dışişleri Bakanlığımızın çok değerli bürokratları; ben de 2023 yılı Dışişleri Bakanlığı bütçemizin Bakanlığımıza ve ülkemize hayırlar getirmesini Allah’tan diliyorum.

Tabii, Dışişleri Bakanlığının ne kadar güçlü olduğu, ne kadar itibarlı olduğu hem ekonomik bağımsızlıkla hem güvenlik açısından bağımsızlığımızla kabildir. Bunun için, özellikle son yıllarda Türk ekonomisinin başarılı adımlar attığını, her ne kadar Ukrayna-Rusya savaşından çok fazla etkilenmiş olsa da pandemi döneminin ekonomik etkileri bütün dünyayı kasıp kavurmuş olsa da ben Türk ekonomisinin başarılı ve dimdik ayakta olduğu kanaatindeyim, bunun da dış politikaya yansıdığı kanaatindeyim.

Bir diğeri, Dışişleri Bakanlığımızın itibarlı ve ayakta, dik durabilmesinin ve ülke çıkarlarını, ülke menfaatlerini savunmasının en büyük göstergesinin de bölgesinde güvenlik konusunda atmış olduğu başarılı adımlar olduğu kanaatindeyim. Bununla alakalı da özellikle son yıllarda ülkemizin güneyinde oluşturulmak istenen terör devletine karşı, Suriye’nin kuzeyinde yaptığımız başarılı atılımlar ve yaptığımız harekâtlarla burada güvenliğimizin sağlandığını... Yine, ülkemize Irak’ın kuzeyindeki Kandil, Mahmur gibi PKK kamplarının yerle bir edilmesiyle güvenlik açısından çok başarılı adımlar attığımız kanaatindeyim.

Tabii, sadece dış politikada bunlar önemli değil, özellikle münhasır ekonomik bölge ve mavi vatan konusunda yaptığımız atılımlar, Doğu Akdeniz’de yaptığımız hamleler... Libya’yla özellikle yaptığımız bu münhasır ekonomik bölge anlaşmasının hayata geçtikten sonra daha da başarılı olacağı kanaatindeyim ve ülkemizin burada, ileriki dönemde, Doğu Akdeniz’deki enerji bölgelerinde söz sahibi olacağı kanaatindeyim ve evlatlarımıza çok ciddi bir miras bırakacağımızı düşünüyorum.

Sadece Libya konusunda değil, tabii sorumlu muhalefet etmek sadece ve sadece her yapılan, iktidarın her yaptığına “tu kaka” demekle olmuyor. Muhalefetin dört buçuk senedir bu yurt dışında Libya’yla yapılan anlaşmalarda nasıl davrandığını, Libya’ya tezkereyle asker gönderilirken muhalefetin nasıl tavır aldığını, işte yine Suriye tezkeresi konusunda, özellikle ana muhalefet ve ortaklarının nasıl tavır aldıklarını hepimiz gördük, Mecliste bunları yaşadık, inşallah önümüzdeki dönemde bunlar olmaz.

Tabii, dış politikaya çok geniş perspektiften bakılması gerekiyor. İşte, Dedeğaç’ta ABD’nin özellikle son dönemlerde yapmış olduğu silahlanma dikkatle takip edilmeli ve Yunanistan’ın yine Ege adalarını silahlandırması kabul edebileceğimiz bir şey değil. Karabağ konusunda kardeşlerimize vermiş olduğumuz destek ve Zengezur Koridoru’nun Türk dünyasıyla bağlantı konusunda çok hayati önemi haiz olduğunu düşünüyoruz ve bu, bizim çocukluğumuzdan beri atalarımızdan aldığımız bir mirastı. Bunun hayata geçmesi bizi çok sevindiriyor ve çok başarılı bulduğumuz bir diğer konu.

Ben, İsveç ve Finlandiya’nın NATO üyeliği konusunda da bir şeyler söylemek istiyorum. Biz Avrupa’nın ne kadar ikiye bölünmüş olduğuna geçmiş dönemde çok şahit olduk Sayın Bakanım. Finlandiya ve İsveç’in de yine aynı ikiye bölünmüş davranışlarından açıkçası endişe ediyoruz ve sadece sözlerle değil, bunların yazılı anlaşmalarla metin hâline getirilip PKK’ya ve PKK’nın uzantısı olan diğer terör örgütlerine -sadece PKK’ya da değil, FETÖ gibi diğer terör örgütlerine, DHKP-C gibi terör örgütlerine-verdikleri desteklerin yazılı olarak teminat altına alınıp artık destek vermemelerini talep ediyoruz.

Tahıl koridoru konusunda Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Dışişleri Bakanlığımızın izlediği politika bütün dünyada takdirle karşılanıyor, zannediyorum, içleri kanasa da diğer partiler de bunu takdir edeceklerdir.

Tabii, konuşulacak çok konu var aslında. İran’dan, özellikle Afganistan, Pakistan bölgesinden kitlesel göçle karşı karşıya kalma riskimiz konusunda İran’la ilişkilerimizi gerçekten geliştirmeliyiz ve sadece sınırımıza duvar örerek değil, bu konuda da çok ciddi anlaşmalar yaparak İran’dan gelecek kitlesel göçün de önüne geçmemiz gerektiğini düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Yılmaz, lütfen toparlar mısınız.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Toparlıyorum Başkanım.

ABD ara seçimlerini yakından takip ediyoruz. Sizler bizden daha çok takip ediyorsunuz. Burada, ABD’nin de artık ikiye bölünmüşlüğünden bıktık, usandık diyoruz Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak. Bu konunun da bilinmesini istiyorum.

Ben tekrar bütçenin hayırlara vesile olmasını istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Utku Çakırözer’de.

Sayın Çakırözer, süreniz beş dakika, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, hoş geldiniz.

Sonda unutturum diye başta söyleyeyim: Aranızda siyah giyinmiş yönetici yok tabii ama Bakanlık merkez ve yurt dışı teşkilatlarındaki sözleşmeli personeliniz haftalardır size mesaj vermek için siyah giyiyor, yurt dışı ziyaretlerimizden bizler de onların mesai kavramı olmadan çalıştıklarının şahidiyiz, mali ve özlük haklarındaki sıkıntılarının bir an önce çözülmesini sizden istirham ediyorum.

Sunumuza gelince, burada dinlemeye başlamıştım, tam siz “Türkiye Yüzyılı” derken şuradan yüz metre ileride binlerce Alevi vatandaşımız polis müdahalesine uğradı. Anayasal haklarını kullanarak basın açıklaması yapacaklardı, milletin Meclisi onlara zehir edildi yani sizin politikanız içeride insani değil ki dışarıda olabilsin.

Öyle bir sunum yaptınız ki insan bazen düşünüyor gerçekten Türkiye’den mi bahsediyor diye. “Yabancı yatırımcılar için güvenli bir liman hâline gelen Türkiye.” diyorsunuz. Hangi yatırımcı? Hangi güvenden bahsediyorsunuz? Ama niyetiniz şu ise o başka: Yabancı yatırımcı dediğiniz Putin’in gizli ortakları ise evet, oligarklar iktidarınızı güvenli liman görüyor ki yatlarını buraya demirliyorlar, şirketlerini buradan yönetiyorlar; kara paraçılar, uyuşturucu baronları ise kastınız, maalesef haklısınız, iktidarınızda onlar için güvenli bir liman oldu ülkemiz.

Normalleşmeden bahsediyorsunuz. İyi, güzel, düzelsin ilişkilerimiz ama sorgulamayacak mıyız boz yapılarınızın bedeli ne oldu diye? Mesela, Suudi Arabistan; İstanbul’un ortasında gazeteci katledenlerden hesap sordunuz mu? Sormadıysanız hangi yüzle normalleşiyoruz? İsrail mesela, koyduğunuz koşulları yerine getirdi mi Gazze’ye ambargoyu kaldırdı mı; yoksa siz, Hamas’a destek politikasını terk ederek mi normalleşebildiniz? Mısır ne oldu? Darbeci Sisi gitti mi, Müslüman Kardeşler geldi mi? Bakın, biz normalleştik diye ne İsrail, ne Mısır, ne de Arap ülkeleri Rumlarla, Yunanlılarla kurdukları ilişkiyi bitirmiyor, bitirmeyecek. Türkiye karşıtı bu ittifaklarda “Sizin hiç sorumluluğunuz yok.” mu diyeceğiz şimdi? “Suriye’de ilkeli tavrımızı koruyoruz.” diyorsunuz. Hangi ilkeli tavır? Ülkenin birlik ve toprak bütünlüğünü ÖSO’yu besleyerek mi sağlayacaksınız? İhvanı politikalarınızın büyük öngörüsüzlüğü sonucu 5 milyon Suriyeliyi Türkiye’ye aldınız, şimdi onda 1’i döndü diye sevinmemizi mi bekliyorsunuz?

Sayın Bakan, çok şaşırdım, burada “Zaman bizi haklı çıkardı.” diyorsunuz, Taliban’a kırmızı halı sermekle övünüyorsunuz. Çok yazık. Siz halıyı serdiğiniz günden bu yana Afganistan’da kaç kız eğitim hayatından koparıldı, kaç Afganlı ülke dışına kaçmaya çalışırken hayatını kaybetti, haberiniz var mı? Ege ve Akdeniz’de ülkemizin, KKTC’nin çıkarlarını korumaktan bahsediyorsunuz. KKTC’nin lehine hangi adımı, kime attırabildiniz? Kardeşiniz Katar’a mesela, her gün görüştüğünüz Rusya’ya mesela. Dibimize Amerikan tankları, donanması geldi, adaları silahlandırdılar. Siz çıkmış “Birleşmiş Milletlere gönderdiğimiz iki mektup Yunanistan’ın dengesini bozdu.” diyorsunuz. Bu mudur yani? Bakın, NATO harekâtında Yunanistan Türk jetlerine kilitlendi; dün, NATO Genel Sekreteriyle poz verdiniz, ağzından Yunanistan aleyhine tek kelime alabildiniz mi? NATO’dan kınama çıktı mı?

Sunumunuz kendi içinde çelişkiler taşıyor. İlk cümlede diyorsunuz ki “AB ile ilişkiyi olumlu gündeme taşıdık.” paragrafın sonunda diyorsunuz ki “Rum-Yunan taleplerine teslim olan AB.” Hangisi doğru? Ayrıca, hangi olumlu gündem? Artık AB belgelerinde Türkiye’nin adayığından bahis bile edilmiyor. Vatandaşlarımız, Avrupa ülkelerinin kapısında vize kuyruğunda bekletiliyor. Son yılların en kötü ilerleme raporu yine sizin Bakanlığınız döneminde çıktı. Neymiş? Zor günler geçiren AB’nin Türkiye’ye ihtiyacı varmış. Niye zor günler geçiriyor hiç düşündünüz mü? Rusya’ya bağlılığını sıfırlamak için. Ama sizin böyle bir derdiniz yok, yüzde 60 bağımlılığı nasıl yüzde 80, nasıl yüzde 90’a çıkarırsız derdindediniz, nükleer santraller üzerinde en ufak kontrolümüz yokken ikinci, üçüncüyü planlıyorsunuz.

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrasında yaşanan istikrarsızlık ve çatışma ortamında Türkiye'nin attığı adımları saydınız. Esir takası, tahıl koridoru, ateşkes ve barış için çabaların her bir önemlidir, değerlidir, emek ürünüdür; kutluyoruz. Tabii ki doğruyu kayda geçirirken eksik, hatalı gördüğümüz hususlara da dikkatinizi çekmek isterim. Putin'le görüşebiliyor olmak önemli bir avantaj ama o görüşmelerde ulusal çıkarlarımız açısından ne elde ettiniz? Bunun hesabını vermeniz lazım. Mesela, Şubat 2020'de şehit olan 34 askerimizle ilgili Rusya'dan yazılı resmî bir özür, bir yanıt alabildiniz mi? Moskova'daki PYD/YPG ofisini kaldırtabildiniz mi?

Evet, tarihî bir fırsat var kapımızda, Avrupa, Rusya'ya gaz ve petrole bağımlılıktan kurtulmaya çalışıyor, bölgesel enerji merkezi olmak için bir fırsat ama yapmamız gereken Rusya'nın gaz bayiliği değil Sayın Bakan, Azerbaycan, Türkmenistan, Mısır, İsrail, Irak; aslında bunların tümünün gazını toplayacağımız bir hat oluşturmaktır yapmamız gereken. Doğal gaz borçlarımızın ötelenmesi için Putin'le pazarlıktasınız.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Çakırözer, lütfen toparlar mısınız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Toparlıyorum.

Peki ama bizim bilmek hakkımız değil mi? Hangi koşullarda erteleniyor? Yani Rusya'ya yakınlık, Putin'le sık görüşmek ne kadar bizim çıkarımıza? Yoksa Putin'in sözcüsü olma gibi bir olumsuz algı riskiyle karşı karşıyayız.

“Eskişehir'de girişimcilerimizin kazancını artırdık.” diyorsunuz. Ya kaybettirdikleriniz? Sizin hatalı dış politika tercihleriniz nedeniyle havacılık sektörü sadece Eskişehir'de milyarlarca dolarlık iş kaybetti; bundan haberiniz yoktur.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Çakırözer.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son cümlemi tamamlıyorum efendim.

Montrö Sözleşmesi'ni titizlikle uyguladık diye övünüyorsunuz. İyi ama “Gerekirse değiştiririz.” diyen ve bu ülkenin vatansever subayları “Aman, Montrö'yü koruyun.” dediklerinde yargılayan siz değil misiniz?

Konuşmanızda bazı doğrular da var. Evet...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum, süreyi bayağı açtınız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son, bunu bitireyim efendim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Son kelimeleri alayım.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Bakan, dış politikadaki en önemli sıkıntı olan güven meselesini çözmedikçe dış politikada arzu ettiğimiz başarıyı yakalayamayız. Bunu siz yapamazsınız çünkü demokrasiden, hukuk devletinden, şeffaflıktan, hesap verebilirlikten uzak bir tek adam iktidarısınız. Türkiye'yi demokrasi ve hukuk devleti yoluna sokacak bir iktidar geldiğinde, ancak ve ancak böyle bir iktidarda Batı kurumlarıyla da komşularla da tüm dünyayla da ilişkilerimiz düzelecektir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Çakırözer.

Söz sırası, Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Ravza Kavakcı Kan'da.

Sayın Kan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Saygıdeğer Komisyon üyeleri, milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım; size ve Dışişlerinden size refakat eden kıymetli arkadaşlarımıza Meclisimize tekrar hoş geldiniz diyorum.

Sayın Bakanım, kadınlar yaşlarını söylemekten çok hoşlanmıyorlar ama benim yaşım eski günleri, Türkiye'nin uluslararası alandaki imajını ve şimdiki imajını mukayese edecek bir rakamda, onun için, nereden nereye geldik bunu biliyorum. Çocukken televizyonda seyrettiğimde, ülkemizin liderine, Başbakanımıza, Cumhurbaşkanına, diğer ülkelerden birisi selam verdiğinde ne kadar mutlu olduğumuzu hatırlıyorum ve şimdi, o dönemden bu döneme, oyun kuran, etkisiz eleman değil etkin faktör olan, formülün neticesini değiştiren, hatta tarihî olayların uluslararası manada neticesini değiştirebilen bir Türkiye görüyorum. Bundan dolayı gerçekten gurur duyuyorum bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak ve Mecliste hizmet etmeye çalışan bir milletvekili olarak.

Geçtiğimiz günlerde Ruanda'daydık, Kigali'deydik. 145'inci Parlamentolar Arası Birlik Genel Kuruluna Türk Grubu olarak iştirak ettik ve Kigali'de gözlemediğim birkaç husus vardı, onları paylaşmak istiyorum. Tabii ki ana gündem maddelerinden bir tanesi Rusya'nın Ukrayna'daki illegal işgali ve savaşıydı, uluslararası hukuka uyulmadığı ve kabul edilemez olduğu konusunda herkes de mutabıktı; ekseriyet mutabıktı diyeyim. Bununla alakalı bizim de destek verdiğimiz bir acil gündem maddesi de kabul edildi. Asıl konu, cinsiyet eşitliği ve cinsiyet eşitliğinin sağlanarak parlamentoların daha barışçıl, daha dayanıklı bir dünyada ne rol oynayabileceği konusuydu. Bu konuyu da konuştuk. Biz de Türkiye heyeti olarak bu konuda katkılarımızı yaptık.

İkili görüşmelerimiz esnasında, özellikle Birleşik Krallık heyetiyle, Ukrayna heyetiyle yaptığımız görüşmeler esnasında ve içinde bulunduğumuz Parlamentolararası Birlik çatısı altında üyesi olduğumuz, ekseriyeti Batı bloğu diyebileceğimiz ülkelerin dâhil olduğu 12plus coğrafi grup toplantılarında da şunu gördük, herkes şu konuda mutabık: Türkiye'nin Ukrayna'daki insani duruşu ve tahıl koridorunun açılmasını sağlaması konusunda herkes Türkiye'ye müteşekkir. Tabii, Ukrayna heyeti başka konularda da müteşekkir; işte, yeni doğan çocuklara Bayraktar isminin verilmesinden başka hususlara kadar özelde de birçok hususta konuştuk. Aynı şekilde, Birleşik Krallık heyeti de bunu söyledi. Tabii, Birleşmiş Milletlerin de bu noktada, o kadar net bir şekilde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin yeniden reform edilmesi özellikle de faatle ifade edilmiş olmasına rağmen, bu eleştirimizle beraber bu konuda bizden de yardım istemiş olması ve bu tahıl koridoru anlaşmasının bu vesileyle İstanbul'umuzda yapılmış olması gerçekten çok kıymetli. Aynı şekilde, yine, esir takası hususunda da Ukrayna heyeti ve diğer heyetler Türkiye'nin sağlamış olduğu destekten dolayı teşekkür ettiler. Ben de size ve Bakanlık çalışanlarımıza bu teşekkürleri burada canlı olarak iletmek istedim. Sahada ve masada insani diplomasiyle belirli noktalarda söz sahibi oluyor olmak gerçekten bizim için kıymetli.

Son birkaç Genel Kuruldur Parlamentolararası Birlik çerçevesinde gördüklerimi paylaşmış olmakla beraber şunu da ifade etmek istiyorum: Dışişleri Bakanlığında sayın genel müdürlerimiz, sayın büyükelçilerimiz bize bir bilgiye ihtiyacımız olduğunda her konuda destek sağlıyorlar ve gittiğimiz ülkelerde de ayrıca ev sahipliği yapıyorlar. Bunun için de sizin şahsınızda bütün Bakanlık çalışanlarına teşekkür etmek istiyorum.

Bütçenizin, bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim Sayın Kavakcı.

Halkların Demokratik Partisinden Sayın Rıdvan Turan, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, öncelikle bu Ruanda'daki Parlamentolararası Birlik Toplantısı'nda 67 HDP milletvekilinin dokunulmazlıklarının kaldırılması ve HDP'ye kapatma davasına ilişkin bir tutum sergilendi biliyorsunuz Ravza Hanım, siz de oradaydınız. Dolayısıyla bunun üzerinden atlayarak yani o toplumun sizin bu politikalarınız konusundaki tutumunu ifade etmeyerek bence doğruyu tam anlamıyla ifade etmemiş oluyorsunuz.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Bunun cevabını orada verdim.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bir diğer mesele, az önce bir vekilimiz bu Afrin zeytinlerinden bahsetti. Şimdi, bu mesele öyle değil yani doğru değil o anlatılan. Ben, Tarım Bakanına geçtiğimiz bütçe dönemlerinde sorduğumda, Tarım Bakanı oradan belli bir miktar zeytinin ve zeytinyağının Türkiye'ye getirildiğini söyledi. Bunun üzerine Ticaret Bakanına sordum, dedim ki: Siz bu Afrin zeytinlerini, zeytinyağını buraya getiriyorsunuz; bu legal bir ticaret midir, bunun faturası, kaydı kuydu nerede var yoksa bu, açıkça bir el koyma mıdır, gasp mıdır? Cevap vermeyi uygun bulmadı. Türkiye Zeytin Üreticileri Birliği Başkanının o dönemde şöyle bir demeci var, diyor ki: Afrin'den getirmiş olduğunuz bu zeytin iki açıdan bizim zeytin sektörümüzü vuruyor: Birinci vurma sebebi, buradaki fiyatların düşmesine sebep oluyor. İkinci vurma sebebi ise dünyada bizim prestijimizi yani Türkiye zeytin ve zeytinyağının taşınması gereken prestiji yerle yeksan ediyor, Avrupa'da ve dünyanın kahir ekseriyetinde bunun bir çalıntı mal olduğuna ilişkin yaygın bir kanı var. Biliyorsunuz, İspanya ve İsviçre'de de daha sonra bunlar konu oldu. Dolayısıyla Afrin'in zeytin ve zeytinyağı meselesi, aslında, bir grup çetecinin elinde kalmış bir meseledir yani oradaki "Özgür Suriye Ordusu" adıyla alanda bulunan kesimin oradaki halkın makinelerini yağmaladığı, çok sayıda zeytin ağacını kestiği... Bunların bizde bilgileri var yani bunları istiyorsa Bakanlık. Gerçi Bakanlığın da bu konuda bilgisi vardır, olmaması mümkün değil. Dolayısıyla şunu da sormak gerekiyor herhâlde: "Afrin'deki zeytini alıp da Suriye halklarına verdik." diyen hangi hukukla bunu yapıyor? Yani bunun uluslararası siyasetteki hukuki karşılığı ve anlamı nedir? Bunu anlamak mümkün değil. Orada, ne yazık ki insanlara yönelik yaralamalardan, öldürmelerden tutun, cinayetlerden tutun tecavüzlere kadar oradaki çeteci gruplar tarafından muazzam bir insan hakları ve "savaş suçları" kategorisinde ifade edilebilecek eylemlerin, fiillerin yapıldığını hepimiz biliyoruz. O nedenle, bu zeytin meselesi netemeli bir mesele, sadece zeytin meselesi değil.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan; dünyanın dış politika alanındaki herhâlde en palavra lafi, dış politikanın siyasetin üstünde olduğu lafıdır. 1648 Vestfalya'dan bu yana dünyada siyaseti domine eden yapılar ulus devletler oldular ve ulus devletler birbirleriyle belli hukuki antantlar kurdular ama o zamandan beri, aslında zahirî olana belki de aykırı bir biçimde, bu ulus devletlerin siyasetleri o ulusların ortak çıkarına göre falan şekillenmedi; bu, hep egemenler tarafından anlatılabilen bir şeydi. Oysa ne öncesindeki Otuz Yıl Savaşlarındaki durum ulus devletlerin çıkarıydı, oradaki halkın çıkarıydı -tam tersine, bir avuç azınlığın çıkarına milyonlarca insan telef edildi- ne de Vestfalya Anlaşması'ndan sonraki dönemde bu savaşlar, dış politika denen şey siyasetin üstünde oldu; böyle bir gerçeklik yok. O nedenle, bu Parlamentoda kimse kimseyi kandırmasın, bunlar boş laflar yani ne bizim açımızdan ne siyaset açısından bir karşılığı yok. Peki, nedir devletlerin dış politikalarını belirleyen şeyler?

Arkadaşlar, toplumlar mebzul miktarda insanın bir araya gelmesinden oluşmaz; toplumları oluşturan şey, aslında ortak gelir, ortak üretim, ortak geçim biçimlerine sahip olan insanlardır yani sınıflardır. Dolayısıyla şöyle bir soru sorarak biraz daha derinleştirmek mümkündür: Aryan halkının üstün çıkarları için Hitler, önce Batı'ya, sonra Doğu'ya, Sovyetler Birliğine saldırdı ve bunu yaparken her zaman dedi ki: "Ulusal çıkarlarımız gereği biz bunu yapmalıyız." Çünkü Alman halkının Birinci Dünya Savaşı'ndan kaynaklı aşağılanmışlığını ortadan kaldırmanın tek yolu ve yöntemi Aryan halkının

ayağa kalkmasıdır. Bu uğurda dünyada 60 milyon insan öldü, bunun 20 milyonundan fazlası sadece Sovyetler Birliği vatandaşıdır. Şimdi, acaba Hitler o çıkarı mı temsil ediyordu, yoksa Krupp'un, Thyssen'in, ABD finansörlerinin ve uluslararası sermayenin çıkarını mı temsil ediyordu? O nedenle, şimdi siz bize anlatıyorsunuz ya "Bunlar bizim ulusal çıkarımız." diye; hiç kusura bakmayın, bunlar bizim ulusal çıkarımız falan değil, bunlar sizin temsil ettiğiniz sınıfın çıkarları. Suriye'deki tutum alışımız, Ermenistan'daki tutum alışınız, Yunanistan'la ilişkileriniz, Akdeniz'deki, Orta Doğu'daki bütün siyasal tutum alışımızın geri planında kristalize olan böyle bir şey var. Dolayısıyla "Bu, siyasetin üstündedir." diye siyasal bir kategori olarak bunu adlandırmayıp bir tür tartışmanın ve eleştirinin dışında tutma ameliyesi doğru değildir, gerçekçi değildir.

Ya, şimdi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bugün, 13 HDP'li vekil için 18'inci maddeden hak ihlali kararı verdi; yenilir yutulur gibi değil, bak, 18'inci maddeden, en ağır madde. Şimdi, bu, bu memleketin ulusal çıkarı falan değil; bu, sizin iktidarda kalma can havlinizin yaratmış olduğu şeydir; bunu kabul etmeyeceksiniz tabii ki daha önce Demirtaş ve Kavala kararında olduğu gibi.

Mesela, Mahsa Amini İran'daki protestolarında uluslararası çevreler 300'den fazla insanın hayatını kaybettiğini söylüyordu dün, bugün ne oldu bilmiyoruz. Mesela İran'a ilişkin sizin tutumunuz hangi ulusal çıkarın karşılığıdır? Böyle bir şey var mıdır?

Yine, Rusya'yla kurulan ilişkiler esasen anti Kürt bir koalisyonun bir köşesi değil midir? Bir eksen kaymasından falan bahsediyor değilim, burada ciddi bir biçimde aslında bir devletin devlet olmaktan kaynaklı egemenlik işaretlerinin, vasıtalarının terkinden bahsediyorum.

Salih Müslim -YPG'nin lideri- Türkiye'de önüne kırmızı halı serilerek karşılandı, şimdi terörist ilan edildi. Birinci mi ulusal çıkardı, ikinci mi ulusal çıkar? Heyet Tahrir el-Şam'a ilişkin -El Nusra Cephesi'yken henüz onlar- terör örgütü olması konusunda Erdoğan'ın ne kadar rahatsız olduğunu hatırlayacaksınız, hazmedemedi bunu; şimdi HTŞ. Çünkü tutum muydu Türkiye halklarının ulusal çıkarlarının devamı, bugünkü tutum mu?

Bence, dış politikada şirazesinden kaymış bu işi toparlamak gerekiyorsa, bu eksen kaymasını bir eksene oturtmak gerekiyorsa Türkiye dış politikasının en temel konularından bir tanesi olan hem Suriye Kürtleri hem güney Kürdistan Kürtlerini bir düşman olarak görme anlayışından ve siyasetinden uzak durmak gerekir, onlar bizim vatandaşlarımızın kardeşleri. Ben Kürt değilim, ben Türkmen'im ama şunu çok yakından görüyorum: Kürt meselesinin çözümsüzlüğü, iç politikada ya da dış politikada, bu ülkedeki bütün dinamikleri son derece olumsuz biçimde etkileyen bir sosyal, siyasal ve iktisadi faktör. Dolayısıyla burada bir tashihe ihtiyaç var yani nasıl YPG'nin ilk dönemlerinde bir diyalog kapısı zorlandıysa, bir diyalog kapısı açılmaya çalışıldıysa, sonra çeşitli saiklerle bu iş, Türkiye'deki çözüm sürecinin bitmesine paralel bir biçimde ortadan kaldırıldıysa bu sürecin başa sarılmasında fayda var. Aslında başa sarılmasında fayda olan şey, Türkiye'nin artık bir stratejik çukur hâline dönüşmüş olan Suriye ve Orta Doğu politikası.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; Türkiye, Osmanlı İmparatorluğu değil. Altı yüz yıl öncenin projeksiyonlarıyla, yüzlerce yıl öncesinin projeksiyonlarıyla Orta Doğu'ya bakmak, Arap'ı aşiret, Kürt'ü kabile görmek ve Türkiye'yi bir Osmanlı gibi tahayyül ederek bir dış politika kurmanın karşılığı artık kalmadı. Türkiye kendi bölgesinde ancak ve ancak demokrasi, insan hakları, barış ve kardeşlik ekseninde yeni bir kuruluşa yönelirse Türkiye'nin kıymeti artacaktır, yoksa bu yapılan şey savaççılık, savaş tüccarlığı ve kan üzerine siyasetten ne yazık ki başka bir şey değildir.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi İYİ Parti'den Aylin Cesur Hanım'a söz vereceğim, ardından Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Cavit Arı'ya, sonra da AK PARTİ'den Sayın İbrahim Aydemir'e.

Aylin Hanım, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYLİN CESUR (Isparta) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınıımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle devlet kurumları işlevsizleştirildi, bürokrasi ve kamu atamalarında en önemli kriter liyakat değil, iktidara yakınlık oldu; bunu üzülerək ifade etmeliyim sözlerimin başında. Sistem değişikliğinden maalesef Bakanlığımız da payına düşeni aldı. Türkiye'de dış politikayı yöneten ve yönlendiren kurum Bakanlığınız olmalıyken tek karar mercisi, maalesef artık Cumhurbaşkanlığı oldu.

Bakanlığınız geçen yıl merkezî bütçeden yüzde 4,27'lik pay alırken bu yıl genel bütçe içerisinde payınız yüzde 0,37'ye düşmüş; bunu da üzülerək karşıyoruz.

Tüm dünya ülkeleri küresel sorunlarla karşı karşıya ve Covid-19 pandemisinin yarattığı ekonomik sorunlar henüz atlatılmadı. Rusya-Ukrayna savaşının yol açtığı enerji ve gıda krizi yeni bir zorluk olarak sorunlar arasında. İklim krizinden birçok çevre sorununa, küresel ekonomideki resesyon endişelerinden düzensiz göçe ve terörizme kadar ülkeler millî menfaatleri çerçevesinde diğer ülkelerle stratejik anlaşmalar yapıyorlar ve Bakanlığınıza böyle bir ortamda son derece yetersiz bir bütçe ayrılmış. Dış politikamızın stratejik unsurları olan sınırlarımızın güvenliği, Kıbrıs, Yunanistan, Doğu Akdeniz, Azerbaycan ile Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlık konularının odak olmasından uzaklaşmış görünüyor ve Avrupa Birliği süreci, Avrupa Parlamentosu ilişkileri dondurma kararı aldı. Tüm müzakereler başlıkları askıda. Avrupa Birliği mevzuatına uyum sıfır. Hukukun üstünlüğü, insan hakları, yargının bağımsızlığı, hâkim güvenceleri, ifade özgürlüğü ve laiklik gibi konularda Türkiye geriye gitti, bundan dolayı bunlar ve ilerleme raporunun pek çok yerinde, gerileme “backsliding” deymi var yani son rapor artık ilerleme değil, gerileme raporu olmuş Sayın Bakan. Bu işin bitme sürecine evrildiğini belirtmek zorundayım; umarım çok geç kalmadan sandık ve demokrasi yetişir diyorum.

Stratejik önemi bulunan göç ve göçmenler konusunda Suriyeliler başta, Afgan ve diğer göçmenlerin ülkelere geri dönüşlerine ilişkin -ilgili Bakanlık İçişleri ve kurumlar ile Göç İdaresi Başkanlığı gibi-gerekli planlamalar yapıp bir ortak politika belirlenememekte ve iklim değişikliğinin etkisiyle günümüzde enerji konusu kadar stratejik hâle gelen, Fırat ve Dicle başta olmak üzere, sınır aşan sular konularında ileriye yönelik politika belirlenmemesini de kaygıyla karşıyoruz.

Bölgesel uzmanlığın, dil eğitiminin öncelikli hâle getirilememesine, hukuk danışmanı, hukuk müşaviri kadrolarının arzu edilen seviyede olmamasına, deniz hukuku, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, iklim değişikliği, çevre gibi ön plana çıkan dış politika konularında yeterli uzman bulunmamasına dikkat çekmek istiyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinden gelen soru önergelerinin önemli bir bölümünün yanıtızs bırakılmasını da gariptediğimi ayrıca ifade etmek istiyorum.

Son dönemde bize çok ulaşan sorunlardan bir tanesi Avrupa Birliği ülkelerine yapılan turistik vize başvurularındaki reddedilme. Türkiye'nin Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisine sunduğu rapora göre, 2014'te yüzde 4 olan Schengen vize reddi, 2020'de 12,7'ye yükselmiş; 4,5 kat artmış yani. 2015'te yüzde 95,71 olan vize başvurusu kabul oranı yüzde 80,98'e inmiş. Tüm belgelerini eksiksiz tamamlayan ve tüm vize koşullarını sağlayan vatandaşlarımıza dahi artık ret cevabı veriliyor.

Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Vize Serbestisi Diyaloğu Mutabakat Metni ve Geri Kabul Anlaşması 16 Aralık 2013'te imzalandı. İmza törenine katılan Sayın Cumhurbaşkanı, vize serbestisi tanınacağına dair dikkat çekerek “Yük olmaya değil, yük almaya gidiyoruz.” demişti ve 2016'da Sayın Cumhurbaşkanı, Türkiye'nin Avrupa Birliğinden vizesiz seyahat hakkı alamaması hâlinde göçmenlerin geri kabulünü durduracağını söyledi. O günden bugüne ne vize serbestisi gerçekleşti ne de Geri Kabul Anlaşması kabul edildi ve Bakanlığımızın resmî sayfasında Türkiye-AB arasında 18 Martta varılan mutabakata ilişkin soru-cevaplar bölümünde “Vize Serbestisi Sağlanmaması Hâlinde Atılabilecek Adımlar Nedir?” başlığında şu ifadeler yer alıyor: “Vize diyalog sürecinin öngörülen süre içinde vize serbestisi sonuçlanmaması hâlinde Geri Kabul Anlaşması'nın tarafımızdan tek tarafî feshi mümkündür.” diyor 24'üncü madde. Bu konudaki tutumumuz net biçimde AB tarafına bildirerek kayıt altına alınmıştır. Şimdi, o zaman soruyorum ben Sayın Bakan, vatandaşlarımız üçüncü dünya ülkeleri vatandaşlarıyla aynı zorlukları yaşarken 2016 yılında AB'yle imzalanan 18 Mart Mutabakatı kapsamında yaptırımınız ne olacaktır Bakanlık olarak? Örneğin, 27 Temmuz 2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla Bulgaristan Cumhuriyeti kimlik kartı bulunan kişilere vize muafiyeti verildi. Ülkemize kimlik kartlarıyla vize serbestisi sağlanan ülkeler ile mütekabiliyet ilkesi gereği kendi vatandaşlarımız için de vize serbestisi neden sağlanmadı? Bizim bu anlaşmalardan kazancımız nedir Sayın Bakan, bunu öğrenmek istiyoruz ve aradan dokuz yıl gibi uzun bir süre geçti, ülkemiz dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke oldu. Resmî rakamlara göre, düzensiz göçmenler saymazsak sığınmacı sayısı 4 milyonu aştı ve 3,6 milyonu Suriyeli, milletimiz fukaralıkla boğuşurken...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben dalmışım, siz yirmi dört saniye daha geçmişsiniz sürenizi.

AYLİN CESUR (Isparta) – Bir on saniye daha rica edeyim, cümlemi tamamlayayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir cümle lütfen.

AYLİN CESUR (Isparta) – ...yiyecek ekmek bulamazken sığınmacılarla gelen artı yükün bize maliyeti nedir? Resmî kalkınma yardımları çerçevesinde sığınmacılara ayrılan pay kaç milyar dolardır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Cavit Art, buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlar, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar; ben de öncelikle hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, öncelikle şunu söylemek zorundayım: Bakın, ülkenin ekonomik anlamda çok zorlu bir süreçten geçtiğini hepimiz biliyoruz. Her ne kadar iktidar, bunu, işte, başta dış güçler olmak üzere ve hatta Dışişleri Bakanlığını da yakından ilgilendirdiği için söylüyorum... Geçmiş süreçte pandemi bahaneleri oldu, değişik bahaneler ancak son dönemde işte, Rusya-Ukrayna savaşını dahi bahane edecek şekilde ekonomiyi bir yerlere bağlayan bir anlayışı bugüne kadar görmeye devam ettik. Ancak ben şöyle düşünüyorum bu konularda: Ekonomiyi ekonomiden anlayan yöneticiler olduğunda ve ekonomiyi doğru yönetecek bir iktidar olduğunda ekonomi düzelecektir. Sonuçta da zaten kısa bir süre kaldı, inşallah, yapılacak ilk seçimden sonra da yeni bir iktidarla ekonomideki bu çıkmazdan ülkeyi kurtaracağız ve ekonomik anlamda da vatandaşlarımızın rahata kavuşmalarını sağlayacağız; bu, bizim sözüdür. İfade ettiğim gibi, ülkelerde ekonomi zaman zaman bazen iyi olur, bazen kötü olur; bunlar süreçte değişir, gelişir, bunlar yaşanır ancak Türkiye'nin geleceğiyle ilgili çok ciddi bir tehlikeyi hep beraber yaşıyoruz. Bu da bana göre, benim şahsî düşüncem, özellikle Türkiye'ye kontrolsüz gelen göçmenler sorunu. Bu konu ne ekonomiyle ne de iktidarın başarısızlığıyla, beceriksizliğiyle ölçülemez

çünkü ifade ettiğim gibi, diğerlerinde bir şekilde telafi sağlanabilir ancak eğer bu konuya gerçekten bir çözüm bulamazsak ülkemizin geleceğini tehdit eden en önemli konulardan biri olduğunu ifade etmek isterim.

Biraz önce konuşmacı arkadaşlarımız içerisinde, kendi bölgelerinde özellikle Suriyeli nüfusunun, o bölgede yaşayan o ildeki ilçedeki vatandaştan daha fazla olduğunu ifade edenler de oldu; bu da bir gerçek. Yani, öyle ilçelerimiz, öyle illerimiz var ki Suriyeli sayısı oradaki Türk vatandaşı sayısından neredeyse daha fazla. Maalesef, nüfus da hızlı bir şekilde ilerliyor; bunun önüne nasıl geçilir bilmiyorum.

Bakanlık sunumunda, Sayın Bakan “530 bin Suriyeli geri döndü.” şeklinde bir rakam verdi. Tabii ki bu sayı önemli ancak şunu da sormak lazım: Özellikle, Suriyeliler Türkiye’ye geldikten sonra sadece doğum yöntemiyle ne kadar çoğaldılar? Yani, 530 bin kişinin geri gönderilmesi olumlu bir adım ancak bunun daha da desteklenerek, daha da teşvik edici yöntemlerle bu sayının artırılması gerekir. Bu süreci de Sayın Genel Başkanımız ne şekilde sağlayacağını zaman zaman açıkladı, yine, her fırsatta da açıklamaya devam etmekte.

Evet, gerçekten ülkenin geleceğiyle ilgili önemli sıkıntılardan biri bu. Bunun yanı sıra, bakın, diğeri de Türkiye’ye kontrolsüz bir şekilde gelen, 2 bin kilometrelik bir mesafeden elini kolunu sallayarak gelen Afganlar konusu. O dönemde özellikle konuşuldu; yaşları 20-25-35 arasında asker görünümlü, yanında eşi yok, çocuğu yok, bunlar Türkiye’de şu an ne yaparlar, nerelerdeler, ne iş yaparlar, nerede vakit geçirirler, bunların görevi nedir; bu konular gerçekten çok önemli.

Özellikle savaş dönemiyle birlikte, başta Antalya olmak üzere, Alanya bölgemize çok sayıda yabancı geldi. Sayın Bakanımın da ilçesi olmak üzere Alanya’yı bilhassa söylüyorum. Ancak yabancı göçüyle birlikte tabii orada da ayrı bir ekonomik sorunla karşı karşıyayız, bilhassa Antalya’nın geneli ifadesiyle söylüyorum; gerek Antalya merkezde... Bakın, örneğin, bir ilçemizde, Konyaaltı ilçesinde 4 kişiden 1’i yabancı; şu an yolda karşılaştığımız 4 kişiden 1’i yabancı bir vatandaş, artık o ilçeye yerleşmiş vaziyette. Yine, Alanya’da da benzer bir durum var. Yerleşik vatandaş sayısı hızlı bir şekilde artmakta ve bunun getirdiği ekonomik sorunlar var. Bir taraftan daire fiyatları, kira fiyatları yükseldi yani kendi vatandaşlarımızın, çalışan, emekçi insanlarımızın, kiralama yoluyla ikamet edenlerin çoğunluğu oralarda artık oturamaz hâle geldi.

Bir başka tespiti söylemek istiyorum. Örneğin, Alanya’da, özellikle bilhassa Alman, İsveç, Belçika kökenli çok sayıda “yerleşik yabancı” olarak ifade edilen nüfus varken bugün Orta Doğu’dan gelmiş olan vatandaşların yerleşik olarak sayılarının daha arttığına, özellikle de Avrupa’dan gelen bu emekli yabancılar olmak üzere, bir kısmının geriye döndüğüne dair Alanya ziyaretimizde bir bilgilendirme yapıldı. Bu da iktidar olarak, daha doğrusu, yeni bir süreç midir veya böyle daha çok oraya doğru kanalizasyon olmak sonucunda mı ortaya çıkmıştır, aslında bunu da değerlendirmek lazım.

Şimdi, doğal gaz borcunun ertelenmesiyle ilgili bir konu gündeme geldi. Buna hangi pencereden bakacağız Sayın Bakanım? Özellikle sormak istiyorum: Şimdi, 2024’e kadar doğal gaz borcunun ertelenmesi iktidara Putin’in bir desteği midir -önce bu pencereden bir bakalım- ya da iktidarın yarattığı bu borcu ödeyemeyip de “Gelecek iktidar ödesin.” deyip gelecek iktidara bırakılacak bir borç yükü müdür? Yani hangi pencereden bakılacak bu olaya; bunu iyi değerlendirmek lazım. Yani bu kadar yapılmış borç 2024 sonrasında hangi nedenle ertelenir; bu önemli.

Şimdi, dış politika aslında millidir. Yani biz dış politikada gerçekten Türkiye’nin itibarının yüksek olması, Türkiye’nin komşularıyla doğru ilişkiler içerisinde, barışık ilişkiler içerisinde ticaretinin yüksek olması gerektiğini savunuruz ve bizim zaten düsturumuz da “Yurtta sulh, cihanda sulh.” ilkesidir. Her zaman barıştan yana olan bir ilkeyi savunagelen bir partiyiz, anlayışımız da budur. Ancak zaman zaman iktidarın dış politikadaki hamlelerini içerideki siyasi şekillendirmelerine göre yaptığını

bugün herkes görmekte. İşte, özellikle iç siyasete dönük mesajları içeren bu dış hamleler, içeride tabii ki yapılan hamlenin samimiyet derecesini dahi ölçer vaziyete getirmekte. Yani dışarıda başka türlü konuşup, içeride başka türlü konuşulan bazı işler olduğunu görüyoruz. Sonuç itibarıyla, Türkiye'nin itibarının yüksekliği bizim de en önemli hedefimizdir, bugüne kadar keşke daha da başarılı olunabilmiş olsaydı. Türkiye'nin itibarının özellikle yurt dışlarında daha da yüksek olması gerekirdi; biz her zaman bunu savunan bir anlayıştayız. Yani şöyle söyleyeyim: Bakın, Cumhurbaşkanının yurt dışına gidip de bir başka devlet başkanının kapısında iki dakikaya yakın bekletilmiş olması herkesi üzmüştür. Yani bu sadece sizi değil, herkesi üzmüştür; sonuçta, Türkiye'nin itibarını ilgilendiren bir konudur ve dış politikada yarın olumlu ya da barışık adım atabileceğiniz bir konuda bugün her şeyi sonlandıran laflarla, adımlarla, söylemlerle iç siyaseti dizayn etme anlayışından vazgeçilmesi gerektiğini bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Aydemir, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Değerli Bakanımızın şahsında bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, efendim, ısrarla bir şeye hep vurgu yaptık, dedik ki: "Kürt'ü istismar edenler var. Kürt olmadığı hâlde onun adını kullanıp oradan geçinenler var." Bunu teyit eden o kadar çok gelişme var ki en son olanını söyleyeceğim. Şundan on-on beş dakika önce bir konuşma yapıldı burada, ifade aynen şu, -utandım, sıkıldım, ayıpladım, şu ülkede yaşıyorsunuz ve gözümüzün içine baka baka bize iftira atıyorsunuz- ne diyor konuşmacı? "Efendim, Suriye Kürtlerini düşman görmekten uzak duralım artık." diyor. Kim Suriye Kürtünü düşman görmüş? Ardından da şunu söylüyor: "Ben Kürt değilim, ben Türkmen'im." İşte, bu, benim tezimi, bizim tezimizi -burada birçok arkadaşımız dillendiriyor- bunu teyit ediyor.

Arkadaşlar, bugün öğlen benim yanımda Erzurum'dan gelen onlarca muhtar vardı ve bunların içerisinde -samimi söylüyorum- en az 30'u Kürt menşeli kardeşimizdi. Onların derdi de onların yana yakıla bize yöneldikleri de bu işte; istismar, istismar, istismar; ayıp... "Şu anda 3,5 milyon Suriye göçmeni var." diyorsunuz değil mi burada? Bunun kaç Kürt kardeşim, bir oraya yönelin bakayım. Ayıptır! Bu milletin tarihinde bir başkasına düşmanlık besleme diye bir şey yoktur. Biz, bırakın Kürt gibi bize yakın kardeşlerimizi, hiç kimseye "İnsansa mesele yok." diyen bir anlayışı ifade ediyoruz, böyle bakmışız ve bunun son yansıması ne biliyor musunuz arkadaşlar, rahatsızlıklar nereden uç veriyor? Tabii, ben bunu güzel Bakanımızın yanında konuşurken de biraz hicap duyuyorum çünkü vukufiyeti yüksek hakikaten ama not düşme adına söyleyeceğim: Macron ne diyor, Fransa Cumhurbaşkanı? "Efendim, Türkiye emperyal niyetlerle Afrika'dan uzak dursun." diyor. Bakın, niye rahatsız Macron? Yıllarca onların kanını, ililiğini sömürdüler, şimdi "Biz varız." dediğimiz için bundan rahatsızlar. Dış politikada özel bir hâl aldığımız için rahatsızlık uç veriyor.

Şimdi, burada konuşan arkadaşlarımızı -Allah razı olsun- sabahleyin ben dinledim, çok makul şeyler söylediler. Bu da Sayın Bakanımızın, Bakanlığımızın başarısıdır; Cumhurbaşkanlığımızın çizdiği ufku hakikaten çok berrak oluşundandır. Geldiğimiz nokta bunu gösterdi çünkü senelerdir konuşurken "Öldük, bittik, yok olduk." diyenler makul bir çizgiye geldiler, onu gördüm ben. Minnettarım, teşekkür ediyorum, Allah razı olsun. Tespit yapalım, aktaralım, gereğini biz zaten yerine getiririz ama hakikatleri

ters düz etmemek lazım, gerçekleri konuşmak lazım. Bir konuşmacı biraz önce... İşte Bakanımızın konuşması burada arkadaşlar, hadi konuşmayı dinlemedin şu metin elinde güzel kardeşim ya, şuraya bir baksana. Uygurlarla ilgili bir şey söylemiş mi, söylememiş mi en azından buraya bak, kendini mahcup edeceğin bir konuşma yapma. Bu hâl üzere siyaset yapılıyor Değerli Bakanım.

Böyle mi gidecek süre?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz takdir edin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Başkanımız “Beş dakikaya indirelim.” dedi de onun için ben de şey yaptım. Olsun, öyle yapalım.

Arkadaşlar, her alanda -elhamdulillah- çok özel pozisyonlar aldık. Yirmi yılda aşılmayacak noktalara geldik. Bunu, efendim yanımızda olsun olmasın, bize muhalif-muvafık herkes hak teslimi bağlamında söylüyor ama yeminli olanlar hariç, onlara bizim zaten söyleyeceğimiz bir şey yok.

Şimdi, bir gri liste terennüm ediliyor. Gri listeye ilişkin ayrıntılı bilgi aldık arkadaşlar. Bir kriterler manzumesi var, 40 maddeden müteşkil kriterler malzemesi. Bunun 38’i mütakamil, hiçbir problem yok, 2 madde de... Üstelik de burada suçlayıcı bir pozisyonumuz da yok.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Aslını yapmamışsınız, ne yapalım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Turan Bey, size şimdi size söz vereceğim, o zaman ifade edersiniz. Laf atmayın.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, siz gri listecilerin göbeğinde oturup bize laf atmayacaksınız. Bizim her şeyimiz pirtüpak, berrak, Allah’ın izniyle.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Değil, o değil.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gönderme yapılıyor. Ya, oradan bize dönük bugüne kadar müspet ne neşet etmiş ya? Zaten orada, aptotta bekliyorlar ki...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Cumhurbaşkanı da...

(Gürültüler)

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne neşet etmiş ya? Yeri geldiğinde sırf yıkma adına arkadaşlar... Muhalefeti böyle yaptığınız zaman vatandaş nezdinde, halk nezdinde itibarınız kalmıyor. Hakkı söyleyeceksiniz kardeşim ya, ne yapmışız biz? Efendim, terörü teşvik edici ifadeler kullanmışlar; dahası onore edici, yükseltici, teşci edici ifadeler kullanmışlar, yüreklendirici bir gayret sarf etmişler. Bunlara ilişkin “Efendim, bekleyelim, sükût edelim.” Türk Silahlı Kuvvetlerine iftira atıyor... “Sükût edelim.” Niye? Milletvekili, o her şeyi der. Yok canım, öyle şey olur mu ya? Kucağımıza oturacak, sakalımızı yolacak, biz de bir şey demeyeceğiz; bir müeyyidesi olmayacak...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 1990’larda siz de yapıyordunuz, AİHM’e başvuruyordunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - ... böyle bir şey yok arkadaşlar. Siz de şunu yapmayın: Bakın, arkadaşlar, hakkı söyleyin, canımı yiyin, efendim sırf bunlarla yarın öbür gün bir şerik hâl çıkar orta yere, kırmayalım, dökmeyelim. Ya, yapmayın bunu güzel kardeşim ya. Hakkı teslim edin, arkadaşlığımızın devam etsin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Tayyip Bey niye AİHM’e başvurdu?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, biraz önce bir şey söyledim ben size, arkadaşımız neyi söyleyip gitti buradan? “Ben Türkmen'im.” Biz yıllardır bir şey söylüyoruz arkadaşlar, tek millete vurgu yapıyoruz ve ısrarla altını çiziyoruz ki tek millet etnik kimlikleri inkâr anlamına gelmiyor. İşte bunu teyit eden bu tartışmadır arkadaşlar. Kürt... Şu anda Garo Paylan Ermeni ama Türk vatandaşı, Türk, böyle bakıyoruz biz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – O zaman yanlış Meclise gelmiş!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Efendim?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – O zaman yanlış Meclise gelmiş!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyin lütfen. Size müdahale edildiğinde de itiraz etme hakkınız kalmaz.

İBRAHİMAYDEMİR (Erzurum)– Burada bazen lafatmalar oluyor arkadaşlar, tabii, anlaşılmayınca, tutanaklara bir bakıyorsun ki ipe sapa gelmez laflar edilmiş, sen de sükût etmişsin o arada. Maalesef böyle bir hâl çıkıyor, bunu da özellikle bazıları itiyat hâline getirdiler. Sizi men ediyorum Turan Bey. Arkadaşlar, o gün bir konuşma yapıyor “Efendim, insanlar su içerek karınlarını doyuruyorlar.” demiş, ben de buradan “Ya, niye abartıyorsun bunu?” demişim. Bir haftadır abanıyorlar bunların sahibinin sesi pozisyonundaki yayın organları. Ayıp ya! Yapmayın bunu ya! Şunu yapın, her bakanlık bütçesinde söyledik biz, altını çizdik: Noksanlarımız yok mu? Var. Biraz önce Özgür Karabat kardeşimiz söyledi: “Gittim, Rauf Denktaş'ın mezarıyla ilgili bir sıkıntılı hâl gördüm, efendim, bunu düzene koyalım.” Minnettarım, teşekkür ederim. Aynı hassasiyeti ben de gösteririm, var olsun. Bir başkası, Fikret Şahin kardeşim Kıbrıs'la ilgili “Yurt dışında eğitim görenlerin müfredatında, kitaplarında biz orada işgalci ordu olarak gösteriliyoruz, buna mutlaka bir müdahale edin.” dedi. Teşekkür ederiz, ne güzel. Bunu yaparsak alırız, başımızın üstüne koyarız. Aksi, yalanla ya da mugalatayla, kafa karıştırma ile bir yere varmak mümkün değil. Sayın Cumhurbaşkanımızın bir vurgusu vardı arkadaşlar özellikle şu gri listeye ilgili - buna dönük arkadaşlar - kim ki Türkiye'de cari açığı kapatmak için uyuşturucudan geçinenler var gibi laf ediyorsa, bunları terennüm ediyorsa bu beşinci kol faaliyetidir.” diye altını çizdi; ben de elhak doğrudur diyorum. Kim ki bu neviden söylemler içerisinde bilin ki Türkiye'nin aleyhine bir pozisyon almıştır; kim varsa üstüne alınsın. Bunları da kim dillendirmişse onları da telin ediyorum ben.

Bu arada, Değerli Bakanım, bu Zengezur koridoru, o geçit çok önemli. Biz Garo Paylan'la da konuştuk, bizim Erzurum için de Doğu Anadolu Bölgesi için de çok hayati önemde bunlar. Biz şunu da söylüyoruz: Ermenistan'la ilişkilerimiz düzelsin, daha dostane münasebet kuralım, kardeşane ilişkilerimiz gelişsin. Bugün 8 Kasım arkadaşlar, Azerbaycan bugünü Zafer Günü ilan etmiş. Biz de o Zafer Günü'nü canıyürekten tebrik ediyoruz, kabul ediyoruz. Bunun bir anlamı daha var: Bakın, normalde 10 Kasımdı. Öyle değil miydi? O Zafer Günü 10 Kasımdı ama Atatürk'ün manevi şahsiyetine hürmeten 8 Kasıma aldılar. “Yüreklere aynı atmak” budur işte. Bir başkası, Naci kardeşim de burada, Kamil Aydın kardeşim burada, Erzurumlu çok sayıda var işte, Bülent Bey burada, Yaşar burada, Orhan burada; 8 Kasım bizim için, Erzurum için o kadar değerli ki bugün “Aziziye, 93 Harbi” diye geçen o savaşlarda Aziziye zaferini elde ettiğimiz zaman.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hakkımı helal et Değerli Bakanım, cansın, uzattım ben.

Dolayısıyla aynı zaman dilimine gelmesi de bizim için çok çok anlamlıdır, bugünü de kutluyorum. Hem Azerbaycan'daki şehitlerimizi hem de Aziziye'de kaybettiğimiz şehitlerimizi canıyürekten rahmetle minnetle anıyorum.

Katkı sunan herkese teşekkür ediyorum.

Böyle güzelleme olsun diye demiyorum, vallahi billahi bütün yüreğimden böyle koparak söylüyorum ki Değerli Bakanım, iftihar ediyoruz, canını yerim; hakikaten çok özelsiniz, ekibiniz öyle. Siz bize mesafe aldıldınız, Allah önünüzü açsın, bütçeniz de hayır, uğur getirsin inşallah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Şöyle sıralama yapayım hazırlanmaları bakımından arkadaşlarımızın: CHP’den Kamil Okyay Sındır, MHP’den Arzu Erdem, sonra CHP’den Turan Aydoğan konuşacak.

Buyurun Kamil Bey.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyelerimiz ve tabii, bugün bütçesini görüştüğümüz Dışişleri Bakanlığımızın Değerli Bakanı, ilgili, bağlı kuruluşları ve çok kıymetli bürokratlarımız, Bakanlığımızın diplomatları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben öncelikle bütçeye falan da girmeden sözüme Sayın Bakana bir teşekkür etmekle başlamak istiyorum. Bugüne kadarki bütçe görüşmelerinde ilk defa bir Bakanımızın Sayıştay raporları konusunda bir yorum ve değerlendirme yapması ve bunların üzerine gideceğini belirten bir ifade kullanması gerçekten önemliydi. O nedenle rapordaki vurgulara geçmeyeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buna ben de Başkan olarak teşekkür ediyorum, sağ olsun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sadece şu konuya bir kez de ben dikkatinizi çekmek istiyorum Sayın Bakanım. “Diğer bulgular” başlığı altında, 7 no.lu bulguda “Yurt dışı temsilciliklerde görev ifa eden Bakanlık personeli ile bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin tedavi giderlerinin ödenmesinde mevcut mevzuatın uygulamadaki sorunları gidermede yetersiz kaldığı görülmüştür...” Bunun çözülmesi elçiliklerimiz ve konsolosluklarımızdaki bütün çalışanlarımızın refahı, huzuru için önemli diye düşünüyorum.

Şimdi, tabii, bütçeyi de inceledim, bütçe hakkında da birkaç şey söyleyeyim. Dikkatimi çeken bir başka konu da Dışişleri Bakanlığı bütçemiz her ne kadar merkezi yönetim bütçesinin altında kalan bir artış oranına sahip olsa da dolar bazında, dolara endeksleyerek baktığımda, yıllar itibarıyla çok büyük bir değişiklik olmadığını, en azından geriye gidişin olmadığını görebildim. Ancak bu kadar büyükelçilik, temsilcilik var iken ve bunların yükleri de gittikçe artarak büyürken bütçemizin biraz daha büyümesi gerektiği anlaşılıyor, görülüyor. Bunu da not etmek isterim.

Şimdi, Sayın Bakanım, ben, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak tanımladığınız, bizim, işte daha otoriter, bir “tek adamı rejimi” olarak çoğu zaman ifade ettiğimiz bu yeni yönetim sisteminde, Cumhurbaşkanlığının 1 no.lu Kararnamesi’yle ilgili daha o yıl size bir soru yöneltmişim, o soruyu tekrar yöneltmek istiyorum. Cumhurbaşkanlığının 1 no.lu Kararnamesi’nde bir kurul oluşturuldu, Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu. Bu Kurulun görev ve yetkileri içerisinde, bakın; Türkiye’nin uluslararası ilişkilerine yönelik politika önerileri oluşturmak, bölgesel etkinliği artırmaya yönelik politika önerileri oluşturmak, bölgesel sorunlara çözüm önerileri geliştirmek, küresel gelişmeleri analiz ederek raporlamak, Türkiye’nin göç, politika ve stratejilerini belirlemek gibi maddeleri olan bir Kurul. Bu, Politika Kurulları içerisinde yer alan bir Kurul. Sayın Cumhurbaşkanının Başkanlığında toplanıyor, kimi zaman da vekil olarak Sayın İbrahim Kalın’ın Başkanlığında toplanıyor. Zannediyorum, siz bulunmadınız bu Kurullarda Dışişleri Bakanı olarak veya Bakanlığınızın bir -belki olmuş olabilir, onu bilemiyorum- temsilcisi. Sizin, dış politika stratejilerini ve politikalarınızı belirlerken bu Kurulla çakışan önerileriniz oldu mu? Bu Kurul gerçekten ne iş yapar, neler üretmiştir? Bunlara ben hâlâ bir soru işareti olarak yanıt arıyorum.

Dış politikanın millî bir politika olması gerektiğini bütün arkadaşlarımız ifade ediyor, bir devlet politikası olması gerektiğini. Her ne kadar millî menfaatlerimizin öncelikli olması gerektiğini söylüyorsak da aynı zamanda ilişkilerde de karşılıklı diplomatik saygı düzeyini de korumak gerekir. Sizin nezdinizde bu saygının olduğunu gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Ancak bir siyasi partinin de ideolojik uygulama alanının olmaması gerektiğini, dış politikamızı iç politikamıza alet edecek olursak -ki kimi zaman bu aracın kullanıldığını görüyoruz- millî meselelerimizde birlik ve beraberlikten itici, muhalefeti veya siyasi ideolojik karşıtıktan itici bir siyasal anlayış ve politikaları tetikler ki bunun ne bize ne milletimize ne de bu vatana bir faydasının olmayacağını düşünüyorum. Sonuçta, bu vatan hepimizin, bu devlet hepimizin, bu bayrak hepimizin; bu millet hepimiziz.

Türkiye'mizin demokratik karar alma süreçlerinden Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi olarak tanımlanan bu otoriter, otokratik sistemin bir sonucu olarak gittikçe büyüyen dış politika sorunlarımızın, komşularımızla, uluslararası topluluklarla, hatta üyesi bulunduğumuz NATO, Avrupa Konseyi ve benzeri yapılarla sorunları da büyütürken beraberinde getirdiğini söyleyebiliriz.

Şu sorunun da yanıtını gerçekten çok merak ediyorum: Sayın Cumhurbaşkanının kişisel aklıyla şekillenen bir dış politika mı yürütüyoruz yoksa Sayın Cumhurbaşkanı devletimizin başta Dışişleri Bakanlığımız olmak üzere, ilgili kişi ve kurumların ortak aklıyla belirlenen bir dış politikanın sözcüsü müdür? Tabii, kimi yerde ifadelerinizde "Lider diplomasisi" ifadesini de kullanıyorsunuz. Bu da bir dış politik, diplomatik bir tanımdır, terminolojidir; olabilir ancak bunda baskın olan durum nedir? Bunu da merak ediyorum.

Zira, kanımca, bu kişisel akıl ile kişisel duygular, kişisel hırs ve ihtiras ile hiçbir stratejik plan, politika, proje, program sürdürülemez, böyle bir dış politika sürdürülemez. Nereye varacağı, hangi hedeflere götüreceğini öngörebilmek de pek mümkün olmayacaktır.

Bir başka sorum da şu: Dış politikamız, Bakanlığımız önderliğinde liyakatli, ehil kadroların, millî aklın bir ürünü olarak mı belirlenmektedir yoksa 1 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle kurulan -az önce bahsettiğim- Cumhurbaşkanlığı Dış Politika ve Güvenlik Kurulunca mı?

Ayrıca, öyle görünüyor ki dış politikamızda, diplomaside uzlaşî kültürümüzün yerini, askerî anlamda caydırıcılığın öncül alındığı bir duruma, bir anlayışa gittikçe evriliyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız "Dünya 5'ten büyüktür." diyor ya belki bunun da ülkemiz için karşılığı "Türkiye de 1'den büyüktür." demek lazım.

Sayın Bakanım, kimi zaman Sayın Cumhurbaşkanının sert ve varsa belki de sorunu kimi zaman büyüten, diplomatik anlamda ilişkileri daha da zora sokan, zedeleyen üslubu sonrasında sizin -bunu da samimiyetle ve içtenlikle söylüyorum- iyi polis gibi bir rol üstlenmeniz ve söylemlerinizin, daha uzlaşıcı söylemlerinizin yüreğimize su serptiğini belirtmek isterim.

Bu konuda, son olarak, Bakanlığımızdaki siyasi atamaların da oldukça dikkat çekici olduğuna vurgu yaparak sözlerimi sonlandırmak istiyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın bir siyasi partinin kadrolaştığı, ehliyet ve liyakat sahibi kişilerden uzaklaştığı, gerek yurt dışında gerekse yurt içindeki kadrolarınıza büyükelçi, müşavir, ateşe sıfatıyla yapılan atamalar da ki son birkaç yılda 25 eski siyasetçinin bu anlamda önemli misyonlarda büyükelçi olarak atanmışlığı... Şunu da söylemek istemiyorum: Tabii, bu kişilerin -her ne kadar millî, objektif, tutarlı olmaya çalışsalar da bu kişiler- önceden bağlı buldukları siyasi partiye karşı sorumluluk hissetmeleri de büyük bir olasılık dâhilindedir. Bunların, dış politikamızda sürdürülebilir, tutarlı ve millî bir dış politikanın uygulanmasında sorunlar yaratabileceğini gördüğümü belirtmek istiyorum.

Bir başka sözüm: Sayın Rauf Denktaş'ın mezarıyla ilgili Sayın Özgür Karabat'ın bir sözü olmuştü. Ben 1985 yılında, askerliğimi yedek subay olarak, bir asteğmen olarak Kıbrıs'ta yaptım, göğsümü kabartarak gururla bu görevimi ifa ettim. Kıbrıs Adası'nda Yavuz Çıkarma Plajı'nı çok iyi bilirim, orada özel bir anıt da yapıldı geçen yıllar içerisinde. O Yavuz Çıkarma Plajı'nda, Kuzey Kıbrıs'ta çok şehit verdik biz çıkarma esnasında. O çıkarma plajının bir beach club'a dönüşmüş olması gerçekten benim yüreğimi yaraladı, beni rahatsız etti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu bağlamda, aslında söylenecek çok şey var ama zannediyorum zamanım yetmeyecek. Tekrar, Bakanlığınız nezdinde siz Sayın Bakanımıza ve tüm diğer kurumlarımıza, misyonlarımıza görevlerinde başarılar diliyorum. NATO PA toplantılarına gidip geldiğimizde, büyükelçilerimizle elçilik ve konsolosluk çalışanlarımızla bir araya geliyoruz göğsümüz kabarıyor, gurur duyuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu anlamda, size bu 2023 yılı bütçe yılında başarılar diliyorum, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

MHP Grubundan Sayın Arzu Erdem, buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, bakanlık bürokratları, uzman arkadaşlarımız; 2023 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Özellikle, geçen yıldan günümüze değerlendirdiğimizde, Gümrük Birliği Anlaşması'nın güncellenmesine ilişkin geçen seneki raporlarda iki taraf için faydalı olacağı ve Türkiye'yi Avrupa Birliğine hem ekonomik hem normatif olarak bağlı tutacağı belirtilirken, diğer taraftan gümrük birliğinin güncellenmesinin zor görüldüğü fakat kapının açık bırakılması gerektiği ifade edilmekteydi. Ayrıca, gümrük birliğinin güncellenmesi için insan hakları ve temel özgürlüklerle ilgili güçlü bir koşullulukla tüm üye ülkelerle iyi komşuluk ilişkilerine sahip olma ve gümrük birliğini ayırım gözetmeksizin uygulama şartı getirilmesi gerektiği vurgulanmaktaydı.

Dünyada yeni bir gücün ortaya çıktığı ve egemen güçle rekabet etmeye başladığı dönemlerde özellikle gerilimlerin yoğunlaştığını görüyoruz, tarihsel döngü bunu da göstermektedir.

Ülkemiz, cennet vatanımız yükselen güçtür. Biliyoruz ki şahsınız başta olmak üzere Bakanlığınız ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde Avrupa Birliğiyle ilgili çalışan komisyonların tamamında Gümrük Birliği Anlaşması'nın güncellenmesine yönelik önemli adımlar atılmaya çalışılmakta ve çok kıymetli çalışmalar yapılmakta. Bu hususta teşekkürlerimizi iletmek istiyoruz. Türkiye'de üretim yapan Avrupalı yatırımcılar başta olmak üzere ticaret dünyası bu hususta taleplerini şahsınıza ve Bakanlığınıza ve Avrupa'da da ilgili yetkililere iletiler.

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine dinamizm getirecek olan ve aynı zamanda ileri bir ekonomik entegrasyon yöntemi olan gümrük birliğinin güncellenmesinde son durum nedir Sayın Bakanım? Bu konuyla ilgili bilgi rica edecektim.

Son olarak da resmî kayıtlara göre Avrupa Birliği ülkelerinde yaklaşık 6 milyon Türk vatandaşımız yaşamaktadır. Bu vatandaşlarımız uzun yıllar Avrupa'ya katkı sağlamış olup hâlâ da katkı sağlamaya devam etmektedir. Şanlı, şerefli ve derin bir maziye sahip Türk milletinin varlığı,

oradaki Türk vatandaşlarımız tarafından gerek millî gerek manevî açıdan korunmakta ve yeni nesillere aktarılmaktadır. Buradan her birine selamlarımı ve sevgilerimi iletmek istiyorum, Rabb'im her birinin yâr ve yardımcısı olsun.

Teşekkür ediyorum. Bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, vakti tasarruflu kullandığınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Turan Aydoğan, ardından Sayın Tamer Osmanağaoğlu, daha sonra da Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu.

Buyurun Turan Bey, süreniz beş dakikadır.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz, ekibinizle beraber hoş geldiniz.

Benim işte, Doğu Akdeniz'deki yalnızlığımız, Ege adaları konusundaki politikalarımızın yanlışlığı, vesaire falan gibi birçok konuda sizi eleştirmem mümkün iken zamanımı doğru kullanarak başka bir yerden konuşmak istiyorum. Birincisi, demokrasi, karşılıklı alışveriş kültürü, bir diyalog kültürü. Siz, sizi övenleri burada karşınıza alıp bu toplantıyı tamamlayabilirsiniz ama muhalefet milletvekillerinin yanlış gördüğü yerdeki eleştirilere eğer “Beşinci kol faaliyeti.” derse arkadaşlarımız, bu ağır hakaretin karşılığı Türkiye'nin yalnızlaştırılması, yoksullaştırılması ve yoksun kılınmasıdır. Eğer varsa bir beşinci kol faaliyeti, budur beşinci kol çünkü beşinci kol, kötü niyetle birine zarar verme niyetidir. Buradaki eleştiriler iyi niyetlidir, diplomasinin de içinde olduğu diyalog kültürüne uygun olarak demokratik bir ortamda derdimizi anlatma isteğidir. Eğer bu, bu şekilde eleştirilirse karşılığında benim söyleyeceğim Türkiye'yi bu kadar yalnızlaştıran, yoksullaştıran ve yoksunlaştıran yapı neyse beşinci kol odur demek durumunda kalırım ve bu da aynı zamanda bir meşru müdafaa ifadesi olarak kayıtlara geçer.

Sayın Bakanım, Türkiye onurlu bir ülke, eminim ki siz de bu onurlu ülkenin Bakanı olarak yurt dışı ilişkilerinizde çok başınız dik, gerçekten o onura uygun ilişkilerle karşı karşıya kalmak istersiniz ama merak ediyorum, bu kadar hukuksuzluğun olduğu bir ülkeyi, örnek vereyim, mesela AİHM kararlarının uygulanmadığı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmadığı, Venedik Komisyonu tavsiyelerinin uygulanmadığı, Avrupa Konseyinin göz ardı edildiği ve yakın tarihte sansür yasasıyla donatılmış, ondan önce mali eylem gücünün altında kurucu imzamız olan bir uluslararası örgütün bize önerdiği kurallar yerine sivil toplumu yok edecek kurullarla donatılmış bir kanunun yapıldığı ve uygulandığı, adalet mekanizmasına güvenin sifıra düştüğü, aslında adı “ayaklı giyotin” olabilen bir hâkimin bile Bakan Yardımcısı yapıldığı, bir gün Yargıtay üyeliği yapmayan bir şahsın Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçildiği, İstanbul Sözleşmesi'nden dünyada örneği görülmemiş bir yöntemle çekildiği, mesela İBB Başkanının yargılandığı davayla alakalı yakın tarihte o mahkeme hâkiminin “Ben aslında pazarlık yaptım, şöyle böyle iki yıl ertelenebilecek bir ceza verecektim ama siyasi hayatı sona ersin diye benim tayinimi çıkardılar, üstelik uygun olmayan bir süre İstanbul'da kalmama rağmen.” dediği ve yerine getirilen hâkimin şu anda zan altında olduğu, tarafsızlığının tümüyle zedeli olduğu, asla verebilecek olduğu kararın meşru kabul edilemeyeceği, kamu vicdanında karşılık bulmayacağı bir yargı düzeninin olduğu ülkede, iş cinayetlerinin had safhada olduğu, son bir yılda emeğiyle geçinenlerin millî gelirden yüzde 8 payının alınarak küçük bir azınlığa transferinin yapıldığı, sadece özel sektörün son bir yılda dış borcunun 286,6 milyar dolara ulaştığı, Türkiye'ye son bir yılda, yedi, sekiz ayda giren yatırımcı sermayenin 4 katı kadar kaynağı belli olmayan paranın girdiği, kurucu üyesi olduğumuz Avrupa Konseyinden atılmayla karşı karşıya olduğumuz, Türkiye'nin, Sırbistan'ın, Ermenistan'ın içinde bulunduğu ülkelerde çocuklarla alakalı yoksulluğun endişe verici düzeyde olduğunun Avrupa

Konseyi tarafından açıklandığı, CDS notumuzun neredeyse 800'ü bulduğu, dış borçlanma yapamaz, itibarsız bir ülke hâline geldiğimiz ve bunun gibi birçok konuyu sayabileceğimiz bir ortamda sizin bize burada anlatacağımız ne var Sayın Bakan? Siz bu tablonun içerisinde mevkidaşlarımızla karşı karşıya geldiğinizde size hukuku, demokrasiyi, insan haklarını, yoksulluğu, yoksunluğu hatırlattıklarında az önce söylemiş olduğum pozisyonun neresinde kendinizi değerlendiriyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

2023 yılı yalnızca Türkiye Cumhuriyeti'nin 100'üncü yılı değil, aynı zamanda Türk asrının da miladı olacaktır. Bu vizyon ve misyonu en fazla besleyen unsurlardan biri de kuşkusuz diplomasidir. Yabancı bir roman yazarı olan Robin Hobb, diplomasiyi tarif ederken “Gücün yumruğunu gizleyen kadife bir eldivendir.” der. Türk milliyetçiliğinin fikir düşünürü Dündar Taşer de biz Türk milliyetçilerini “Kadife eldiven içinde demir yumruk.” sözleriyle tasvir eder. Bu milletin demir yumruğu olmaya talip olan Türk milliyetçileri, etkin bir diplomasiyi gücünün ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir. Eskilerin deyimiyle “hikmeti hükümet”in modern tabirle de “devlet akli” denen kavramın müşahhas hâli Dışişleri Bakanlığımızdır. Dışişleri, bu ülkenin hem çelikten sağlam iradesi hem de kılıçtan keskin zekâsı olmak zorundadır. Bu vazifeyi de Dışişleri Bakanlığımız hakkıyla yerine getirmektedir. Temsil kabiliyetinin yanında insani ve müşfik karakterini dünyanın birçok noktasında başarıyla yansıtan Türk Dışişlerimizin dünyanın 5 diplomasisinden biri hâline gelmesi sevindirici, sevindirici olduğu kadar da gurur vericidir.

İbni Haldun'a atfedilen meşhur sözde belirtildiği üzere coğrafya kaderdir, ülkelerin tarihleri coğrafyaları tarafından şekillenir. Kimi topraklar kimsenin taarruzuna sebep olmayan sükûnet yuvalarıyken kimi diyarlar daima harp sahası olmuştur. Sıcak çatışmanın durduğu zamanda bile soğuk savaşların, örtülü gerilimlerin tehlikeli kıvılcımları orada uçuşur, “Anadolu” denen bereketli vadi de böyledir. Burası sayısız milleti, pek çok medeniyeti öğütmüş bir değirmendir fakat bin yıl önce Türk milleti bu diyara gönül vermiş, ondan dolayı başına gelecek cümle belalara da razı gelmiştir. İşte, bu hariciye geleneği de Türk vatanının kaderinden etkilenmiştir. Hariciye kurumlarımız, inşa edildiği günden bu yana hep kan ve barut kokuları arasında kendine yol açmaya çalışmıştır.

Türk milletinin binlerce yıllık cihanşümül devlet tecrübelerini yok sayan, Türkiye Cumhuriyeti'ni umutla çeviren gözlerin sadece sınırlarımız içinde yer aldığını sanan, binlerce kilometre ötede Türkiye'den yükselecek sese kulak veren dost ve kardeş ülkeleri görmezden gelen, unutulmuş coğrafyalarda barışa, huzura susamış mazlumların feryadını duymazdan gelen bir bünyenin Türk devletinin neleri başardığını anlamasını beklemek, beyhude bir bekleyiş olacaktır; Türk Dışişlerinin ve kıymetli diplomatlarının nasıl bir sorumluluk üstlendiğini idrak etmelerini umut etmek yersiz olacaktır. Bu manada, millî davamız olan Kıbrıs'ta, iki devletli çözüme odaklanarak, Kıbrıs Türklüğünün haklarının gasbedilmesinin önüne geçilmesi görmezden gelinmeyecektir. Yirmi sekiz yıl işgal altında kalan Karabağ'ımızın Azerbaycan'ın kahraman ordusu tarafından hür bırakılmasında ve sonrasında kurulan diplomasie masasında Türk soydaşlarımızın yanında sonuna kadar duran Türk Dışişlerinin, Türk-İslam coğrafyasında verdiği güven yok sayılmayacaktır. Türkiye'nin kendi coğrafyasında saf

dışı bırakılmaya çalışıldığı bir dönemde Libya'yla imzalanan anlaşmayla birlikte oynanan oyunları bozan Türk dış politikasının kahramanlarının gösterdiği performansın üstü örtülemeyecektir. Ukrayna ve Rusya arasındaki savaşın tam ortasında, birincisinde 11 devlet ve hükümet başkanının, 45 dışişleri bakan ve bakanların katıldığı; ikincisi ise 17 devlet ve hükümet başkanının katıldığı, 80 bakan ve 40 uluslararası teşkilatın üst düzey temsilcilerinin katıldığı Antalya Diplomasi Forumu'yla Türk hariciyemizin gösterdiği hem koordinasyon hem organizasyon hem de misyon kabiliyeti inkâr edilemeyecektir.

Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı, milletlerarası ilişkilerin temelini oluşturan diplomatik ahlaktan yoksun, şımarık bir tavırla sergilediği davranışlara karşı Türk hariciyesinin verdiği reflexler de gözümüzün önünde durmaktadır. Doğu Akdeniz'de sürdürülen enerji çalışmaları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde egemen bir Türk olma kararlılığı, Türkiye'nin denizlerde geliştirdiği diplomatik ve ticari açılımlar Yunanistan'da bir panik havası yaratmıştır, onlar da çareyi Batılı ülkelerin başkentlerinden destek toplamakla bulmuşlardır. Fakat Türk Dışişleri bu hususlarda tavizsiz bir politika yürütmüş, Yunanistan'ın saldırgan tutumunu uluslararası her mecrada deşifre etmiştir. Buna rağmen, Yunanistan'ın Ege'yi bir Türk gölü hâlinde görme hayalleri devam etmekte, adalar kanun dışı şekilde silahlandırılmaktadır. Muhalefet adına görev alan bazı kafaların da algılamak istemediği tablo da budur. İzmir'in kurtuluş gününde "Barışın İkinci Yüzyılı" diye utanç afişleri asanların görmezden geldiği vaziyet de ortadadır. Bu manada, Türk Dışişleri Sayın Bakanının "Yunanistan yanına aldıklarına değil, karşısına aldıklarına bakarak kendisini hizaya çekmelidir." sözleri, tek başına Türk diplomasisinin, Türk milletinin kendisine yüklediği tarihî sorumluluğunun farkında olduğunun da göstergesidir.

Hemen kuzeyimizde yaşanan Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş hâlen devam etmektedir. Devam etmektedir çünkü savaşın bitmesi için sürdürülebilir bir barış ortamını isteyen tek ülke de Türkiye'dir. Bu noktada liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin sözlerini tekrar hatırlatmakta fayda görüyorum: "Antalya'da kurulan masa Türkiye'nin gurur masasıdır, barışın ve istikrarın umut masasıdır." Barış kelimesini sadece savaşı beslemek için kullananlarla, barışa hasım olanlarla kutlu bir mücadele veren tek ülke yine Türkiye'dir. Bu mücadelenin kahramanları da Türk Dışişlerinin dünyayı Türkçe okuyan, dünyaya Ankara'nın penceresinden bakan kıymetli mensuplarıdır.

Sayın Bakanım, Afrika'da, ihtiyaç sahibi insanların yaşadığı tüm coğrafyalarda küçücük çocukların boğazlarından geçen her bir lokma ekmekte Türkiye'nin katkısının olduğunu bilmekteyiz. Elbette bu hadise hepimize gurur vermektedir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin tahıl koridorunun açılmasında gösterdiği bu başarı, beşeriyetin duasını ve takdirini kazanmıştır. Diğer yandan, birilerinin ülke ülke gezerek hikâyeler anlattığı bir dönemde dünyanın dört bir yanında gerçekleri anlatan birilerinin olması elbette ki güven vermektedir. Ayrıca, Türk dünyasıyla ilişkilerin güçlendirilmesinde Türk devletleriyle var olan ilişkilerin kalıcı ve kurumsal bir hüviyet kazandırılması çalışmalarında Türk Dışişlerimizin aktif rol aldığı görmek de sevindiricidir.

Bu arada, hepimizin gururu, Türk milletinin gururu, New York'un kalbinde Türk milletinin duruşunu temsilen dimdik yükselen Türkevi'nden dolayı da teşekkürlerimi sunuyorum. Birleşmiş Milletlerin 77'nci Genel Kurulu görüşmelerinde Türkevi, dünya diplomasisine yön veren Türkiye'nin atan kalbi olmuştur.

Bu vesileyle, dünyanın dört bir yanında görev icra eden diplomatlarımıza selamlarımı, şükranlarımı ve saygılarımı sunuyorum. Türk Dışişleri Bakanlığının bütçesinin milletimize hayırlı olmasını diliyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Nurhayat Altaca Hanım, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli Bakan, değerli katılımcılar; ben de herkesi saygıyla selamlıyorum.

Önce, benden önce konuşan hatibin yani İzmir’in kurtuluşunun kutlanmasıyla ilgili söylediği şeyi anlamadım ama... Böyle coşkulu, kalabalık bir kutlamadan, kurtuluşun heyecanla kutlanmasından niye rahatsız oldunuz, onu anlayamadık doğrusu.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Onu anlayabilmeniz zor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Efendim?

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – “İkinci yüzyıl” diye tabir edilen cümleyi anlayamadıysanız başka hiçbir şey demiyorum.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına giriyoruz yani neyi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, fikirlerinizi paylaşın lütfen. Karşılıklı olursa bitiremeyiz bu platformda, lütfen.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Neyse ben konuşmamı yapayım, evet; milletimiz gereğini takdir edecektir.

Önce şunu söyleyeyim: Sayın Bakan “AB’yle ilgili ilişkileri olumlu gündeme taşıdık.” diyorsunuz ve “AB üyeliği hedefimiz devam ediyor.” diyorsunuz ama sonuç itibarıyla bunlar, tabii, cümle üstünde kalıyor maalesef. Dönüp baktığımızda hâlâ aynı noktalarda dönüp duruyoruz yani insan hakları, demokrasi, yolsuzlukla mücadele, siyasi etik yasası gibi konular hâlâ önümüzde duruyor ve bir adım atılmıyor.

Şimdi, biz bu AB raporlarına atf yaptığımızda siz sinirleniyorsunuz ama bunun için yani bunları söylemek için herhangi bir rapora bakmaya gerek yok; biz zaten bunları yaşıyoruz, her gün, her gün bunların örneklerini yaşıyoruz. Örneğin, işte, AİHM’deki dosyalardan bahsediyorduk önceden ama şimdi, onun önü kesilsin diye Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru mekanizması getirildi. Daha geçenlerde Anayasa Mahkemesi Başkanı isyan etti yani 95 bin tane dosya var; 47 ülkenin başvurduğu AİHM’deki dosya sayısı, Türkiye’deki bireysel başvurulardan daha az. İnsan hakları ihlali konusunda maalesef ileriye değil, geriye gidiyoruz. Dolayısıyla da, örneğin, yine aynı şekilde yani kuvvetler ayrılığının olmadığını, yargıç güvencesinin olmadığını, yargı bağımsızlığının, adil yargılanmanın olmadığını özellikle kamuoyunun yakından takip ettiği siyasi davalarda, işte, Ekrem İmamoğlu’nun davası gibi davalarda her gün görüyoruz. İfade özgürlüğü deseniz yok yani bu konuda, AB’ye uyum konusunda hakikaten çok çok geriyiz. TCK 299’dan açılmış yüz binlerce dosya var; insanlar, gençler özellikle “tweet” atmaya korkuyorlar. Yolsuzlukla mücadele konusunda sıfırız yani kendi Bakanlığına dezenfektan satan Bakanla ilgili hiçbir şey yapılmadı örneğin veya işte, en son bir milletvekiliyle ilgili, bu SPK’yle ilgili, gündeme gelen hususlarla ilgili hiçbir adım, soruşturma vesaire yapılmıyor, bırakın soruşturma açılmasını şikâyet dilekçesi bile verilemiyor dolayısıyla aynı noktada duruyoruz.

Tabii, dış politikadaki olumlu süreçten bahsettiniz, başarılarınızdan bahsettiniz, bu başarılardan her zaman gurur duyarız. Başta “Yurtta sulh, cihanda sulh.” politikasını önümüze koyan Büyük Atatürk ve elbette ki İkinci Dünya Savaşı’ndaki bu dış politikasıyla örnek olan İsmet İnönü’yü minnetle anıyorum, onlara da bir kez daha saygılarımı sunuyorum, onlara teşekkür ediyorum. Gerçekten yani “2 ayyaş”tan bu noktaya gelmiş olmanız güzel, takdir ediyorum bunu da ama keşke bunu on yıl önce uygulaysanız da

bu noktaya gelmeseydik, bu kadar bedel ödemeseydik, milyonlarca düzensiz göçmene, sığınmacıya ev sahipliği yapmak, onlara bakmak zorunda kalmazaydık, bu kaynakları kendi ülkemizin çıkarları için, vatandaşlarımız için harcayabilseydik.

Yine, dış politikanın tabii ekonomi üzerinde etkisi var, bundan da bahsettiniz, yatırımların arttığını söylüyorsunuz fakat hepimiz biliyoruz ki güven olmadıkça yatırım olmaz, olmayacaktır da. Güven konusunda da maalesef sicilimiz bozuk yani İstanbul Sözleşmesi'ni yapıyoruz, gurur duyuyoruz, sonra onu bir imzayla geri çekiyoruz. İşte, Rahip Brunson olayı, Prens Selman olayı, bunun gibi birçok geri adım ve işte dış politikadaki yanlışlıklar ve “u” dönüşleri maalesef bu konuda güvensizlik yaratıyor bize karşı. Örneğin, 2006’da küresel doğrudan yatırımların yüzde 1,4’ünü Türkiye çekerken şu anda bu oran on binde 7’ye düşmüş, bu da ülkemiz adına üzücü, hepimizin çıkarı sonuçta aynı noktada birleşiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Evet, sığınmacılarla ilgili “Suriyelilerin geri dönüşünü sağlayacağız.” diyorsunuz ama Cumhurbaşkanı aynı şeyi söylemiyor yani bununla ilgili somut neler yapıyorsunuz ben merak ediyorum. Yani altyapılarla ilgili, sürdürülebilirlikle ilgili bu külfetin diğer ülkelerle, Avrupa ülkeleriyle veya oradaki ülkelerle paylaşılması konusunda aktif bir rol üstleniyor muyuz? Ne yapılacak gerçekten geri dönmeleri için? Çünkü yıkık dökük yerlere Suriyelilerin dönmeyeceği, orada bir sürdürülebilirliğin olmayacağı görünüyor. Bir nokta vardı sürem bitmeden ona değinmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlemenizi alayım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Tamam.

Bu şirketlerimizle ilgili, yurt dışındaki şirketler, belli markalar -örneğin, işte Bursa’daki tekstil fabrikalarından bahsedeyim- hani gelip böyle bir üst kuruluşmuş gibi birtakım -tabii doğal olarak iklim krizinden kaynaklı bu- karbonla ilgili denetimler yapıyorlar, bunun da bir şekilde önemini... Bizim bunu kendi kendimize yapmamız gerekiyor ki hakikaten bu da insanın onurunu zedeleyen bir şey, bunun da dış politikada ele alınmasını talep ediyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Nurhayat Hanım.

Tamer Bey’e ismen bir yorumunuz olmuştu, Tamer Bey bir açıklık getirmek istiyor.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Ben hatibin konuşmasına... “Barışın İkinci Yüzyılı” diye barışı kutlayanlarla ilgili söylemiştim ama cumhuriyetimizin ikinci yüzyılını kutlayanlarla beraberiz, ölünceye kadar da bu Türk devleti cumhuriyetin yüzlerce yılını kutlamaya devam edecek ama barışın değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Abdurrahman Başkan’a söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Kıymetli Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Dışişleri Bakanlığımızın sayın bürokratları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

“Bir gün ressamlar Türk’ün simasını kaybederlerse yıldırımını alsınlar, yapıversinler.” diyen ve bugün yine grubumuzda Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey’in dediği gibi “Bana insanüstü bir doğuş yakıştırmaya kalkmayınız, doğuşumdaki tek olağanüstülük Türk olarak dünyaya gelmemdir.” diyen Türk’ün Ulu Başbuğ’u, cumhuriyetimizin banisi, Türk istiklalinin hamisi büyük Türk milliyetçisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü ebediyete intikalinin 84’üncü yılında rahmet, minnet ve özlemle anarak sözlerime başlamak istiyorum.

Sayın Bakanım, ülkemizin gönül coğrafyamız içinde bulunan birçok ülkeyle tarihi ve güçlü bağları bulunmaktadır. Tüm dünya ülkeleri gibi biz de Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak bağımsızlığımızı korumak için güçlü ve başarılı bir dış politika yürütmekte ve bunu her alanda tüm dünyaya kabul ettirmekteyiz. Bunun için kıymetli hemşehrimiz Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu nezdinde tüm bakanlık mensuplarına ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Kadim Türk devletinin dış politikasının emin ellerde olduğunu son dönemdeki başarılı çalışmalarıyla daha da fazla hissettiğimizi burada ifade etmek isterim. Ülkemizin gerek jeopolitik gerekse stratejik konumunun tüm dünya için ne kadar önemli olduğu, Azerbaycan-Ermenistan savaşında Türkiye’nin Türk coğrafyasındaki gücü, stratejisi ve ahde vefası tüm dünyaya bir kez daha ilan edilmiştir. 1992 yılında kundakta analarının kucaklarında ağlayarak yurtlarını terk eden balalar yirmi sekiz yıl sonra gidip Karabağ’ı alarak analarının ve kendilerinin gözyaşlarını dindirmişlerdir. Bu vesileyle Karabağ Zaferi’nin 2’nci yıl dönümünde şehitlerimizi rahmetle, gazilerimizi de minnetle anıyorum.

Sayın Bakanım, Afrika’dan Latin Amerika’ya, Balkanlardan Kafkasya’ya tüm mazlum milletlerin umudu hâline gelmiş olan Türk devleti “beklenen olma” düşüncesini hiçbir zaman karşılıksız bırakmamıştır. 11-13 tarihleri arasında Antalya’ımızda Diploması Forumu’nda Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ve Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmitro Kuleba’yı bir araya getirip savaşı durdurma adına ilk çabayı sizin ev sahipliğinde Türkiye Cumhuriyeti’nin göstermiş olması tüm dünyaya bir diplomasi dersi olmuştur. Bu toplantıya Antalya Milletvekili olarak sizinle birlikte katılmaktan onur duyduğumu da burada ifade etmek istiyorum. Hem Türkiye’nin dış politikasından ödün vermenizi hem de Antalya’mızın sorunlarını yakından takip ettiğinizi yakinen görmekte ve şahit olmaktadır, bunun için de Antalyalı hemşehrilerimiz adına teşekkürlerimi de bu kürsüde bir kez daha ifade etmek istiyorum. Maalesef ki ülkemizde kendi memleketini haksız yere kötü duruma düşürmeye çalışan siyasetçi ve sivil toplum örgütü mensuplarını da görmekten en hafif tabiriyle rahatsız olduğumu da üzülmekle ifade ediyorum. Biz siyasetçilerin en önemli görevi ülkelerini büyütmek, geliştirmek, muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak ve gelecek nesillere daha güçlü ve müreffeh bir Türkiye bırakmak olmalıdır. Ordusu güçlü, milleti devletin yanında ve geleceğe daha güvenle bakabilen bir Türkiye her zaman dosta güven, düşmana ise korku olacaktır. Bu minvalde Türk dış politikası diplomasinin bütün enstrümanlarını kullanarak barış içinde yaşama iradesi üzerine kurgulanmıştır. Yedi gün yirmi dört saat mantığıyla çalışan başta siz Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, büyükelçilerimiz ve Dışişleri bürokratlarımıza şükranlarımızı sunuyor, bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinden Müzeyyen Hanım hazırsanız size söz vereyim.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Diplomasi, diyalog, komşularla güçlü ilişkiler elbette dış politikada son derece önemli. Karşılıklı çıkarları korumaya dönük güçlü ilişkiler dış politikanın olmazsa olmazı içinde bulunmalı diye düşünüyorum. Zırlı araçlarla yabancı ülkelere gidip bir koruma ordusuyla ve heyetin ne kadar çok kalabalık olmasıyla itibar kazanılmıyor ne yazık ki. Dış politikayı da Ukrayna-Rusya ilişkilerine indirgemeyi çok doğru bulmadığımı buradan ifade etmek istiyorum.

İtibar, saygınlık, liyakatli kadrolarla olur muhakkak. Bugüne kadar küçümsenen Dışişleri bürokratları, özellikle diplomatların monşer olarak ne yazık ki itibarsızlaştırıldığı bir ortamda “komşularla sıfır problem” diyerek geldiniz ama şu anda tüm komşularımızla sorun yaşıyoruz. Baktığımızda yetmiş ve liyakatli kadrolar ne yazık ki atanmıyor, siyasi atamalar Dışişlerinde ayyuka çıkmış durumda. Yetmiş 80 ila 100 kadar büyükelçinin evde oturuyor olduğuna dair iddialar var.

Yine, rüşvet aldığı iddia edilen kişilerin büyükelçi olarak atanması bu ülkenin itibarını sarsan önemli unsurlardan birisi bence Sayın Bakan. Hani bunu nasıl içinize sindiriyorsunuz doğrusu bunu da merak ediyorum.

Türkiye'nin dünyadaki konum ve prestijini sağlamlaştırmak üzere yakın coğrafyamızdaki komşularla iyi ilişkiler iç politikamızı da güçlendirecektir elbette. Komşuların birbiriyle olan sorunlarında daha tarafsız veya yapıcı olmak, iç politikalarına karışmamak, iç sorunlarını kendilerinin çözmesi yolunda politikalar üretmek bizim şiarımız olmalı. Komşularımız Mısır, Libya, Suriye'yle yaşadığımız sorunlar Türkiye'nin aleyhine gelişen durumları ortaya koydu. Şu anda ticari ilişkilerin bozulduğu, yatırımların daraldığı, sosyal ve siyasal alanda sorunların ve göç krizinin yaşatıldığı bir süreç yaşanıyor ne yazık ki. Kendi bölgem olan Adana, Hatay bölgesi inanılmaz yoğunlukta bir sığınmacı problemiyle karşı karşıya çünkü bunlar entegre edilmeden, herhangi bir altyapı oluşturulmadan direkt kamplara getirildi ve Adana'nın her tarafına ne yazık ki yerleştiler ve çok büyük sorunlar yaratılıyor. Buna ilişkin somut olarak ne yapmayı düşünüyorsunuz, ne tür bir çalışma yapmayı düşünüyorsunuz? Bunu merak ediyorum.

Diplomatik dilden uzaklaştıkça Türkiye algısı olumsuzlaşıyor, bunu nasıl anlıyoruz? Pasaportlarda bir çipin bulunmaması, pasaport işlemleri konusunda bize gelen şikâyetler; pasaport işlemlerinin uzadığı ve çip olmaması nedeniyle ulaşmaması. Yine, Avrupa ülkelerinin vize konusunda zorluk çıkarması gibi bir dizi itibar kaybıyla karşı karşıyayız ne yazık ki.

Yine, Akkuyu Nükleer Santrali, bana göre Rusya'nın sıcak denizlere ulaşma ve liman hayalinin önemli bir hayata geçme unsurudur. Bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz merak ediyorum dış politikada yani sıcak denizlere savaşa ulaşmayan Rusya, Akkuyu Nükleer Santrali'yle Akdeniz'e ulaşmış vaziyette.

Dolayısıyla, son söz olarak şunları söylemek istiyorum: Parlamenter demokratik sistem kurgulanmadıkça, hukukun üstünlüğü sağlanmadıkça... Demokratik olmayan bir ülkede, temel hak ve özgürlüklerin sağlanmadığı, insan haklarının ön planda tutulmadığı, kuvvetler ayrılığının sağlanmadığı bir ülkede dış politikada da ülkemizin saygınlığından söz etmek mümkün değil. Dolayısıyla, bunu yeniden kurgulayıp ülkeyi saydığım prestijli ve güven duyulan bir ülke hâline getireceğiz elbette.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Başka söz talebi olmazsa Sayın Gaytancıoğlu ve Kamil Bey'le bitireceğiz konuşmaları. Sayın Gaytancıoğlu, sonra Sayın Kamil Bey, daha sonra başka talep olmazsa sorulara geçeceğiz.

Sayın Gaytancıoğlu, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, size de iyi günler diliyorum

Türkiye'nin en çok liyakat gerektiren, eskiden zorlu sınavlarla girilen bir kurumuydu Dışişleri Bakanlığı, şimdi ise AKP'den vekil olamadığında sana bir büyükelçilik veriliyor. Basına düşen haberlere bakılırsa gittikleri yerleri beğenmeyenler de varmış. En zorlu, en çok bilgi gerektiren görevlerden olan büyükelçiliği beşik ulemahlığına çevirdiniz. Öyle olunca "Çevir kazı yanmasın, çevir de çevir." AKP dış politikası olmuş durumda. Dün "kara" dediğiniz ama bugün "ak" demediğiniz hiçbir konu yok. Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Mısır, Yunanistan, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Rusya; hangi konuya girsek kıvrıma politikası. Şimdi, "Esad" mı, "Esed" mi; hangisini söyleyelim?

Türkiye'de neresi içerisi, neresi dışarısı artık bilinmez oldu; yetmiş iki milleti mülteci politikanızla ülkemize doldurdunuz, daha doğrusu politikasızlığımızla. Gidin, Edirne'nin Meriç boylarındaki sınır köylerinde yaşayan vatandaşlarımızın durumuna bakın. Ben Edirne Milletvekili olarak buradan söylüyorum: Evlerine girerken tedirginler, tarlalarına girerken, giderken tedirginler; nereden, hangi milletten kimin çıkacağı belli değil. Evlerden, iş yerlerinden çalınan yiyecek, giyecekler var; sizin beceriksizliğinizin bedelini benim Meriç kıyısında yaşayan yurttaşlarımız ödüyor. Sınır köylerinde tarlaya gitmeye kalksanız bir sürü belge isteniyor sizden ama bir de bakıyorsunuz bin bir güçlükte ektiğiniz tarlalarınızda nereli olduğunu bilmediğiniz insanlar belgesiz bir şekilde cirit atıyorlar, emeğinizi kırıp geçiyorlar.

Dışarısı içeri taşındıkça içeride olanları da dışarıdan duymaya başladık. Şu sıralar kapalı da olsa yolsuzluk, uyuşturucu haberleri Birleşik Arap Emirlikleri'nden geliyor. Bilmek istiyoruz, acaba Birleşik Arap Emirlikleri'ne neler verilerek yolsuzluk, uyuşturucu işleri için duyulan sesler kısıldı?

Bir de Ege'deki adalar meselesi var. Düzenli olarak Ege'deki bütün adaların Yunanistan tarafından işgal edilmesine, silahlandırılmasına seyirci kaldınız, şimdi sözde bağırıp duruyorsunuz, kim ciddiye alır alır sizi, bağırılmamızı? Siz kendinizi çoktan ciddiye alınmayanların sınıfına kendiniz zaten sokmuşsunuz. Ege adalarını sizin dış politikalarınız işgal ettirdi. Yunanistan Başbakanı sizin Genel Başkanınız gibi partisinin ilçe kongresinde nutuk atarak dış politika yapmıyor ki. Ondan sonra siz bağırmaya devam eder, yandaş kanallarınızdan bağırtılarınız yükselirken başka ülkeler işlerini görür dururlar. Bu adalar işgal edilirken neredeydiniz? Dedağaç silah deposu olurken ne yapıyordunuz? Şu anda Dışişlerindeki beceriksiz kadro belki binlerce yıllık geleneği olan Türk hariciyesinin yüz karasıdır; hiçbir karar alma yetkisi yoktur. Genel Başkanınız bir ilçe kongresinde "prompter" olmadan bir şey söyler, bunun hiçbir karşılığı yoktur ama siz sıraya girer cansiparane şekilde savunursunuz.

Bu arada çok bağırdığımız Rahip Brunson şimdi nerede, haberiniz var mı? Sizin gücünüz masum insanlarımızı Gezi'de olduğu gibi suçsuz yere içeri atmaya yeter. Sizi dünyada ciddiye alan yok, belki Putin seviyordur sizi, nasıl olsa kapısında istediği kadar bekletebiliyor. Sonuçta, Türk Dışişleri en karanlık çağını yaşıyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ayıp ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ucuz siyaset!

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Ben sizi dinledim İbrahim Bey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yakışıyor mu! Kıskançlar, çekemiyorsunuz!

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Ulufe dağıtma yerine döndürdünüz Dışişleri Bakanlığını. Konuşmama "Çevir kazı yanmasın, çevir de çevir." diyerek başlamıştım. Aslında bu, iki yıl önce 6 kasımda kaybettiğimiz değerli bestecimiz Timur Selçuk'un, şarkı sözleri Çiğdem Talu'ya ait, adı da dönem türküsü. Bu şarkıyı en iyi Lefkoşa'ya atadığınız Büyükelçi bilir.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Çok ayıp ettin ya!

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – O zaman sözlerini buradan alıntıyla bitireyim: “Herkesi uyutalım, yazar olalım, / Vatan millet üstüne nutuk atalım, / Bir parti kuralım da üye olalım, / Hiçbir şey olmasak da bakan olalım.

Teşekkür ederim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen var ya çok çok ayıp ettin! Bu, bir parlamentere yakışmayacak tarzda bir konuşmaydı. Dışişleri Bakanlığı bütçesinde böyle konuşulmaz. Ayıp!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kamil Bey, son söz sizin.

Buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Sayın Bakanım, Dışişlerimizin çok kıymetli bürokratları, kıymetli hazırun; ben de sözlerimin başında hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bir Türk bilim insanının güzel bir tespitiyle sözüme başlamak istiyorum, bir sosyolog hocamız der ki: “İnsan yapısı ile devletlerin, ülkelerin yapısı birbirine benzerlik ifade eder.” Yani bir ruh-beden ilişkisi nasıl ki sağlıklı bir insan için gerekliyse bir ülkede coğrafya ile ilkelerin de uyumu çok önemlidir o milletin, o devletin ebedmüddet yaşayabilmesi için. Şimdi, dolayısıyla, burada Dışişlerinin bütçesini konuşuyoruz; tabii ki Dışişleriyle ilgili bugüne kadar yapılan, göğsümüzü kabartan gerçekten bir çok şey var, yeter ki aidiyetimizin nereye olduğunu çok rahat bir şekilde tespit edelim. Allah’a şükür biz özellikle söz konusu uluslararası ilişkiler olduğunda, dışişleri olduğunda Ankara merkezli düşünce yapısına aidiyetimiz vardır, meselelere Türkçe bakarız, Türkçe okuruz; anlar, algılar ve öyle ifade etmeye çalışırız. Dolayısıyla, bu pencereden baktığımızda, gerçekten bazı eleştirilerin çok da konuşulacak, savunulacak bir tarafı olmadığını görürüz. Yani ikili bir meselede taraf olmamız gerekirken bırakın bitaraf olmayı, karşı tarafa geçmeyi dahi göze alabilmekteyiz, çok açık net bir şekilde bu saate kadar yapılan konuşmalarda maalesef tanıklık ettik. Yani Türkiye savunma sanayisinde şu anda -bütün göstergeler gösteriyor- yüzde 70’lerin üzerinde bir bağımsızlık süreci yaşarken “Savunmada ABD’ye ve Rusya’ya bağımlı tek ülke Türkiye’dir.” demeyi ben büyük bir talihsizlik olarak algıladım.

İki: Bu nükleer santral takıntısı da çok ilginç bir şey. Şimdi, elimde bir resim var, daha önce de dikkatimi çekmişti; bir dünya haritası üzerinden nükleer başlıklı yapıların dağılımı var dünyada. Nükleer silah ve santral, nükleer santral, nükleer santral yapılmakta olan ülkeler. Ya, utanıyorum yani Türkiye bir tane, daha apalama döneminde bir tane nükleer santral, ihtiyaca binaen, hele şu şartlarda, enerjiye muhtaç olduğumuz bir dönemde... Bunu bile çok görüp de Fransa’nın 59 tane varken bir kelime söylememeyi ben Türkiye Büyük Millet Meclisinin yani bu ulvi makamın vahametine gerçekten çok uygun bulmadım. Bakın, burada yapılmakta olan 2 tane var; biri Kazakistan’da, biri Türkiye’de. Canım yandı ya! İkisi de Türk devleti. Daha yeni yapılmakta oluyor, sütlü kahve ama kırmızı ile mavi, maşallah, almış yürümüş. Yani, talkın bize salkım başkasına.

(CHP milletvekillerinin laf atmaları)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, herkes fikrini ifade ediyor, müdahale etmeyelim, rica ediyorum.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Şimdi “Yurtta sulh, cihanda sulh.” Çok güzel. Gazi Paşa’nın bize en büyük emaneti “Bağımsızlık karakterimdir.” Ya, bu bağımsız düşünmeyi niye bir türlü önemsemiyoruz, benimsemiyoruz?

Bakın, ben bir itirafta bulunuyorum: 1970’li yıllarda kurucu irademiz rahmetli Türkeş, “Türkiye’nin Bugünkü Meseleleri” kitabında sayfa 36; açın, bakın: “Bugün Kıbrıs meselesinde Hükümetin arkasında durma zamanı. Özellikle Makarios’un bu politikalarına karşı bizim Hükümetimizin arkasında çok kuvvetli bir şekilde durmamız gerekiyor.” Ya, arkadaşlar, gerçekten bu millî meselelerde siyasi anafordan bir türlü çıkamıyoruz. Yani, Afganistan’daki başarı belli; Afganistan’da uçağın tekerleklerinden düşenler bir taraftaydı, biz kimsenin burnunu kanatmadan aldık, getirdik. Pandemi sürecinde aynı şey oldu; Balkanlardan teşekkürler aldık, Afrika’dan ağlayarak teşekkürler aldık ama bir türlü kendi kendimize teşekkür etmeyi ya da takdir etmeyi reva görmüyoruz.

“Yurtta sulh, cihanda sulh.” Bakın, arkadaşlar, bu bir içerik tespittir, bir anlamı bu mesajdır ama ikinci anlamı tutarlılık ifadesidir. Yani, Gazi Mustafa Kemal Atatürk diyor ki: “İçeride neyseniz, dışarıda o olun; yurttan sulh, dışarıda savaş olmaz; yurttan savaş dışarıda barış da olmaz. Yurtta millî, dışarıda gayrimillî olunmaz; içeride neyseniz, dışarıda da onu olun.”

Sayın Bakanım, tebrik ediyorum. İçeride de millîyiz, dışarıda da millîyiz Allah’a şükür; bugüne kadarki uygulamalar da bunu çok açık ve net bir şekilde gösteriyor. Libya’da kan durmuş, Suriye’de kısmen kan durmuş; ya, bu Türkiye’nin bir diplomatik kazanımı aynı zamanda. Bir tahıl koridoru açılmış; ya, milyonlarca insan açlığa düşerken bir anda mutluluğa kavuşmuş, açlığını bitirmiş. Bari, bunlara teşekkür edelim diyorum. Vakti fazla almak istemiyorum, saygı sunuyorum.

Ben, bütçenin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, müzakerelerimiz tamamlanmıştır, bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konularımız sonlanmıştır.

Şimdi, soru bölümüne geçiyoruz.

Soru bölümünde Komisyon üyesi olan milletvekillerimiz için on dakika, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru sorma süremiz var. Ardından, Sayın Bakanımıza söz vereceğim, cevapları için bir bölüm olacak.

Soru işlemi başlatıyorum.

Sayın Cinsli, buyurun lütfen.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, birkaç çok kısa sorum var. Çok özenle açılan ve iç politikada ciddi malzeme olan Maraş’ın son durumunu öğrenmek istiyorum.

Doğal gaz borçlarını Putin’i ertelerse -ki inşallah erteler- milletimiz de bunları gecikmeli olarak ödeyebilecek mi? Sizin alanınıza giriyorsa rica edeceğim.

Çok acı duyduğum, F-35’ten ayrılmamız sonrasında bizim F-16’ları almak istememiz ve bunun pazarlığını yapmamız beni üzüyor ama en azından onunla ilgili alma şansımızın şu anki durumu nasıldır; onu da öğrenmek isterim.

Pek hoşlanmadığımızı bildiğim bir konu; Dışişleri Bakanlığının yeni binasının inşaatıyla ilgili bir gelişme var mı? Bununla ilgili de bilgi verirseniz memnun olurum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın İsmail Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle “Bizim Libya’da ne işimiz var, bizim mavi vatanda ne işimiz var, bizim Azerbaycan’da ne işimiz var, bizim Suriye’de ne işimiz var?” ve Ukrayna-Rusya savaşının ertesi günü “Biz Rusya’ya ambargo uygulayalım.” diyenlerin bizim dış politikayı anlamaları mümkün değildir. Neticede, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde sizlerin izlediği dış politika, hem insancıl hem barışçıl hem de dünyanın barışından yana.

CAVİT ARI (Antalya) – Soru sorsun Başkanım, açıklama yapıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, sorumuzu soralım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben gerçekten de...

CAVİT ARI (Antalya) – Sorunu sor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, ne konuşacağımı size mi soracağım! Daha bir dakika olmadı.

CAVİT ARI (Antalya) – Soru soracaksın, soru!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorumuzu soralım.

CAVİT ARI (Antalya) – Soru sorsun, biz konuşurken hemen kesiyorsunuz Başkanım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Süremiz gidiyor ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Vaktimiz var, merak etmeyin; çok talep yok.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Bakanım, bu arkadaşlar çok rahatsız oluyorlar.

Ben şunu söylemek istiyorum: Dış politikayla ilgili çok başarılı süreçlere imza attınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Normal konuşma süresini kullanmadı arkadaşımız.

CAVİT ARI (Antalya) – Kullandı, konuştu; İsmail Bey konuştu Başkanım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Aynı zamanda şunu ifade etmek istiyorum: Ne zaman bizim sizlere ihtiyacımız olsa hemen telefonun ucunda oldunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Soru sor, soru!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben şahsımızda sizlere ve ekibinize canıgönülden teşekkür ediyorum, Allah yolunuzu açık etsin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kardeşim, neyi sorup sormayacağımı sana mı soracağım ya!

CAVİT ARI (Antalya) – Soru sor!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bugün konuşma hakkını kullanmadı, Komisyon üyemiz olduğu hâlde on dakika konuşmadı.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Süre verin konuşsun o zaman Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümle, birkaç cümle...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Soru sorma süresinden gidiyor ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu ben tolere ederim, merak etmeyin.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, şöyle bir haber dolaşiyor... Dedikodu da olabilir; bunun açıklığa kavuşturulması ülkemizin itibarı açısından son derece önemli, inşallah bunu sonlandırırız. Önümüzdeki günlerde Endonezya’da G20 toplantısı olacakmış, ön hazırlığının yapılması gerekecekmiş fakat oraya atadığınız bayan bir büyükelçi “Göreve gitmem.” diyormuş. Bu, doğru mu? Doğru değilse lütfen bunu açıklayın da bu dedikodu bitsin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Rıdvan Turan...

Siz, değil mi?

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ben istemedim ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hişyar Bey o zaman.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hişyar Bey, Hişyar Bey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hişyar Bey, buyurun.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Benimdi, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Birkaç defa gündeme geldi Sayın Bakan, çok soru sorduk ama bir tanesini özellikle burada tekrar etmek istiyorum. 3 keredir Türkiye hakkında madde 18’den ihlal kararı veriliyor. Önce Kavala, sonra Demirtaş ve bugün HDP’li 13 vekil hakkında uygulanmayan mahkeme kararları hakkında, aynı zamanda açıklanmayan CPT kararları hakkında eski bir Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkanı olarak ne düşünüyorsunuz? Birinci sorum bu.

İkinci sorum da; daha önce defalarca gündeme geldi, hatta bir ara İbrahim Kalın bunları araştıracaklarına dair söz verdi. Şu ana kadar Dışişleri Bakanlığı olarak Özgür Suriye Ordusu ve Türkiye’nin desteğini alan farklı grupların Suriye’de işlediği suçlarla ilgili olarak, Suriye’de Türkiye’nin desteklediği silahlı grupların işlediği suçlara dair herhangi bir araştırmanız, raporunuz, bilginiz, bulgunuz, girişiminiz var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin, buyurun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, ülkemizin sığınmacı sorunu yaşadığı bir gerçek. Bu sorunu sığınmacıları koruyarak çözme konusunda somut politikanız nedir? Ülkemize 2012’den sonra gelen sığınmacıların kaçını önümüzdeki seçimde oy kullanacak?

Ülkeye alınmayan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının durumu nedir? En son Kıbrıs’ın TRT’si Bayrak Radyo’nun eski müdürü Aysu Basri Akter Türkiye’ye alınmadı. Yasaklı listesinde kaç kişi var? Neden alınmıyorlar? Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin egemenliğini, bağımsızlığını dünyaya nasıl tanıtacaksınız? Eski Cumhurbaşkanı basın sözcüsü de alınmamıştı, hangi gerekçeyle?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Turan Aydoğan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, yakın tarihte BOTAŞ’ın borçlarının Rusya tarafından ertelenmesi yönünde ülke olarak talebimiz oldu. Bu tablo genel olarak bir fiilî moratoryum hâli, borç ödemedi aciz hâli olarak tarif edildi. Ülkenin bu duruma düşürülmüş gibi bir görüntü hâline getirilmesi tablosu karşısında söyleyeceğiniz nedir? Neden bu borçların ertelenmesi istenmiştir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu, buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Katar Doha’da 100’e yakın Türk işçi mahsur, çıkamıyor. Konuyu biliyorsunuz sanırım; Büyükelçiyle yazışmalar oldu, biz de soru önergesiyle sorduk, cevap da geldi ama hâlâ Türk işçiler orada mağdur ve mahsur durumda. Bu konuda son bir açıklamanız olacak mı?

Yine, Türkiye-İrak sınır kapısında şoförler “Bildüğünüz eziyet çekiyoruz. Irak tarafından rahatça bırakılıp Türkiye tarafında üç gün gece gündüz bekletiliyoruz. O sıcakta aç, susuz, yemek yok, su yok; perişanız. Sıra 2 kilometreye dayanıyor.” diyorlar. Bu tır şoförlerinin çilesi ne olacak?

Yine, Türk-Yunan sınırında kaybolan Barış Büyüksu isimli bir Türk vatandaşının akıbeti hakkında bilgi alınmıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Vatandaşın aile yakınları bize başvurmuş durumlar fakat hiçbir bilgi yok. Barış Büyüksu’ya ne oldu? Yunan makamları tarafından öldürüldü mü? Öldürüldüğü yönünde bilgiler var. Türk vatandaşı olan Barış Büyüksu hakkında bilgi istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sordunuz sorunuzu, aynı soruyu defalarca tekrar etmenin bir anlamı yok.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Tamam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Ahmet Kamil Erozan, buyurun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bir sorum olacak Sayın Bakana, Dışişleri Komisyonuna en son hangi tarihte geldiğini hatırlıyor mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Aydın Adnan Sezgin Bey, siz söz istediniz galiba, buyurun.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Türkiye’nin Putin’in teklifiyle gaz “hub”ı hâline gelmesini mümkün görüyor musunuz? Bu kaç yıl içinde gerçekleşebilir?

1915 olaylarına dair Kaliforniya eyaletinin son kararı konusunda size yazılı bir soru sordum, cevabını merakla bekliyorum. Kaliforniya eyaletinin kararı, bu karar çok kötü bir emsal olabilir.

Bir de -Başkanın affına sığınarak- Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü “F-16 alım sürecinin bir iki ay içinde tamamlanma ihtimali var.” dedi. Sizce de öyle mi, gerçekleşmezse bunun sonucu ne olabilir? F-35’lere dönüş ihtimali hiç var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, dikkat ederseniz on saattir her konuyu görüştük, Avrupa Birliği süreciyle ilgili ne siz fazla bir yorum yapabildiniz ne de bizler bu konuda eleştirilerimizi söyledik çünkü bu süreçten koştuk. Avrupa Birliği sürecini artık tamamen unuttuk mu? Bu sürece tekrar tutunmak için bir hedefiniz, bir vizyonunuz olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sibel Hanım, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de detaylı AB sürecine değinmişim ve şimdi, sormak istiyorum: Bu önümüzdeki süreçte en kritik, en öncelikli başlıklar ne olacak? Sayın Bakan, reform sürecinden de bu kadar uzaklaşmışken somut bir yol haritanız var mı?

Sayın Yılmaz sordu yani ben de açıkçası... Endonezya Büyükelçisi -nasıl bir süreç- nasıl böyle bir tasarrufta bulunuyor? Sanırım Sayın Büyükelçi bir de eski Milletvekilimizdi. Siz Bakanlık olarak ne karar aldınız?

Son olarak da Sayın AB Başkanı ve Sayın Bakan Yardımcılarınıza yeni görevlerinde ben de başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Sındır, buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Bakanım, sanıyorum bugün Yunanistan Başbakanının Dedağaç Limanı'nın özelleştirilmesi kararından vazgeçildiğine yönelik bir açıklaması vardı. Bunun nedeni konusunda Türkiye-Yunanistan ilişkileri açısından sizin bir yorumunuz var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Rıdvan Bey, buyurun.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Bakan, İran'da süren Mahsa Amani protestoları konusundaki resmî görüşünüz nedir?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Duyamadım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Mahsa Amani, İran.

RIDVAN TURAN (Mersin) – İran'daki protestolar konusundaki görüşünüz...

Kuzey Suriye'de TSK'nin varlığının yıllık maliyeti nedir? Bunun içerisinde HTŞ'ye ödendiği iddia edilen miktar ne kadardır?

Son olarak da Suriye Millî Ordusunun -pek çok uluslararası insan hakları kurumu tarafından- insan hakları ihlallerine ilişkin çok sayıda iddia gündemde; siz bu konuda ne diyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kamil Aydın...

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Sayın Bakanım, bu Girit'te ata yadigârı mekânlara yapılan saygısızlıkla ilgili herhangi bir girişimimiz oldu mu, aldığımız bir cevap varsa paylaşır mısınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Soru talepleri karşılanmıştır.

Pardon, bir ilave var.

Fikret Bey, buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Beş dakika sürem var herhâlde Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, sizden sonra basanlar da var.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Beş dakikalık bir soru soracağım ben şimdi, oldukça kısa bir soru.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Korkuttunuz bizi.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Yok, estağfurullah.

Sayın Bakanım, ülkemiz için önemli sorunlardan biri, takdir edersiniz ki Suriyeli göçmenlerle ilgili sorunumuz ve her geçen gün giderek artıyor. Bu konunun çözümü noktasında başta Cumhuriyet Halk Partisi olmak üzere muhalefet partileriyle görüşmeyi düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sibel Hanım, buyurun, bir sorunuz daha var herhâlde.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkarılıp çıkarılmamız konusunda ne düşünüyorsunuz, görüşleriniz nedir?

Ve vize konusunda, kriterler noktasında bir adım atılacak mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Orhan Bey, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Bakanım, “Türkiye, kurumlar arası sinerji ve hedef birlikteliğiyle küresel iddiası olan bir aktör hâline geldi.” dediniz. “Yirmi yıllık iktidarımız sürecinde millî güç unsurlarında sağlanan konsolidasyon bizi daha güçlü kıldı.” dediniz. Konsolidasyonu sağlanan bu millî güç unsurları arasına muhalefet dâhil olmamaktaki ısrarı bırakıp dâhil olsa daha ileriye gider miyiz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Böylece soru kısmı bitti.

Değerli arkadaşlar, gün boyu görüşleriyle, yorumlarıyla, sorularıyla katkıda bulunan tüm vekillerimize teşekkür ediyorum.

Şimdi de görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’na söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Başkanım, öncelikle zatinalinize, Divana çok teşekkür ediyorum.

Bütçe Komisyonumuzun üyesi olan, olmayan tüm milletvekillerimize bugünkü bütçe görüşmelerimizde bize sordukları sorular, yine öneriler, tavsiyeler hatta eleştiriler için çok çok teşekkür ediyorum.

Tabii, bu otuz dakika içinde gerek konuşmalarda gerekse soru-cevap kısmında sorulan sorulara cevap vermeye çalışacağım. Eğer zamanımız yetmezse yazılı olarak da göndereceğim. Sonuçta geçen sene de böyle yapmıştık.

Bu görüşme sırasında bir milletvekilimizin konuşmasına müdahale etmek zorunda kaldım. Ondan dolayı da Komisyonumuzdan ve Meclisimizden özür diliyorum çünkü o milletvekilimiz -bugün burada kendisi yok- geçen sene de aynı şeyi yaptı yani son derece çirkin üslupla bir de yalan söyleyerek “Söylemediniz.” dedi; düzelttiğimiz hâlde, düzeltmedi. O yüzden sesimi biraz yükselttim, kusurumuza bakmayın.

Değerli milletvekilleri, şimdi, gerçekten eleştirilerinize, görüşlerinize saygımız var ama bu sene -gerçekten samimi söylüyorum- yorum yaparken, eleştirirken çok zorlandığımızı görüyorum, çok zorlamada bulundunuz çünkü siz de biliyorsunuz ki sizin söyledikleriniz ile -geçen sene de söyledim-halkımızın, size oy veren vatandaşlarımızın da dış politikayla ilgili izlenimi ve değerlendirmesi örtüşmüyor. Geçen sene örtüşmüyordu, bu sene uçurum daha da arttı yani sizin söyledikleriniz ile vatandaşlarımızın bakış açısı çok farklı, size oy verenlerin de çok farklı; o yüzden çok zorladınız kendinizi. Çok özür dileyerek söylüyorum: Genel anlamda itham... Sizleri tenzih ederim ama bazı arkadaşlarımızın gerçeklerin dışına çıktığını da gördük; o da üzüntü verici. Onlara biraz sonra geleceğim.

Değerli arkadaşlar, hangi Türkiye’de yaşıyoruz? Türkiye’nin gerçeklerinden bu kadar uzak mısınız? Bugün anket yapıldığı zaman, Hükümetin politikalarıyla ilgili memnuniyet sorgulaması yapıldığı zaman -övünerek söylüyorum- Cumhurbaşkanımızın liderliğinde uyguladığımız dış politika halkın, taraflı-tarafsız herkesin en çok memnun kaldığı alan. Elbette eksiklerimiz var, elbette dış politikada da her şey mükemmel demiyoruz ama size baktığımız zaman, dış politika tamamen kötü.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Bakan...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ben size hiç laf atmadım, konuştunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok, rica ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – O yüzden siz de bizi dinlerseniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dinleyeceğiz, sonra...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Bakın, bir kere müdahale ettim, ondan dolayı da özür diledim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanımızı ziyaret edin, bire bir konuşun, rica ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Laf atmadım, “Gençler memnunlar mı?” diye sordum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, insicamını bozmayın lütfen, rica ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, arkadaşlar, siz hangi dünyada yaşıyorsunuz? Ya, bugün tüm dünya Türk dış politikasından övgüyle bahsediyor, bugün dünyada Recep Tayyip Erdoğan’ı herkes küresel bir aktör olarak görüyor. Eskiden mazlumlar, mağdurlar gözünü Türkiye’ye dikiyordu, umudu Türkiye’deydi; şimdi en zengin ülkeler bile Türkiye’ye dönmüş, Türkiye’den medet umuyor, herkes Türk diplomasisinden bahsediyor. BM Genel Sekreteri diyor ki: “Görevim süresince en büyük başarıım Türkiye’yle yaptığım iş birliği sayesinde tahıl anlaşması.” Siz bunu küçümseyebilirsiniz ama Afrika ülkeleri küçümsemiyor, zengin ülkeler de küçümsemiyor bunu. Evet, bizi eleştirdikleri noktalar var; evet, bize karşı haksız da olsa, çifte standart da olsa yapılan eleştirileri biz dikkate almaya çalışıyoruz. Dış politikamız, diğer konularda olduğu gibi, tüm dünyada mükemmel demiyoruz biz ama sizin sabahtan beri çizdiğiniz tablodan çok farklı bir ortam var, biraz gerçekçi olun. Şunu da anlıyorum: Seçim atmosferine girmişiz, bu seçim atmosferinde eleştirilerinizi daha da arttırmanız lazım ama sevgili arkadaşlar, ben yaklaşık sekiz yıldır Dışişleri Bakanım -on gün sonra tam sekiz sene olacak- sekiz senedir aynı şeyleri dönüp dolaşıp söylüyorsunuz, aynı şeyleri söylüyorsunuz. İşte, bu, Ünal Bey’in, ondan sonra Aydın Bey’in, Ahmet Bey’in dönemindeki, bizim Bakanlıkta konuşma notları “copy paste” olduğu gibi, aynı şeyleri söylüyorsunuz. Yani zorlanıyorsunuz, zorluyorsunuz; onu söylemeye çalışıyorum. Peki, ilişkiler kötüyken eleştiriyorsunuz; şimdi ilişkiler normaleşti, onu da eleştiriyorsunuz. Ya, hangisinde haklısınız? Arkadaşlar, burada dış politika konusunda, uluslararası ilişkiler konusunda uzmanlığı olan, olmayan bazı arkadaşlarımız

bile uluslararası ilişkilerde sürekli dostluğun ve düşmanlığın olmadığını söyledi, teşekkür ediyorum kendilerine. Şimdi, bazıları da affedersiniz, çok yanlış üslupla işte “kıvırtma” gibi falan çok kabul edemeyeceğimiz üsluplar da kullandı, o da doğru değil, eleştirebilirsiniz.

Şimdi, burada olmayan Sayın Bekaroğlu'nun üslubu doğru bir üslup mu? Ahlaktan bahsediyor. Hayır, dış politikada bunu bize de öğrettiniz, siz de biliyorsunuz “Sürekli dost, sürekli düşman olmaz.” diye anlatıyor ama bunu ahlaksızlık olarak görüyor. İşte, kendisinin de -buraya o yüzden gelmiyor zaten- daha önce Sayın Kılıçdaroğlu'na sözleri var “çakma Gandhi” diye. CHP'yle ilgili sözleri var -o kısmına katılıyorum gerçi- “Demokratik Türkiye’de hiçbir zaman göreve gelemez.” diye ama ben merak ediyorum gerçekten psikiyatri dalında bunları nasıl anlatabiliyor? Uluslararası ilişkiler teorisinde anlatılır.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Başkanım, kendisi burada değil.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sizce bu üslup doğru mu Sayın Başkan?

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Doğru, doğru.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ama ben o üslupla...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, sorulara gelelim. Yeterince bence Bekaroğlu...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Burada bir kişinin arkasından konuşmak istemem Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de gerekli sözleri söyledim, evet.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ama o konuşmacının buradaki üslubu, bağırması ve hakaretlerini de biz burada dinledik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yanlış bir üsluptu, kesinlikle.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Rahatsız olduğu için gitti.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Cevabı beklemedi, soruları sordu, gitti.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yani sonuçta arkadaşlar, şimdi Cumhurbaşkanının -eleştirmek için- iki dakika beklediğini söylüyorsunuz. Sayın CHP'liler, Sayın Kılıçdaroğlu Washington'a gitti. Sayın Çeviköz, siz, Sayın Genel Başkanın dış politika danışmanımız, o kadar çaba sarf edildi, ben biliyorum, kaç tane Kongre üyesiyle görüşebildi Sayın Genel Başkan? Hiç kimseyle görüşemedi.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Siz nereden biliyorsunuz?

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Hayır, görüşmeye gitmedi ki.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ben biliyorum. Hayır, randevu taleplerini de biliyorum. Temsilcinizin niye gittiğini de biliyorum, hepsini biliyoruz.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Engellediniz mi Sayın Bakan?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yo, engellemedik. Çünkü siz diyorsunuz ki...

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Sayın Bakan...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Herkes yazdı canım, herkes biliyor, Kongrede bizim de temaslarımız var. Siz diyorsunuz ki: “İşte, Kıbrıs konusunda, diğer konularda dostlarımızı kaybettiğimiz için ABD Kongrede dostlarımızı kaybettiğimiz için...” Diyelim ki sizin söylediğiniz doğru, kaybettiğimiz için ABD böyle karar alıyor. Peki, muhalefetin madem Kıbrıs... Her dış politika

millî de Kıbrıs hepimiz için millî politika, bunu söylüyoruz değil mi? Siz de söylediniz, biz de söylüyoruz. Madem bu dostlar bize karşı, Türkiye'ye karşı negatif bir tutum sergiledi de buradan ta Washington'a giden ana muhalefetin Sayın Genel Başkanı bu konuda niye çaba sarf etmedi madem?

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Bakan, Genel Başkanımızın Washington...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Niye sarf etmedi canım?

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sizi ilgilendirmez.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Beni ilgilendirir. Sizin bizi eleştirme hakkınız var, Cumhurbaşkanımıza her şeyi söylüyorsunuz burada, otokrasiden başka şeye kadar birçok şey söylediniz. Biz size, bak, gayet soru sorarak cevap şey yapıyoruz “Haddiniz değil.” diyorsunuz. Evet, iktidarın muhalefeti, muhalefetin iktidarı eleştirme hakkı var Sayın Çeviköz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Eleştiri...

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Seçimi kaybetme korkusu sarmış sizi.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Tabii ki eleştirecek.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Var efendim, var.

Şimdi, Sayın Durmuş Yılmaz, öncelikle çok teşekkür ediyorum. Bilmediğiniz bir konuda...

(Gürültüler)

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Arkadaşlar, bir saniye.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Bakan Bey cevaplarını veriyor, rica ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Bilmediğiniz bir konuda soru sordunuz, Endonezya Jakarta Büyükelçimizle ilgili, teşekkür ediyorum. Sibel Hanım, siz de sordunuz, biraz çıkan haberden etkilenecek sordunuz ama sordunuz. Şimdi, arkadaşlar, bu insani bir durum, atanan büyükelçi de insan. Geçenlerde, bu yılın ortalarında...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Bakan...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Bir saniye, açıklayacağım efendim, açıklayacağım.

Kişisel, insani bir durum. Özel durumlar da olabilir, her şeyi açıklamak zorunda değiliz ama insani bir durum, sağlıkla ilgili bir durum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bilmiyorum, sordum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Efendim, açıklıyorum. Ben size bir şey demiyorum, teşekkür ettim size.

Geçenlerde, yani bu yılın ortasında yine bir kariyer memurumuz, büyükelçimiz aynı şekilde kişisel bir sebepten dolayı görevinden ayrılmak istedi, dönmek istedi ama haklı bir sebep yani görevi beğenmeme falan değil. Bazı arkadaşlarımızı bildirdiğimiz zaman ailesinde bir hasta oluyor, gidemeyebiliyor ama kusura bakmasın, Sayın Erozan için aynı şeyi söylemeyeceğim, “AKP’li büyükelçi görev yerini bırakıp Türkiye’ye döndü. Tercümesi, çırak çıkan büyükelçi havlu attı.” Sayın Erozan, Bakanlık terbiyesini almadığınızı biliyorum ama insanlıktan da nasibinizi almadığınızı bugün öğrenmiş oldum, hiç kusura bakmayın. İnsani bir durumda, bilmeden sorsaydınız, biz size bu cevabı verirdik ama bilmediğiniz bir konuda, insanlıkla ilgili bir konuda...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Yakışmadı Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – İnsani bir durumda böyle bir yorumu yakıştırmıyorsanız siz, o zaman söyleyin. Kusura bakmayın, siz istediğinizi söyleyeceksiniz, biz burada hiçbir şey söylemeyeceğiz, insanlık konusunda bile her şeyi söyleme özgürlüğü sizde var, biz susacağız, böyle bir şey olmaz. Ben insani konulardan bahsediyorum, hepimizin başına her şey gelebilir arkadaşlar. Durmuş Bey güzel söyledi, bilmiyor. Söyledi, ben de anlattım. Yerine de Cemil Miroğlu arkadaşımızı, Kenya’dan dönmüştü, daha önce de protokolcü olduğu için gönderdik, öyle bir boşluk da yok. Geçici görevlendirdik, yeni büyükelçimizin de zaten atamasını yaptık biliyorsunuz yine ve kendisiyle ilgili işte agreman gelecek, resmî prosedürler, tamamlanacak işlem yapılacak.

Şimdi gelelim konulara yani güzel sorular da sordunuz, onlara da cevap vermeye çalışacağım. Sayın Çeviköz, bu Libya’yla ilgili imzalanan muhtıraların Libya tarafından... BM tarafından işte geçici hükümetler kuruldu, bunların muhtıra imzalama yetkisi var, uluslararası anlaşma değil ama bunları biz, ekonomiyle ilgili yani içinde ekonomik ilişkilerle ilgili bir unsur olduğu için Meclisimizden geçirdik mutabakat muhtırası da olsa ama Libya hükümetlerinin böyle bir zorunluluğu yok. Mesela Mısır’la Akile Salih’in arası çok iyi olmasına rağmen Mısır’ın 40 civarında mutabakat muhtırası var imzaladığı -diğer ülkelerin de var- hiçbirisi onların Meclisinden geçmedi, o bilgi teknik bir bilgi, sizlere vermek isterim. Yani Libya’da ara buluculuk konusunda biz önemli bir aktörüz, onu da hafife almayalım. Özellikle şimdi Doğu’yla da ilişkilerimizi geliştirdik.

Diğer taraftan “Türkiye-Afrika Birliği zirvesi neden zamanında değil?” dediniz. Geçen sene Türkiye-Afrika Birliğinin zirve gerçekleştirdiği tek ülke biziz, diğer büyük ülkelerle de ertelediler çünkü Covid zamanında ertelemek durumunda kaldılar ve geçen sene sadece bizimle yaptılar, bu da Türkiye’ye verdikleri önemin bir göstergesidir.

Hamas’la ilgili herhangi bir talep karşılamadık çünkü biz Hamas’ı terör örgütü olarak görmüyoruz ve sürekli El Fetih’le birleştirilmesi konusunda da çaba sarf ediyoruz.

Suriye’yle ilgili şu anda herhangi bir siyasi düzeyde planlanmış bir görüşme yok, zaten konuşmamda da buna açıklık getirdim.

Kıbrıs konusunda tabii, ABD’nin terazisi bozuldu, Yunanistan konusunda da bozuldu. Bu konuda da hep birlikte mücadele etmemiz lazım, biz ABD’ye gerekli uyarıları yaptık, son zamanlarda daha dengeli açıklamalar yapmaya başladılar ama bu yetmez, bununla tatmin olmamız mümkün değil.

Ege konusunda tezlerimizi sadece BM’ye anlatmıyoruz, NATO üyesi ülkelere de aynı zamanda Avrupa Birliği üyesi ülkelere de tezlerimizi anlatıyoruz. BM’ye gönderdiğimiz mektupları ya da Yunanistan’ın işte bu konulardaki kara propagandasıyla ilgili cevaplarımızı biz, arkadaşlarımızla birlikte hazırlıyoruz ve Avrupa Birliği üyesi ülkelere de anlatıyoruz, gönderiyoruz. En son yine bir mektubu hem NATO’ya hem AB’ye hem de BM Güvenlik Konseyine gönderdik ama Avrupa Birliğinin bu konudaki tutumu belli: “Her şartta Rum kesimi haklı, her şartta Yunanistan haklı.” tutumunu devam ettiriyor.

Diğer taraftan, tabii, Avrupa Birliği konusuna biraz sonra geleceğim, diğer Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine ama Avrupa Birliği maalesef bu konularda da çözümün bir tarafı olamıyor.

Vize konusunu da arkadaşlarımız gündeme getirdiler; sağ olun, çok teşekkür ediyorum, gerçekten bu bir sorun. Burada Sibel Hanım’a da bir sitemimi iletmek isterim yani kendisiyle olan samimiyetimiz, kendisine saygım var ama benim açıklamalarımla zatıalınızın sorusuna verdiğim cevap arasında bir çelişki yok son cümleye baktığınız zaman vize konusundaki gecikmelerle ilgili yaptığımız temaslarda kasıt aradığımızı muhataplarımıza da söylediğimizi söyledik. Yani açıklamalarımızda kasıt olduğunu

söylüyoruz, temaslarımızda da tabii onların bize iletmiş gerekçeler var, onları da mektupla gönderdik ve biz muhataplarımıza ne dediysek, kamuoyuna ne açıkladıysak zatalinize gönderdiğimiz cevapta da onu vurgulamış olduk.

Diğer taraftan vize konusu, arkadaşlar, hepimizin sorunu. Bak, hepimize geliyor, bizim arkadaşlarımıza da geliyorlar bize de gelen çok var. Arkadaşlar, şimdi, elinizi vicdanınıza koyun. Bu vizeyi geciktiren ülkelerin hangisine bugüne kadar açıkça eleştiri yaptınız? Yani burada bile bizi suçlamaya kalkıyorsunuz.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Ben...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hişyar Bey, yapmışsınızdır, ben duymadım ama soruyorum işte. Sürekli görüşüyorsunuz; kaç defa baskı yaptınız, kaç defa bizim çabalarımıza destek verdiniz? Benim mektubum ile konuşmam arasında açık arayacağınıza siz de benim açıklamalarımın sonra biraz destek versenize. Niye destek vermiyorsunuz? Ben geciktirmiyorum ki. Biz ne yaptık? Bir sürü temaslarda bulunduk, bakanlarla görüştük; en sonunda, Faruk Bey tüm büyükelçileri Bakanlığımıza -Sedat Bey biraz önce ayrıldı İsveç Başbakanıyla görüşmeye katılmak üzere- çağırıldı, gerekli uyarıları yaptı ve gereğini de yapacağımızı kendilerine söyledi. Nitekim, ABD dâhil bazı ülkeler hızlandırmaya başladı ama yetmez.

Şimdi, doktor bilimsel bir kongreye gidecek, o kongre tarihinden sonrasına randevu veriyorlar; iş insanı görüşmeye gidecek, ondan sonrasına randevu veriyorlar. Arkadaşlar, başvuru sayısının artması ya da bizde de vatandaşlık sayısının artmasıyla bunun bir ilgisi yok. İş insanının ne alakası var bir göçmene vatandaşlık vermeye? Açık, belli. Eşine veriyor, kendisine vermiyor ya da tersi oluyor değil mi? Size gelen bilgilerde de böyledir. Saçma sapan şeyler var arkadaşlar, gelin, bu konuda da birlikte mücadele edelim; vatandaşlarımız hepimizin vatandaşları.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Bakan, siz şikâyet makamı değilsiniz, çözüm makamısınız. Gelip burada şikâyet anlatmayın bize!

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ben şikâyet etmiyorum, beraber çalışalım diyorum; çalışmak istemiyorsan çalışma!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Biraz önce “Muhalefetle çalışmayı düşünüyor musunuz göç konularında?” diye güzel bir soru geldi. Evet, her konuda çalışalım, her konuda sizi bilgilendirelim.

Bu arada, Sayın Çeviköz, Ege’yle ilgili bazı sorular geldi, arkadaşlarınızı bu konuda bilgilendirirseniz çok memnun olurum, çok memnun olurum yani sanırım size bu konuda güvenirlere, belki bizim söylediklerimize güvenmezler. Bu konuyu açtığımız zaman kimin zararlı çıkacağını, hangi partinin zararlı çıkacağını zataliniz çok daha iyi biliyorsunuz.

Rusya’nın gaz önerisi konusunda, ben burada bir tehdit veya risk görmüyorum arkadaşlar. Elbette bir ülkeye bağımlı olmak yetmez ama zaten bu teklifin hedefi Avrupa piyasaları. Biz şu anda yüzde 60’tan yüzde 44’e düştük Rusya’ya bağımlılıkta çünkü çeşitliliğimizi artırıyoruz; zaten bir “hub” olmuşuz yani fiyatların oluşması için Türkiye bir merkez olma özelliğini zaten kazanmış ama Avrupa’dan bir talep yoksa tekrar bir boru hattını inşa etmesinin bir anlamı yok ki. Şimdi Azerbaycan’dan da gaz isteyenler var ama TANAP’ın ancak 2026’da kapasitesi 2 katına çıkabilir; 16 milyardan 32 milyar metreküpe çıkabilir; yatırım yapılması gerekiyor vesaire. Bunların hepsi zaman alacak işler ve bu konuda Türkiye önemli bir aktör oldu.

Şimdi, size soruyorum, halkın arasındasınız... Evet, fiyatlar yüksek; evet, enflasyon var, dünyada da var ama Türkiye’de biraz daha yüksek, hatta daha yüksek -biraz da demeyeyim, yüksek- biz doğruya “doğru” diyoruz, doğru olan şeye “yanlış” demiyoruz ki. Peki, sahadasınız, vatandaşlardan “Bu sene gaz kesintisi olacak; bu sene gazımız, elektriğimiz olmayacak.” diye -fiyatlardan şikâyet ediyorlar ama- bir endişeyi dile getireni duydunuz mu hiç?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yok yok, hayır.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Ödeyemeyeceğini söylüyorlar.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır “Ödeyemeyeceğiniz.”i söylüyorum ama “Gazım yok.” diye bir endişesi var mı? Sayın Erozan, doğruları konuşalım.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Para olmayınca gaz nasıl olacak?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Bu nedendir biliyor musunuz arkadaşlar? Yıllarca izlediğimiz akıllı stratejik politikaların bir neticesidir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Avrupa’da...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Avrupa’da 19’a, 20’ye sabitlediler Sayın Paylan. Neden? Çünkü tasarruf etmek zorunda, sıkıntı var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Doğru ama fark var.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Bu sene çözüm bulamazlarsa rezervleriyle kışı geçirirler ama gelecek sene daha büyük bir sıkıntı var arkadaşlar. Bu ciddi bir küresel sınama; o yüzden, Türkiye olarak biz sadece kendimizi düşünmüyoruz, bu ülkelere de yardım etmek durumundayız.

Efendim, ABD’yle F-35 konusu gündeme geldi; F-35 konusuyla ilgili şu anda bir şey söylemek zor ama şunu söyleyebilirim: F-16 konusunda görüşmeler seyrinde işliyor -geçen gün Ankara’da da görüşmeler oldu askerler arasında- herhangi bir sıkıntı yok. Kongrede en aykırı olan kişilerin de daha makul olduğunu çünkü bizim çalışmalarımıza ilaveten yönetimin de bu konuda çalıştığını biliyorsunuz.

Şimdi, Hişyar Bey, Cumhurbaşkanımız sürekli Biden’la görüşüyor ama “Biden’la görüştü, görüşmedi.” diye kompleksi olan bir lider değil Cumhurbaşkanımız, Türkiye de artık öyle bir Türkiye değil. Ya, siz Türkiye’nin konumunu nerede zannediyorsunuz? Böyle, Biden’la, onunla bununla görüşmek için yalvaran bir lider, yalvaran bir Türkiye mi var artık? Hafife almayın Türkiye’yi.

Kavala konusunda, mahkeme teknik olarak İnsan Hakları Mahkemesinin kararını uygulamıştır, diğer suçlardan dolayı tutukluluğu devam etmiştir ve o suçlamalardan dolayı da bir hüküm yemiştir; iç hukuk yolu işliyor. Hoşunuza gitse de gitmese de bu bir gerçektir, size yorum yapmadan gerçekleri veriyorum.

Peki “İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını uygulamayan bir Türkiye” dediniz. Bir soru sorabilir miyim özellikle Avrupa’yla, Avrupa Konseyiyle ilgilenen arkadaşlarımıza: Son üç yılda Türkiye’nin -bana göre bu rakam yüksek ama yani bu kadar dosyanın olması yüksek, onu söyleyeyim- uyguladığı, kapattığı İnsan Hakları Mahkemesi karar sayısı kaç biliyor musunuz?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kapatmadıklarınızı biliyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, siz “Hiç kapatmıyor.” diyorsunuz, “Hiç uygulanmıyor.” diyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, cevapları dinleyelim, rica ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Arkadaşlar, 1.122 tane kararı uygulamıştır ve dosyayı kapatmıştır; bu bilgiyi de sizlere sunalım.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşma usulümüz yok değerli arkadaşlar, diyalog usulümüz yok, rica ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hişyar Bey, Azov taburundan 5 kişinin Türkiye'ye gelmesinin çok yanlış olduğunu söylediniz. Biz ara buluculuk yapıyoruz, biz sadece savaşın durması için çaba sarf etmiyoruz; tahılı biraz önce söyledim.

Aynı şekilde, Atom Enerjisi Ajansı ile Rosatom'un uzmanlarını da bir araya getiriyoruz biz; başka, perde arkası çalışmalara da aracılık ediyoruz, destek veriyoruz. Ama bu bir anlaşma, Rusya ile Ukrayna arasında bir anlaşma. Aksi takdirde, Rusya bunları bırakmayacaktı, bizde kalması şartıyla bıraktı, aileleri de geldi yani insani bir konudan ne mahzuru var da rahatsız oluyorsunuz; ben onu anlamadım.

Şimdi, efendim, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliği konusunda da mutabakat zaptı ortada, attıkları bazı adımlar var ama yetersiz yani üye olduktan sonra da tekrar geri adım atmayacakları yönünde milletimizin de endişeleri, şüpheleri var; tüm bunları konuşuyoruz. Bugün İsveç Başbakanıyla görüşülecek, önümüzdeki günlerde... Aslında 10'unda olacaktı, uzmanlar düzeyinde Stockholm'da bir görüşme olacaktı; tüm bunlar gözden geçiriliyor. Yani bu adımları atarlarsa milletimiz ve yüce Meclisimiz, sizler onaylayacaksınız sonuçta, tatmin olursanız o zaman bu iş ilerler; aksi takdirde, bu ilerlemez.

Ama şu fikrinize katılıyorum: "Kürt meselesi NATO'da değil, Türkiye'de çözülecek." dediniz. Evet, biz de bu anlayışla Türkiye'de Kürt meselesini çözdük; artık Türkiye'de bir Kürt meselesi yoktur, PKK terörü meselesi vardır ama PKK, YPG terörü her yerde çözülecek, Suriye'de de çözülecek, Irak'ta da çözülecek; bunu da söylemek isterim.

Efendim, Suriye'yle, Esad'la görüşme konusunu da biraz önce söyledim. Diğer taraftan, Zaho konusunda biz Irak'a "Ortak bir komisyon kuralım, bu işi birlikte soruşturalım." dedik ama Irak tek yanlı açıklamaları tercih etti; bunun sebeplerini siz de biz de biliyoruz.

Sayın Sezgin, çok teşekkür ediyoruz sorularınıza. Yani Türkiye'nin dış politikası vardı, bugün de var. Tüm dünya gözünde de halkın gözünde de Türkiye'nin dış politikası çok güçlüdür yani sizin görev yaptığınızı yıllardan daha iyidir; onu söylemek isterim.

Diğer taraftan, dış politika çok katmanlı.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Algı o değil.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sizin algınız öyle olabilir, sizin işinize öyle gelebilir. Dış politikanın alanı çok değişti Sayın Sezgin. O yüzden, çok aktörlü olması lazım.

Şimdi, devletin kurumunun dış politikada görev yapmaması olur mu? Peki, biz diyebilir miyiz ki yüce Meclis parlamenter diplomaside aktif olamaz? Tam tersi, biz diyoruz ki: Bize çok faydası var. Şimdi, kurumlarımızla uyumlu çalışmanın ne zararı var? Başka aktörler de var, sert gücümüzde, yumuşak gücümüzde aktörler var; bunları yerinde ve dengeli kullanarak Türkiye akıllı güç bugün. O yüzden, diğer kurumlarla iş birliğimizi veya onlara verdiğimiz görevleri sakın başka türlü değerlendirmeyin.

Sayın Sezgin, siz dediniz ki: "Suriye'deki sorunların müsebbibi Türkiye'dir." Sayın Sezgin, rica edeceğim, daha önce Bakanlıktayken yaptığımız açıklamalara bir bakın; Türkiye'nin oynadığı rolden bahsediyorsunuz, siyasi çözüm için çalıştığımı söylüyorsunuz. Şimdi, gelmişsiniz, milletvekili olduktan sonra -saygımız var size, birlikte çalıştık ama- tersini söylüyorsunuz. Genelde diplomat arkadaşlarda -genelde diyorum, hepsinde demiyorum- maalesef bu çelişki oluyor.

Diğer taraftan, Avrupa Birliği...

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Bakan, karşınızdaki cevap vermeyecek şekilde suçluyorsunuz...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Siz bunları söylediniz, ben cevabını veriyorum.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Bu çok...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, Sayın Sezgin, cevap veriyorum ben size efendim, cevap veriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, takdir edersiniz ki bu platformda derinlemesine tartışmalar yapamayız.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ben siz konuşurken müdahale ettim mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onları ayrıca başka platformlarda yapalım. Lütfen, rica ediyorum...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Sezgin, siz bunları söylerken ben size müdahale ettim mi efendim?

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Etmediniz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – O zaman siz de etmeyin lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hepimiz fikrimizi söyleyeceğiz ama burada anlaşma zorunluluğumuz yok.

Lütfen, rica ediyorum...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Efendim, Uygur Türkleri konusunda eskiden -söyledikleriniz doğru- Batılılar Çin'e karşı bunu siyasi olarak kullanmak istiyordu; içine Tayvan'ı ekliyordu, Hong Kong'u ekliyordu, biz ayrı açıklamalar yapıyorduk. Daha sonra Batılı ülkeler de sadece açıklamalarını, ortak açıklamayı Uygur Türkleri üzerine odaklandılar, beraber hareket ediyoruz ama bu konuda maalesef, İslam dünyasında birliktelik yok, maalesef Türk dünyasında da istediğimiz birliktelik yok. Zaten bu konularda tam istediklerimizi yapamamızın sebebi de bu birlikteliği... Yani biz çaba sarf ediyoruz ama başka dengeler de var, bu bir acizyet değil, bir gerçeği sizlere söylüyorum ama biz tek başımıza da kalsak Filistin davasında olduğu gibi Uygur Türklerini de savunmaya devam edeceğiz efendim.

Sayın Kuşoğlu, verdiğiniz tavsiyeler için çok çok teşekkür ediyoruz.

Diğer taraftan, enerji konusunda da biraz önce söyledik. Şimdi enerji konusunda hem ABD hem Rusya'ya bağlı ülke çok var, özellikle... Şimdi Avrupa Birliği ülkeleri böyleydi ama son krizden sonra dengeler biraz değişti. Önemli olan, bu ülkelere tam bağımlılık değil, bunu herkesle dengeli bir şekilde götürebilmek ve enerji konusunda çoğunu ithal ettiğimiz için bu konuda da tabii, bizim bu dengelyi yani daha doğrusu kaynak çeşitliliğini sağlamamız gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, bakınız, FATF konusunu, Gri Liste konusunu gündeme getirdiniz; teşekkür ediyorum. Değerli arkadaşlar, sizler yüce Mecliste bu FATF kriterlerini gerçekleştirmek için getirilen yasaların hepsini desteklediniz; onun için de teşekkür ediyorum. Biz de aynı şekilde uygulamada bunun gerekliliklerini yerine getirdik. FATF içindeki görüşmelerde de Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirdiğini de söylüyorlar ama ABD başta olmak üzere bazı ülkeler Demokles'in kılıcı gibi bunu Türkiye'nin üzerinde tutmak için yapıyor. ABD'liler de buraya geldiler, bunlar da bu konuda bizim Türkiye olarak gereğini yaptığımızı da söylediler ama buna rağmen sözünde durmadılar. Arkadaşlar, Türkiye'de kim kara para akıyor da Türkiye'yi bu kadar töhmet altında bırakıyorsunuz? Yani söylediğiniz şeyler kabul edilir şeyler değil. Arkadaşlar, Türkiye'de kaç tane oligarkın parası var

şu anda da bunu söylüyorsunuz? “Orada açıkta bir gemi var.” diyorsunuz. Bakınız, ABD ve diğer Avrupa Birliği de bu konuları söylüyor, biz “Bize belge getirin.” diyoruz yani “Yaptırımları delecek şekilde özellikle finans kısmında bize bir belge getirin.” Bazı şirketlerimizin ticari şeyleriyle ilgili getiriliyor, ilgili kurumlara iletiyoruz ama sizin söylediğiniz konularla ilgili herhangi bir belge, bilgi gelmedi; sadece kara propaganda var. Yani kara parayla değil de kara propagandayla mücadele etmek durumundayız, maalesef siz de buna alet oluyorsunuz, olmayın. Yani bu, ülkemizin itibarı için de önemlidir.

Arkadaşlar, Türkiye’nin kimyasal silah kullandığı sözü iftiradır -çok özür dileyerek söylüyorum- alçakça bir iftiradır; bu kesinlikle doğru değildir. Türk askeri, Türk polisi hiçbir zaman kimyasal silah kullanmamıştır, envanterimizde de yok. Araştırılması gereken ne varsa da araştırılsın ama yalan ve iftiradan uzak durulsun. Bu kesinlikle bir iftiradır, buna da alet olmayın.

Efendim “Bakanlıkla ilgili paralel yapılar var, işte, Cumhurbaşkanlığında dış politika ve güvenlikle ilgili kurul var.” Bunlar danışma kurulları, olacak. Biz de think-tanklerle bir araya geliyoruz, üniversitelerle bir araya geliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz doldu.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tamam, bitireceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – On dakika ilave süre veriyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sonuçta, bunlar doğal şeylerdir. Akademisyenlerin, bilim insanlarının, bunlarla hepimizin oturup... Çünkü biz işin içinde her zaman göremiyoruz, bizim de akademimiz var, think-tankimiz var, başka kurumlarla çalışıyoruz. Biliyorsunuz, bu konuda Antalya Diploması Forumu’nu da hayata geçirdik, bu amaçla hayata geçirdik.

Arkadaşlar, Rusya’nın sadece Türkiye’de nükleer enerji santrali yok, Avrupa Birliği ülkelerinde de var. Ne demek “Nasıl verdiniz?” Yani Türkiye’nin yüzde 10 enerjisini karşılayacak, bu, ticari bir konu ama biz bugün yenilenebilir enerjide de yüzde 40’ın üstüne çıktık, daha da artırmamız lazım yani çeşitliliği de artırıyoruz. Dolayısıyla, bunun olması son derece doğal.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Rusya’nın olduğunu kabul ediyor musunuz? Bu enerji santrali...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, arkadaşlar, yap-işlet modeliyle...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ama “devret” yok.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, yap-işlet modeli.

Şimdi, bize devroluncaya kadar yap-işlet modeli bu, köprü de böyle, kamu-özel ortaklığı da böyle, bunların modelleri var.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, burası tartışmaları derinleştireceğimiz bir platform değil. Rica ediyorum...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Değerli arkadaşlar, Bakanlığımızla ilgili de söylediğiniz sözler oldu. Şimdi, arkadaşlar, bu kanun ne zaman çıktı? 1927’de çıktı, Atatürk zamanında. Yani Dışişleri Bakanlığına dışarıdan atamaya izin veren... Biz liyakatle yapıyoruz, içeriden de var, dışarıdan da var. Şimdi bizim içeriden şu anda büyükelçilik sırası gelmiş -yani merkezde ihtiyacımız olan kişilerin sürelerini kritik yerlerde uzatıyoruz- büyükelçi olamamış bir arkadaşımız da yok, hatta bizim son bir iki atamamızı... Yani onları böyle önceden tam büyükelçi olacak, elçi unvanı almadığı için müsteşar gibi gönderiyoruz, zamanı dolduğu zaman büyükelçi olarak göndereceğiz. Yani biraz

da FETÖ'den dolayı, maalesef, attıklarımızdan dolayı eleman sıkıntımız da var ama bunu dışarıdan atamaya mazeret olsun diye söylemiyorum yani içeride bizim böyle bir sıkıntımız yok. Tekrar atama konusunu da daha önceki görevine göre yapıyoruz, sizin döneminizdeki gibi torpiller yok bizde; yok gerçekten, yok.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Allah razı olsun!

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yok, gerçekten yok. Biz arkadaşlarımızı her yere gönderiyoruz, her yerden gelen arkadaşlarımız merkezde de çok iyi yerleri...

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Sayın Bakan...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yok, söylüyorum.

Hişyar Bey, müsaade edin, ben size hiç müdahale etmedim, müsaade edin.

Arkadaşlar, şu anda ABD'nin Ankara Büyükelçisi kim? Kimdi? Garo Bey, daha önceki görevi neydi?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bilmiyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ya, bir işine gelmezse bilmezsin Garo Bey.

Efendim, bir kongre üyesi.

ABD'de dışarıdan atama oranı kaç biliyor musunuz? Onu biliyor musunuz? Ya, geliyorsunuz, burada konuşuyorsunuz da biraz bakalım. Bize sorun verelim, yüzde 50; bizde yüzde 16. Doğru, Ünal Bey söyledi galiba, yüzde 16, sordu da. Yani şu anda 176'da 26. Yani size bilgiler veriyoruz. Özur dilerim, 157'de 26'sı dışardan.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Yani ABD örneği yüzde 50'ye çıkaracağınız anlamına mı geliyor?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yok, hayır; dünyanın her yerinde var, bu sizde niye problem oluyor, onu söylüyorum ben. Bunu siz niye problem yapıyorsunuz?

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım.

Sayın Bakanım, toparlayabilirsek sevinirim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Toparlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir yoklama da var Genel Kurulda.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tamamdır efendim, toparlıyoruz.

Şimdi, Sayın Paylan, Ermenistan Azerbaycan normalleşme meselesi... Türkiye-Ermenistan'ın normalleşmesi konusunda sürekli görüşüyoruz, bilgi paylaşımı da yapıyoruz; siz de gittiniz, geldiniz. Şimdi, biz bu işte bir konuda samimiyiz ama bugünkü tespitlerinizde barışı istemeyenin Azerbaycan olduğunu söylediniz; bu doğru bir tespit değil, yanlı. Kapsamlı barış antlaşması imzalanmasını Azerbaycan teklif etti ama siz diyorsunuz: "Ermenistan haklı. Evet, savaşı kaybetti, biraz başka problemler var, baskı var..." Doğru. Baktığımız zaman, güven artırıcı adımlarda biz daha fazla jest yapmışız, bu da doğal ama biz bunu Azerbaycan'la eş güdüm hâlinde götürüyoruz, Azerbaycan da samimi. Ermenistan da samimi olsun, adım atsın; gelin, hep beraber, beraberce normalleştirelim. Soydaşla, akrabayla vatandaşı karıştırmayalım.

Geçenlerde Los Angeles'a gittim, toplantıma Yahudi ve Ermeni vatandaşlarımız da geldi ve bir ikisi çok duygulandı çünkü biz ayırım yapmıyoruz; hepsi bizim vatandaşımız, hepsi bizim kardeşimiz. Ama, şimdi, Kırım Tatarları bizim akrabamız, bundan niye gocunuyorsunuz? Gocunmayalım ya, gocunmayalım!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben neyim Sayın Bakan?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sen de vatandaşımısın, evet, vatandaşımızsınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hiyerarşi yapmayalım.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, hiyerarşi değil, bunlar kullanılan tabirler.

Sibel Hanım, yani bu Avrupa Birliği raporlarında olumsuz şeyler var ama geçen sene olduğu gibi bu sene de söylemek isterim, olumlu şeyler de var, onlara da değinmenizi rica ederim; özellikle kadın haklarıyla ilgili, cezaların artmasıyla ilgili, insan hakları mekanizmalarının çoğuna taraf olmamız, vicdan ve din özgürlüğüyle ilgili, bilim ve... Mesela, siz eleştiriyorsunuz “Bunlar cahil, bunlar AK PARTİ’li, bunlar yobaz.” diyorsunuz. Avrupa Birliği de bilim ve araştırmadaki ilerlemeyi burada not ediyor. Birçok; iklim konusunda, ondan sonra, sürekli sağlık konusunda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sibel Hanım’ı kastetmediniz herhâlde değil mi, kişisel olarak onu kastetmediniz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yok, yok, yok.

Ama arkadaşlar bunları niye söylemiyor Sayın Başkanım, biliyor musunuz? Geçen sene de söyledim: Çünkü buradaki söylediklerini bu rapor çürütüyor, ondan söyleyemiyorlar. Ama olumsuz şeyler de var, bunları da düzeltmemiz lazım. Yani doğru olan eleştiriler var ama çifte standart içinde olan ve ikiyüzlülüğü yansıtan siyasi tespitler de var, ikisi de var bak. Ben hepsini söylüyorum, tek taraflı söyleyemiyorum, doğru olanların da olduğunu söylüyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Onlara biz de karşıyız.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Efendim, gerçekten çok soru var burada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, bir kısmını yazılı alabilirsek...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yazılı olarak da vermeyi uygun görürseniz gönderelim.

Sayın Erozan, biz gerçekten yazılı olarak yüzde 95... Bir milletvekilimiz de “Çok düşük.” dedi -burada, bilmiyorum kim söyledi- yani “Soru önergelerine cevap vermeniz çok düşük.” dedi. Siz söylediniz... Yani TBMM Genel Sekreterinin raporuna bakmanızı tavsiye ederim Aylin Hanım, yüzde 95’in üstünde, 1’inci sıradayız biz efendim. Yanlış bakmışsınız, belki bakanlıkları karıştırmış olabilirsiniz, o da doğal.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ulaşım sektörünün sorunu ne oldu?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Efendim, ben her zaman Bakanlığımıza teşekkür ederim ve böyle bir Bakanlıkla gurur duyduğumu her zaman söylüyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Biz de teşekkür ederiz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Biz de hepimiz.

Çünkü gelecek sene 500’üncü yılımızı kutlayacağız cumhuriyetimizin 100’üncü yılında.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Komisyon olarak tebrik ediyoruz şimdiden 500’üncü yılı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz.

Hazırlanıyoruz. O yüzden, ben her zaman bu kadar kaliteli diplomatlarla çalıştığım için ne kadar şanslı olduğumu ve ne kadar gurur duyduğumu söylüyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Biz de gurur duyuyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Erozan, sizin döneminizdeki gibi artık bizim Bakanlıkta fitne fazla iş yapmıyor, fitnenin de günah olduğunu hatırlatmak isterim. Bakanlıkla aramı bozmaya çalışma, bozamazsın.

(Gürültüler)

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Aramız gayet iyi Bakanlıkta ama siz Bakanlığa hakaret ettiniz biraz önce, arkadaşlarımız; sizden de bir özür bekliyoruz, lütfen çekinmeden, gurur yapmadan yaptığımız hakaretlerden dolayı Bakanlığımızdan, arkadaşlarımızdan özür dileyin.

Değerli arkadaşlar, tabii, hepsine cevap veremedim, kusura bakmayın çünkü çok var. Haklısınız, siz de çok soruyorsunuz. İnşallah, Dışişleri Komisyonu davet ederse Sayın Erozan, geliriz, orada da anlatırız, konuşuruz; kapalı yapın, kapalı yaparsanız sizlere perde arkası birçok bilgi de veririm, açıklarım; açık olursa açık da geliriz, siz nasıl isterseniz. Siyasi partilerimizi bilgilendirme konusunda -her zaman söylüyorum- biz hazırız, iş birliği yapmaya hazırız, sizlerle beraber çalışmaya hazırız.

Bir arkadaşımız “Muhalefet sert yapsın.” dedi. Keşke yapsanız, keşke yani bu konularda, biraz önce söylediğim konularda, yüzde yüz haklı olduğumuz konularda siz sert yapsanız da biz yumuşatsak “iyi polis-kötü polis” diyorlar ya hani, keşke yapsanız çok memnun oluruz ama nerede!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Maalesef yok ama bundan sonra inşallah olur çünkü dış politikanın alanı çok geniş, sizlere de hepimize yer var, birlikte çalışalım.

Diğer sorulara yazılı bir şekilde cevap vereceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyorum.

(Mikrofon teknik arıza nedeniyle kapandı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sistemde bir problem oldu arkadaşlar, gezici mikrofonu Sayın Bakanımıza götürebilsek...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Bakanım, şoförlerimiz...

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Şoförlerle ilgili sorunlar konusunu yakından takip ettiğimizi siz de biliyorsunuz gerek Rusya sınırında, Irak sınırında ya da Kapıkule’de, her yerde gerekli çalışmalar yapıyoruz. Hatta Bulgaristan’la bir iş birliğine gittik, karşı taraf da genişleyecek. Bunları da inşallah yapacağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Başkanım, küresel sermayeyle ilgili, arkadaşlarımızın tespiti doğru değildir. Bakınız, 2003-2021 yılları arasında Türkiye’ye gelen küresel sermaye miktarı 240 milyar dolar. 2003’ten önceki yirmi üç yılda gelen miktar toplamı sadece 15 milyar dolar. Sadece geçen sene 13,3 milyar dolar yani yirmi üç yılda elde edilene çok yakın, bir yılda. Yani o yüzden, sürekli artıyor, bazen yıla göre artıyor, düşüyor; bazen daha fazla oluyor, bazen daha az oluyor. 20’yi de gördük, doğru; 13,3 yanlış. Pandemiden sonra canlanma başladı ama “Küresel sermaye gelmiyor, Türkiye’ye güvenmiyor kimse.” demeyin. Türkiye’ye sadece kendi halkımız değil; Rusya, Ukrayna değil... Bakın, Balkanlarda herkesin güvendiği ülke Türkiye, Bosna Hersek içinde de herkesin güvendiği Türkiye.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Bırakın yakın coğrafyayı, değerli arkadaşlar, Filipinler’de -biliyorsunuz- hükümet ile Moro cephesi arasında silah bırakma konusundaki komitenin Başkanlığını da bir Türk Büyükelçisi yapıyor. Yani dünyanın her yerinde Türkiye’ye güven var, ülkemizi hafife almayalım, biz büyük bir ülkeyiz ama Türkiye Yüzyılı’nda çok daha güçlü olacağız.

Hepinize saygılar sunuyorum, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, yalnız, bir ricada bulunacağım; Genel Kuruldan önce yazılı cevapların ulaşması gerekiyor.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Kesinlikle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cevaplar bir hafta on gün içinde Komisyonumuza gelirse biz de Komisyonumuz aracılığıyla değerli vekillerimize ulaştırırız cevapları.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – İnşallah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, oylamaya geçeceğim ama geçmeden önce “Son söz vekilin.” anlayışı içinde Sayın Kuşoğlu’na sembolik olarak kısa bir süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, teşekkür ederiz cevaplar için ama çok sert bir üslubunuz var. Şimdi, burada Türkiye Büyük Millet Meclisine hesap veriyorsunuz, millete hesap veriyorsunuz sembolik olarak. Çok sert bir üslup kullanıyorsunuz ve iç politika ile dış politikayı da birbirine karıştırarak bu cevapları veriyorsunuz.

Şimdi, Sayın Kılıçdaroğlu’nun Washington ve Londra ziyaretleri, bunlar siyasi değildi; bunlar bilimsel ve finans amaçlıydı. Washington ziyaretinde önce bazı gelişmeler oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, yeni tartışmalara girmeyelim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Girmiyorum ama bir cevap vermem lazım Sayın Başkanım.

Bunları reddetti. Onun için, o mülahazanız doğru değil Sayın Bakanım.

Diğer konu: Geçen dönem de geçen sefer de bu FATF ve GRECO’yla ilgili cevap vermediniz. Şöyle bir cevabınız var geçen yıl, diyorsunuz ki... “Raportörün raporunu okumadınız mı siz?” diye bir fırça atmışsınız bizlere yine bu üslupla. 21 Ekim 2021 tarihli, FATF’ın Müdürü -Alman’dır, Amerikalı değil- Marcus Pleyer’in açıklaması var; Türkiye’yi terörün finansmanı, suç örgütleri ve yolsuzlukla suçluyor ve bunun Türkiye yönetimi tarafından da kabul edildiğini açıklamış. Şimdi, böyle bir durum varken, GRECO’yla ilgili hiçbir şey yapılmamışken cevap vermediniz, bunları hatırlatıyoruz. Bunlara cevap verilmesi lazım. Biz de yardımcı olmaya hazırız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tekrar bir cevap vermesi için Sayın Bakana...

Evet, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ayrıca, Schengen vizesiyle ilgili yardım istediniz de yardımcı olmadık mı? Hepimizin derdi bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu, yeni tartışmalar açmamız; bu, usulümüze çok uygun değil, çok uygun değil bu usulümüze.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Onun haricinde de bu şeyden de endişelendim, bu yıl gaz almama diye bir sorun mu söz konusu olacak acaba?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Efendim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bu yıl gaz almama diye bir sorun mu söz konusu olacak? Onu sordunuz ya...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – “Gaz almayla ilgili bir endişe mi var?” dediniz, öyle bir sorun mu söz konusu olacak?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, hayır öyle bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yeni bir tartışma açmamıza lüzum yok son konuşmada.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sorduğum soru şu: Yani Türkiye’de vatandaşlarımızın “Bu kış gazsız, elektriksiz kalacağız.” diye bir endişesi yok, onu söylemeye çalıştım. “Size gelen bir şey var mı?” diye...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sibel Hanım, sizi kastetmemişti ama söz mü istiyorsunuz?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, kapattınız ama şu FATF ve GRECO’yla ilgili cevap veremedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tartışmaları artık... Bitti o tartışmalar. Bir son, kapanış şeyi olarak söz verdim ben size.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – GRECO konusunda Meclisimiz bu Siyasi Partiler Kanunu’nu kabul ederek -bu, vize serbestisiyle ilgili de kriterlerden bir tanesi, inşallah bunu da hep birlikte, Meclis seçimden önce yapar mı yapamaz mı bilmiyorum- bu düzenlemeyle de tüm bu GRECO tavsiyelerini yerine getirmiş oluyor, iş birliğimiz iyi.

Yalnız, FATF’la ilgili; sanırım açıklama ile benim açıklamam arasında zamanlama farkı var. Evet, Türkiye bu eksiklikleri gördüğü için yüce Meclisimize ilgili kurumlarımız, milletvekillerimizin imzasıyla yasa teklifleri getirdi, siz de desteklediniz ve bizim MASAK da bununla ilgili bir eylem planı da oluşturdu ve uygulamada da adımlar atıldı. Daha sonra FATF’ın uzmanlarının değerlendirmesinde tüm bu gerçekler yansıtıldı ama tabii, karar alınırken, ülkeler karar alırken -Amerika orada Genel Sekreter demiyorum ama Amerika oranın üyesi- her ülkenin oy hakkı var ve orada Almanya da Amerika’ya destek verdi o oylamada, onu da söylemek isterim. Yani burada bir siyasi karar oldu. Elbette bu konu hepimiz için hassas yani biz, Gri Liste’de şu anda olmayı hak etmiyoruz ve bir an önce de çıkmamız lazım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Böylece gündemimizde yer alan kurumların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

Dışışleri Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Dışışleri Bakanlığının 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Dışışleri Bakanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Avrupa Birliği Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığının 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumunun 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumunun 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece, gündemimizdeki kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun, bereketli olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 9 Kasım 2022 Çarşamba günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.03

